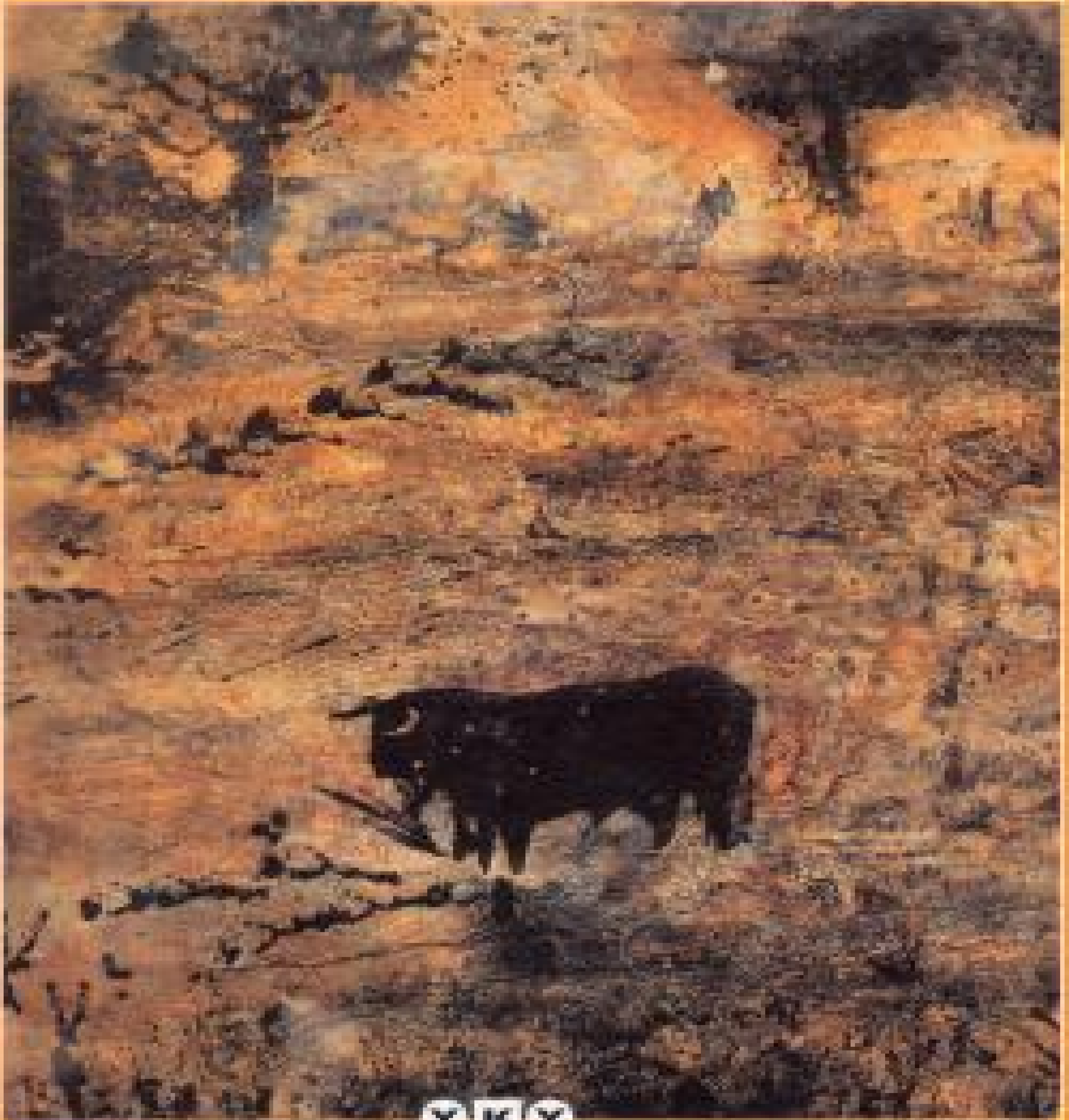
Yaşar Kemal

BİNBOĞALAR EFSANESİ

Binboğalar Efsanesi
Yaşar Kemal

Roman

Ağlar bu mezarlıkta yörükler her gece

Bıkıp iri yıldızları davar sanmaktan

Düşünür eski günleri... iskandan önce

Geride kalmanın hüznü yamanmış yaman.

MELİH CEVDET ANDAY

Aladağın ardında, uzun bir koyak var. Koyak baştan ayağa ormanlık. İçinden yüzlerce pınar kaynıyor. Dört yanları naneli, pürenli, içleri çakıl taşlı, soğuk, aydınlık pınarlar. Pınarlardan su yerine aydınlık kaynıyor, oluklardan su yerine ışık şakırdıyor. Çok eski zamanlardan bu yana burası, Aladağın ardı Türkmenin, Yörüğün, Aydınlı Yörüğünün yaylağı. Çukurova ne zamandan bu yana bu insanların kışlağıysa, o zamanlardan bu yana da Aladağın koyağı bunların yaylağıdır. Yörükleri ne bu kışlaktan, ne bu yaylaktan kolay kolay ayıramazsın, ölürler. Bir kayanın doruğunda bitmiş bir ot nasıl inatla köklerini sert çinke taşlarına sarmış, tutunmuşsa, Aladağ Yörüğü de öyledir.

Demirci Haydar Usta yürürken zınk diye duruverdi. Sağ elini bakır kızılı uzun sakalına götürdü, sakalını tam çenesinin altından sertçe tutamladı. Sol eli de kendinde olmadan sağ elini izledi. Haydar Ustanın adımları gittikçe yavaşlıyordu. Sonra ağır ağır gittiler, durdular. Haydar Usta bir süre olduğu yerde öylece kaldı. Başını kaldırdı, havayı koklar gibi boynunu uzattı, sağına soluna bakındı, sonra gene daldı gitti. Elleri sakalından çözülüp iki iri külünk gibi yanlarına düşünce gene yürüdü. Gittikçe hızlanıyordu. Ceviz rengi bir şayak şalvar giymişti. Sırtındaki yelek sırmalı, eski bir aba ya da cepken bozmasıydı. Başında kendi eliyle keçi tüyünden ördüğü altın renginde bir börk vardı. Börk ona iki kat heybet veriyordu. Kaşları da püskül püskül, geniş alnına, altın, uzun börküne, çağıldayarak akmış gitmiş bakır sakalına uyuyordu.

Uzun bir süre böyle hızlı, soluk soluğa yürüdükten sonra gene ayakları yavaşladı, sonra ağır ağır durdu, elleri gene sakalını tutamladı, gene dehşet bir düşünceye vardı. Gölgesi mor toprağa düşmüştü. Gölgesi de dehşet bir düşüncedeydi. Yandaki kayalıklara dökülen oluğun suları şakırdıyor, yere daha düşmeden parça parça, tuz buz oluyordu. Dökülen sularla birlikte, suların şakırtısına düşüncesini uydurmuş, gözlerinin önünden, aklından dünyalar geçiyordu.

Bre koca Allah, hay bre koca Allah... Çukurda bir kışlak ver bana kışlayım. Aladağda bir yaylak ver yaylayım. Eskiden vermiştin ne oldu? Eskiden

vermiştin neden geri aldın? Hay bre boz atlı, yeşil donlu Hızır senden de imdat umarım. Bu gece varır huzurunda dururum, yardımını dilerim. Ala gözlerini görürüm.

Yorulmuştu. Yandaki kayaya tırmandı, kayanın aralığından bir çam fışkırmıştı, vardı sırtını ona dayadı. Çam da Demirci Haydar kadar yaşlanmıştı. Gövdesi domur domur yarılmış, dalları bükülmüş, yere sarkmıştı.

Bu gece onu göreceğim, hiçbir çaresi mümkünü yok. Varıp huzuruna yüz süreceğim. Hiçbir çaresi mümkünatı yok. Padişahlar için yaptığım kılıcı ona vereceğim, hiçbir mümkünatı çaresi yok.

Gene sakalını sıkı sıkıya tutamlamıştı. Öğle güneşinde, altın ışıltısındaki börkünün altındaki bakır sakalı, püskül kaşları yıldırdıyordu. Çimeni yeşil gözleri bir ışıltıda ikide bir çakmak çakıyor, kararıveriyordu.

Bak, diyordu, koca Allah, güzelim, yiğidim, dost, aslanım, yeri göğü, inni cinni; seni beni yaratansın değil mi? İşte böyle kardaşım. Ben onlara, şu cehennemin dibine batasıca obaya dedim ki, bu Hıdırellezde ben onunla konuşurum, mümkünatı hem de çaresi yok, konuşurum, dedim. Demedim ya, onlara azıcık umut verdim. İşim yok da o deyyuslara, o alçaklara, o sürüngenlere Çukurda kışlak, Aladağda yaylak veresin diye sana mı yalvaracağım, senin o gülden ince, gülden nazik yüreciğini mi inciteceğim, işim yok da...

Başını göğe kaldırdı, gözlerini uzaklara, derinlere, bir ak bulutun salındığı yerin arkasına dikti:

Söyle bakalım, verecek misin? diye sert söylendi. Vermezsin! diye de hemen ekledi:

Vermezsin aslanım. Hiç vermezsin. Ben seni bilmez miyim, sen bizi bıraktın. Sen gökleri, yıldızları, ormanları suları bıraktın, sen camilerden çıkmaz oldun. Sen kendine ışıklı, büyük kentler kurdun. Sen kendine gökte uçan demir kuşlar yaptın. Sen kendine toprağı yiyen, yerken uluyan canavarlar yaptın. Sen, üst üste evler, yedi denizler yaptın. Bize Çukurda bir kışlak, Aladağda bir yaylak ver desem, vermezsin ki... Ben de bu gece sana kışlak için yalvarmam, mümkünatı çaresi yok yalvarmam. Bu oba da sürünsün senin sayende. Varsın ölsünler, kırım kırım kırılsınlar. Senin yüzünden.

Çukurovayı getirdi gözünün önüne. Bir güz gecesini... Karanlıkta tekmil ova yıldız yıldız yanıyordu. Tarlalarda homurtularla akıp giden koca demir yıldızlar, koskocaman, demirden yıldız böcekleri... Gem vurulmuş akarsular, yollar, yollarda akıp giden, insanın başını döndüren yıldırım gibi beygirler... Toz duman, sıcak, ter, sıtma, bela... Bir acayip kurumuş adamlar... Yarı çıplak yanmış kadınlar. Hele kadınlar, hele çırılçıplak...

Çimeni yeşil gözlerinin akı gittikçe çoğalıyordu.

Aşağıdan bir ayak sesi geldi, bir taş derin uçuruma aşağı yuvarlandı, yanına bir sürü daha taşı katarak gürültüyle aşağıya inmeye başladı. Burnuna taze, ezilmiş, ince, güneşte buğulanmış çiçek kokusu geldi. Canı sıkıldı. Nerdeyse şimdi, şu anda iyice dalacak, şurada, şu taşın başında eski günlere gidecek, Çukurovaya, Adana şehrine, Mersine inecek, güneşten bacakları yanmış kızları, uzun bacaklı kızları görecek, oradan gerisin geri eski günlere, Çukurda koyun sürüsü gibi ceren dolaştığı günlere varacaktı.

Ayak sesine başını kaldırdı, sakalını bıraktı, aşağıdan arkadaşı Müslüm geliyordu. Saçı, sakalı, elleri, kaşı, bıyığı, her bir yanı apaktı. Aşağıdan yukarı bir pamuk yumağı gibi ağıyordu.

Kardaşlığım, kardaşlığım, hay yiğen Haydar, Haydar, sabahtan beri seni arıyorum.

Elindeki kirmeni hem eğiriyor, hem geliyordu.

Geldi soluk soluğa Haydar Ustanın yanına oturdu. Çarığının içine küçücük sümüklüböcekler girmişti, çarığını çıkardı, iyice temizledi, geri giydi, sıkı sıkıya bağladı. Küçücük, bir topak bir adamcıktı Müslüm.

Gözlerini Haydar Ustanın gözlerine dikti, baktı baktı, iki bakış derinden derine şimşeklendi, çakıştı:

Bu yıl bu işi obamız için yapacaksın Haydar. Yeter torunun için yaptığın. Bu yıl Hızırlan İlyas buluştuklarında, sen bizi, obayı unutmayacaksın. Biz öldük Haydar, biz rezil olduk. Kanadımız kolumuzkırıldı Haydar... Koca Allah imdadımıza yetişmezse bizde hayır kalmadı Haydar.

Haydar Usta gene sakalını tutamladı, dirseklerini dizine dayadı, düşündü, daldı, sonra birden çimeni yeşil gözleri açıldı, parladı: Para eder mi Müslüm? diye sordu. Allah bizi bırakmadı mı?

Bizi bırakıp dağlardan koca kentlere inmedi mi? Biz de Allahın gittiği, indiği yere inmeliyiz Müslüm.

Müslüm:

Hay yiğen, dedi; senin soluğun keskin, Hıdırellez gecesinde bir istekte bulunursan koca Allah bizim dileğimizi verir. Muradımızı verir. Yeter ki sen bu yıl bizim için iste, torunun için değil.

Ayağa kalktılar, Haydar Usta önde Müslüm arkada, yola indiler. Bahar gözünü daha yeni açıyordu. Çiçekler yarı açmışlar, yarı tomurcukta. Kuşlar, arılar ılık gün altında yumuşacık uçuşuyorlardı. Yarı uykulu. Toprak geriniyordu. Kayalar, ağaçlar, sular, börtü böcek, geyikler, tilkiler, çakallar, koyunlar, kuzular bir sabah buğusu içinde uykulu geriniyorlardı.

Oba buraya, bu koyağa gelip konalı üç gün olmuştu. Altmış çadırlık bir obaydı bu. Karaçullu obası derlerdi adına. Obanın en yaşlı adamı demirci Haydar Ustaydı. Demirciliği ne işe yaramıştı, yarayacaktı? Bir gün bir işe yarayacaktı ama!..

Bu kış Çukurovada analarından emdikleri burunlarından gelmişti. Şimdiye kadar, şu dünya dünya olalı beri, bu oba Çukura ineli beri böyle bela bir kış geçirmemişler, Çukurova adamından böyle bir düşmanlık görmemişlerdi. Daha

dehşet bir şaşkınlık içindeydiler.

Oba eskimiş, yozlaşmış, yoksullamıştı ama geleneklerinin bir kısmını daha yitirmemişti. Oba koyağa iner inmez, çadırlar kurulur kurulmaz derimevi çadırı da kurulmuştu. Derimevi çadırı öyle öteki çadırlar gibi uzunlamasına değildi. Derimevi çadırları hep yuvarlak olur. Ve kubbelerini keçelerle, kilimlerle örterler. Kapıları görülmedik nakışta bir kilimle örtülmüştür. İç duvarlar eski, nakışlı kilimdendir. Yer baştan ayağa turuncu keçelerle döşelidir. Uçta, kapının sağında köz dolu bir taş ocak vardır. Derimevi otuz yıldır aynı yere kurulur.

Çadırların ortasında, koyağın tabanında düz, üç harman yeri büyüklüğünde mermere benzer ak bir taş vardı. Taşın üstüne sabahtan bu yana keçeler, kilimler, döşekler, yastıklar taşınıp seriliyordu. Ak taşın üstü, ılık bahar

güneşinin altında bir renk cümbüşündeydi. Büyük kazanlarda güzel kokulu yemekler pişiyordu. Yaşlı kadınlar büyük sinilere yemekler boşaltıyorlar, kazanlar dolduruyorlardı. Bir duman, bir buğu içinde yitip geri, ortaya çıkıyorlardı. Büyük toy hazırlığında, sevincindeydi herkes. Bir de, bir de Haydar Usta bir olur dese, değme keyfine o zaman. Toy, bir toy daha olacaktı.

Ne olur Haydar Usta... Bir seferlik bir seferlik de bizim için iste. Sen bu obanın en yaşlısı, babası değil misin? Bir yıl, bir bu yıl bizim isteğimizi yap, ondan sonra her yıl ne istersen yap. Allahın yılı mı yok Haydar Usta? Nolursun Haydar Usta... Gözüm Haydar Usta. Bak, bir obanın çoluğu çocuğu, yaşlısı genci senin ağzının içine bakıyorlar. Ne dersin Ustam?

Ulan ne biliyorsunuz Allahın benim her isteğimi yapacağını?

Allah senin her istediğini yapar.

Ulan ne biliyorsunuz?

Biz biliriz, o seni kırmaz.

Haydar Usta ortada, bütün oba dört bir yanını çevirmiş. Haydar Ustanın elleri sakalını kavramış, ellerinden sakal fışkırmış, bakır kızıltısında; göğsünden aşağıya kayıyor.

Ulan etmeyin, ulan köpekler, diyor Haydar Usta. Ulan etmeyin, ulan beni

ele aleme, ulan beni Allaha rezil etmeyin. Ulan Allah benim babamın oğlu mu?

Çadırlar solmuş, yırtık, eğmeleri saçaklamış... Çocukların yüzlerinde kan kalmamış, gözlerinin feri kaçmış. Haydar Usta şimdiye kadar, bunca yaş yaşadı, böyle bir yoksulluğu, bu kışki rezilliği hiç görmedi.

Ah elimden gelse, diye inliyor. Aaaah elimden gelse... Aaah, bir gelse elimden.

Gelir, diye bağırıyorlar; hepsi bir yerden.

Bu gece kimse uyumasın. Hiç kimse. Bu gece bir tek kişi uyursa büyü bozulur, büyü... Ben de görür görmez, görürsem eğer...' Görürsün! diye kalabalık hep bir ağızdan bağırdı. Aladağın, derin, uzun ormanlıklı, kayalıklı koyağı tepeden tırnağa yankılandı. Ben de onu görürsem, sizin isteğinizi isteyeceğim. Kim görürse onu bu yıl, obanın isteğini isteyecek... Tamam mı?

Tamam, diye bağırdılar hep bir ağızdan.

Kim hile yapar da bir başka şey isterse iş bozulur... Nekes olmayın. Çok sıkıştık. Bu yıl da ayağımızın üstünde duracak bir yer bulamazsak, yandık bittik.

Yandık bittik, dediler hep bir ağızdan.

Toy başladı. Kavalcılar gelmişler, sessiz, hiç konuşmadan, kıpırdamadan orada

turuncu keçelerin üstünde öyle dimdik oturuyorlar. Bağdaş kurmuşlar. Uzun, bakır renkli, çimen yeşili gözlü adamlar, bilinmezden, güneşin ya da ayın oralardan bir yerlerden gelmişler. Herkes onlara saygıyla, hayranlıkla, bir çeşit korkuyla bakıyor. Onlar yandaki kayalar gibi, sağlam, toprağa yapışmışlar, bekliyorlar. Bir büyünün gerçekleşmesini bekliyorlar. Toy başladı. Çiçekler döküldü turuncu sofraya, yufka ekmeklerin yanına. Kokulu yoğurtlar, ayranlar... Bakır sinilerde kızarmış bütün koyunlar, keçiler, kuzular, oğlaklar... Tepeleme ak pirinç pilavları...

Gülbenkler çekildi, demeler söylendi, Halil İbrahim Peygamber üstüne nefesler çekildi. Yemeye başlanıldı. Kadın erkek, genç yaşlı, çoluk çocuk, bütün oba sofradaydı. Koyağın ortasında, ak taşın üstünde, turuncu, güneş, kazayağı nakışlı sofrada bir sevinç çağıldıyordu.

Derken bir davulcu çıktı ortaya, tek başına. Davulunu çalaraktan, davuluyla alt alta üst üste dönmeye başladı. Dehşet bir devinimde hışım gibi dönüyor, kolu uğunurcasına tokmağı sallıyor, davuldan inanılmaz çeşitte sesler çıkıyordu. Yalvarmalar, ağlamalar, gülmeler, öfkeler, alaylar, direnme, başkaldırma.

Davulun sesi birden kesildi. Davulcu iki dizinin üstünde toprağa niyaza durdu.

Eğildi üç kere toprağı öptü. Sonra toydan teker teker kalkıp davulcunun yanına
geldiler, yere diz çöktüler, toprağı üç kere öpüp niyaza durdular. Herkes geldi.
Hastalar, sayrılar, çocuklar da gelip toprağa niyaza durdular.

Gün kavuşmadan az önce sofranın aşağısına çok büyük bir ateş yaktılar. Ateşin
kızıltısı koyağın dibine başına, yamaçlarına vurdu. Karanlık orman aydınlandı.
Kavalcılar hep bir ağızdan uzak, bin yıllık türküler çaldılar. İnsanlar gittikçe
kendilerinden sıyrılıp başka bir dünyaya giriyorlardı. Kavalcıların ardından
sazcılar çıktılar ortaya. Görülmedik, duyulmadık bir semah çaldılar. Hiç kimse
bu semaha mümkünatı yok ayak uyduramazdı. Çünkü bu semahı yüzünü geçmiş
Koyun Dede çalıyordu. Bu semahı duyunca Haydar Ustanın gözleri ışıldadı.
Ayağa kalktı, dönmeye başladı. Bir süre tek başına döndü... Bir dağ gibi ateş
harmanının üstüne yürüyor, ışığa gelince bütün göğsünü almış sakalı yıldır yıldır
ediyordu. Sonra ince, uzun, dal gibi, yanık, iri gözlü, uzun saçlı bir kız çıktı
ortaya. Haydar Ustayla, kendilerinden geçip döndüler. Sazcılara davul da katıldı,
sonra kavalcılar da katıldılar. Toydakiler birer ikişer ayağa kalkıyorlar, semaha
giriyorlardı. Bütün toy yediden yetmişe ayağa kalktı. Mengü başladı. Gün kavuştu.
Davulcu kalabalığın ortasında coşkun bir sel gibi ateş harmanının yöresinde dönüyordu.
Renkler, ışıklar, orman, ses, sular, koyak, yıldızlar, insanlar, hışım gibi bir devinimde

dönüyorlardı.

Birden sesler kirp diye kesiliyor, kalabalık, ateş harmanının dibine oturmuş saz çalan Koyun Dedeye, ateşe, ikisine birden niyaza duruyorlardı. Yatsı vakti mengü bitti. Koyun Dede uzun bir kayalığın başına çıktı. Gülbenk çekti:

Allah, Allah, Allah... Sairi Selman, mülke Süleyman, kör olsun Mervan, yardımcımız on iki imam. Hızmatın kabul, yüzün ak olsun. Kalabalık hep bir ağızdan:

Hızmatın kabul, yüzün ak olsun, dedi.

Hızmatından şefaat bulasın.

Koyak yankılandı.

Şefaat bulasın.

On iki imamın, Selmanı Pakın himmeti hazır ve nazır ola...

Hazır ola.

Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali.

Ya Ali.

On iki imam nur oldu.

Nur oldu.

Kalabalık coştu. Uzun bir süre yankılandı dünya. Sultan Hatam sırroldu.

Sırroldu.

Sırrı Hüda için bağışla.

Destimiz deman, küfrümüz iman, yardımcımız on iki imam, on iki imamın katarından, didarından ayırmasın, gerçeğe hüüüü... Gerçeğe hüüüü, gerçeğe hüüüü...

Kayalıklar:

Gerçeğe hüüü, diye inledi.

Koyun Dede kayalardan indi kalabalığa karıştı. Kısık sesiyle:

Dünyada her şey var. Ağaç, kuş, toprak, türlü kokular, nimetler... Toprak bereketli, toprakta yüz bin, bir milyon doğurganlık... Akla hayale sığmaz. Sular, yıldızlar... Hepsi de insan için yaratılmıştır, dedi. Bu gece yüreğinizi iyice temizleyecek, arıtacaksınız... Eğer içimizden bir insanı aşağılıyorsanız, aşağılanacak insan yoktur, bunu böylece bilin. Eğer bir insan için kötülük düşünüyorsanız, kötü düşünülecek insan bu dünyaya gelmemiştir, bunu böylece bilin. Dünyada kötülük yoktur. Kötülük uydurmadır. Dünyada iki türlü iyilik vardır. Işıktan bir değnek alın elinize, uzun bir değnek... Değneğin bir ucu çok parıltılı, bir ucu daha az parıltılıdır. İşte iyilikle kötülük arasındaki fark bu

kadardır. Bunu böylece bilesiniz. Mervan kendince kötü değildi. Biz onu kötü yaptık. Bizim kötümüzdür. Yüreğinizi bu gece sabaha kadar arı tutun. Gerçeğe hüüü, dostlar... Dostluğa hüüü...

Haydar Usta geldi, Dedeyi kucakladı, sonra onu omzundan öptü. Dede güldü:

Sen de yüreğini arıt erenler, dedi. Bu gece senin gecen: Bu gece sen kurtaracaktın bu obayı.

Haydar Usta:

Ben mi kurtaracağım? diye şaşkınlıkla sordu.

Sen de mi Dede? Dede onun elini yakaladı, sıktı:

Hangi suyun başında sabahlayacaksın sultanım?

Alagözü bekleyeceğim.

Himmetin hazır olsun, dedi Dede, ayrıldılar. Ve kalabalık ağır ağır ormana, sulara, pınarlara, kayalıklara dağıldı.

Bu gece beş mayısı altı mayısa bağlayan gecedir. Bu gece denizlerin ermişi İlyasla karaların ermişi Hızır buluşacaklar. Dünya kurulduğundan bu yana bu iki ermiş her yıl, yılın bu gecesinde buluşurlar. Eğer bir yıl buluşmayacak olsalar, denizler deniz, topraklar toprak olmaktan çıkar. Denizler dalgalanmaz, ışıklanmaz, balıklanmaz, renklenmez, kururlar. Topraklar çiçeklenmez, kuşlar,

arılar uçmaz, ekinler yeşermez, sular akmaz, yağmurlar yağmaz, kadınlar, kısraklar, kurtlar, kuşlar, börtü böcek, tekmil yaratık doğurmaz. Eğer onlar buluşamazlarsa... Kıyametin habercileri Hızırla İlyas olacaktır.

Hızırla İlyas her yıl dünyanın bir yerinde buluşurlar. Onlar o yıl hangi yerde buluşmuşlarsa orada bahar bir başka türlü patlar, o yıl çiçekler daha bol, daha büyük, her yılkinin birkaç misli iri açarlar. Arılar daha renkli, daha kocaman olurlar. İneklerin, koyunların sütleri daha bol, daha besleyici olur. Gök daha arı, daha başka mavilenir. Yıldızlar daha irileşir, daha parlaklaşırlar. Saplar başakları, ağaçlar çiçekleri, meyveleri götüremezler. İnsanlar o yıl daha sağlıklı olurlar, hiç hastalanmazlar. O yıl ölüm de olmaz. Ne bir kuş, ne bir karınca, ne arı, ne kelebek ölür.

Hızırla İlyasın buluştuğu an, biri mağrıptan, biri maşrıktan iki yıldız doğar, yıldızlar Hızırla İlyasın buluştuğu yerin üstüne kayarak gelirler, tam Hızırla İlyas birbirlerinin elini tutarlarken onlar da birleşirler, tek bir yıldız olurlar. Hızırla İlyasın üstüne ışık olup sağılırlar. Hızırla İlyasın el ele tutuştuğu, yıldızların gökte birleştiği an dünyada her şey durur, akarsular kirp diye oldukları yerde donmuşçasına durur kalırlar, yeller esmez, denizler dalgalanmaz, yapraklar kıpırdamaz, damarlardaki kan akmaz, kuşlar uçmaz, arıların kanatları titremez. Her şey durur, hiç, hiçbir şey kıpırdamaz. Yıldızlar akmaz, ışıklar

yürümez. Dünya bir an için ölür. Sonra her şey birden uyanır, dehşet bir yaşam patlar.

İşte bu gece sabaha kadar insanlar birleşen yıldızları görmek için evlerden dışarılara uğrarlar, yüksek yerlere, dam başlarına, minarelere, tepelere, dağ başlarına çıkarlar. Bir de su başlarını beklerler. Çeşmelerin, pınarların, çayların başlarını beklerler. Gözlerini sudan ayırmazlar.

Kim ki gökyüzünde yıldızların birleştiğini görür, o anda ne isterse olur. Ama ne isterse. Bir keresinde, Kul Hüseyin adında bir çiftçi yıldızları bekliyormuş. İki yıldızın geldiğini görmüş, yıldızlar birleşmişler, ışık olup gökten aşağı süzülmüşler. Kul Hüseyin bu durumdan o kadar şaşırmış ki, ne isteyeceğini o an bir türlü aklına getirememiş, eli ayağına, dili diline dolaşmış:

Ya Allah, demiş. Ya Allah, ya Hızır... Ya İlyas... Vakit geçiyor. Hemen bir şey istemeli... Hiçbir şey gelmiyor aklına. Ya Allah, ya Hızır, ya İlyas... Şu altımdaki tepeyi al da şu ırmağın öte geçesin götür. Asıl isteği az sonra gelmiş aklına ama, çoktan iş işten geçmiş. Ve Hüseyin orada, tepenin üstünde uyumuş kalmış. Sabahleyin gözünü açmış bakmış ki ne görsün, tepeyle birlikte ırmağın öte geçesindeki düzlükteler.

Haydar Usta koyağın yamacındaki kırmızı, çakmaktaşı kayanın dibinden çıkan

Alagöz oluğunun başına geldi, kepeneğini yere atıp üstüne oturdu: On iki yaşındaki torunu Keremi de yanında getirmişti. Keremi elinden tutup oturttu.

Yıldızların ışığında, gecenin donuk aydınlığında kayanın oyuğuna doğru yürümüş pınarın göleğinin dibindeki çakıltaşları parıldıyordu. Suyun yüzündeki ince halkalar kıyılarda sönüyordu. Pınarın ucuna kalın bir çam oluk oturtulmuş, uzun oluğu yosun bağlamıştı. Oluğun altı geniş bir yarpuz tarlasıydı. Kırmızı, büyük, başını almış göklere gitmiş kayalık, pınarın suyu, gece, yıldızlar, toprak yarpuz kokuyordu. Derinden, kırmızı kayalığın ta dibinden gelir gibi bir çağıltı gittikçe büyüyordu. Orman da uzaktan, yoğun uğulduyordu.

Çam kokusu, türlü çiçeklerin, daha yenice toprağı yarmış otların kokusu birbirine karışıyor, ılık esen yel bir hoş, ince, serin koku getiriyordu.
Kerem coşkuyla, sevinçle:

Bak dede, diye bağırdı. Dede bak! Suyun içine bak. Balıklar parlıyor, kaçışıyorlar. Bir balık, iki balık, üç balık... Üç balık. Işıktan...
Pınarın içinde alabalıklar, birbiri ardınca uçar gibi, suyun beri kıyısından parlayıp öte kıyısında, kırmızı kayanın oyuğunda yitiyorlardı.
Yaşlı adam hiç konuşmuyordu, dalıp gitmişti. Sonunda başını kaldırdı:

Kerem, dedi, dedem, dedi en yumuşak sesiyle. Seni bu gece yanımda mahsustan getirdim. Dedem, bu gece, gecelerin içinde birinci gecedir. Bu gece çok şeyler olacak... Bak, dedem, bu gece Hızırlan İlyas buluşacaklar. Bak,

dedem, ikisi de ermiş, ölmezlere karışmış kişilerdir. Onlar buluşmazlarsa yılda bir gün, hem de bu gece, bu dünyanın dölü, bereketi kesilir. Anladın mı dedem?
Anladım, dedi Kerem. Zaten ben Hıdırellezi biliyorum. Geçen yıldan da, öteki yıllardan da...

Öyleyse bak dedem. Şu oluktaki durmadan akan su var ya, işte o duracak, donup kalacak. Bir de şu yücede, gün gibi, iki yıldız buluşacak... Buluşunca şimşek gibi bir ince ışık üstümüze inecek. Bak dedem, sen suya bakacaksın, uyumadan, hiç gözünü kırpmadan, ben yıldızlara...'

Olur dede, hiç gözümü kırpmam.

Keremim, yavrum, baktın ki şu şakırdayan oluk duruverdi, su olduğu gibi dondu kaldı, o zaman isteyeceksin isteyeceğini. İşte o zaman ne istersen Hızır sana verir. Suların akmadığı o an ne istersen, ne dilersen Hızır onu sana verir.

Sen ne isteyeceksin dedem?

Kerem düşündü, dedesi gibi eliyle çenesini tutamladı, düşündü: Bilmiyorum ki, dedem, dedi. Hiç bilmiyorum ki... Ne isteyim acep dedem?

Haydar Usta:

Keremim, dedi, sen daha çok pınar, çok yıldız bekleyecek, çok dileklerde

bulunacaksın, bu yıl suyun akmadığını görürsen, görür görmez, ya Hızır, bize
Çukurda kışlak, Aladağda yaylak ver de. Olur mu?

Olur dedem. Suyun durduğunu, yıldızların kavuştuklarını görür müyüm?

Herkes göremez yavrum. Yalnız günahsızlar, iyilikseverler görür
onları. Kötü insanlara, kuşlara, arılara, insanlara zulüm yapanlara gözükmez
onlar. Sana gözükür yavrum. Belki bana da... Onun için obalı bana güveniyor.
Beni günahsız, ermiş biliyorlar tosunum. Ermiş değilim ama çok az günahım
var. Doğdum doğalı hiçbir yaratığa kötülük etmedim. Şimdiye kadar da üç kere
yıldızların çakıştığını gördüm. Üç keresinde de dileğimi yerine getirdi Hızır
kardaşlık.

Kerem susmuştu konuşmuyordu. Oluğun ucundan dökülen suya, suyun
döküldüğü çakıl taşlarına, çakıl taşlarının üstünde paramparça olarak ak ak
köpüklenişine bakıyordu. Bakıyor, çok derin düşünüyor, eyvah, eyvah ki eyvah
bana, diyordu.

Aradan epeyi bir süre geçti. Haydar Usta:

Neden konuşmuyorsun hay şahanım? dedi. Hay benim şahanım.

Kerem dalıp gitmişti. Suya, balıklara... Şu oluğun ucundan balıklar şu
aşağıdaki çakılların üstüne düşerler miydi, düşünce de ölürler miydi? Kim bilir,
dedi, kendi kendine. Düşerler, hem de ölmezler. Yoksa aşağıdaki derede balık

olur muydu? Kerem suyun kökünün burada olduğu gibi, balığın kökünün de burada olduğunu sanıyordu.

Kışlak, yaylak istemem, diyordu. Ben kışlak, yaylak istemem. Toprak istemem. Ben suyun durduğunu görünce bir şahin yavrusu isterim. Onu Hızır bana getirir, ben de onu büyütürüm. Ok gibi gökyüzüne salarım, ok gibi. O da bana kuşları, keklikleri, üveyikleri, çavuşkuşunu, ibiliyi, sığırcığı, ördekleri yakalar bana getirir. Tavşan da yakalatırım istersem. Ama tavşan olmaz. Tavşana el sürülmez. Bir de yapalağa... Kör yapalağa... Şahin dediğin de bir küçük kuştur. Yeşile çalan. Bir taş kadar ağır, sert, gagası uzun, çelikten.

Kerem ne düşünüyorsun?

Sesi duyunca Kerem birden irkildi, bir şeyler söyledi, ne dediği anlaşılmadı.

Anlamadım, hay Kerem, dedi Haydar Usta. Senin başında bir hal var.

Kerem birden içindekini dışarıya salıverdi:

Güzel dedem; dedi, ben hiçbir zaman durmuş suyu, kavuşan yıldızları göremeyeceğim. Eyvah, eyvah ki eyvah, göremeyeceğim. Haydar Usta şaşkın:

Neden Kerem, yavrum, şahanım neden?

Ben, dedi Kerem sesi titreyerek, boğulurcasına... Ben dedem... Ben...

Neredeyse ağlayacaktı. Büyük bir fırsatı kaçırıyordu. İşte şimdi yıllar yılı istediği şahin yavrusu kendisinin olacaktı. Keşki yapmasaydı o işi. Şahin yavrusunu dedesinden istemişti, sana yakalarım demişti dedesi, yakalamamıştı. Babasından, ağasından, avcılarbaşı Kel Kamilden, Kavalcı Musacıktan istemişti, sana bir şahin yavrusu yakalarız demişlerdi, hiç yakalamamışlardı. Öteki obanın bir Kemali vardı. Burnu yanmış, sarı saçları kirpi oku gibi dimdik. İşte o Kemalin bir şahini vardı. Dedesi, yüz on beş yaşındaki dedesi, sarp kayalığa çıkmış da ona o şahin yavrusunu yakalayıvermiş. Kemalin şahininin ayağının birisinde küçücük bir zil vardı. Küçüçük, bir nohut kadar. Sonra Kemalin sağ bileğinde bir deri bilezik vardı. Şahin gelip bileğindeki o deri bileziğin üstüne konuyordu. Şahin uçuyor, ta göğün ötelerine gidiyor, halkalar çize çize gelip Kemalin koluna konuyordu. Kemal onu çağırıyordu, yaa, adam çağırır gibi çağırıyordu. Göğün neresinde olursa olsun o da Kemalin sesini duyar duymaz, koşup geliyordu.

Sonra isterse eğer, şahin bir adam üstünde uçuyordu. Nereye giderse gitsin, şahin bir adam boyu onun tepesinin üstünde dönerek, onunla birlikte gidiyordu. Ne güzel, ah, ah ah... Keşki yapmasaydım o işi...

Aaah!

Haydar Usta:

Ne ah çektin öyle, yavrum, aslanım? Ahına hayran deden senin...

Hiç, dedi Kerem.

Söyle yavrum, dedi Haydar Usta.

Kerem birden çok sert, bağırır gibi:

Ben suyun durduğunu da, yıldızların kavuştuğunu da hiç göremeyeceğim. Ben burada boşuna bekliyorum dedem, boşuna.

Neden tosunum?

Göremeyeceğim.

Neden yavrum?

Kerem bir türlü söyleyemiyordu.

Sebebini söyle bakalım. Belki senin dediğin değildir.

Kerem susuyordu. Birden pınarın ortasından irice bir balık suyun yüzüne fırladı, cup diye gerisin geri dibe düştü. Dibe düşerken de gümüş karnı yıldızların ışığında parıldadı. Kerem ona daldı:

Dedem, dedi, güzel dedem. Ben bir kırlangıç yuvası bozdum. İçindeki üç yavrusunu da öldürdüm. Ana kırlangıcı da ayağından bağladım üç gün böyle uçurdum. Sonunda o da öldü. Şimdi bana yıldızlar gözükür mü? Şimdi şu akan oluğun suyunun durduğunu görebilir miyim?

Haydar Usta da:

Görebilirsin, diye bağırdı.

Kerem:

Hani günah işleyenler göremez dediydin ya... Kırlangıç öldürmek günah değil mi?

Günah, dedi Haydar Usta. Çok günah, ama... Belki Allah günah yazmamıştır. O iş olduktan sonra sen Allaha, hay Allah benim günahımı bağışla dedin mi? Demedim. Haaa... O zaman iş başka işte. İşte şimdi iş başkalaştı.

İkisi de iki yerden düşünceye vardılar. Bir bölük kuş geldi karşıdaki ulu çınar ağacının üstüne kondu. Arkasından bir bölük daha... Karanlıkta kuşlar akın akın gelip, durmadan ağacın dallarına doluşuyorlardı. Kuşların ağırlığından çınarın dalları bükülüyordu.

Neden sonra Haydar Usta:

Bak, dedi, dedem, bu dünyada günah işlememiş hiç kimse yok, öyle bakarsan. Şimdi gelecek olan Hızır da günah işlemiştir. O Hızır olmasa bu dünya dünya olamaz. Bahar gelemez, analar doğuramaz. Dünyada taş, toprak, kurt kuş, börtü böcek, yılan çıyan, suda balık, havada kuş, yerde insan, karınca, gökte yıldız, her şey uyur... Bütün dünya uykuya varır. O Hızır ki, o Hızır dünyanın kanıdır. O Hızır ağaçlara yaprak, çiçektir, kokudur. Işıktır. Dünyanın sıcaklığıdır. O bile günah işlemiştir. Yürürken bir karıncaya basmış, bilmeden

bir böceği öldürmüştür. Onun için çocukluktan işlediğin günah belki: günah sayılmaz, dedem. Şimdi sen uyuma, hiç uyuma. Gözlerini de şu oluğun suyundan ayırma. Dalıp gitme. Dalgınlığa gelmez bu iş. Bir daldın mı, bir an

daldın mı, o an onlar buluşmuş olurlar ki, iş işten geçmiş olur. Suyun sesi kesildi mi, çağıltısı, şırıltısı... Kuşların, bak şu ağaçlarda dallara çokuşmuş kıpır kıpır ediyor, ötüşüyorlar, kirp diye sesleri kesilir. Kesildi mi... Kuşlara bakma, onlar uykuya varırlar belki... Gözünü suyun akışından, kulağını suyun sesinden ayırma.

Olur, dedi Kerem.

Kırlangıcı öldürmek günah sayılmazsa, kavuşan yıldızları, duran, donup kalan suyu görecek. Sevindi. Şahin yavrusunu, yarın erkenden kayalığa gidip, öz eliyle yakalayacak. Şahin civcivleri bu anda acaba yumurtadan çıkmışlar mı? İsterse çıkmasınlar. Hızır çıkarır. Ne dilersek dileğimizi yerine getirmeyecek miydi? Dedem öyle demedi miydi?

Dilinin ucuna geldi, hemen dedesine: Daha yumurtadan çıkmamış şahin civcivini de Hızır hemen verir mi? Yoksa civcivlerin yumurtadan çıkmasını mı bekler? diyecekti. İyi ki sormadı. Dedesi onun Çukurda kışlak, Aladağda yaylak yerine şahin isteyeceğini anlar, kıyameti koparırdı. Yok yok, kıyameti

koparmaz, ama konuşmaz, küser. O küsen bir adamdır. Çok küsen...

Hiç uyumayacağım dede. Gözlerimi bile kırpmadan suya bakacağım. Kulağım da suyun sesinde olacak. Sen de dede, gözlerini yıldızlardan ayırma olur mu?

Ayırmam, dedi Haydar Usta.

Yıldızların kavuştuğunu bana hemen söylersin değil mi?

Söylemez olur muyum hiç dedem? Nasıl olur da söylemem. Yıldızların birbirine kavuşması çok güzeldir. İnsan o an çok başka bir insan olur. İnsan o anda kendini cennette sanır. İnsan o anda ışık gibi olur. İnsanın o anda içi sevinçten pır pır eder, dedem. İnsan bir ömür o anı unutamaz. İnsan bir ömür o anı anımsadıkça esrikleşir dedem, Keremim, sana hiç haber vermez miyim?

Dede, dedi, sustu.

Söyle Kerem, dedi Haydar Usta.

Kerem gene ben bir şahin isteyeceğim, toprak yerine, diyecekti, vazgeçti.

Hiç, dedi. Gözüm suyun akışında, kulağım sesinde.

Aşağıda, obadan hiçbir ses seda gelmiyordu: Ortada doğanın seslerinden başka ses yoktu. Ceren kız, üç kardeşin bir bacısıydı. Uzun boylu, yanık, büyük ela gözlüydü. En güzel Türkmen kılığından giyinirdi. Taşbuyduran pınarının

başında oturuyordu. Bu pınar, taşları toprağı mavi bir yamaçtan, kayalıkların ortasından doğuyor, gene kayalıkların kuyu gibi derininde gölleniyordu. Bir taş oluktan suları aşağı, yarpuzlu bir düzlüğe iniyordu. İki kayanın ortasına oturmuş Ceren, düş kuruyor, düşten düşe geçiyordu. Gözlerini de oluktan ayırmıyordu. Oluktan dökülen sular ta aşağıda geniş, kalın bir kayayı oymuş, durmadan dört bir yana taşıyordu. Geçen yıl da, daha önceki yıl da bu Taşbuyduran pınarının başında, gene şimdiki oturduğu yerde, gene yanında sessiz Pembeyle Hıdırellezi beklemiş, ama bir türlü kavuşan yıldızları, donup kalan suyu görememiş, benim günahım, benim günahım çok, demişti. Sabahlara kadar gözlerini kırpmamıştı. Eğer kavuşan yıldızları, kirp diye duran suyu görseydi, bir kere Halilin yüzünü görmek isteyecekti.

Bu sefer göreyim hay Allah, diyordu. Bu sefer nolur... Hazinenden nen gider? Güneydeki iri, parlak yıldıza gözünü dikmiş yalvarıyordu. Güzel yıldız, bu sefer yoldaşınla buluştuğunu göreyim. Bu sefer göreyim. Göreyim de Hızırdan Halilimi isteyeyim.

Oba karar vermişti. Bu sefer kim görürse yıldızı, suyu, Çukurdan toprak, Aladağdan yayla isteyecekti. Ceren, içinde büyük bir cebelleşmeyle gelmiş Taşbuyduranın başına: Toprak moprak isteyemem Halilim dururken... Ben

Halilimi isterim: Bütün ömrümde elime bir fırsat geçecek, onu da bir karış toprak için zayi edemem, demişti. Ne kendi kendimi kandırayım!

Uzun, ince, altın tüylü bir tazı yatıyordu yanında. Bu tazı, gitmezden önce Halilin tazısıydı. Halil başını alıp gittikten sonra tazı da gelmiş, Cerenlerin çadırının önünde durmuş, bir daha da oradan ayrılmamıştı. Tazının dert çekmiş insan gözleri gibi kederli gözleri vardı. İnsan gibi gülüyor, hasret çekiyor, umutlanıyor, canı sıkılıyor, geceleri kendi kendine insan gibi ağlıyordu.

Allahım o anı bana göster. Halili bir kere, o da uzaktan olsun, bir kere görmeyi isterim. Bir kere... Bir ömür boyu bir daha göstermesen de olur.

Mavi kayalarda su çağıldıyor. Ortalık yıldız ışığında gündüz gibi. Gün ne zaman battı? Yoksa daha batmadı mı? Ceren bütün bir yıl her gün Halilin yolunu beklemiş, bugünü de iple çekmişti. Bu gecenin, Hızırla İlyasın buluştukları gecenin çok kerametleri görülmüş, çok hasretlik birbirine kavuşmuştu. Yeter ki yıldızlar gözüksün... Yeter ki dalmasın bekleyen, yeter ki yüreğinden bir kötülük geçmesin bekleyenin.

Ceren, sular, ışıklar, tepede, karşıda kararan, gittikçe de büyüyen, aydınlanan, kokulanan dağın ortasında, yalnızlığında,tepeden tırnağa istek kesilmişti. Sıcak basıyordu, delirten, ürperten, yüreğini çarptıran... Bütün bedenini sıcak basıyor, ateş içinde yanıyor, geriniyordu.

Durmadan geriniyor, Halili düşünüyordu. Tetikteydi. Gözlerini yıldızlardan, kulağını suyun sesinden ayırmıyordu. Eti yanıyordu. Birden:

Pembe, dedi,

ben yanıyorum.

Ayağa kalktı, kayadan kayaya gitti geldi.

Ben yanıyorum, ben yanıyorum.

Hemen soyundu. Bedeni yıldız ışığında taze, biçimli, doğurgan parıldadı. Suya atladı. Su soğuktu. Arkasından Pembe de soyundu, suya atladı.

Bir süre suda kaldı. Suyun içinde fırsatı kaçıracağından korkmuyordu. Nasıl olsa suyun durduğunu duyacaktı.

Sudan çıktığında kendisini yunmuş, arınmış sayıyordu. Anadan yeni doğmuş gibi tertemizdi. Yıldızların kavuştuğunu görecekti. Ondan sonra da Halili isteyecekti.

Halil, onun kendisini sevdiğini bilmiyordu. Bunca yıl bir kere olsun durup da Halilin yüzüne bakamamıştı. Bir kere olsun onunla gözgöze gelememişti. Halili görünce bütün bedeni çımgışıyor, kendinden geçiyordu. Göz göze gelince coşkudan ölürüm diye korkuyordu.

Halil ne bilsin. Bilse de yüzüne bakar mı ki... Halil yakışıklı adam. Yüzüne

şöyle durup da bin yıl baksan gene doyamazsın. Onu bir kere olsun, şöyle uzaktan da olsa olur, göreyim, sonra da öleyim Allahım.

Pembe kız:

Ben de öleyim, dedi. Benim de dileğim bu. Halil, Yusuf kadar güzeldir. Yakubun Yusufu kadar. Öyle değil mi Ceren?

Ceren içini çekti.

Gökte yıldızlar durmadan oradan oraya akıyor, bazısı Aladağın üstüne sağılıyordu, Aladağın doruğu yıldız ışığından parıl parıldı. Her yıldız akışta Cerenin yüreği hop ediyor, akan yıldız kayıp gidinceye kadar gözleriyle onu izliyordu. Yıldız yitip gidince de, büyük bir umutsuzluğa düşüyordu:

Derken batıdan iri, dönen, dönerken ışıkları savrulan bir yıldız çıktı, kaymaya başladı. Cerenin yüreği ağzına geldi. Yıldız bir mavileşiyor, bir turuncuya çevriliyor, dönüyor, ışıklanıyor, savruluyor, göğü bir uçtan bir uca akıyordu.
Derken doğudan birkaç yıldız birden koptu, ardından bir küme yıldız daha...
Onlar da, her biri her yerden, bir ışık ocağı gibi savruldular. Cerenin yüreği ağzında, bir onu, bir onu izliyor. Yıldızların ışığı suya düştü. Kayaların ortasındaki Taşbuyduran pınarı taştı, kaynadı, köpürdü, yıldıza kesti. Gökyüzü de silme yıldıza kesti. Oradan oraya binlerce yıldız durmadan kaydılar, gökyüzü yıldızdan çalkanıyordu. Pınarın suyu yıldızdan taşmış çalkanıyordu. Binlerce

yıldız gökte, ormanda, dağda, sularda birbirine girmiş kaynaşıyordu. Halili isterim.

Oradan oraya binlerce yıldız kayıyorlar, uçuşuyorlar, Cerenin başı dönüyor, gözlerinin önünde yıldızlar, sular patlıyor, yıldızlar, ışıklar köpürüyor, altındaki kayalar çatırdıyordu.

Halili isterim.

Dünyadaki bütün karıncalar, kuşlar, böcekler, ağaçlar, kumlar yıldız olmuşlar uçuşuyorlar. Bütün çiçekler, bütün insan gözleri... Halili isterim.

Müslümün beli bükülmüştü. Elleri titriyordu. Ağzında bir tek dişi bile kalmamış, alttan kuzu dişleri sürüyordu.

Müslüm Sazlık pınarının başında oturuyordu tek başına. Pınarın içine yıldız dolmuştu. Yıldızdan taşıyordu. Müslüm çok acıkmıştı. Akşamdan bu yana beş keredir aptes alıyordu. Aptes alıyor, boyuna kendi kendine söyleniyordu:

Vakt erişti güzelim. Vakt erişti dünya güzelleri... Ben biliyorum. Yaşıtlarımdan hiç kimse kalmayalı yirmi yıl oluyor. İşte geldik gidiyoruz. Şen olasın Halep şehri, demişler. Şu pınar kadar, şu yıldız kadar, şu çınar ağacı kadar bile olamadık. Hay koca Hızır, hay koca Allah siz kendinizi ölmez yaptınız da benim, bizim, hepimizin suçumuz ne? İşte geldim gidiyorum. Yüz yaşadım,

ömrüm tamam oldu. Vallahi bir göz açıp kapayıncaya kadar geçti gitti. Bir göz açıp kapayıncaya kadar... Bir ancık yaşadım, işte şimdi. İşte şimdi yaşıyorum. Selmanı Pak gibi beni gençleştirmeni isterim. Hızır gibi beni ölümsüzleştirmeni isterim. Gün bugün, dakka bu dakka... Bir ömür bir anlık soluktur. Şu oluktan akan sudur. Bir an. Su bir duracak, akmayacak. Ben gökyüzüne bakacağım, gökte iki yıldız çatışacak. İşte bütün bir ömür bu bir andadır.

Bir de Lokman Hekim var. O kendi gücüyle ermiş, ölümsüz olmuştur. Altmış yıl bütün yeryüzünü taş taş, ova dağ dolaşmış, çiçeklerle, otlarla, bitkilerle konuşmuş, her çiçek kendini, marifetini Lokmana söylemiş. Lokman da çiçeklerin dilince söylediğini yazmış defterine. Her çiçek bir hastalığa şifaymış. Lokman bütün hastalıkların çiçeğini bulmuş, bir ölümün çiçeğini bulamamış. Onu da ararmış. Duymuş ki Lokman... Duymuş ki Lokman, ölümün çiçeği, ölümün suyu, ölümün otu Aladağın bir koyağında. Lokman koşmuş buraya, yurt tutmuş Aladağ ardını, koyağını. Her otlan, her çiçeklen, her suynan, pınarlan, her böceklen, kurtlan kuşlan, karıncaylan konuşmuş. Esen yelle, doğan günle, gelen ışıkla, yağan yağmurla konuşmuş. Sonunda ölümün dermanını bulmuş.

Bu gece kavuşan yıldızları, akarken duran suyu, uçamayan kuşu, yağamayan yağmuru, gelemeyen ışığı göreceğim. Lokmanın ilacından bana da ver, ya Hızır,

diyeceğim. Vermesin bakalım. Vermesin de oyunbozanlık etsin de, ben de onu Hızır gibi bir Hızıra benzeteyim, anasından doğduğuna doğacağına yetmiş iki bin yıl pişman olsun. Ermiş olduğu da; ölmezliğe durduğu da fitil fitil burnundan gelsin.

Müslüm kardaş, tam otuz yıldır her Hıdırellez gecesi sular başı, yıldızlar altı beklerim. Söylemem, söylemem, söylemem. Demem, vay benim emeklerim, demem.

Dağlar başı; yıldızlar altı, sular yanı beklerim.

Her çiçek herkese konuşmaz. Yaşam çiçeği hiç kimseye, Hızıra bile, Lokmana bile konuşmaz. Ermişler ermişi Taşbaşoğluna bile konuşmaz. Yaşam çiçeği, yani ölüme çare olan çiçek bir kere Lokmana konuşmuş, Lokman varmış onun altına, koklamış çiçeği, koklayınca çiçeği, Lokmanın gözlerinin önünde ışıklar patlamış, baharlar, çiçekler patlamış, dünya bir başka dünya olmuş, sevinç içine batmış Lokman, bir sevinç düşünde kendinden geçmiş, ölmezliğe kavuşmuş. O kendinden geçtiği an öyle tatlı, öyle tatlı, öyle tatlıymış ki dünya, Lokman dize gelmiş, ya Allah, demiş, bana bir daha koklat şu çiçeği, ben ölmezlikten vazgeçiyorum. Öyleymiş, çiçeği bir koklayan ölmezliğe ulaşır, bir daha koklayan yeniden ölümlü olurmuş. Lokman da bunu bilirmiş ama, o çiçeği kokladığı anın tadına doyamazmış, nasıl bir tatsa o tat.

Çiçek, iri güneş rengi yapraklı, ışıktan, her bir yaprağı üç kavak boyunda, azman bir çiçekmiş. Gölgesine düşen yüz yıldan fazla yaşar, onu koklayan ölmez olurmuş. Çiçeğin dibinde de bir su kaynarmış. Bu sudan kim içerse, hangi hastalığa tutulmuş olursa olsun, hemen iyi oluverirmiş.

Müslüm:

Bu çiçek burada, işte bu Aladağın ardındaki koyakta... Ama kimseciklere gözükmez. Bir görmek umutları olsa, alimallah yerin göğün insanı gelir de burada ölünceye kadar mekan tutar.

Hay koca Hızır üstüme bu çiçeğin gölgesini düşüren, bana yüz yıldan fazla ömür bağışlayan sensin. Şu çiçeği de bana koklat nolursun. Ölüm Allahın emri, ölümden korkuyorum. Ölümden, ölümden, ölümden korkuyorum. Ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum.

Koyak baştan başa Müslümün ölmek istemiyorum sözleriyle yankılandı. Gür ses kayalardan kayalara çarpa çarpa eridi, duyulmaz oldu.

Duymuyor musun, ölmek istemiyorum. Yok olacağım, yok olacağım, hiç olacağım. Ot gibi, böcek gibi. Kimse şu dünyaya gelip gittiğimi bilmeyecek. Bilseler de ne olacak. Şu dünyaya, bir an içinde gelmemiş gibi olacağım. Ölmek istemiyorum.

Müslümün beklediği oluk bir ağacın karnından çıkıyordu. Arkadaki pınarın yatağını getirmişler ulu çınar ağacının beş adam el ele verse çeviremez gövdesine dayamışlar, sonra da gövdeyi ortasından delmişler, suyu o delikten dışarıya akıtmışlardı.

Bak koca Hızır, bir acayip suyun başında durmuşum, yüreğimi sana açmışım... Ölmek istemiyorum demişim.

Müslüm ayağa kalktı. Dizlerinin kemikleri çatırdadı, beli ağrıyordu. Elleri ayakları uyuşmuştu.

Ölmezlik isterim ama, gençlik de isterim. Böyle yaşamışım ki ne olacak!

Müslüm son gününü yaşar gibiydi. Ağzı yukarı, yıldızlara karşı yattı. Elini de oluğun altına koydu. Eli bir süre sonra üşüdü, elini çekti. Bütün gücünü gözlerine, kulaklarına topladı.

Ulan sizi göreceğim kavuşurken yıldızlar! Sizi göreceğim çiftleşirken arılar. Sizi göreceğim...

Çukurovada, bir yaz Çukurda kalmış, sıcaktan, sinekten gebermişti. İşte orada, sert, yaldızlı kabuklu, kabukları yanardöner, kabukları yeşil ışık benekli, kırmızı, kara, mor, sarı, altın, gümüş ışıltısında, benekleri bin bir ipiltide böcekleri hep üst üste binmişler çiftleşirler görmüştü. Böcekler ölmez, otlar da, çiçekler de ölmezler. Kıyamete kadar böcekler, çiçekler, otlar ardı ardına ulanırlar, öylece ölmezleşirler. Çiçekler uzun bir halkadır...

Yaa, uzun uzun bir halkadır... Uyurlar, her yıl gene uyanırlar. Ölmezler.

Ama insanlar ölürler, insanlar, çünküleyim ki insan bir tektir: Her insan bir tek doğar, bir tek ölür. Ama böcekler kıyamete kadar doğarlar, sayısız, ölmezler.

Dünyada ölen bir tek yaratık vardır. Dünyada ölümlü bir tek canlı vardır, o da insandır, o da insandır, insandır.

İnsandır! haykırışı bütün koyakta derinden derine yankılandı. Ne biçim çiçektir bu? Ne biçim çiçektir ki insanı ölümsüzleştirir? Koklayanı ölümsüzleştirir? Ölümsüzlük çiçeği olduğundan dolayı hiç kimselere, ermişlere bile gözükmez. Yoksa yok mu böyle bir çiçek? Yoksa, yoksa, yoksa? Olmaz olur mu? Böyle bir çiçek yoksa Lokman nasıl yaşıyor? Böyle bir çiçek yoksa, şimdi, şu dünya alemin yolunu gözlediği Hızırlan İlyas nasıl yaşıyor? Olmaz olmaz.

Gözüne bir yıldız ilişti gökte. Yıldızların arasında, o yıldızdan bu yıldıza vurup duruyor, dolaşıyor.

Bu olmasın?

Üstündeki ağacın dalları arasından yıldızları iyice göremiyordu. Dalların dışına çekildi, gene ağzı yukarı yattı.

Bu son, bugün her şeyi, yıldızı, ölümsüzlük otunu görmeliyim. Yüz yaşından

daha çok insan ne kadar yaşar ki... Ölümün soluğunu ensemde duyuyorum. Soğuk, yılan gibi, işe yaramaz, mendebur soluğunu. Mendebur soluğunu... Ölmek istemiyorum.

İçini çekiyor, gözünü yıldızlardan ayırmıyor, bir umut sende kaldı, ya Hızır, diyordu. Bazı derin bir umutsuzluğa düşüyor, gözlerinden gökyüzünün kaynaşan, uçuşan bütün yıldızları siliniyor, ortalık kapkaranlık oluyor, Müslüm boğuluyordu. Sonra birden umuda düşüyor, yıldızlar gökyüzünde çağıldıyor, coşuyor, Müslüm ölümsüzlük çiçeğini koklamış gibi kendinden geçiyordu.

Yeter kız, on altı yıldır, gurbete gitmiş Yunusu bekliyordu. Nişanlanmışlar, başlık parası için Yunus kendini gurbete atmış, bir daha da dönmemiş, imi timi bellisiz olmuştu.

Yeter:

Ölmeden mezara koydular beni, gel. Tez gel... Ben Çukurda kışlak; Aladağda yaylak istemem, sen gel. Genç yaşımda kocadım, tez gel! Daha gecikirsen iş işten geçiyor, ömrüm bitiyor, tez gel... diyordu. Çabuk gel.

Yeterin oturduğu su başı bir harman yeri büyüklüğünde, mavi, yarısı kırmızıya, sarıya çalan, altındaki taşları gözüken iki insan boyu derinliğinde bir gölektir. Bu göleğe her bir yerden pınar suları dökülür.

On altı yıl dile kolay... Bugün, bu sabah çıkıp gelmezsen, ya da birbirine kavuşan yıldızları, donup kalan suları göremez de dileğimi dileyemezsem ben bilirim yapacağımı.

Yıldızlar gölcüğün üstüne düşüyorlar. İri, azman çiçekler açmış gölün kıyısında, kokuyorlar. Gölcüğün suları gittikçe aklaşıyor, ışık gibi aydınlığı koyağın yamaçlarına vuruyor. Gittikçe ortalık ağarıyor.

Ben bilirim yapacağımı!

Biri Hüseyin, yaşı yedi, biri Veli, yaşı dokuz, birisi de Dursun, yaşı on bir.

Hüseyin:

Ben, dedi, Toprak istemem. Ben, dedi, o ışıklı şehirde çalışacağım, eniştem Fahrettinin yanında. Ben, ben, ben o arabalardan alacağım. Ben işte beni o şehire kaçırmasını isterim, eğer olursa...

Olur, dedi Veli. Olur. Seni şehire götürür. Ben de, dedi Veli, ben de... O yol üstündeki konakta bir gece uyumak isterim. Başka bir şey istemem. Otelde.

Dursun:

Babam hapisten çıksın, diye başladı, babasının bağırta yalvarta Bekiri nasıl öldürdüğünü anlattı. Yeter ki babam hapisten çıksın, bana her istediğimi yapar.
Ben yıldızı görürsem, babamın hapisten çıkışını isteyeceğim...

Hüseyin:

Baban hapisten çıkacak, dedi:

Sonra, yarın sabah, karşıdaki köye gidecekleri üstüne konuşmaya başladılar.

Sonra bir oyun oynadılar. Oyun bitti; hayal kurdular. Çukurovadaki şehirler üstüne. Şehirleri uzaktan görmüşler, develeri, eşekleri, koyunları, keçileriyle şehirlerin kıyılarından geçmişler, hiç içine girmemişlerdi. Şehirlerde karınca gibi insan kaynaşıyordu. Şehirlerde... Şehirlerde... Şehirler korkulu, şu ormanın derinlikleri gibi büyülü... Bir ormanın derinlikleri, bir şehirler, peri kızları, sırça saraylar, evler... Devler, cinler...

Konuşa konuşa uyudular...

Kel Osman çayın içinde alabalık avlıyordu. Suyun kovuklarına elini sokuyor; her delikten, her taş dibinden birkaç alabalık çıkarıyordu. Gökyüzüne baktığı zaman, gördü ki ortalık aydınlanıyor, yıldızlar, silinmiş gitmiş.

Alabalıkları yakalamış ince çubuklara dizmişti. Kırmızı benekli alabalıklar doğan gün altında donuktular.

Kel Osman:

Zararı yok, dedi. Hızır bana balık gönderdi. Gelecek yıl da kışlak isterim ondan. Şimdi ben bu balıkların yarısını götürür aşağıdaki yerlilere satarım. Yarısını da közleme yapar yerim. Sağ olsun Hızır.

Meryem bekliyordu. On yedi yaşındaki kızı yatalaktı. Yıldızları görürse bir şifa dileyecekti. Aliş oğlan bekliyordu, her ikindi sıtma tutuyordu onu. Sıtmadan kurtulmayı isteyecekti. Süleyman Dede bekliyordu. Çadırdan, bu konup göçmeden bıkmıştı. Şöyle insan gibi bir evde ölümü bana nasip et, diyecekti.

Sultan Karı bir torun istiyordu. Onun ocağından kimse kalmamıştı kızından başka. Kızı da doğurmazsa ocağı sönecekti. Aşkla şevkle ocağını yeşertecek birisini istiyordu.

Aşağıdaki bozkırda kasabanın bütün insanları damların üstüne çıkmışlar, yıldızlara dikmişlerdi gözlerini. Köyler, obalar, oymaklar su başlarına dökülmüşlerdi. Bu gece kasabalar, köyler, tekmil insanlar gözleri yıldızlarda, sularda bekliyorlardı.

Mustan bekliyordu. Geçen güz Çukurovaya indiklerinde kışlaklarından Yeryurt köylüleri onları kovmuşlar. Yeryurtlularla aralarında mübalağa bir kavga olmuştu. Kavgada Karaçullulardan dört, Yeryurtlulardan altı kişi ölmüştü. Mustanın kafası çok kızmıştı. Tam evinin eşiğinde Osman Ağanın oğlu Fahriyi öldürdü. Ala kanı avlumun tozlarına göllendi. Bütün öldürenler, sanıklar tutuklandılar. Mustan dağlara kaçtı. Yakalansaydı eğer, Osman Ağa onu adamlarına öldürtürdü içerde. Mustan bunu bildiği için candarmaların elinden kaçtı.

Mustan Kozpınarının yanında tek başınaydı. Ve peşinde silahlı altı kişi vardı, onu yollarda bellerde adım adım izliyorlardı. Nerede olduğunu da hemen buluveriyorlardı. Ama Mustan gibi saklanan, kaçan bir insan yoktu. Gene de korkuyordu Mustan. Osman Ağa ne yapıp edecek, Mustanı mümkünü çaresi yok öldürtecekti. Mustan bunu biliyor, bir kurtuluş yolu arıyordu. Ne yapsa, nereye gitse, kuşun kanadının altına sığınsa, yılanın deliğine girse öldürülecekti. Kaçtığı günden bu yana Çukurovanın bütün candarmaları ardında... Hakkında gazeteler, neler neler yazmıyorlar. Kasabadaki Kör Murat bütün bu gazeteleri biriktiriyor, bir fırsatını bulup da buluştuklarında hakkındaki yazılanların hepsini teker teker ona okuyordu. Ve Mustan şaşıp kalıyordu. Nerden uyduruyorlardı bütün bunları, nasıl... Onun en zoruna gideni Gülek Boğazında bir otobüsü durdurup içindekilerin hepsini soyduktan sonra, otobüsteki dört kadını dağa kaldırıp bir hafta ırzına geçtiğiydi. Dağda salt kaçmıştı, ardına bakmadan. Kız kaçıracak, yol kesecek, adam soyacak, öldürecek zamanı olsa... Kaçmaktan kovalamaya eli değmemişti. Mustan kuduruyordu. Sırtına yükletilen bunca ağırlığın altında eziliyordu.

Ceren kız bütün yazılanları duyuyor muydu acaba? Duyuyor, inanıyor muydu?

Ceren kız ona hiçbir zaman yüz vermemişti. Şimdi hiç vermeyecekti... Mustan,

Osman Ağanın oğlunu çok derinden bir tepkiyle, Ceren kız için öldürmüştü.

Çünkü Osman Ağanın oğlu onu atına çiğnetmiş, atının üstünden onu kırbaçlamış, obanın içinde böylece kırbaçlayarak dolaştırmış, kan içinde bırakmış, üstüne gülmüş, aşağılamıştı. Cerenle göz göze gelinceye kadardır ki Mustan bütün bunları yutmuş, elini kaldırmamıştı. Cerenin gözlerini görünce, Cerenin gözlerini okuyunca, ben mi Halil mi, ben mi Halil mi? Halil, Halil, sen olur musun, Halil böyle kaçar mı sümüklü deyince... Artık bundan sonra Mustanın gözü hiçbir şeyi görmemiş, tabancasını almış, bir ata atlamış, Osman Ağanın oğlunu evlerinin kapılarına kadar kovalamış, kapılarının eşiğinde öldürmüş, kellesini kesmiş, getirip Cerenin önüne atmıştı.

Kozpınar, çam ağaçlarının tükendiği doruğa yakın bir yerden, duvar gibi bir kayanın ortasındaki delikten kaynıyordu.

Mustan:

Hiçbir şey demem, diyordu, işte görüyorsun halimi. Hiçbir şey söylemeye hacet yok. Bu gece yıldızını göremezsem... Bu gece bu su şu kayada donup kalmazsa, benim sonumu artık sen biliyorsun. Halimi sana arz etmenin hiçbir gerekliği yok.

Yıldızlar Aladağın doruğunda balkıyorlardı. Gecede, dağın doruğuna yakın bir yerde, üst üste kartallar dönüyorlardı, binlerce. Mustan:

Bu gecede bir şeyler var, dedi. Yoksa bu kadar kartal bir araya nasıl gelir?

Birden aşağıdan yedi sekiz tane insan karartısının çıktığını gördü... Birisinin ayağının altından bir taş kaymıştı. Üst baştan da kütürtüler geldi. Orada da bir sürü silahlı adamları karanlıkta seçti. Sağına soluna baktı, birtakım sesler, fısıltılar, öksürükler duydu. Birkaç kişi çakmak çakıp sigara yaktılar. Anladı ki Mustan; dört bir yandan sarılmış. Gülümseyerek:

Bu gecede, Hıdırellez gecesinde bir şeyler var, yoksa bu kadar kartal bir araya gelir miydi?

Gelir miydi?

Bu gecede bir şeyler var.

Tüfeğini kavradı. Kaçaklığına bir yıl oluyordu, daha bir tek kurşun sıkmamıştı.

Bu gece dövüş var, dedi gülerek. Hıdırellez gecesi... Bu gece... Şimdiye kadar her candarma görüşünde eli ayağı kesilirdi. Şimdi hiç korkmuyor, ölümü hiç düşünmüyordu.

Yıldızlara baktı. Gökyüzü yıldızla döşeliydi. Hiçbir yıldız da yerinden kıpırdamıyordu. Oraya, gökyüzüne çakılıp kalmışlardı.

Birkaç kartal, kartal kalabalığından ayrıldı, Kozpınarın üstüne geldi. Mustan

bir tüfeğin patlamasını bekliyor, çıt çıkarmıyordu.

Bu gecede bir iş var Mustan kardaş, koca Hızır imdadımıza yetişti. Kurşun torbasına baktı, torba ağzına kadar doluydu.

Kendi kendine sonsuz bir acımayla doldu içi. Çok kaçtım, burada, bu dağın doruğunda bile buldular.

Eli tetikte karşıdan en küçük bir kıpırdama bekliyordu. Adamlar karşıda oturmuşlar, hepsi her yerden sigara içiyorlardı.

Uyuma Kerem.

Uyumuyorum dedem.

Bak Kerem...

Uzun, çangal boynuzlu bir geyik inmişti pınara. Geyik başını kaldırdı, şöyle bir yöreyi kuşkuyla kokladı, başını pınarın suyuna eğdi, eğer eğmez de bir sıçradı, aktı, gözden yitti gitti.

Haydar Usta:

Bizden korktu Kerem,dedi. Gördü bizi.

Keşki görmeseydi, dedi Kerem. Keşki bu kadar karanlık olmasaydı, kimbilir ne güzeldi geyik...

Bir de geyik isterim, diye geçirdi içinden:

Az sonra, bir tilki, koskocaman kuyruğunu sallayarak pınara geldi. Her ağaç kökünü, her izi, her taşı durmadan kokluyordu.

Tilki, dedi Haydar Usta. Bu da su başı beklemeye gelmiş. Tilki gitti, bir dağ keçisi, bir sürü çakal, sonra bilmedikleri birtakım başka hayvanlar indi suya.

Uyuma Kerem, gözünü de sudan ayırma.

Ayırmam dedem.

İçinden geçiriyordu Kerem: Bir de tilki, bir de... O demirden böceği, o ışık gözlü, tarlaları süren böceği, işte o bir hoş kokan, ondan isterim. Bir de... İstekleri o kadar çoğalmıştı ki utandı. Bir kısmından vazgeçmeye kalktı. Sonra da bu düşüncesinden caydı...

Herhal gece yarıyı geçiyordu. Aşağılardan, bozkırdan Haydar Ustanın kulağına horoz sesleri gelir gibi oldu.

Bak koca Allah, böylecene huzuruna gelmez, Hıdırellezini böyle kendim için beklemezdim. Bak arkadaş, aramızda biz bize, insanca konuşalım. Oba çok sıkıştı. Bu Aladağın koyağı dünya kurulduğundan bu yana bizim yaylağımız değil mi? Öyleyse nereden çıkardın Hükümeti, ormancıyı? Bize bir soluk aldırmaz. Canımızı burumuzdan getirir. Bak arkadaş, dünya kurulduğundan bu yana Çukurova bizim kışlağımız değil miydi? Şimdi bir çadırlık yer kalmadı

bize, ne diyorsun? Yerleşmek için bir çadırlık yerimiz yok. Torosta yaylak,
Çukurda kışlak yok. Biz gökyüzünde mi oturalım, gözünü sevdiğim, aslanım,
öyle mi? Bak kardaş, obalı beni saydı, sana niyazda bulundu, beni de sana bu
gece elçi olaraktan gönderdi. Biliyorsun hepsi iyi adam değil, içinde hırlısı
hırsızı, namussuzu arsızı var, amma velakin toprakları yok. Yarın sabah olunca
benden isteyecekler. Beni mahcup etme şu deyyusların karşısında. Ne çıkar, şu
yıldızları göster, sonra da bize toprağımızı ver. Bu topraklar çok önce bizimdi.
Ne dersin? Kırma beni bu yaşta...

Konuşma böyle uzadı gitti.

Haydar Usta yıldızları birbirine karıştırıyordu. Öylesine çok oradan oraya
yıldız kayıyordu ki... Sağdan soldan, güneyden kuzeyden, batıdan doğudan,
karmakarış.

Nasıl bulacağım bu kadar kayan yıldız içinde 'Hızır yıldızını? Taşkın bir ses:

Dede, dede, diye bağırdı. Bak!

Bir balık havaya fırladı. Gümüş karnı donuk donuk parladı, sonra yeniden suya
cup diye düştü.

Sabah ağırdan ağırdan açılmaya başladı. Bulutların kıyıları usul usul
sırmalanıyordu. Gökyüzünde bir ışık kuşağı parlak bulutları, dağların başını

çeviriyordu.

Abdal Bayram davulunu çekti, ak taşın üstüne geldi. Tan davulu havasını koygun, ağır çalmaya başladı. Ortalık ağardıkça davulun sesi de hızlanıyordu. Sonra dağlardan yorgun, sararmış, uykulu, uzun yüzler indiler. Bütün yüzler ışıklarını söndürmüşler, umutsuzluklarının altına sığınmışlardı. Gelen taşın kıyısına bağdaş kurup oturuyor, gelen oturuyordu. Sonunda, çoluk çocuk, genç yaşlı, bütün oba bir tamam geldi.

Bir Yeter yoktu ortada, bir kaçak Mustan, bir de torunuyla Haydar Usta. Sonunda Haydar Usta da, torununun elinden tutmuş gözüktü. Kalabalığa gelince gülümsedi. Abdal Bayram davulunu ölgün ölgün çalıyordu. Kalabalık taş kesilmiş, orada kıpırtısız öyle oturup kalmışlardı. Herkesin başı önündeydi. Soluk bile almıyorlardı dersin öyle sessiz.

Haydar Usta hep gülümsemesini sürdürüyordu:

Üzülmeyin millet, dedi. Hiç üzülmeyin. Müslüm ayağa kalktı:

Biz üzülmeyelim de kimler üzülsün! dedi. Biz üzülmeyelim de... Bu güz oturacak bir karış toprağımız var mı? Bu yaz burası, Aladağın koyağı, Hükümetin, ormancının, kolcunun elinden elaman mı? Biz üzülmeyelim de kederimizden kimler ölsün?

Haydar Usta dikleşti, sesine bir güven havası geldi:

Biz üzülmeyelim, dedi. İyi işler oldu. Güzel işler oldu.

Bir anda herkes canlandı, umutsuzluk duvarı aşıldı, yüzler ışıldadı.

Müslüm:

Çabuk söyle, diye taştı. Çabuk söyle Haydarım, yıldızları gördün mü? Görüp de dileğimizi dileyecek zamanı buldun mu?

Haydar Usta:

Ben görmedim yıldızları, dedi. Ben azıcık dalmışım ki, Kerem beni can havliyle uyandırdı, bak, dede, diye bağırdı. Baktım ama iş işten geçmiş, yıldızlar kavuşup bir olmuştu. Hemen Kereme sordum istedin mi, diye. Kerem, istedim dede, dedi. Anlat Kerem.

Kerem, başı yerde, gözleri yumulu anlatmaya başladı:

Hiç gözümü kırpmadım, dedi. Hiç mi hiç. Ne gözümü kırptım, ne de gözümü bir an yıldızlardan ayırdım. Sabaha karşıydı. Gün doğdu doğacak... İşte öyle, işte, yaa, gün doğdu doğacak, ortalık ışıyor, bir baktım şu yandan yalp yalp eden kocaman; başım kadar bir yıldız koptu, mavi çakan bir yıldız... Bir baktım, bir de şu yandan tıpkı öyle bir yıldız koptu. Biri bir yandan, öteki öbür yandan aktı geldi, tam üstümüzde birleştiler. Akarsu da kirp diye kesildi, dondu kaldı. Sonra bir ışık sağıldı, bir ışık... Dünya ışığa boğuldu. Gözüm kamaştı. Ben de hemen istedim.

Ne istedin? diye Müslüm soruyordu. Tam öyle görülür, bu çocuk doğru.

Bütün kalabalık canlanmış, coşkuyla ayağa fırlamıştı. Keremin ağzına umutla
bakıyorlardı.

Kerem önce şaşırdı, sonra elleri titredi, unuttuğu bir şeyi anımsar gibi yüzü,
gözleri değişti:

İstedim, dedi. Aynen dedemin bana öğrettiğini istedim.

Müslüm özlemle üsteledi:

Nasıl istedin? diye sordu. Ne söyledin?

Kerem dudaklarını kemirdi, bir türlü söyleyemiyor, boğulur gibi oluyor.

Onu istedim, sözünü boyuna yineliyordu.

Keremin yöresini aldılar, kalabalık Keremin yöresinde sıkıştıkça sıkışıyor, ne
istedin, nasıl istedin? diye durmadan soruyorlardı.

Kerem bu kadar baskıya dayanamadı, bozuldu:

İşte onu istedim,:dedi sustu.

Haydar Usta:

Neyi isteyecek? diye torununun sözünü tamamladı. Kerem neyi isteyecek?'
Başka ne isteyebilir ki... Çukurda toprak, Aladağda yaylak. Öyle değil mi
Kerem?

Kere duyulur duyulmaz:

Öyle, dedi. İstedim.

Kalabalığın yıkkın yüreğini bu da doğrultmadı. Gene oraya, taşın üstüne çöküverdiler. Bu güzü düşündüler hep birden. Düşünüp ürperdiler. Bu güz Çukura gene inince, konacak hiçbir yer yok... Bir yere konunca yerliler atıyla itiyle üstlerine saldıracaklar, gene zulüm edecekler. Gene öldürecek, kızlarını ellerinden alacaklar. Yağmur, çamur yollarda perperişan... Hiçbir umutları kalmamıştı. Bir tek umutları bu Hıdırellezde, kavuşan yıldızlarda, akmayı kesecek sulardaydı. O da olmadı işte. Keremden başka kimse görmedi.Kerem kalabalıktan ayrılmış, aşağıda ak taşların orada, çocukları başına toplamış anlatıyordu:

Dedem bana dedi ki, uyuma, dedi. Dedem bana dedi ki... Bu sefer yıldızları görmeyince olmaz. Dedem bana dedi ki... Bu sefer... Bu sefer... Yıldızlar süzüldü, süzüldü, süzüldü...

Haydar Usta kalabalığın üzüntüsüne dayanamadı, ayağa fırladı: Bana bakın, diye gürledi. Eğer Keremin dileği yerine gelmezse, ben size kışlak alacağım. Alacağım! Bir tamam alacağım. Kılıcım yakında bitiyor. Kılıcımızı İsmet Paşaya, Adnan Menderese, Temir Ağaya vereceğim, size toprak alacağım...
Umutsuz kalabalık gene canlanmadı. Gittikçe herkes karanlığa gömülüyordu.

Haydar Usta da üstüne üstüne gidiyor, şu yılgın kalabalığın yüreğine azıcık su serpmeye uğraşıyordu:

Bakın kardaşlar, bakın yiğitlerim. Umutsuz olmayın, umutsuzluk kötüdür, beladır. Umutsuzluk diri, canlı, soluk alan insana yakışmaz. Umutsuzluk ancak

ölülere mahsustur. Kılıcımın bitmesine az kaldı.

Hiç kimse konuşmuyor, suskun dinliyordu Haydar Ustayı. Haydar Usta belki otuz yıldır bu kılıç hikayesini anlatıyordu. Önce Mustafa Kemal Paşaya yapıyordu kılıcı, sonra İsmet Paşaya, Menderese... En sonunda Çukurdaki Temir Ağada karar kıldı. Kılıcı Temir Ağaya verecek, Temir Ağa da onlara toprak verecekti. Ama kılıcın üstündeki oyma, altın yazı otuz yıldır bir türlü bitmiyordu. Haydar Usta bu yazıyı çok eskiden kalma kırık bir kılıçtan olduğu gibi kendi yaptığı kılıca aktarıyordu.

Padişahlık zamanında Çebi obası Yörüklükten bıkmış; obanın demircisi Rüstem Usta varmış ki, şu dünyada onun üstüne kılıç yapan, kılıca altın yaldız vuran kimse yokmuş. Rüstem Usta on beş yıl bir kılıca çalışmış, altın kabzalı. Haydar Usta o kadar altını nereden bulacak? Derken Rüstem Usta kılıcı Padişaha götürmüş vermiş. Padişah çok sevinmiş kılıca:

Dile benden ne dilersen Usta, demiş. O da:

Sağlığını dilerim, demiş.

Benim sağlığımdan sana ne fayda, dile dilediğini, demiş Padişah. Ustadır, bozulmuş, üzülmüş; dilinin altındaki baklayı çıkarmış:

Bizim aşiret yollarda selsebil oldu. Ayağımızı basacak bir karış toprağımız yok.

Padişah ferman buyurmuş. Rüstem Ustanın aşiretine bir koca ovayı vermişler.

Şimdi istedikleri zaman konuyorlar, diledikleri zaman göçüyorlar. Haydar Usta:

Kerem gördü görmeye yıldızı, diledi dileğini ya... Yok farz edelim. Kılıcın bitmesine az kaldı. Bir altınını dökeyim... Bir ova verecek İsmet Paşa bize...'
Haydar Usta konuşuyor, kalabalık birer ikişer dağılıyordu.

Haydar Usta bir baktı ki, ak taşın üstünde kimse kalmamış. Abdal Bayram da başını davulun üstüne koymuş uyuyor.

Yana döne kederle döndü baktı, döndü baktı, o da çadırına doğru yöneldi.
Ertesi gün sabahleyin kara haberler geldi dağdan. Candarmalar, Osman Ağanın adamları kaçak Mustanı dağda Kozpınarının başında yıldız beklerken kuşatmışlar. Mustan on bir candarmayı yaraladıktan sonra, kendi de yaralı kaçmış kurtulmuş.

Yetere gelince, onun da ölüsünü pınarın göleğinde bulmuşlar.

1876'da Türkmenle Osmanlı arasında Çukurovada bir savaş oldu. Osmanlı Türkmeni yerleştirmek, toprağa çakmak, ondan vergi almak, onu asker etmek istiyordu. Türkmense buna karşı koyuyordu. Dövüş beter oldu, bu dövüşte Türkmen yenildi ve iskan edildi. O gün bugündür bu yenilginin acısı, iskanın kepazeliği hiçbir Türkmenin yüreğinden çıkmaz.

Savaşta yenilmelerine, zorla iskan edilmelerine, sürülmelerine karşın Türkmenin hepsi buna boyun eğmedi. İskandan, sürgünden kaçanlar gene eski yaşamlarını, konup göçmeyi sürdürdüler. Ama gittikçe Yörüklük zorlaşarak bugüne kadar geldi, hele bugünlerde çekilmez bir hal aldı.

Aşağıdan İskenderun, Payas yörelerinden, Gavurdağlarından top sesleri geliyordu. Vakit bahara doğruydu, şubat yeli kış yelini çoktan kovmuştu. Bu kış Yozgattan, Sivastan, Kazovadan, Tokattan, Gündeşli ovasından, Harrandan, Kamışlıdan, Halepten, tekmil diyarı Rumdan ve başka ellerden ne kadar kara çadırlı varsa, Osmanlıya bayrak açmıştı. Dövüşün bayraktarlığını Torosun varsağı Kozanoğlu yapıyordu. Daha aşağılarda Payas kalesinin düzünde Osmanlının yolunu Küçükalioğlu, Payaslıoğlu, Gavurdağlarının arkasındaki Barak aşireti, Elbeylioğlu kesiyordu. Gülek yolunu da Menemencioğlu kesiyordu. Cadıoğlu, Çapanoğlu, Sunguroğlu da dövüşe girmişti.

Gavurdağlarından başlayan savaşta Türkmen boyuna yeniliyor, düşüyor, çekiliyordu. Osmanlının topu, tüfeği vardı. Türkmenin birkaç çakmaklı tüfeğinden başka silahı yoktu elinde... Türkmen iki aydır yeniliyor çekiliyordu. Osmanlı askerinin bir kısmı da yukardan, Haçın, Feke, Göksün üstünden gelmiş, ulu yolların ağzını kesmişti. Ulu yolların ağzını kesmiş, Türkmeni ovaya, Akdenize dağlar arasına doldurmuş, sıkıştırmıştı. Türkmen sinmiş, dövüşmüyor, bekliyordu. Beş mayısı altı mayısa bağlayan geceyi bekliyordu. O gece bütün

Türkmen ovaya, sular başına dağılacak, ağaçlar, tepeler üstünde kavuşan yıldızları, duran suları gözleyecek, kavuşan yıldızlara, donmuş sulara dileğini dileyecekti.

Allah şu Türkmenin kılıcını keskin, Osmanlının gözünü kör eyle... Şu halime, şu günüme bak benim. Şu halimizi, şu günümüzü, şu halimizi bize bağışla Yaradan... Çukurun toprağı kendilerinin olsun, bizi konup göçmekten geriye koyma Yaradan. Bizi soğuk sulu, mor yarpuzlu pınarlardan geriye koyma Yaradan...

O gece ağzına kadar insanla, üst üste dolu Çukurovada kimse uyumadı, canlarını dişlerine takıp kavuşacak yıldızları beklediler. Hızırdan dilek dilediler. Ve gün ışırken Osmanlıyla büyük dövüş başladı. Türkmenden kırılan kırıldı, kırılmayan teslim oldu. Öteki, Anadoludaki Türkmenlerin çoğunu da toparlayıp Çukurovaya doldurdular. Sıcağa, sineğe dayanamayan Türkmene kırfacan girdi. Çoğu öldü, geriye kalanı da sıtmadan yattı. O kadar ki ölüler, açıkta koktu, ölüleri gömen bulunmadı. Koyunlar, develer, küheylan atlar da Çukurovaya dayanamayıp öldüler. Çukurovada, o zamanlar, bataklıktan, büklükten geçilmiyordu.

Bir sabah, Türkmen hasta, yaralı gene ayağa kalktı. Osmanlı askeri gene üstüne yüklendi. Bir daha belini doğrultamamasıya Türkmen düştü.

Bu böyle sürüp gidemezdi. Türkmen bu yaz burada kalırsa toptan kırılıp gidecekti. Başka yollar bulmak gerek.

İşte bu Haydar Ustanın babası da, dedesi de demirciydi. Yörüklerin Horasandan beri kılıçlarını dökerlerdi. Nakışlı, dualı, sağlam. Haydar Ustanın babasının elinde bir Mısri kılıç vardı. Bir damla su gibi duran bir kılıçtı. Aydınlık süzülmüş ince...

Haydar Ustanın babası kılıcını alıp Binbaşı Ali Beye gitti. Ali Bey kılıcı görünce dili boğazına aktı, gözleri fal taşı gibi açıldı.

Usta:

Binbaşım al bu kılıcı, dedi. Al bu kılıcı da salıver bizi de dağlarımıza gidelim. Bir aya kalmaz hepimiz ölürüz bu Çukurda. Kurtar bizi.

Binbaşı düşündü, sonra diz çöküp söze geldi:

Bu kadar güzel kılıç yapan bir soy bu hale layık değildir, dedi. Git aşiretine söyle, yarın sabah bu yoldan dağlara yürüsünler. Haydar Usta:

Kılıç artıklarını bir kılıç kurtardı, der övünür. Babamın kılıcı. O kılıca lanet olsun, der obanın bazı kişileri de... O kılıç olmasaydı, biz de Anavarzanın insan eksen biter toprağına yerleşir, adam gibi toprak sahibi, ev sahibi, yer yurt sahibi olurduk şimdi. Ölen ölür, kalanlar da sıcağa alışırdı. Kalanların hepsi ölmedi ya...'

Bunu kimse Haydar Ustanın yüzüne karşı söyleyemezdi. Söyleyemezdi ya, Haydar Usta onların böyle düşündüklerini, böyle konuştuklarını bilir:

Bir kılıç da biz götüreceğiz Osmanlıya, Osmanlıdan bu sefer bize toprak vermesini isteyecek, babamızın kusurunu bağışlatacağız, derdi. Sözünü ortaya söylerdi.

Sonra, kılıçtan sonra Türkmen kesenin ağzını açtı. Çil çil altınlar, gün ışığına çıkıp Osmanlı zabitlerinin avucuna, Çukurova mahpushanesinden bırakılsınlar diye doldular.

Bir de güzel Yörük kızlarını aldılar Osmanlı askerleri. Bir obadan bir kız alıp dağların yolunu Yörüklere açtılar. Bu Osmanlı askerlerine gönülsüz verilmiş Yörük kızlarının ağıtları, destanları daha dillerdedir. Bir yenilginin en acı destanıyla birlikte söylenirler.

Eğer bu altınlar, bu kızlar olmasaydı, şimdi dağlarda çadır kuran, konan göçen bir tek kişi kalmayacaktı. Çoktan Türkmenin, Yörüğün kökü kurumuş olacaktı. İskandan önceyi, Türkmen bir altın çağ gibi anımsar.

O baharı, o yazı Karaçullular Aladağda bin bir sıkıntı içinde geçirdiler. Ormancılar aman vermiyordu. Ormanda bir keçi görmesinler, kıyamet kopuyordu. Bir dal kopmasın bir ağaçtan, candarmalar Yörüklerin başına hışım gibi iniyorlardı. O yaz çok rüşvet verdiler ormancılara, çok kuzu şöleni çektiler. Üstlerindeki dönen bir zulümdü. Bu işin hiç tadı kalmamıştı. Obabaşı Süleyman

Kahya Ankaraya tel üstüne tel çekti. Ya bizi öldürün, ya bize yerleşecek bir toprak parçası verin,diye. Koyunlara hastalık girdi. Çok koyun öldü.

Candarmalar Mustan yüzünden beş kere obayı bastılar, tekmil erkekleri, Müslüm de içinde sopadan geçirdiler. Veli çocuk, kuzu güderken Ortabelde vuruldu. Kimin vurduğu bir türlü belli olmadı. Veli çocuk parça parça kan kusarak öldü.

Haydar Ustanın kafası iyice kızmıştı. Bu yıl kılıç bitmezse olmaz, diyordu kendi kendine. Bu yıl bu kılıç bitmezse, bizim Yörük de kışlayacak yer bulamaz. Ya burada buyar, kar altında kalır ölür, ya da Çukurda yer bulamaz.

Haydar Usta beş besili koyunu önüne katıp Adanaya indi. Koyunları epeyce pahalı satıp paraları kuşağına yerleştirdi, Altınbükenin kuyumcu dükkanına vardı, onlardan bir altın varak istedi. Uzun bir pazarlık oldu ve Haydar Usta altın varağı alıp Aladağa döndü. Hemen obanın gençlerini çağırdı:

Gelin, dedi, çocuklar gelin. Şuraya, bana bir demirci evi yapalım.

Mor kayanın dibine bir demirci evini birkaç günde yaptılar. İçine ocağı, körüğü koydular. Örsü taş yere uzun uzun uğraşarak çaktılar. Haydar Usta, bir şey eksik kalmış mı, diye sakalını iki eliyle kavrayıp düşündü, her şey tamamdı.

Sağ olun, dedi. Haydi gidin de ben işime başlayayım. Kerem, sen kal.

Hemen işe koyuldu, aşkla şevkle çalışmaya başladı. Bu kılıç bu sonbahara

muhakkak bitmeliydi.

Birkaç gün sonra Haydar Ustayı, Keremi görenler tanıyamadılar. Haydar Ustanın yüzü gözü kapkara kesilmiş, ellerine, sakalına, kapkara olmuş yüzüne altın tozları yapışmıştı. Haydar Usta öteki kılıçtaki ayetleri, tıpkı, bu kılıca ince ince oyuyor, içini de altınla yaldızlıyordu. Ne kadar çalışsa, ne kadar elini çabuk tutsa iş çok ağır gidiyordu.

Derken güz geldi çattı. Aşağıdaki, başını almış göğe gitmiş ulu çınar sapsarı kesildi. Sarının üstünde inceden kızıltılar dolaşıyordu.

Ulu çınar bu hale gelince artık Çukurovaya göç etme zamanı gelmiş demektir.

Haydar Usta demirci evinde yatıp kalkıyor, gün doğumundan gün batımına kadar elleri durmadan işliyordu. Sararmış çınarı görünce içinden geçirdi:

Eyvah, dedi. Eyvah ki eyvah, kılıç bitmedi. Bu yıl da oba Çukurovada sürünecek. Çalışmasını daha da hızlandırdı.

Kerem, diyordu, ikide birde. Kerem, bak bakalım çınara, yapraklarını döküyor mu? Üstündeki kızıltılar gitmiş mi?

Kerem bakıyor, bakıyor:

Yok dedem, diyordu. Ağacın yaprakları öyle sarı sapsarı duruyor. Sarının üstünde de kızıltılar uçuşuyor. Yaprak yaprak uçuşuyor, dedem.

Bir sabah, başta Müslüm, obanın ileri gelenleri demirci evinin kapısına dayandılar.

Süleyman Kahya:

Haydar Usta, Haydar Usta, diye içeriye bağırdı. Haydar Usta hemen dışarı fırladı:

Buyur Kahya, dedi.

Süleyman Kahya:

Güz geldi geçiyor, neredeyse kış bastıracak. Koyunlar, kuzular kırılmaya başladı. Senin kılıç daha bitmedi mi? Nasıl olsa biteceği de yok. Bitse bile, bu devirde kim kılıca itibar eder de bize bir karış toprak verir?

Haydar Usta öfkeden zangır zangır titredi:

Bu kılıca ha? dedi, içeriye girdi, elinde yanardöner kılıçla çıktı. Kılıcı iki parmağı arasında tutuyor. Bu kılıca kimse bakmayacak, öyle mi? Baksana, bir damla su gibi bu kılıç. Bu kılıca ha!.. Baksana şu kılıca Süleyman. İki gözü kör bile görür bunun güzelliğini. Deliler, ahmaklar bile varır bunun güzelliğinin farkına. Babam gününde olsaydı, ben de bu kılıcı böyle yapsaydım, götürseydim Valiye, Sadrazama, Vezire, Padişaha tekmil Çukurovayı bize verirlerdi. Dedemin yaptığı kılıç bunun yüzde bir güzelliğinde değildi. Sen dur Süleyman, ileri geri çok konuşma. Sen dur, ben bu kılıcı götürecek yeri biliyorum. Kadir

kıymet bilen bir kişiyi şavalladım, biliyorum, hay yiğen. Sen dur hele: Ben bitireyim şunu. Az kaldı. Bu kılıç bize Çukurda bir yurtlak getirmezse, ben de... Ben de... Ben de... Ben de... Süleyman...

Sen kılıcını bitir, yarın sabah oba göçüyor Haydar. Haydar Usta sapsarı kesildi:

Etme Süleyman kölen olam, ayaklarının turabı olam. Etme Süleyman, gözünü sevem. Bana üç gün daha mühlet ver. Belki üç günde bitiririm. Az kaldı Süleyman. Çukurovaya gideceğiz de ne olacak, yurt tutacak bir karış toprak mı, ekilmemiş bir dağ, bir tepe, bir hüyük başı mı bulacığız? Saban girmemiş bir karış yer var mı Çukurovada? Nereye gideceğiz Süleyman? Bana üç gün daha ver, belki şu üç gün içinde bitiririm kılıcı.

Haydar Usta doğru söylüyordu. Nereye gideceklerdi? Çukurovayı gözünün önüne getirdi şöyle bir. Sürülmedik hiçbir yer kalmıyordu. O demir böcekler toprağı yiyor, yutuyor, bir günde kocaman bir alanı sürüyor, altını üstüne getiriyordu.

Süleyman Kahya boynunu büktü:

Haydi üç gün daha bekleyelim. Ne olacaksa... Senin şu bin yıldır uğraştığın kılıcın ne işe yarayacaksa...

Haydar Usta sevindi, sakalı, gözleri hemen o anda aydınlandı: Haydi siz gidin

gayrı, ben çalışacağım. Hemen içeriye koştu. Kerem! Kerem altın çanağını getir.

Çalışmaya koyuldu.

Oradan ayrılan Süleyman Kahya acı acı gülümsüyor:

Fıkara, diyordu, garip... Kılıcına beş para verirler sanıyor. O devirler geçeli yüz yıl oluyor. Kılıcına bir karış toprak vereceklerini sanıyor. Müslüm kızdı:

Yanlış konuşuyorsun Süleyman, dedi. Asıl senin dünyadan haberin yok. O kılıç değil mi bizi iskandan kurtaran? Ölümden, zulümden kurtaran? Sen yanlış konuşuyorsun. Haydarın kılıcını görenin dili boğazına akar. Haydarın kılıcını gören kişinin gözleri kamaşır. Haydarın kılıcını görenin tebdili şaşar. Dünya dünya olalı hiç kimse böyle güzel bir şeyi görmemiştir. O kılıcı İsmet Paşa görsün, bütün varını verir de alır o kılıcı. O kılıcı görsün İsmet Paşa, değil Çukurovayı, üstüne Amik ovasını da bize verir. Hiç, hemen verir! Yanlış konuşuyorsun. O kılıç bir bitsin, görürsün, Çukurda toprağımız olacak, o kılıç nedir, bir Mısri kılıçtır. Şahlara padişahlara layık, hay yiğen.

Süleyman Kahya, yanındakiler hem şu yaşlı kişilerin inadına, imanına acı acı gülümsüyor, ister istemez de onlara katılıyorlardı.

Belki, diyordu Rüstem: Belki.

Rüstem otuzunda gösteriyordu. Askerliğini Çanakkalede Geliboluda yapmış, çavuş olaraktan terhis edilmişti. Belki... Kim bilir? Haydar kocanın bir bildiği vardır. Bu çağda da belki bu kılıcı anlayan, değerini bilen bulunur. Kim bilir?

Tam otuz yıldır bu kılıç deliliğine alışmışlar, ona gülmüşler, acımışlar, ama ta derinlerden de, kendi kendilerinden bile saklayarak, Haydar Usta kadar değilse de, ona yakın umut bağlamışlardı. Çok şükür kılıç bugünlerde bitiyordu. Bu yazki gibi iki yaz çalışsaydı Haydar Usta, kılıç çoktan bitmişti. Onlara öyle geliyordu ki Haydar Usta umudu uzatıyordu.

Derimevine gidip oturdular.

Süleyman Kahya obanın başı, kahyasıydı, etine dolgun, orta boylu, kır sakallı, şayak şalvar giyip, şalvarın üstüne dize kadar nakışlı çorap çeken, yeşil gözlü, hep gülen bir kişiydi.

Üç gün sonra Çukurovaya ineceğiz, nereye konacağız? Rüstem:

Akmaşat bizim yurtlağımız değil mi, dünya kurulduğundan bu yana? diye sordu.

Bizim yurtlağımız, dedi Süleyman Kahya. Bizim yurtlağımız ama tapusu Beylerin elinde. Derviş Beyin elinde. Derviş Bey iyi bir adam. Çocukları,

kardeşleri birer zulüm.

Zulüm, dedi Müslüm. Vakt erişti, diye de ekledi. Siz kendi başınızın çaresine bakın.

Komşular birer ikişer derimevine geliyorlar, evin içine herkes yaşına göre sıralanıyordu.

Süleyman Kahya:

Haydar Ustayı da çağırın gelsin, diye yanındaki Mustafaya söyledi. Bu mühim toplantıda o da bulunsun.

Az sonra Haydar Usta da geldi. Aşağı yukarı obanın bütün yaşlı erkekleri derimevine gelmişlerdi. Ellerindeki kirmende kara keçi kılını, keçi tüyünü ve renkli yünleri eğiriyorlar, susuyorlardı.

Haydar Usta gelip yerine yerleştikten sonra Süleyman Kahya sözü açtı:

Çukura birkaç gün sonra ineceğiz. Buralar soğudu. Yakında neredeyse kar düşer. Bu dağ başında daha fazla duramayız. Çukurda da adımını atacak boş yer yok. Bir köylerin meraları kalmış; o da köylerin kendilerine yetmiyor. Çok köylerin merasını bile sürmüşler. Bir büyük çiftliklerin bir kısmını, bir bazı tepeleri, hüyükleri, bir de büklükleri, bir de çeltik tarlalarını ekmemişler. Başka konacak yer kalmamış Çukurova düzünde. Biz bu kış ne yapacağız, nereye konacağız? Bir de bütün Çukurova bize düşman gözüyle bakıyor. Bir kıl çadır

görmesinler, cin ifrit oluyorlar.

Rüstem uzun, sarı bıyıkları düşmüş:

Akmaşat bizim ezelden beri yurtlağımız. Ta ezelden beri. Oraya gidip konalım. Derviş Bey ne derse desin. İsterse bizi öldürsün. Sakarcalı Ali:

Rüstem doğru söylüyor, dedi, dövüşelim. Yurtlağımızı silah zoruyla alalım, ya da toptan kırılalım. Öldürsünler bizi. Böyle yaşamaktansa, çoluk çocuk, öldürsünler hepimizi.

Müslüm:

Zulüm, dedi. Vakt erişti, ben karışmam.

Tanış Ağa söze karıştı. Çok uzun boylu, yay gibi öne doğru bükülmüş bir adamdı. Yüzü de uzundu. Köseydi. Çenesinin ucunda ancak dört beş tane sakalı vardı. Kış yaz nakışlı kepeneğini sırtından çıkarmazdı.

Uzun sözün kısası, diye söze başladı. Uzun sözün kısası. Uzun sözün kısası, biz Akmaşatı, kendi dede yurtlağımızı para verip almalıyız. Başka hiçbir mümkünatı yok. Hükümet kurmuşlar, onların. Askeri, candarması, polisi onların. Havada uçan uçakları, toprağı yaran traktorları, kamyonları, yalım gözlü kara trenleri, evleri, sarayları, içine girince insanın yittiği şehirleri var. Topları, tüfekleri, her bir şeyleri var. Onlarla biz başa çıkamayız. Ne yapıp yapıp para

bulup buluşturup, mademki Derviş Bey Akmaşatı satıyor, almalıyız.

Murat Koca:

Geçen yıl da, öteki yıl da, daha önceki yıl da hep para bulmaya, Çukurdan toprak almaya kalktık; topladığımız para, iki çadırlık yere yetmedi. Kadınların, kızların altınlarını, devemizi koyunumuzu, atımızı itimizi, çadırlarımızı, kepeneklerimizi, her şeyimizi satsak bile yerleşecek bir yer alamayız.

Rüstem: Alamayız, dedi.

Kiralasak? dedi Sakarcalı Ali.

Kiraya verseler, dedi Murat.

Ne yapalım öyleyse? dedi Mustafa...

Vakt erişti, dedi Müslüm. Siz kendi başınızın çaresine bakın. O gün akşama kadar konuştular, bir çare bulamadılar. Akşam oldu gün battı; yoruldular. Önlerine çadırlardan yemek geldi, lokmalar ağızlarında büyüdü, yemek mi yediler, zıkkım mı yuttular, bilemediler.

Gece yarısına doğru Kel Musa bir düşünce sürdü ortaya:

Hasan Ağanın oğlu yangındı Cerene. Hasan Ağanın yüz bin dönümden fazla toprağı var. Hasan Ağanın oğlu bana dedi ki, eğer Cereni bana verirseniz, ben de size çiftliğin bir köşesinde bir yer veririm, köy kurarsınız. Babama da size verdiğim tarlaların bedelini yirmi yılda ödersiniz. Ben geldim size söyledim;

olmaz dediniz. Sanki Meryem Ana mübarek Ceren. Sanki Fatma anamız. Hatice anamız mübarek Ceren... Ne olurdu yani? Şimdiye kurtulmuş gitmiştik.

Abdurrahman ayağa kalktı, boynu kalın, tane tane konuşan, dudakları çok kalın, çocuksuluğunu iyice gösteren sünen dudak bir adamdı:

Kızım kimi isterse, kimi gönlü çekerse ona varır. dedi. Ben Cerene teklif etmedim mi, kızım bizi, elini aşiretini kurtar, şu adamla, Oktay Beyle evlen de demedim mi? Gözünüzün önünde kız istemedi.

Bütün oba; kızlı erkekli, karılı kocalı Cerene yalvarmadı mı? Benim elimden başka ne gelir?

Çok şey gelir, dedi Kel Musa. Kız çocuğu değil mi, sormazsın bile.

Olur mu? dedi Abdurrahman. Bir kızı zorlan verelim, yerleşelim toprağa, kız da kaçsın bir gece yarısı başkasına! Ya da kendisini öldürsün. O zaman toprağından atmaz mı bizi Oktay Bey? Olur mu, böyle olur mu?

Olur mu? dedi Süleyman Kahya. Gönülsüz kız, çürük iş. Gene bir tartışma başladı, gün atıncaya kadar sürdü. Bu arada Cerenin anasını çağırdılar.
Süleyman Kahya acıklı bir dille durumu, çaresizliklerini anlattı. Bir imdat olursa Cerenden olurdu.

Ceren bizi öldürmesin, dedi. Çok da güzel bir oğlan Oktay. Elleri yumuşak,

azıcık da kadına benziyor ama, o kadarlık kusur padişah oğlunda da olur.
Çukurun yarısı Oktay Beyin, ne diyorsun bacım?

Cerenin anası, acısından, durumlarının çaresizliğinden, Kahyanın ağıt söyler
gibi dalgalanan yangılı sesinden ağlamaya başladı:

Gider söylerim Cerene, öldürsün kendini, girsin Çukurovalı avrat yapılı
herifin koynuna da bizi kurtarsın. Kara yazılı kızım... Sabah oldu, gün açıldı.
Hiçbir çare bulamamışlardı. Haydar Usta iki eliyle sakalına sarılmış, sabaha
kadar öyle düşünmüş kalmıştı. Sabah olunca ellerini sakalından çekti, elleri
uyuşmuştu. Ayağa kalktı:

Üzülmeyin, dedi. Kılıcı üç gün içinde bitireceğim. Ondan sonra korkmayın.
Kılıçtan başka hiçbir mümkünatı çaresi yok. Siz hiç üzülmeyin.
Demirci evine yollandı, körüğünün başına geçti.

Dışarda develer, atlar, eşekler, koyunlar, keçiler... Birkaç çadırın önünde, bir
ağacın üstüne tünemiş, ayaklarından kayışla bağlı, çıngırak takılmış doğanlar,
karakuşlar. Büyük; her biri bir at iriliğinde çoban köpekleri...

Haydar Ustanın soylu, yaşlı küheylan atı kişnedi. Usta:

Keremim, dedi, benim atı suladın mı?

Sulamadım, dedi Kerem dışarı fırladı. Kerem bu atı çok severdi. Hızır ona
şahin verdiğinde, şahini koluna konduracak, bu ata binip ava öyle gidecekti.

Bundan yıllar önce bir Türkmen Ağasından Haydar Usta bu atı tay olarak almıştı. Bu tay için üç deve, on bir koç, iki çoban köpeği vermişti. At da attı, rüzgar gibiydi.

Haydar Ustanın anlamadığı, hiçbir zaman da anlayamayacağı bir şeyler olup bitmişti. İnsanlar, Çukurova, sihirbazın çubuğu değmiş gibi bir değişmiş, ak kara, kara ak oluvermişti. Ama bu iş bir anda oluvermişti. Kimse kimseyi tanımıyordu. Sular, ağaçlar, tepeler, ormanlıklar da değişivermişti. Bir bakmışsın uçsuz bucaksız bir gölün, bir bataklığın, bir büklüğün yerinde bir orman gürlemiş çıkmış. Göz açıp kapayıncaya kadar, ekini biçip döven, çuvallayıp tarlanın ortasına atan dev böcekler... Demirden, ateş yutan böcekler.
Vesuphanallah... Süphanallah, süphanallah!

Eritilmiş altını ince, tel tel çekti. Ocağın ışıltısı kırmızı sakalına vuruyor, sakalı biraz daha kırmızılaştırıyordu. Düşünceli gözleri ta karanlık bir çukurda canlı, şaşkın ışıldıyordu.

Düşünüyordu. Kürt Ali Ağa, Türkmen Beyi... Bozulmamış, Kozpınarın suyu kadar temiz. Sağ olsaydı bize başımızı sokacak, çadırımızı kuracak bir toprak verir miydi? Kürt Ali Ağayı gözlerinin önüne getirdi, ince, uzun, sivri sakalı, ipekten mintanı, şalvarı; ceketi, bir okka çeken ağır, altın köstekli saati, incecik, dal gibi bedeni, büyük, kederli ceren gözleri.

Haydar Ustanın gözleri doldu, içini çekti:

Verirdi, dedi. O kadar çok toprağı vardı ki Ceyhanın öte geçesinde, Ceyhanbekirli köyünün ilerisinde... İnsan bilir insanlığın kıymatın, dedi, ah çekti, işine koyuldu. Düşündükçe içi olanı biteni götürmüyordu.

Süleyman Kahya da düşünüyordu. Tarsusta, diyordu, Ali Paşanın oğlu, çok toprağı var. Toprağını da hiç ekmez, sürmez. Varsak ona, ver şu toprağını bize, çalışıp kazanalım, ödeyelim sana yıl yıl. Verir mi? Belki verir.

Abdurrahman, dedi, Ali Paşanın oğlu Rahmi Beyi anımsadın mı?

Anımsamaz olur muyum, dedi Abdurrahman. Avcılık arkadaşımız.

Sağ mıdır dersin?

Geçen yıl Tarsustan gelen birisine sordum, sağmış, evlenmiş, kocaman kocaman altı çocuğu olmuş. Beş tane çiftliği, iki tane bez dokuyan, içinde üç bin kişi çalışan fabrikası varmış, Ermeniden kalma. Ankaraya gitmiş, büyük adam olmuş. Rahmi Bey paşa olmuş.

Bir zamanlar Rahmi Bey şehri, evini bırakmış Yörüklere katılmıştı. Bütün dileği Yörük olmaktı. Bir çadır yaptıracağım, yedi direkli. Develer, atlar, koyunlar alacağım, helal süt emmiş bir de Yörük kızıyla evleneceğim. İşte bu kadar, demişti.

Süleyman Kahyanın evinde bir yıl kalmış, Süleyman yememiş ona yedirmiş, içmemiş ona içirmişti. Ata binmeyi, silah kullanmayı, av avlamayı ona Süleyman öğretmişti: Kız kardeşi Senemi bile Rahmi Beye verimkar olmuştu.

Bir gün, bir sabah uyanmış bakmışlar ki Rahmi Bey ortalıkta yok. Bu yaşamdan da bıkıp çekmiş gitmiş. Süleymanı merak sarmış, adamlar göndermiş Ali Paşanın konağına. Adamlar konakta Rahmi Beyi bulmuşlar, bizi Süleyman

gönderdi, demişler. Rahmi adamların yüzüne bir şey anımsar gibi bakmış bakmış da hiçbir şey söylememiş, hiç konuşmamış, oradan ayrılmış.

Şimdi ona varsak, gitsek, şu saati ona göstersek bizi tanır mı? Saati çıkardı, altın köstekli altın saat ışıladı.

Bize bir çadırlık bir yer verir mi? O, o zaman, o öyle yaşamaktan bıkmıştı. Biz de şimdi böyle yaşayamıyor, ona sığınıyoruz. Abdurrahman büyük bir coşkuyla, elleri titreyerek:

Verir verir, dedi. O çok iyi bir çocuktu. Hem de akıllı. Verir. Rüstem:

Benim bir askerlik arkadaşım var, dedi. Yenicenin Kargılı köyünden. Deli İbrahim. İnsanoğlu şu yeryüzüne geldi geleli böyle cömert bir adam görmemiştir. Eğer azıcık bir toprağı varsa bile bizi oraya yerleştirir.

Süleyman:

O da var, dedi. Askerden geldiğinden bu yana onu dilinden düşürmezsin.

Müslüm Koca:

Ben koca Ramazanoğluna kaval çalmış kişiyim. Vakt erişti. İşim bitti benim.
Bak, kuzu dişi çıkarıyorum. Ramazanoğlu kavalımı dinledi dinledi gözyaşı döktü, dile benden ne dilersen, Müslüm, dedi.

Ben de, sağ ol dedim. Ne verdiyse almadım. Çaldığım kavalın karşılığında ben hiçbir şey almazdım. Kaval hak için; gönül için çalınır. Ramazanoğlu gök gibi gürledi. Varıp Çukura inince, gideceğim Adana kasabasına, varacağım Ramazanoğlunun huzuruna, Ramazanoğlu gök gibi gürler, bize yurtlağımızı geri ver diyeceğim. Vermesin bakalım.

Herkes Çukura inince geçen yılki gibi sürünmemek, rezil perişan olmamak için bir şey düşünüyor, bir çare arıyordu.

Yörükler biz kışı Çukurovada insanca geçirebilmek, köpekler gibi kovalanmamak için türlü yollara başvururlar. Çareler ararlar En akıllıca çare Ceren çaresidir. Çünkü çok örneği görülmüştür. Obalar, Yörükler güzel kızlarını bir yerliye vermişler, gitmişler, o yerlilerin evlerinin yanına evler kurmuşlardır. Bir Ceren kız bir yerliyle evlenirse bütün oba toprak bulacak, yerleşecektir. Cereni bu işe razı edebilmek için bütün oba, yediden yetmişe çalışırlar. En keskin çareyi sonunda Kel Musa bulur.

İnce kum, sel yatağı değil, akarsu yatağı... Su yitip gitmiş, buralardan bir yerlerden akıyor değil, su kurumuş, yerin altına çekilmiş. Gözün kaynadığı yer de kupkuru. Çakıl taşları yarı yosunlu, kurumuş, çakıl taşlarının üstünde ince gümüş rengi bir çamur tabakası kurumuş. Sarı yapraklar kurumuş gözün çukurunu, çakıl taşlarının üstünü doldurmuşlar. Buruşmuş, kızıl çizgili, mora çalan... Kumun üstüne, dümdüz yapışmış. Kırmızı damarlar el gibi. İri bir eli kumun üstüne basmışlar, kırmızı, mor damarlar. Çınar yaprağının yanında bir başka iz. Ayı pençesi gibi. Belki daha büyük. İz az ilerde daha büyüyor. Yan yana üç iz. Bir püren çalısını, çiçekli, ince bir çalıyı kırmışlar. Ağır, okkalı, sert bir çarpma çalıyı ikiye ayırmış.

Düzlükten, sarı toprağın ortasından bir su sızıyor. Suyun kıyısında binlerce irili ufaklı iz. Koca iz burada dövünmüş durmuş. Bütün gün, bütün gece harmanlamış. Burada, sarı, altın ışıltılı, temiz, arınmış, suların süzdüğü, ay ışığı vurunca daha da altınlaşan, par par eden... Kocaman gövdesiyle ağnamış yatmış. İri, tüylü, uzun gövdenin kalıbı çıkmış altın toprağa... Süzülmüş; çok ince, tane tane arınmış. Ağnamış kalıbın yanında bir çarık izi. Bir tek iz. Başka iz yok. Tek ayaklı bir adam. Öteki ayağını bir canavar kapmış. Hiç kimsenin bilmediği, göremediği bir canavar. Adam çarıklı, çarıkları ayağını yıkıyor, belli. Adam

canavarın ağzında, kopmuş, kan damlayan bacağını arıyor. Çok eski bir Yörük masalının içinden çıkıyor. Kara çadırlar. Kapkara, keçi kılından... Toprağa yakın, uzun, toprağa sererek dokumuşlar. Öylesine kara keçi kılı. Uzun, kara çadırlar. Yedi göbekli en makbulü. Yanardöner, yeşillenen kapkara... Ağır, göçebe. Bilinmeyen, hiçbir zaman bilinmeyen öğrenilmeyen, öğrenilmeyecek bir yerden bir yere. Uyurgezer gibi. Kuzular, develer, otlar, iri çoban köpekleri, davudi sesli, sesini dinlemeyen yok, usta, nasıl üreteceğini, etkisini tartarak, ağzını döneceği yönü bilerek, içinde derinde duyarak... İnce belli, uzun, sallı tazılar, koyu, al, mora çalan, ayakları şekil, alınları, sırtları benli.

Çok eski, belki bin yıl önceden, kundağını kurt yemiş, işlemeli, kurt yemiş daha işlenmiş, bir terkeş asılı çadırın işlemeli; hem de bir el ayası kadar yerinde gümüş işlemeli, savatlı direkte. Bir saz yanında, iki teli kalmış, ama ötüyor. Bir de kaval, bir de davul... Davulun derisi kurumuş. Çatır çatır. Dokununca dökülüyor. Bir de ak ipekten sancak. Som ipekten. Eni iki karış, boyu on yedi karış. Üstünde bir kırmızı el baskısı var: Belki el basmamışlar kırmızıya, mora batırıp... Belki başka bir şey. Sancağın ucu sararmış, orta yere kadar: Tılsım gibi. Obanın başı sıkılınca sancağa gelirler. Sancağın destanı vardır. Yüz yıldır söylemeye utanır oldular. Bir tek söz kaldı o günlerden, o görkemli destandan:

Osmanlı bizim yiğenimiz olur.

Bu kötülüğü Osmanlı bize etmemeliydi. Horasandan geldik omzumuzda uzun
şelfeler. Uzun kargılar. Uzun yollar, uzun kara çadırlar. Üstümüzde uzun kara
kartallar. Ve Suriye çölü, Harran ovası, Harran öreni... Gözlerini süzenler,
uykulu, taştan adamlar, uzun, yanık; öfkeli, kederli, şikayetli türküler. Kacaklar
ve kan... Ve izler, Osmanlı bunu yapmamalıydı. Horasana sığmamış, yedi iklim,
yetmiş iki bucağın kapısını beklemiş, uzun boyunu söbe ala gözlü, uzun
adamlar. Omuzlarında tay derisinden sırmalı abalar uzun keçe külahlar... Uzun
kargılar, uzun yollar... Uzun kaval sesleri. Gece karanlığı... Verimli Harran
ovası. Hazreti İbrahim. Hazreti İbrahimin camisinin kapısında bağlı, ter ter
tepinen yağız atları. Bir kara çadır, yetmiş iki direkli, yetmiş iki, yetmiş iki,
yetmiş iki göbekli. Maraşın bedesteni gibi. Al yeşil. Bir kanadı dünyayı örter.
Eli tor şahinli Aydınlı Beyleri, Yörük Beyleri, Hacı Ahmetli ocağı. Ve Hüseyin.
Oymakların, obaların, ellerin, koyun sürülerinin, deve katarlarının, al yeşil
işlemeli. İşlemeli ceviz sandıklar, aynalı, bakır cezveler, sapları kırılır, nakışlı,
kırmızı, çok kırmızı. Altın fincanlar. Horasandan geldik, yol boyunca, Acem
Saraylar, Şah İsmail, daha öncesi savaşlar, kırık temrenler, Dadaloğlu, tutsaklık,
sürgün, Çukurova, korku... Uzun korkular. Çukurova tutsaklığı. Zalim bir ok

vurdu kırdı belimi. Şu halime, şu günüme bak benim. Müslüm bir bulut kadar her bir yanı ak bir adam. Horasandan geldik, bir ucumuz Horasanda, bir ucumuz Kenan elinde. Bir ucumuz Harranda Hazreti İbrahim makamında. Uzun koyun sürüleri, deve katarları, Arap at yılkıları. Bir ucumuz Horasanda, sıtmada, Çukurova sıcağına, sarı ölümüne, sıtmasına tutsak. Horasanda bir ucumuz, bir ucumuz Türkmenistanda. Bir ucumuz. Kılıçlarımız kırık. Ustalar ölmüş.

Kıvılcımlar kabarıp kabarıp patlıyor. Biri kırmızı, bakırdan sakallı, uzun, uzun kılıçlı Haydar Usta. Uzun boyunlu. Boynu kırış kırış, Haydar Usta. Dün geceden bu yana, başparmağının üstünde Semah dönüyor. Daha da dönecek: Durmuyor. Semah dönüyor, ocakta patlayan, saçılan, pervazlanan kıvılcımlara niyazda bulunuyor. Horasandan geldik sırtımızda uzun şelfeler. Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali, ya Ali, ya Ali. Uzun kargılar. Her biri bir kan potası, uzun kılıçlar. Önünde niyaza durulan, can alan can veren uzun kılıçlar. Seksen bin Anadolu erleri, doksan bin Horasan pirleri, Ahmedi Yesevi Tekkesi, bir altın posta oturan küçücük, sakalı uzun, ışık yüzlü yaşlı bir koca. Ya Allah, ya Muhammed, ya Ali... Kökünden koparılmış, dalları dünyayı örten ulu bir ağaç... Adamın fitnesi. Yatmaya kaya gölgesi eğer şahmaran olmasa, öpmeye güzel kısası eğer fitnekar olmasa. Kel Musa Horasandan gelmedi. Boyu kısa, bücür,

alçak, sürüye nereden karıştığı belli olmayan yoz, kel keçi. Tüyleri dökülmüş.

Tek ayağın izi, ak çınarı, Yedi Kardeşleri aştı, Üç Uyura geldi. Uyurkayanın ardında yitti.

Hay çoban yiğen, Halili gördün mü? Ya da Mustan? Uzakta bir tütün tütüyor.

Uzun, göğe ağmış.

Cık. Başka söz yok.

Sen beni bilemedin mi çoban? Kel Musa, Kel Musa... Kel Musa.

Cık. Allah gözünü kör eylesin senin. Mustan, Mustaan, Mustaaan! Sesimi aldın mı? Ben Kel Musayım, Kel Musa, Kel Musa, Kel Musa... Kel Musa koyakta yankılandı, dalgalandı. Kel Musa.

Uzun, sivri, benekli mor kayanın dibinde bir inilti duyuldu. Bir de kurşun atıldı. Musa oraya koştu. Mustan çam pürlerinin üstüne yatmış. Bir bacağı şişmiş, insan gövdesi kadar olmuş. Zayıflamış, bir deri bir kemik Mustan. Yarası kurtlanmış. Kokuyor.

Ölüyorum Musa. Kalkamıyorum. Nasıl buldun beni? O çoban mı yerimi sana gösterdi? Olamaz.

Ben buldum, dedi Kel Musa. Düşündü. Bunda hiç umut yok. Hiç. Ölecek...

Ben buldum.

Belki iyileşirse dediğimizi yapar. Halil ona güvenir. Bir gece uyurken.

Aaaah, o çoban... Her gün geliyor. Karşıma geçiyor, seni öldüreceğim, diyor.

Dur hele. Benimle oynuyor. Beni yalvartıyor. O zaman yarım çamçak süt
veriyor. Sen benim tutsağımsın, diyor, ben sana ne istersem yaparım.
Burnu havaya kalkık, sarı saçları dimdik, burnunun, yüzünün derileri soyulmuş,
çakır ela gözleri kanlı, inatçı, kötü.

Elinde bir çamçak sütle her gün Mustana geliyor, yalvar Mustan Ağa, diyor,
ayaklarının altını öperim çoban çocuk de bakalım, diyor. Alışmış Mustan,
söylüyor. Sonra, söyle, diyor, bu dağların padişahı kim? Çoban Resul. En yiğit
adamı kim? Çoban Resul. Çoban Resul isterse can verir can alır. Mustan bir
ağızdan bütün bunları, gözleri dışarı fırlamış, hemen sayıştırıyor. Sonra da:
Ver südü, diye elini uzatıp yeniden yalvarmaya başlıyor. Çoban elinde süt
çamçağı ona ağır ağır, on adımlık yolu yarım saatte alarak, çamçak tepesinin
üstünde, Mustanın, ayağı bir yere takılır da düşer diye ödü koparak, geliyor
çamçağı uzatıyor, Mustan gözleri dışarı fırlamış, çamçağı başına dikiyor.

Bugün bağışladım seni, tatlı diline, güzel sözüne. Seni yarın öldüreceğim,
diyor çoban Resul, gidiyor.

Öksüz, el elinde büyümüş, ezilmiş. Bu yaşa gelmiş hep toprakta, otlar üstünde yatmış. Giydiği her şey kendi dokuması, örmesi. Bir dost eli görmemiş, bir tatlı söz duymamış. Eline bir Mustan geçmiş.

Beni sağılt, Musa kardaşım. Ne istersen yaparım.

Obanın başındaki belayı bir bir anlattı Musa. Zaten Mustan her şeyi ondan iyi biliyordu.

Söyle. Seni iyi edersem, Halili öldürür müsün? Öldürürüm.

Ceren de senin olur. Önce Çukurovalı Ağanın oğluna veririz, birkaç ay sonra da sen kaçırırsın.

İyi, sen benim yaramı iyileştir. Bin sırtıma. Yaran da çok kokuyor.

Şimdi değil. Bu çoban yerimizi bilmemeli. Hemen candarmaya gider. Yerimi, bana her gün işkence etmek için kimseye söylemiyor, ölmemem için de bana süt veriyordu.

İyileşir iyileşmez, diye geçirdi içinden Mustan, bu kavlağı, şu derisi yüzülmüş mendebur suratlıyı öldüreceğim. Halili değil. Halil öldürülmez. Otuz yıldır, kırk yıldır, yılını kimse çıkaramaz, o kadar yıldan bu yana, Halilin Beylik çadırı kurulur. İçine kimse girmez çıkmaz. Horasandan gelen sancak, hem de tuğ, hem

de davul, hem de sikkeler, hem de teber, hem de demirden iki taç hem de...

Kimse Halile kıyamaz. Ben yapamam onu Kel Musacık. Halile azıcık buğuz besledim de işte bu işler geldi başıma. Kel Musacık, cıngırı cık kösecik, Kel Musacık, Kel Musacık, Kel Musacık.

Ateşler içinde yanıyordu.

Kel Musa sevinçliydi. Gökte testekerlek bir ay vardı. Mustanı yüklendi.
Mustanın kokmuş bacağının yöresinde sinekler dönüyordu, arı oğul verir gibi.
Sinekler de birlikte geldiler. Kaşınıyordu durmadan yara. Mustan kaşınmaktan deli oluyordu.

Gün doğarken Göktaşın mağarasına geldiler. Musa ona peryavşandan bir yatak yaptı.

Sen burda kal. dedi. Ben obaya gidip merhem getireyim sana. Bir de yem yiyecek.

Akşama geldi. Yarasını iyice kurtlardan, irinden, çürümüş etlerden temizledi.
Merhemledi, sardı. Tüfeğine kurşun da getirmişti. Tüfeği doldururken: Bu Halilin. Tam yüreğinin başına. Bu da, Halilin, tam alnının ortasına. Bu da, Halilin. Sağ gözünden... Bu da Halilin. Ağzının ortasından...

Kimse Musacığın, bu kel, bu cüce boylunun Halile bu kadar düşman olduğunu

bilmiyordu. Halil herkese yaptığı iyiliğin çoğunu Musaya yapmıştı. Musa niçin bu kadar, ölümüne Halile düşmandı? Mustan bir bunu anlayamıyordu.

Halil Çukurovada kışlak yüzünden gene birinde çarpıştıklarında, işte bu belayı başına almıştı. Beş yıldır dağlarda geziyor, kaçaklık ediyordu. Kimsenin kılına dokunmamıştı. Nerede saklandığı, ne yaptığı belli değildi. Yalnız arada bir, oba Aladağa çıktığında, birkaç saatliğine obaya uğruyor, dedesinin kurulmuş boş çadırına giriyor, ak, som ipek sancağın önünde niyazda bulunuyordu. O kadar.
Köylüler, saldırmış, çadırları yıkıyorlardı. Candarmalar da yardımcıları. Bir yandan da bazı çadırlara gülerek ateş veriyorlardı. Derken candarmalarla köylüler yırtık pırtık Halilin boş, Dede çadırına geldiler. Halil, Müslüm, Haydar Usta, Süleyman Kahya, hem de Döne Ana, hem de Ceren çadırın önüne gerildiler. Halil:

Ölümün üstünden geçmeden, bu çadıra varamazsınız, dedi. Ağanın oğlu altındaki azgın atını üzengiledi. Kalabalığı yardı, çadırın üstüne atını sürdü, yıktı. Halil sapsarı kesildi, dondu kaldı.

O gece Arif Ağanın köyü, esen ulu poyrazda cayır, cayır yandı. Halil: Kimse değil, bu köyü ben yaktım, dedi.

Bütün obayı kasabaya götürdüler. Aç susuz, çoluk çocuk, genç yaşlı doldurdular camiye durmadan hepsini bir hafta dövdüler, Sultan Karının, Halilin

nenesi olurdu, belini orta yerinden kırdılar. Bir gece, bir gündüz Sultan Karı
kuşlar gibi çığırarak can verdi.

Halili un ufak eylediler. Her bir yanı dayaktan kapkara oldu. Ağzı, dudakları,
burnu; kulakları şişti. İnsan azmanı bir şey oldu Halil. Suna kızın ırzına geçtiler.
Kız bir yolunu bulup minareye çıktı, kendisini kasabanın çarşısının ortasına attı.
Ölüsü iki gün çarşının ortasında öyle sere serpe kaldı.

Halil altı ay hastanede yattı ve oradan kaçtı.

Horasandan geldik omzumuzda uzun şelfeler, elimizde uzun Mısri kılıçlar,
temreni çelik kargılar. Gururlu, onurlu, ezilmemiş, göç eden, bir sel gibi bent
tanımadan akan, aşılmaz dağlar aşan, gidilmez yollar giden, ordular bozan,
kaleler yıkan. Altın dibeklerde kahveler döven... Bir konuk gelince diz boyu
halılar seren, ayağının altına... Horasandan geldik.

Bir gün yolda, Gülek Boğazının oralarda, gök gibi kayaların, göğe ağmış,
uçsuz bucaksız kaya ormanlarının düzlüğünde, hem de uzun, yaygın, keskin,
çakmaktaşından, hem de som mavi, mavisinde pul pul altın ışıltıları, hem de
kırmızı, kırmızısına, keditaşakları yalım gibi daha kırmızı kök salmış, sarvan
kurmuş oturmuş; hem de sarı, sarısında pul pul gün ışıltısı, hem de yeşil, hem de
mor, keskin morunda, bıçak ağzı moru, yanardöner, çağıldayan mor

kayalıkların, yeşil, sulu düzlüğünde oba konakladığında, Kel Musa Halilin anasına bir kanlı gömlek götürdü. Yanında Rüstem, bir de Süleyman Kahya...

Konuşmadılar. Hiçbir söze varmadılar. Kadına kanlı gömleği uzattılar, geriye döndüler başları yerde. Kadın her şeyi anladı. Birden kuşlar gibi çığırmaya başladı. Bir anda bütün oba haberlendi. Halillerin çadırı önünde, kanlı gömleği ortaya alıp ağıtlar yaktılar sabaha kadar. Ceren bu ağıtlarda bütün yüreğini çırılçıplak ortaya koydu. Büyük sevdasını ağıtlarda coşkun, güzel, erişilmez söyledi. Herkes Cerenin Halile tutkusunu biliyordu ama, bu kadar olduğunu bilmiyorlardı. Kız kendini öldürecek diye korktular, o zaman bütün çaba hiçbir işe yaramayacaktı.

Ceren kendini öldürmedi ama, dünyaya, insanlara küstü, bir daha ağzını bıçaklar açmadı. Yarı ölü gibi, uyurgezer, cansız dolaşıyordu. Duran Alinin kızı Eşeyi aşağıya Leçenin oradaki bir köyün Ağasına verdiler. Dünya güzeliydi Eşe.

Üç yıl sonra bir gün ölüsünü su kuyusundan çıkardılar. Kuyuya kendini çırılçıplak atmış. Memeleri on bir yaşında bir kızın memeleri gibi dimdikti. Çukurovalı kadınlar buna çok şaştılar. Teni de kar gibi apaktı. Çukurovalı kadınlar buna daha çok şaştılar. Eşenin ölüsüne kimse ağlamadı, ağıt yakmadı. Hiçbir şey olmamış gibi, mezarlığın uzağında tek başına bir hendeğin yanına gömdüler Eşeyi. Orada yalnız, çatır çatır sıcağın altında yatar durur.

İbrahim kızı Zeliha, gönlü düşüp sevdalanarak Çukurköprüden Mazlum Efendiye kaçtı. İki yıl sonra delirip dağlara düştü. Aladağ, Aladağ, Aladağ, diyerek, yol yol, köy köy tüm Çukurovayı dolanıp duruyor.

Hacı Salman dünya güzeli kızı Yeşili kendi eliyle kasabadaki değirmen sahibi Salih Beye verdi, çadırını da götürdü değirmenin bahçesine kurdu. Yeşil bir yıla varmadan, ince hastalıktan can verdi. Çukurovaya çok Yörük kızı gelin gitti.

Çukurovada çok tel duvaklı ölü var.

Ve İmrana, Hacı Kerimli oymağı bir kız verdi. Akraba oldular. Sonra satıp savup gittiler. İmranı yurt tuttular. Usul usul, önce mayıs ortalarına, sonra mayıs sonuna, temmuz ortalarına, ağustosa kadar kalarak, her yıl kendilerini Çukurun sıcağına, sineğine, havasına, zehirine, tozuna, benzin mazot kokusuna alıştırarak... Yerleştiler. Traktörü, biçerdöverleri, kamyonları, otomobilleri var. Çadırlar kiremitli evlerin köşelerinde çürümeye terk edildiler. Bir kız yüzünden. Ceren gibi dünya güzeli de değil...

Tanışmanlar oymağının güveyleri büyük bir adam çıktı. Ağba ovasına, hüyüğüne zorla yerleştirdi Tanışmanları Orada mutlu. O toprağı yiyen böceklerden, demir böceklerden, ağızlarından yalım fışkırtan demir şahmaranlardan her evde bir tane var. Onların çadırları çürümedi. Her yaz Gülek yaylasına, Tekir üstüne çadırlarını kuruyorlar.

Cerenin başında ölüm kartalları dönüyor. Hele Halilin ölümünden sonra. Ceren ne yapacağını bilemiyor.

Aman Cereni gözden ırmayın. Aman ha, amanı bilir misiniz! Gürümüz güvencimiz Ceren. Hele Cerene Cerene... Kurban olayım verene: Çeker gider Bozörene, göçleri Yörük kızının. Hele Cerene Cerene. Mukayyet olun Cerene.

Horasandan geldik, Horasan erenleri. Ellerimizde teber kılıç. Yiğit türküler, yılkı yılkı atlar, mısri kılıçlar, altın eyerler. Horasandan geldik sırtımızda tay derilerinden, kaplan postlarından sırma abalar. Horasandan geldik...

Çok eskiden Deliboğa hüyüğünün dört bir yanı çepeçevre bataklıktı. Bataklıklardan sonra gene çepeçevre karaçalılıklar başlıyordu. Ne hüyük, ne bataklıklar, ne çalılıklar hiç kimsenin değildi. Uzak köylerin sınırları ta ötelerden başlıyordu. Yörüklerin mezarları vardır da mezarlıkları yoktur. Yolda belde, kim nerede ölürse, öldüğü yere gömüverirler onu. Yalnız bu Deliboğa hüyüğü tepeden tırnağa yörük mezarlığıdır. Kadim kışlaktır. İşte Karaçullular bu yıl buraya konup, sonradan başlarının çaresine bakmayı uygun buldular.

Deliboğada başlarına olmadık işler geldi.

Çadırları hüyüğün günden yüzüne kurdular. Karaçalılık, karaçalılığın ardındaki Ceyhan ırmağına kadar uzayan sel yatağı, sel yatağının iki yanındaki ekilmemiş, çakırdikeniyle sıvalı, gene sellerle yer yer yarılmış verimsiz tarlalar ortak olarak kullanılacaktı. Hiç yoktan da iyi... Buradaki otlak yetmezse koyunları, keçileri kıraç Hemite dağına, Bozkuyu, Cığcık, Köyleri tepelerinin üstüne çekerlerdi.

Süleyman Kahya böyle düşünüyordu. İçinde de bir korku vardı. Burada da bir şeyler çıkaracaktı Çukurovalı. Yörük sıkışmıştı. Bunu bilen Çukurovalı da Yörüğün sırtına bindikçe biniyordu. Yorulduk, öldük bittik, diyordu Süleyman Kahya, bir bu kışı rahat geçirsek, öteki kışa bir yolu bulunur, Allah kerim bundan sonra, diyordu.

Gavurdağlarının üstü ışıdı. Bir tarlanın firezine akşamdan ateş bırakmışlardı. Duman göründü. Sonra dumanın altından bir kalkan, bir uzayan, sonra yitip giden yalımlar gözükmeye başladı.

Kuzuların; oğlakların; deve daylaklarının sesleri ovayı doldurdu. Önü al önlüklü, sağlıklı, alvala bağlamış, altın saçlı kızlar sağıma başladılar. İlk güzün seherini taze, buğulu bir süt bir koyun kokusu doldurdu. Yumuşak, iç açıcı. Seher vaktinde esen ince yelde insan bir cennete girer, bütün bedeni, seher yeli yüzüne çarptıkça uçar gibi olur. İçini tarifsiz bir sevinç doldurur, ne kadar kötü durumda, ne kadar dert bela içinde olursa olsun. Hele ilk güzde, hele Çukurovada, hele Ceyhan ırmağı ovaya serilmiş, kendini ilk gün ışığına bırakmışken, hele taze süt, hele güneşte kavrulmuş yanmış, kurumuş çiçek, kurumuş ot kokuları içinde, dalga dalga gelen... Samana, toza karışmış: Toz seher vaktinde, kuru samanla, çiçek ölüleriyle karışmış, çiy yağmış toprağa, güz yapraklarına. Güz yapraklarının güz otlarının, sarı sığırkuyruklarının,

devedikenlerinin ince toz tabakaları çiyden çamur olmuş, iri çoban köpeklerinin uzun havlamaları, gür sesleri, Çukurovada, hele seher ıssızlığında çın çın eden... Yayık sesleri, yağ kokusu, ekşimiş yoğurt, süt, yanmış Çukurova toprağının kokusuna karışmış. Uzun boyunlu, kederli, birçoğu artık yaşlanmış kederli gözlü Arap atları.

Süleyman Kahyanın yüreğindeki korku ona rahat vermiyor. İçinde kusmaya, iğrence benzer gittikçe azıtan bir korku. Her an bir şey, bir olumsuzluk, bir kötülük bekliyor.

Ve sabahın içinde, buğunun, ılık, dalga dalga gelen bin bir kokunun, bulut gibi yoğunlaşan dumanın ortasında kadınlar, uzun boylu, yakışıklı, yanık, bakır rengi erkekler, kederli. Bütün kadınlar güzel bir mavide. Arada sırada bir kırmızı, bir yeşil, bir sarı çakıveriyor. Mor, nakışlı feslerde altın ışıltıları... Burunlarda hırızmalar, altın, mercan... Çekirdekler. Ayaklarda altın, değerli, kara, yeşil, sarı taşlardan halhallar... Tanyerinin buğulanan ışığına durmuşlar, ışığın içinden, ot, ağaç, toprak, toz direkleri, iri, alımlı, buğulu, tozlu çiçekler gibi süzülüyorlar. İzleri sağlam toprakta uzun, kalem parmakları. Çobanları çok eski belki Kenan devrinden kalma havalarını çalarlar, Urfada Hazreti İbrahim, güzel Arap atlar yetiştiricisi, çok oğullu... Çok eski, Orta Asya, Horasan bozkırı, yüz bin yıllık,

büyük maceralar, binlerce yüz binlerce maceralar, sevinçler sesi. Mert, alçakgönüllü, sevgi dolu, dost, üzgün, kötülük bilmeyen, insanca bir gelenek...

Bütün belaların üstesinden gelen bir mutlu dünyanın sesi... İnsan soyunun kendi kendine, sularla, dağlarla; seslerle, ağıtla, sevinçle, ulu yıldızlarla oluşturduğu, doğayı iliklerine kadar bellemiş, kavramış, sevmiş, Onu bir parça, dost bilmiş, gelenek olmuş sesi... Türküsü, insanın insana davranışının en incesi...

Haydar Ustanın çadırının önünde bir yağız, yaşlı Arap atı bağlı duruyordu. Arka sağ ayağını karnına çekmiş, hiç kıpırdamadan öyle duruyordu.

İçerde, Keremin yattığı keçenin başucunda çakılmış kazığın üstünde yavruluktan yeni çıkmış, bu yılın bir şahini duruyor, gözleri fıldır fıldır yuvalarında dönüyordu. Kerem gece sabaha kadar belki altı kere uyanıyor, şahinine bakıyor, ona bir iki söz söyleyip geri uyuyordu. Keremle şahin dost olmuşlardı. Bu şahini ona Deli Aptullah yakalamıştı. Deli Aptullah durmadan gece gündüz kayalıkları dolaşır, kartal, şahin, doğan, atmaca yuvalarını bulur, onlarla uğraşırdı. Hiçbir kuşa, yavrusuna, yumurtalarına dokunmazdı. Keremin şahin isteğini, tutkusunu biliyor, en çok da dünyada Haydar Ustayı seviyordu. Haydar Usta onun uzaktan dayısı olurdu. Zaten bütün oba birbirinin akrabası olurdu. Eğer işin içinde Kerem olmasaydı, Kerem de bu kadar şahini istemeseydi Deli Aptullah mümkünü yok bu şahin yavrusunu yakalayıp Kereme vermezdi. Dünyada en sarp, çıkılmaz, varılmaz kayalıklara yuvasını iki kuş yapar, birisi karakuş, öteki

de şahindir.

Süleyman Kahya gün atıncaya kadar çadırların arasında dolaştı. Obada herkes çoktan uyanmış ayaktaydı. Bekliyordu. Şu andaki mutlu sonuç, yerleşecek bir toprak bulmuşken böyle sürecek miydi? Bu endişe içinde gün kuşluk oldu. Daha görünürlerde kimsecikler yoktu. Anavarza yönüne, Hemite dağının dibinden gelen yola, Hürüuşağı yöresine baktı. Yollarda ne bir atlı, ne bir otomobil, traktör, hiçbir şey yoktu. Yollar bomboştu.

Birden Karabacak yöresinden, tarlalar içinden hüyüğe doğru gelen bir cip gördü. Yüreği hop etti. Bir iyice baktı, içi çiğsidi. İnanmak istemedi, ama cip doğru hüyüğe geliyordu. Obanın ileri gelenleri, Müslüm, Rüstem, Haydar Usta, Zekeriya, Göde Yusuf, daha başkaları hüyüğün alt başına indiler, cipe karşıcı çıktılar. Cip geldi karşıcıların önünde durdu. Cipten ilk önce uzun boylu, beyaz elbiseli, yakasına bir kırmızı mendil sokmuş, uzun boyunlu, geniş hasır şapkasının altındaki küçücük, ince yüzü, düğme gibi hiç akı gözükmeyen gözleriyle Derviş Hasan indi, elini cakalı uzattı:

Ben, dedi, ben Derviş Beyim. Beşoğuzlu aşireti Beyi, bu toprakların sahibi, Harun Beyin en büyük oğlu. Süleyman Kahya nerde?

Süleyman Kahya bir adım attı ileriye. Azıcık güven gelmişti içine. Adam kendine gelmişti.

Buyur Bey, benim, dedi. Alçakgönüllü, temiz... Merhaba, dedi öteki, elini uzattı.

Arkadan, cipten iki kişi daha indi. İkisinin de belinden kocaman tabancalar sarkıyordu. İkisi de zayıf, yüzleri kırışık içinde, güneş yanığı yüzlü adamlardı.

Derviş Hasan arkasına döndü:

Bu Çiçekli Durmuş, bilirsiniz Ayağı kırık devrinin büyük eşkıyası, şimdi bizim yanımızda çalışıyor, bizim silahşorluğumuzu yapıyor. Çünkü efendim biz, onu dağdan aldık getirdik, ona dağdakinden daha büyük imkanlar sağladık. O da bizim silahşorluğumuzu, hem de şövalyeliğimizi şerefle kabul etti. Bu da Deli Muzaffer ki, efendim, uçan turnayı gözünden, kaçan tavşanı art ayağından vurur. Evet, Muzaffer on beş silahşorumdan birisi. İki en yiğit şövalyemle sizi ziyarete gelmişim ki, o biçim. Rahmetli babam Zal Tahir Ağa derdi ki, o biçim, Süleyman Kahya, ondan önceki büyük kahya, hele hele, benim en yakın dostlarımdır. Oğlum Derviş Hasan, sana vasiyetimdir ki Karaçullu obasını çok sıkıştırmayasın, olur mu? Olur dedim. Hem de vasiyetini tuttum, şimdiye kadar size ilişmedim, hem de gözünüzün üstünde kaşınız var demedim.

Süleyman Kahya her şeyi anlamış, öfkelenmişti, öfkeden dudakları titreyerek:

Buyurun çadıra Derviş Hasan Bey, dedi. Gülüşü, yüzündeki her zaman ona tatlı bir hava veren iyimserliği, iyiliği donup kalmıştı. Çadıra çıktılar. Derviş Hasan derimevindeki kilimlere, halılara, derimevinin oymalı orta direğine, yerdeki turuncu, işlemeli keçelere hayran kaldı. Bunlar çok zengin, diye içinden geçirdi.

Kahve geldi, hoş kokulu bir kahve. Kokusu uzun zaman havada aşılı kaldı, dağılmadı. Derviş Hasan kahveyi içtikten sonra dehşet sert bir hava takındı, küçücük yüzünün kırışıkları sertleşti, yüzü kapkara kesildi:

Siz, Süleyman Bey, bana sormadan gelip hüyüğüme yerleştiniz. Bu biraz ayıp değil mi? Buna çok gücendim, üzüldüm. Siz Dokuz Oğuzdan olursunuz, biz On Bir Oğuzdan... Bizler ki yalnız dinimiz ve de geleneklerimiz için yaşarız. Demokrat Parti Dokuz Oğuz boyuyla, On Birinci, On Yedinci Oğuz boyunun geleneksel, örgütlü, aynen Osmanlı gibi, bir aşiretten bir devlet çıkaran...

Aynen seçimlerde nutuk çeker gibi yapıyordu. Süleymanın, ötekilerin onun el kol hareketleri tuhaflarına gidiyordu. Böyle acayip bir adamı hiç görmemişlerdi.
... partimizdir. Biz de üç kişi, Celal Bey, Adnan Bey ve de ben bir devlet çıkardık bir aşiretten. Evet, işte böyle. Hem de ben büyük bir devletin ali

mensubini bulunaraktan biiznillahitaala, çok üzüldüm bu hareketinize... Daha sertleşti, sesi bağırtı halini aldı. Ve de ben, Celal Bey, Adnan Bey, sizi görgüsüzlüğünüzden, hem de, alçaklığınızdan dolayı bağışlıyorum, bağışlıyorum, bağışlıyorum. Bağışlıyorum derken boynunun damarları oklava

gibi şişiyor, dışarı fırlıyordu. Yalnız bir şartla bağışlıyorum. Sesi yumuşamıştı.

Burada kaç ay kalacaksınız? Bahara kadar, mayısa kadar, öyle mi?

Parmaklarıyla saydı. Sekiz ay. Bana burası için... Tane tane söylüyordu. Evet, burası için sekiz aylık... biner liradan sekiz biri lira vereceksiniz. Bir kuruş aşağı almam, diye bağırdı. Hemen şimdi bana sekiz bin lirayı trink vermezseniz, derhal ve de derhal toparlanın, topraklarımdan çıkınız. Derhal çıkınız efendim.

Babamın yüksek vasiyeti uğruna size gayet insanca, hem de dostça davrandım.

Derviş Hasanın sesine bütün oba, yediden yetmişe derimevinin ardına birikmişler, yürekleri ağızlarına gelmiş, bu korkunç sesi dinliyorlardı.

Siz olmasaydınız, Süleyman Bey, biiznillahitaala ben, buradan bir kış için yüz bin lira alırdım. Çünküleyim ta ezelden dedem Sultan Hazreti Halid İbni Talat bin Şahtan bu yana, dedelerinin saray yaptığı bir yerdir. Ayağını yere vurdu:

Bakın şu toprağı bir karış deşin, altından şüheda fışkıracak, şüheda... Dedem bin Şah, ol bin Talat, İbni Yektaza bin Halit İbni Zülalin sarayının temeli işte

buradadır. Bu mukaddes topraklara hiçbir zaman biiiz... Bir Yörük çadırı gelip de konamaz, konduğu zaman, bu kutsal bin yıllık mukaddes toprakları kirlettiği,

atına itine murdar ettirdiği zaman biiiz... Biiiz, biiiiiz, atalarına layık evlatlar kan dökeriz, kan, kaaan!..

Şövalyelerin hemen o anda elleri tabancalarına gitti. Bu da Yörüklerin gözlerinden kaçmadı.

Süleyman Kahya:

Derviş Hasan Efendi, dedi, durgun, hiçbir şey olmuyor gibi,

biz aramızda bir konuşalım. Az sonra geliriz.

Derimevini boşalttılar.

Üçü üç yerden soluklarını kesmişler, dışarda verilecek kararı bekliyorlardı.

Derviş Hasan:

Vermesinler istediğimi, bir vermesinler de göreyim onları... Ortalık kav gibi zaten. Şu tepe, otlar, karaçalılık tutuşmaya can atıyor zaten. Bir gece, bir kibrit, tamam. Çadırları, koyunları, atları itleriyle yanarlar. Ortalık kav gibi, diye arkadaşlarını yüreklendirdi.

Muzaffer:

Hele bir sekiz bini bir tamam vermesinler. Hele bir... Bütün dünya ateşe keser
de dışarı çıkacak delik bile bulamazlar. Hele bir... Çiçekli Durmuş:

Hele bir, dedi durdu. Hele bir... Arkadaşından geride kalmak istemiyordu.

Veririm ateşi, veririm ateşi, çeviririm onları... Veririm ateşi, çeviririm onları...

Veririm ateşi... Yirmi silahlı adam, gözü kanlı. Çeviririm etraflarını, efendime
söyleyim... Ateşten kaçanı vururum. Vururum ha vururum.

Kerem koşarak Süleyman Kahyaya geldi. Elinde şahini. Titreyerek:

İçerde konuşuyorlar, parayı vermezsek, hepimizi yakacaklar. Konuşuyorlar...

Süleyman Kahya:

Sağ ol Keremim, dedi. Sen git çadırın arkasından ne diyorlar, dinle. Sonra
hepsini bana bir bir söylersin.

Söylerim, dedi Kerem, koştu.

Ben bu adamı biliyorum, dedi Süleyman Kahya. On beş yıldır Yörüklerin
sırtından geçinir. Adanadan Tarsusa, Amik ovasından İslahiyeye, Maraş altına
kadar Yörüklerden para kopartır. Bütün Akdeniz çevresindeki topraklar
onundur. Bin lira vereceğiz, kabul etmezse iki bin... Onu da kabul etmezse
cehenneme kadar yolu var.

Haydar Usta:

Vermeyin, vermeyin bu kadar parayı vermeyin, diye çırpınıyordu. Yazık değil mi, yazık? Kılıç bitti, ben kılıcı yarın değilse de öbürsü gün, yarın değilse de... İsmet Paşaya götüreceğim. O da bize toprak verecek.

Süleyman Kahya önde, ötekiler arkada derimevine geldiler. Derviş Hasanın beklemekten, heyecandan gözleri yuvalarından fırlamıştı, ter içindeydi de...

Bin lira vereceğiz sana, dedi Süleyman Kahya.

Öteki yayına basılmış gibi hopladı, bağırdı çağırdı, tehdit etti, candarma, Hükümet, dedi. Başınıza ateş yağacak, dedi. Kutsal topraklar, saraylar, dedem kemikleri, babam vasiyeti, dedi. Süleyman Kahya sanki onun konuştuklarını hiç duymamıştı.

Bin lira olur mu? Olmazsa canın sağ olsun, güle güle, dedi: Derviş Hasan gene tehdit etti, bağırdı, Süleyman Kahya gene, bin lira dedi.

Derviş Hasan yumuşadı, yalvarmaya, sızlanmaya başladı:

Zaten, diyordu, herkes bana yükleniyor. Bu hüyükten başka da geçimim kalmadı. Onun da parasını, kirasını alamazsam ben ölürüm. Beni ölmüş bilin!
Bir yandan yalvarıyor, bir yandan tehdit ediyordu.

Ben ölmüşüm, ölmüşüm. Ölmüş ne demek? Ben ölmüşüm. Ölmüş eşek kurttan hiçbir zaman, binanaleyhazalık, binani zatımalazık, korkmaz,

korkamaz.

Süleyman Kahyanın yüzüne iğrenme, kusma bir karasinek kirinde geldi yerleşti.

Al şunu da git, Derviş Hasan Bey, dedi. Sana iki bin. Daha fazla konuşma.
Derimevinden dışarıya kusacakmış gibi öğürerek öksürerek çıktı itti.

Derviş Hasan on beş gün sonra kasaba kulübüne döndüğünde kulüpteki kumarcıları bir bayram sevinci aldı. Başına biriktiler, bu yılki avını sormaya başladılar. Kimi yüz, kimi iki yüz, kimi bir milyon diyordu bu yılın ganimeti için.

Derviş Hasan:

Gittikçe fıkaralaşıyor Yörükler, diye içini çekti. İki yerde beş on kuruş için nerdeyse öldürüyorlardı beni. Olur mu, tekmil Çukurova, Akdeniz yöresi bizim şah dedemizin toprağı değil mi? Gene de öldürüyorlardı beni. Deriyi ramak kaldı tuzlayacaktık. Vahşi adamlar. Ben onlara gösteririm. Zaten obalardan birisinin başına öyle bir iş açtım ki, daha şimdiden kıyamete kadar altından kalkamazlar. Kendi düşen ağlamaz. Biz ki topraklarımızın kirasını toplarız, hakkımızı... Haydi pokere oturalım.

Kaç bin?

Söylenmez.

Kaç bin?

Yüz yirmi. Dedim ya gittikçe fakirleşiyorlar. Gelecek yıl, Allah bilir elli bine bile çıkaramayacağız. Daha gelecek yıl avucunu yala Derviş! Öteki yıl...

Tamam! Haydi başlayalım...

Elleri makine gibi kağıdı karıyordu.

1876 yazı, Fırkai İslahiye Kumandanı Cevdet Paşa Binbaşı Mustafa Ali Beye dağ yollarını tutmak ödevini veriyor. Binbaşı Ali askerleriyle Çukurovayı çeviren tekmil yolları tutuyon Ne dağlardan içeriye bir tek kişiyi sokuyor, ne de Çukurovadan dışarıya. Koca ova Türkmene bir ölüm hapishanesi oluyor. Ali Bey önce kılıcı aldı. Sonra da Türkmene çok acıdı. Sinek gibi kırılıyorlar zavallılar, diyordu. Bir kısmını yaylalara salıverdi.

Bir de Ali Bey köyler, kasabalar kuruyordu. Ölçüyor biçiyor, yerli yerince caddeleri; sokakları, alanlarıyla kasabalar kuruyordu. Kurduğu kasabalar ya Türkmenin eski kışlak pazaryerleri, ya da eski Grek, eski Roma, Ermeni şehirlerinin kalıntılarıydı. Köylerin yerlerini de iyi buluyordu. Köylerin her biri kışlaklara kurulmuştu. Türkmen kışlakları en elverişli yerlerdeydi. Sivrisinek amansızdı, sıtma belaydı. O yaz görülmedik salgın hastalıklar kastı kavurdu ortalığı. Çukurova hayvan, insan iskeletleriyle doldu. Bütün yaz ova

leşlerle koktu.

Ali Beyin insan yüreği buna dayanamazdı. Bir de Ali Bey biliyordu ki böyle zorla yerleştirme olamazdı. Osmanlı koca bir tümeni sonuna kadar Çukurovada tutamazdı. Bir iki yıl içinde karakollar kalkacak, ya da gevşeyecekti. Ali Bey görmüş geçirmiş, akıllı bir adamdı. Sarışın, uzun boylu, mavi gözlüydü. Ancak otuzunda gösteriyordu. Hırslıydı. İstanbulun fakir bir mahallesinden, fakir bir ailesinden çıkmış, yükselmek, para kazanmak için yanıp tutuşuyordu.

Daha şimdiden Türkmenler asker çemberini yarıp dağlara ulaşmanın yollarını buluyorlardı. Çukurovada ölümler, salgınlar, sıtmalar arttıkça dağlara sızmalar da artıyordu.

Bir sabah kararını verdi. Türkmeni dağlara kendi eliyle, izniyle gönderecekti. Kurduğu köylerde Türkmene toprak, köy yeri, değirmen yeri, kasabada evler, ev yerleri vermiş, Türkmeni az da olsa azıcık toprağa bağlamıştı. Gerisini zamana, erişip gelen koşullara bırakacaktı.

Bozdoğan aşireti Beyini çağırdı. Şimdiki Endelin köy yeriydi kışlağı. Kalabalık bir aşiretti. Bozdoğanın yaşlı Beyi sıtmadan iki büklüm titriyordu karşısına geldiğinde.

Ali Bey:

Seni dağlara koyvereceğim Bey, dedi. Eline de bir ferman vereceğim. Yalnız bunun karşılığında sen bana kaç altın vereceksin?

Bey sevindi:

Ne istersen veririm, dedi.

Senin eline bir kağıt vereceğim. Hiç kimse sana dokunamayacak. Dağıttığım topraklar, köyler sizin olacak. Yerleşeceksiniz ovaya. Ama istediğiniz zaman dağlara çıkacak, istediğiniz zaman düze ineceksiniz.

Bozdoğan Beyinden beş yüz altın aldı. Rüşveti sevmiyordu ama ne yapsın. Türkmenin torbalar dolusu hiçbir işe yaramayan altını çoktu. Parayı aldı, eline sonradan Binbaşı Ali Paşa Fermam dedikleri kağıdı tutuşturdu.

Evet, Osmanlı zayıfladı, diyordu: Altına, gümüşe çok ihtiyacı var. Bu altınlar da Türkmenin kirli dağarcığında hiçbir işe yaramıyor. Bunu öbür Türkmen Beyleri, Türkmen oymakları duydu. Binbaşı Ali Paşa Fermanı'nı almak için sıraya girdiler. Parayı verip bu Çukurova cehenneminden tatlı canlarını dağlara attılar. Ali Bey sayısız, dağarcıklar doluşu altına sahip oldu. Şimdi birçok Türkmen obasının elinde bir Binbaşı Ali Paşa Fermanı vardı. Ali Bey, Fırkai İslahiyeyle birlikte İstanbula çekildi gitti. Ama Çukurovada Binbaşı Ali Paşa Fermanı uzun, çok uzun yıllar geçerliliğini sürdürdü. Ali Bey, paşa oldu bu parayla İstanbulun en büyük konaklarından, yalılarından birkaçını yaptırdı.

Ali Bey akıllı adamdı. Türkmeni toprağa bulaştırmıştı. Artık göçebelik bundan sonra iflah bulmazdı. Zamanla Türkmenler kendilerine ayrılan köy yerlerine evler yapmaya başladılar. Evlerini Çukurovada çok bol olan cilpirti çalılarından, kamışlardan, sazlardan yapıyorlardı. Uzun cilpirti çalılarını kesiyorlar, ağıl örer gibi örüyorlar evlerin duvarlarını, sonra çamurla sıvıyorlardı. Bu evlere bir kapı, kapının her iki yanına taka dedikleri küçük pencereler yapıyorlardı. Çit duvarın üstüne ön kamışları döşüyorlar, sonra kamışların üstüne sazları kalın, deste deste seriyorlar, bağlıyorlardı gene sazlarla. Köyler birer ot yığınıydı. Bu saz evlere huğ dediler. Çukurovanın eski yerlileri de bu evlere bu adı veriyorlardı. Onlardan öğrenmişlerdi.

Türkmen obaları bahar burnunu gösterir göstermez gene dağlara çekiliyorlar, kışın huğlarına dönüyorlardı. İlk önceleri, nedense, huğların avlularına çadırlarını kuruyor, gene çadırlarında yaşıyorlardı. Derken, çadırları kurmaz olup huğlara girdiler. Yazın Türkmen köylerinde bir tek canlı kalmıyordu. Bütün köyler, kasabalar, birkaç dükkancıdan başka, bomboş kalıyordu.

Sonraları Türkmen toprağı ekmeye başladı. Artık bahar burnunu gösterince kadınlar, çocuklar dağlara göçüyor, erkekler ürünü kaldırıncaya kadar Çukurun sıcağında kalıyorlardı. Sonra pamuğa bulaştılar. Kadınlar da kalmaya başladı. Ağır ağır sıcağa alıştılar.

Huğların arasında tek tük taş evler de yapılmaya başlandı. İkinci Dünya

Savaşına kadar bu huğlar sürdü. İkinci Dünya Savaşından sonra Türkmende, Çukurovada, sihirbazın çubuğu değmiş gibi hemencecik şaşırtıcı bir değişiklik oldu. Huğlar birkaç yıl içinde yerlerini taş duvarlı, kiremitli, çinko damlı evlere bıraktı. Çünkü ovada ne çit yapacak cilpirti çalısı tarlaları, ne kamış, ne saz yetişen bataklıklar kalmıştı. Bir de Türkmenin yetiştirdiği toprak ürünleri para ediyordu. Türkmenler dağları, hayvancılığı çoktan unutup gitmişler, toprağa dört elle sarılmışlardı. Toprak kavgaları da çoktan başlamış, sürüp gidiyordu.

Yalnız, bu arada Aydınlı dedikleri, elleri Ali Paşa Fermanlı göçebeler kara, kıl çadırlarıyla hiçbir şey olmamış gibi göçebeliklerini sürdürüyorlar, kışın kışlaklarında, yazın yaylaklarında yaşayıp gidiyorlardı.

Olan 1949 kışında oldu. Aydınlılar Çukurovaya inince ne görsünler, sürülmemiş bir karış bir toprak parçası bile kalmamış. Değil hayvan otlatacak, bir tek çadır kuracak yer bile kalmamış. Aydınlı göçebesi, Türkmeni gün gün sıkışmıştı ama, böyle bir şeyle karşılaşacağı hiç aklına gelmemişti. Artık Ali Paşa Fermanı sökmez olmuştu.

Aydınlı Yörüğü, yüreğinde eski özgür günlerin hasreti, öteki Türkmenler gibi Çukurovaya yerleşmediğine çok pişmanlık duydu. Şaşkınlığı yıllar geçtikçe pişmanlığıyla birlikte büyüdü. Aydınlı çok süründü, perişan oldu, çok zarılık

duydu. Başını Aladağdan Mersin ovasına, Antalya, Gediz ovasına, Çukurovadan Amik ovasına vurdu durdu. Dalgalar örneği ovadan ovaya çalkalandı durdu.

Nakışlı kilimler, saray gibi kara çadırlar eskidi, güneşten soldu, çürüdü. Gelenekler, görenekler, kadim türküler, ağıtlar, bu dert bela içinde unutuldu gitti. Yörük çok zareyledi. Eski kışlaklarına sahip çıkmaya, kışlakları için dövüşmeye başladılar. Kışlaklar çoktan sürülmüş, çiftlikler olmuştu. Döktükleri kan boşa gitti. Birkaç yıl köy meralarına sığındılar. Köylerden kiraladıkları meraların bir kışlığına bir servet verdiler. Sonraları meralar da sürüldü.

Yaylakları da ormancılar tutmuşlar, orada da barınamaz olmuşlardı. Ali Paşaya, onun fermanına çok alkışlarda bulunup, Ali Paşanın kemiğine çok sövdüler.

Kösecik köyünde Muhtar Fehmi saray gibi on dört odalı bir konak yaptırmıştı.

Konak iki katlıydı. Fehmi, dedesi Türkmen Beyinin Arap atlarıyla övünmüştü on yıl öncesine kadar. Dedemin atları ceren tutan ünlü atları, diyordu da başka bir şey demiyordu. Eve Adanadan mobilyalar halılar buzdolapları geliyor, eski Türkmenden kalan kilimler, işlemeli ceviz sandıklar, hızmanlar, işlemeli dağarcıklar, at koşumları dışarıya atılıyor, fıkara köylüler bunları kapışıyorlardı.

Sapı kırılan güzelim Türkmen cezveleri, delinmiş siniler, ibrikler, leğenler, işlemeli dibekler... Türkmenin kadınları bu dibeklerde kahve döverken, dibek seslerinden dünyanın en nazlı türkülerini yaparlardı.

Fehmi, yüzünü buruşturup bütün bu Türkmenden kalan öteberiye ayağının ucuyla dokunup: Atın atın, atın şunları, gözüm görmesin, diyor, Adanadan gelen yaldızlı koltukları, yaldızlı karyolaları aşkla şevkle okşuyor, göğsü kabarıyordu. Dedesinin atlarını, geleneklerini unutmuştu. Onlardan kim yanında söz açarsa buruluyor, ona düşman kesiliyordu. Şimdi traktörleri, biçerdöverleri, özel otomobili, kamyonları, parti başkanlığı, radyoları, teypleri, çeltik tarlaları, çiftliğiyle övünüyordu. Kösecik köyünün muhtarı, Ağası, parti başkanı Fehmi, Ankaraya gidince oteline kadar ayağına gelen bakan arkadaşıyla övünüyordu.
Oğulları, kızları özel liselerde, üniversitede okuyordu.

Bu gece karyolasında, yaldızlı mobilyalar arasında rahat, mutlu bir uyku uyuyacaktı. Adanadan, Ankaradan konağına dostlarını, Hükümet, parti ileri gelenlerini çağırmayı, onlara bu saray gibi konağını göstermeyi düşlüyordu. Bu konak onu epeyce sarsmıştı. Çok kazanıyor, çok gidiyor, bir türlü para dayanmıyordu.

Kedi Veli en güvendiği adamıydı. Kedi Velinin dedesi de onun dedesinin en güvenilir adamıydı. Kedi cipten ter içinde indi: Yörükler Deliboğa hüyüğüne konmuşlar, Derviş Hasan da onlardan para koparmış. Ben para istedim, hık mık ettiler. Söyle ağam, ne yapayım? Alı al, moru mor, öfkeli, ondan bir emir bekliyordu. İcabına bak, dedi Fehmi Ağa.

Kedi Veli sevinçle:

Baş üstüne, dedi, nagant tabancasını yokladı, hemen yanına beş kişi daha aldı, beşi de silahlıydı, geri döndü.

Karaçullular, başlarında Süleyman Kahya, gözleri büyümüş, gelecek felaketi bekliyorlardı.

Kedi Veli, kısacık, kurumuş, insafsız, cipten yıldırım gibi atladı, sıçrayarak, arkasında adamları, çadırlara vardı.

Size yirmi dört saat mühlet veriyorum. Ağa emreyledi, hemen hüyüğümüzden kalkacaksınız. Ya da, ya da ya da... Dağarcıklardaki çil altınları önüme

sereceksiniz. Fehmi Ağa böyle emreyledi. Ulan bıktım sizden. Ulan öldürdünüz beni. Ulan babanızın malı mı bu hüyük? Ulan sorgusuz sualsiz gelip konuverirsiniz. Oooh, efendiler yazın yaylada, soğuk sular başında, çam, yarpuz kokuları arasında... Biz burada sıtmanın, sineğin, sarı sıcağın, ılık kan gibi suların içinde... Ulan bir bana, bir de kendinize bakın... Bir fiske vursam şıp şıp diye yanağınızdan kan damlayacak. Ulan biz insan değil miyiz? Üç çocuğum var, üçü de hasta. Avrat iki yıldır yatakta. Çamurlu, sıtma suyunu içe içe karnımız Hüt dağı gibi şişer. Ulan siz insansınız da biz değil miyiz? Size yirmi dört saat izin. O kadar! Tamam.

Geriye döndü, hızla cipe yöneldi: İşte o kadar, o kadar...'

Süleyman Kahya, Haydar Usta, Müslüm Koca, Rüstem, kadınlar, çocuklar, Ceren, Kerem orada kurudular kaldılar.

Süleyman Kahya arkasından koştu:

Dur, dedi. Dur Ağam, sana bir kelamım var. Veli cipe binerken:

Yirmi dört saat izin, hemen kalkacaksınız. Biz toprağı sizin için besleyip büyütmedik. Kan dökmedik. Yirmi dört saat izin, ya da altın dağarcıklarının ağzını açacaksınız. Fehmi Ağa böyle emreyledi. Başka söz istemem.

Cip bir toz bulutu içinde yitti gitti, gözlerden ıradı. Süleyman Kahya orada, öylece kalakaldı.

Müslüm Koca:

Ben bu Fehmi Ağanın babasını, dedesini iyi tanırım. İçtiğimiz su ayrı gitmezdi. Babasına üç yaşında bir küheylan armağan eylemiştim, bu Fehmi Ağa o zaman çocuktu. Hep gelir kucağıma oturur, kösteğimle oynardı. Bir gün de kösteğimi boynuna takmıştım. Çerkez işi. Fehmi Ağaya gider, ona halimizi arz ederim.

Git, dediler.

Müslüm Koca Haydar Ustanın atını istedi. Çünkü obada kalan en güzel at onundu. Yaşlıydı ama, gene soylu, güzel bir attı. Atı süslediler, en güzel eyer, en güzel sırmalı dizginler, işlemeli üzengilerle donattılar, Müslüm Koca da bohçadan en güzel, çok eski zamanda Maraş bedesteninden alınmış sırmalı şalvarını, cepkenini takındı, ata bindi yola düştü. Biri sağında, öteki solunda iki delikanlı da onu yediyordu.

Yeni konağa bir ikindiüstü vardılar. Müslüm Koca atının başını tutmalarını, onu içeriye buyur etmelerini bekledi. Konuk gelmemiş miydi? Konukluğun göreneği bu değil miydi? Konağın kapısında bekledi bekledi, atının üstünde dimdik, beli bıkını kırılarak öylece uzun bir süre durdu, ne gelen vardı, ne giden... Ne yapmalıydı? Aşağılamanın en büyüğüne uğramış, bu yaşa varmış,

başına böyle bir iş gelmemişti. Çekip gitmekten başka hiçbir çaresi yoktu ama, çekip gidemezdi.

Yanındaki delikanlılardan birisine ölü bir sesle:

Şu konağa var da Fehmi Ağayı sor bakalım, orda mı? Ordaysa, babanın dedenin dostu Müslüm Koca sana konuk geldi de... Delikanlı gitti, Müslüm Koca kendini öyle dimdik atın üstünde zor tutuyordu.

Az sonra delikanlı sararmış geldi: Gelsin diyor, dedi.

Müslüm Koca zorla, kemikleri çatırdayarak attan indi. Bütün bedeni uyuşmuştu. Zor soluk alıyordu. Yeni, mermer merdivenlerden delikanlıların kolunda çıktı. Ürkerek, halılara basmaktan korkarak, çarıklarını merdiven başında uzun uzun çözüp çıkardıktan sonra, utangaç, salona girdi. Fehmi Ağa yaldızlı bir koltuğa gömülmüş oturuyor, kocaman sigarını tüttürüyordu. Müslüm Kocayı görünce gülmeye başladı:

Bu ne kılık, bu ne kılık, ne komik, ne komik! diye durmadan gülüyor, kahkahaları savuruyordu.

Müslüm Koca koca salonun ortasında kalakalmıştı. Gözleri hiçbir şeyi görmez olmuş, dünya yöresinde fır dönüyor, ayakları, tekmil bedeni titriyordu. Daha fazla dayanamadı, yere çöküverdi. Yere çökünce de son bir gayretle toparlandı. Koltuğun yanında bir sürü kadın, erkek gördü, durmadan gülen.

Ben senin babanın dostuyum, dedi. Hani söylemesi ayıp... At... Bir de...

Tıkandı.

Fehmi Ağa:

Bu ne kılık? diye gülmesini kesip sordu. İki bin yıl öteden gelmiş, tarihten çıkmış gibi. Şu başındaki süslü başörtü ne? Gene gülmeye başladı.
Müslüm Koca gene toparlandı:

Konuk geldim sana, dedi. Bir de dileğim var. Tanrı konuğu... Ben senin babanın dostuyum. Sen çocuktun. Saat kösteği severdin, altın saat kösteği...
Altın, hem de gümüş. Anımsadın mı? Yarı anlaşılır, yarı anlaşılmaz çabuk çabuk söyledi.

Fehmi Ağa bir ara gülmeyi kesti, yüzüne ince bir keder kondurdu, yanındakilere döndü:

İşte atalarımız böyleydi, dedi. Ama böyle komik değildi herhalde... Fıkaralar.

Atalar, ataların geriliği, gelenekleri üstüne yanındakilere uzun bir nutuk çekti:

Bu adamı hatırlar gibi oluyorum. Yazık, geride, çok geride kalmışlar. İşte Avrupalılar bunları görüyor, bunları bizim geriliğimiz olarak yüzümüze vuruyorlar. Ne zaman kökleri kesilecek bunların?

Orada çökmüş kalmış, saçı sakalı gibi apak kesilmiş, elleri uçarcasına titreyen kocaya döndü:

Bir şey mi istiyorsun? diye sordu. Müslüm Koca:

Senin deden, baban bizi severdi. Bizim obanın akrabası olurdu.

Fehmi Ağa kıpkırmızı kesildi:

Haşa! diye bağırdı. Haşaa.

Yanındaki, Ford otomobilleri acentesi Sabahattin Beyden çok utanmıştı.

Bütün dünya bize akraba çıkmaya uğraşıyor. Haşa. Söyle ihtiyar, ne istiyorsun?

İzin ver de hay yiğen, bu yıl Deliboğa hüyüğünde kışlasak...' Olamaz, dedi Fehmi Ağa. Komik adamım, olamaz. Bu yıl bu konağa yüz binler harcadım. Dağarcığın ağzını açın bir kere, ne olursunuz efendim?

Döndü misafirleriyle konuşmaya başladı. Bir daha da orada çökmüş kalmış adamın yüzüne bakmadı. Delikanlılar Müslüm Kocayı kaldırdılar, koluna girip aşağıya indirdiler. Ata zorla bindirip, ayaklarından atın üstünde durabilmesi için tuttular.

Müslüm Koca:

Aaah, aaaah, aaah, zamane, diyordu. Aah! Durup durup inliyordu, bir ağıt gibi...

Yörükler Çukurovaya ağır ağır yerleştikten sonra ve yerleşirlerken başlarına

çok işler geldi. Sıcaktan, sinekten, hastalıklardan, salgınlardan çok çektiler Bir de yöneticilerden çok çok çektiler. Birkaç olay var ki hiç unutulmadı. Bir tanesi bir Adana Valisinin huğları yaktırma işidir. Harpler, kırgınlar. Bir de Trablus Harbi. Bir de Fransız işgali...

Biz neler gördük, neler, dedi Köse Ali Ağa. Biz ki nelerden geriye kalmışız. İnsan gibi bizi hiçbir zaman yaşatmadı Çukurova... Şu dağları delip geçen demiryolu var ya, Alamanlar yaptı. Şu uzayıp giden çifte demirler var ya, her karışında bir insan yatar. Biz neler gördük bugüne gelene dek. Biz neler, neler gördük!

Köse Ali Ağa diline pelesenk etmişti.

Geriye dönüp bakmaya yüreğim götürmüyor. Hiçbir zaman. Hiçbir Türkmen kocasının da yüreği götürmez eski günleri. İskandan önce dünya, hem de yeryüzü, hem de Binboğalar, hem de Aladağ, hem de Düldüldağı, Kayranlı, Berit dağları, hem de Payas üstü, Gavurdağları, hem de Anavarza ovası, hem de Dumlukale yöreleri bir cennetti bizim için... Olan iskandan sonra oldu. Şimdi bunlar gelmişler... Yüz yıl şu kanlı ovayı, şu güzelim ovayı cennet yaşamışlar, şimdi de gelmişler sızlanırlar. Sızlansınlar. Biz burada sıcaktan, sinekten, sıtmadan, salgından, harplerden, vergiden sinekler gibi kırılırken, onlar ak

pınarlı yaylalarda, mor sümbüllü, yarpuzlu, alaçamlı dağlarda yan geldiler yattılar. Yönlerini dönüp de şöyle bir halimize dirliğimize bakmadılar. Onlar bizden koptular, ayrı bir millet oldular. Onlar böldüler töreyi, onlar böldüler, onlar ikiye biçtiler bizi... Çekin atımı, diye bağırdı konaktan aşağıya, çekin de onlara birkaç sözüm var.

Hemen iki yanaşma atını çektiler. Çok yaşlı Ali Ağa çatırdayan tahta merdivenlerden indi, iki kişi kaldırarak onu atına bindirdiler. Köylüler de bir traktöre biniştiler, sürdüler.

Vali Paşa emir verdi, bu ot evlerde yaşanmaz. Bu insanlık dışı bir yaşamdır. Üstü ot, duvarları kamış, çalı... Bütün köyler ot yığını. Vali Paşa köylülere emir verdi, kerpiçten, taştan, kiremitten, tuğladan evler yapacak, köylerinizi tertemiz tutacaksınız. Vali Paşa çok sert emirler verdi. Emri verdikten bir yıl sonra köylere çıktı, baktı ki ot evler olduğu gibi yerinde duruyor. Köylerde de delikanlılar. Süzülmüş, sarı benizli delikanlılardan başka, köylerde kimsecikler kalmamış. Artık Türkmen yaylaya göçerken köylerde ürünü toplasınlar diye delikanlılarını Çukurda sıcağa, sineğe, sıtmaya, salgına bırakıyordu. Başka çaresi yok. Her Türkmen evi delikanlılarını Çukurda bırakırken kefenliklerini de yanlarına veriyordu. Başka çaresi yoktu. Çukurun ürünleri, buğdayı, pamuğu olmayınca yaşamaları olanaksızdı. Delikanlılar ve yanlarında kefenleri...

Yaylaya bir ağıt gibi göçüyorlar, bir ağıt gibi iniyorlardı. Yürekleri, gözleri arkada kalıyordu. Döndüklerinde kimini ölü, kimini onmaz hasta, kimini kaçmış bulacaklardı. Bu yıllarda başını alıp Çukurovayı bırakmış gitmiş çok delikanlı vardır. İmleri timleri belirsiz olmuştur. Sonraları bazı analar, sevgililer, yavuklular, sevdiklerini tek başlarına Çukurda bırakmayıp onlarla birlikte sarı sıcağın içinde kaldılar.

Vali Paşa köy köy dolaştı, delikanlılara sordu: Bu evleri neden yıkmadınız?

Sıtmalı, konuşacak mecalleri kalmamış delikanlılar Vali Paşaya hiçbir karşılık veremediler. Onun karşısında bir ağaç gibi, bir kaya, bir toprak parçası gibi dilsiz kalakaldılar. Bu sessizlik Vali Paşayı deli divane etti. Şu pis Türkmenler ona karşı koymuşlar, onu, sessiz direnişlerle aşağılamışlardı. Öfkesi boydan aştı, başka; delice, çılgınca emir verdi: Bütün köyleri, köylerdeki ot evleri yakın.

O yaz çok köyler yandı. Köylerden kaçıp bir tepeye, hüyüğe, bataklıklara, akarsulara sığınmış gençler Çukurovanın yalım yalım yandığını görüyorlardı.

Yangın köylerden tarlalara, tarlalardan çalılıklara, oradan küçük ormanlara atlıyor, bütün ovayı tutuşturuyordu. Çukurova bir feryadü figandı.

Bu yangından sonra Çukurovada gene bir karmaşa başladı. Başladı ama, hiçbir şey de değişmedi. Ot evlerin yerine gene ot evler yapıldı. Vali Paşa baktı ki

çaresiz. Belki de Vali Paşa hırsından öldü. Belki de çıldırdı. Belki de Hükümet onu başka yere atadı. Huğlar İkinci Dünya Savaşına kadar sürdü.

Köse Ali Ağa atının başını Deliboğa hüyüğünün dibinde çekti. Traktördekiler daha önce obaya erişmişler, Köse Ali Ağanın atına binmiş gelmekte olduğu haberini Süleyman Kahyaya vermişlerdi.

Yörükler koşuşarak Köse Ali Ağanın atının başını tuttular, onu derimevi çadırına buyur ettiler. Hemen bir kuzu kesip, ona çok izzette ikramda bulundular. Köse Ali Ağa bunların kendisine karşı davranışlarından çok kıvanç duydu. Onlara eski günleri, yangını, çektiklerini anlattı.

İşte bu dünya böyle, diyordu. Yerleşmekten başka çare yok, diyordu. Dolanıp dolaştırıp Türkmenin iskandan öncesini, Türkmenin cennetini anlatıyordu. Ballandıra ballandıra...

Siz yaşadınız, diyordu. Biz kırıldık kırfacanlar gibi, sinekler gibi. Siz de yerleşeceksiniz. Sizin de başınızdan geçecek bizim başımızdan geçenler. İşte böyle...'

Köyden onunla birlikte gelenler hiç söze karışmıyor, saygılıca, kurnaz, bir şey bilir de söylemez, oraya oturmuşlar, öyle duruyorlardı. Sabaha karşıydı, evde uyuyordum, çardakta. Uyandım ki her yanım yalıma kesmiş. Bir baktımdört yanımı ateş çevirmiş. Ateşin içinde oradan oraya, oradan oraya don gömlek

koşup duruyorum. Oradan oraya... Ateş almış dört yanımı, çıkacak bir delik yok.

Ben can havliyle dönmekte, yalımlar üstümde savrulmakta... Tutuştum ha tutuşacağım. Bir candarma geldi. Ağlıyordu. Yüzü yaş içinde parıl pacıl... Beni köyün içinden çekti çıkardı. Biz de işte buraya göçtük. O zaman köyümüz Yüreğir ovasındaydı. Buraya yerleştik. Bu hüyük de, bu çalılık da, bu bataklık da o zaman bu zamandır bizim. İşte öyle, bizim... Şimdi ağalar, Yörük kocaları size geldim ki...

Uzun bir pazarlığa giriştiler. Pazarlık üç gün sürdü.

Kasabada parti başkanı, Kaymakam, Meclis üyesi... Her iki parti de bize muhtaç. Onun için bu Deliboğa hüyüğünü çabucak sizin üstünüze yaparız. Ve de tapusunu bilumum size veririz. Ne diyorsunuz?

Önce yüz elli bin lira istedi. Süleyman Kahya bir:

Abooov! çekti. Eskiden olsaydı, on on beş yıl önce yüz elli bin değil... Şimdi bütün koyunlarımızı satsak, atlarımızı, develerimizi, atımızı itimizi, çadırlarımızı, gene yüz elli bin etmez.

Köse Ali Ağa:

Siz ne gördünüz ki! diye başladı. Aaah insanoğlu ne gördü ki... Biz kaldık belalardan yangınlardan... Ben sizin gibi olsaydım, Deliboğa hüyüğüne, bak adı

da ne güzel, buraya yerleşince köyünüzün adı da Deliboğa hüyüğü köyü olur,
beş yüz bin lira verirdim. Eskiden Çukurova böyle miydi, bir sivrisineği vardı,
kemikli. Bir saz, bir ot, bir çalılık olurdu göğe ağmış, öyle sıktı ki içinden
yürürken göğü göremezdin. Siz ne gördünüz ki, insanoğlu ne gördü, ne çekti:
Onun için, haydi mademki paranız yok, yüz bin olsun.

Sonunda Köse Ali Ağa on beş bine Deliboğa hüyüğünü Karaçullu aşiretine
satmaya, tapusunu ellerine vermeye razı oldu. Pey parası olaraktan derhal üç bin
lirayı aldı.

Süleyman Kahya parayı verirken ikide bir:

Ya tapunuz yoksa, ya sizin köyün değilse bu hüyük? diye utana utana
soruyor, öteki de güvenli, inandırıcı, tepeden tok bir sesle, çıkışırcasına:

Ver parayı sen, karışma gerisine. Yeter ki say parayı elime. Verdiğin para da
ne ki? Köylüye pay etsem adam başına on lira düşmez. Verdiğin para da ne ki...
diyordu.

Duruyor, düşünüyor:

Verdiğin para da ne ki... Vallahi ben bu paraya bir dönümü bile vermem.
Bugün Çukurda bir karış toprak kan pahası. Ben neden bu kadar ucuza verdim
sana bu toprağı? Neden, neden, neden? Söyle neden, ne için? Bilemezsin, hiç

düşünme, hiçbir vakit bunun sebebini bilemezsin... Çünküleyim, bunun sebebini hiçbir tarihler yazmaz... Amma velakin benim insan yüreğimin başında bunun acıklı bilsebebi yazılıdır. Çünküleyim, ben de sizler gibi çok belalardan geriye kalmış, yangınlardan, seferberliklerden geçmiş bir yangılı kişiyim. Hem de Kör Memedin kireç ocağı gibi yüreğimin içi sizin için yanar da göyünür. Yanar da, yanar da, yanar da göyünür kardeşliğim Süleyman Kahya. Yanar da göyünür.
Yoksaaa, bu bir karışı kan eden toprak bu paraya verilir mi?

Verilir mi? diye ilk olaraktan yanında gelen köylüler konuştular. Köse Ali Ağayı onayladılar.

Süleyman Kahya ikircikliydi. Ya bu hüyüğün tapusu yoksa ellerinde? Olmasa ne yapacaklardı? Çaresizlerdi. Toplandılar uzun uzun konuştular, sonunda Köse Ali Ağanın eline üç bini saydılar. Bir hafta sonra kasabaya inecekler, hüyüğün tapusunu alacaklardı.

O gece obada, çolukta çocukta, yaşlıda, hastada sayrıda inanılmaz bir sevinç sabaha kadar çalkandı durdu.

Müslüm Koca, dudaklarını yalanıp:

Güzel, güzel, diyordu. Çok güzel! Çoook. Ben ölürsem benim sinimi şuraya, şu ,ak taşın, şu yazılı taşın dibine kazarsınız. Ustüne murt çalısı koyar

toprağı örtersiniz, olur mu? diye yarısı toprağa gömülü mermer bir eski Yunan taşını gösteriyordu. Tepenin başı, etekleri eski Yunan taşıyla silme doluydu.

Toprağı bir karış deşince yazılı bir Yunan taşıyla karşılaşılıyordu.

Kavalcılar kaval çaldılar, kızlar, oğlanlar türküler söylediler. Sevinçten hiç kimsenin gözüne o gece hiç uyku girmedi. Toprakları üstüne olmadık düşler kurdular. Evler, saraylar, traktörler, sırça pencereler, otomobiller, giyitler düşü gördüler.

Bir hafta sonra kararlaştırdıkları günde, saatte kasabaya vardılar. O gün akşama kadar beklediler. Ne Köse Ali Ağa geldi, ne de bir haber gönderdi.

Arzuhalci Kör Kemali salık verdiler onlara. Kör Kemal incecik, üfürsen yıkılacak, uzun bir delikanlıydı. Dertlerini söylediler, hal böyle böyle, dediler.

Kör Kemal her şeyi onlara bir bir söyledi. Köse Ali Ağa on beş yıldır Yörüklere Deliboğa hüyüğünü aynı minval üzre satıyordu.

Ne yapalım öyleyse? dediler. Bu böyle, dedi Kör Kemal.

Yolu yordamı? dediler. Kör Kemal:

Gene iyi, size insaflı davranmış, size acımış, dedi, Köse Ali. Arzuhalci bundan sonra başlarına gelecekleri onlara bir bir söyledi.

On beş yıldır Deliboğa hüyüğüne konan Yörüklerin maceraları buydu, böyleydi.

Ne yapalım? Ne yapalım?

Kör Kemal:

Derviş Hasan geldi mi? diye sordu.

Geldi, dediler.

Zalımoğlu Veli geldi mi?

Gelmedi,dediler,

O da gelecek... Yozoğlu Osman?

Gelmedi.

O da gelecek... Bozduvar köyü?

Gelmedi.

O da gelecek.

Ne yapalım?

Yalnızağaç karakolu uzatmalı onbaşısı Nuri Dağlaryolu geldi mi?..

Gelmedi.

O da gelecek.

Ne yapalım?

Altındiş Rıza?

Gelmedi.

O da gelecek.

Ne yapalım?

Arzuhalci hiçbir şey söyleyemiyor, hiçbir yol gösteremiyordu onlara.

Süleyman Kahya Bu hüyük kimin? diye sordu.

Kör Kemal:

Hiç kimsenin, dedi. Ya da sizden başka herkesin.

Bu sözlerden hiçbir şey anlamadılar.

Bize bir arzuhal yaz ki, halimizi arz et, Kemal Efendi, dedi Süleyman Kahya.

Öyle yaz ki, gören duyan bizim ahvalimizi anlasın.

Hiçbir yere bir arzuhal yazamam, dedi Kör Kemal.

Yaz, dediler. Sen yeter ki yaz. Böyle olmaz diye yaz. Yazamam, dedi Kör Kemal.

Yalvardılar, zarılık ettiler.

Nereye, kime yazayım, dedi, kocaman, kederli tek gözü biraz daha kederlenip ışılayarak, acı içinde. Nereye, kime?

Nereye, kime istersen yaz, dediler. Ankaraya, büyük paşalara, İstanbula Padişaha, Adanaya Valiye. Yaz da kime istersen yaz. Arzuhali yazdırmadan oradan ayrılmadılar.

Güz yağmurları başladı. Uzak gökler uzun uzun gürledi. Ortalık sel sele gitti.

Tarlalar, Deliboğa hüyüğü dizboyu çamur oldu. Delik, eskimiş solmuş; kavlamış kıl çadırların üstünü, içini uzun bacaklı yağmurlar dövdü. Kilimleri, keçeleri ıslattı. Çok belalar geldi başlarına. Yörükler hüyüğün yamacına yapışmışlar, kalkmıyorlar, oradan hiçbir bela onları kopartamıyordu. Kör Kemalden sonra, Teloğluna, Hacı Ali Çavuşa gidip onlara da arzuhal yazdırdılar. Sekiz kere Kaymakama çıkıp ona taze yağ götürdüler. Avukat Murtaza Beye de gittiler. Ona çok para verdiler. Parti başkanlarına da gittiler... Dertlerine hiç kimse bir derman olmadı. Çok yağmur yağıyordu. Kasaba çarşısında yağmur altında, ellerindeki arzuhalleri abalarının altında saklayarak oradan oraya dolaştılar. Uçan kuştan car umuyorlardı. Bugünlerde olan Kerem çocuğa oldu. Çok koyun, yün, yağ kıl keçi, yoğurt, halı, turuncu sim işleme kilimler sattılar...

Gece yarıyı geçiyordu. Yağmur sabahleyin durmuş, güneş açmıştı. Kurşun seslerine uyandılar... Aşağıdan, sel yatağı dereden üstlerine kurşun yağıyordu. Köpekler ürüşmeye, çocuklar ağlamaya, kadınlar çığlık çığlığa dövünmeye başladılar. Süleyman Kahya bağırdı:

Kimse yatağından çıkmasın, kımıldamasın. Çocuklar, siz silahları alın. Sürünerek, hüyüğün tepesine çıkın. Ben de geliyorum.

Az sonra tepedeki çukurun içinde on altı kişi olmuşlardı. Onlar da aşağıya, sel çukuruna ateşe başladılar. Karşılıklı ateş aralıklarla sabaha kadar sürdü.

Sel yatağından bağırdılar:

Ya on bin lirayı sabahleyin Bozduvar köyüne götüreceksiniz, ya da hepiniz burada can vereceksiniz.

Sabah açıldı, gün doğdu, günün doğmasıyla birlikte de sel yatağındakiler ciplerine bindiler; çekip giderlerken:

Yarın gece gene geliyoruz, dediler.

Köpekler ürüşüyor, koyunlar meleşiyor, atlar kişneşiyorlardı. Şahin yavrusu ıslanmıştı. Kerem yavruya şöyle bir baktı, boynunu içine çekmiş, gözlerini yummuştu. Islak tüyleri domur domur kabarmıştı. Keremin boğazına bir şeyler geldi saplandı. Tüy gibi, bir hoş olmuştu. Aşağıdaki ağınağaçları dolu dolu pembe, kabarmış çiçeklerini doğan güne sermişti. Bir de devedikenleri... Durmadan keçilerin, katırların, erkeçlerin boğazlarındaki çanlar ötüyordu. Çadırlar, koyunlar, insanlar, develer ıslanmışlardı.

Kapının önündeki kazığın üstüne tünemiş, boz bir yeşile çalan şahin yumulmuş bir gözünü açtı.

Obanın yaşlıları hüyüğün yamacındaki ak, işlemeli taşların üstüne oturmuşlar konuşuyorlardı: Süleyman Kahya:

Silahları saklamak gerek, diyordu. Şimdi Uzatmalı beş candarmayla gelir, silahlarımızı toplar. Resul silahların hepsini alsın, saklansın bir kovukta. İlerde, aşağıda bir kocaman, at gibi iri bir çoban köpeği yatıyor, ayaklarını germiş, uzatmış, hep uyur gibi. Köpeğin başucuna, çukura, ak bir taşın yöresine, işlemeli köpeğin kanı göllenmiş. Hüsne köpeğin yanına oturmuş, belli bellisiz uğunarak ırgalanıyor, ağıt söylemekten utanarak, ağıt söyler gibi ağlıyordu. Kerem kadının yanına vardı. Köpeği çok eskiden beri tanıyordu. Bir kurşun boynundan girmiş sol kulağının altından çıkmıştı. Kerem kadının karşısına oturdu. İki damla yaş hiç istemeden yanaklarından aşağıya süzüldü. Kerem bir şeyi boyuna söylemek istiyor, söyleyemiyordu. Kendini zorluyor, zorluyor bir türlü söz dilinin ucuna gelmiyordu.

Ağlama Hüsne aba, dedi. Ne olur ağlama.

Hüsne durmadan, hiçbir yana bakmadan ığranıyordu. Az sonra yanlarına Ceren geldi. Büyük gözleri kısılmış bir çizgi olmuştu. Bütün bunlar hep benim yüzümden Hüsne, dedi. Ağlama anam. Beni öldürsünler.

Hüsnenin yanına, çamurun üstüne oturdu. Yağmur sonu güneşi kızdırdıkça kızdırdı. Yeşil, iri sinekler geldiler, kan çukurunun üstüne dolandılar. Köpeğin kara gözlerine de küçücük sinekler üşüştüler.

Ağlama Hüsne, suç benim. Perişanlık benim yüzümden. Ölsem de kurtulsam,
dedi, ayağa, toprağa dayanarak kalktı. Sallanarak yürüdü. Beni öldürsünler,
diyordu boyuna. Beni öldürsünler, suç benim.

Günlerden beri kendini tutan Keremin ağzından sözler bir çığlık gibi çıktı:

Suç benim, suç benim, suç benim! diye bağırdı, sonra da kirp diye sustu.
Ötedeki, oturmuş, konuşan yaşlılar Keremin çığlığını duydular, başlarını ondan
yana döndürdüler. Keremin yüzü uzamış, sapsarı olmuştu. Yanık otlara vurmuş
güneş buğulanıyor, güneş kızdırıyordu. Koyunların, develerin, keçilerin,
toprağın, insanların sırtlarından bulut gibi yoğun buğular çıkıyordu. Ölü köpek
de, kanı da buğulanıyordu.

Kerem başını aldı sel yatağına indi.

Keşki, diyordu içinden, keşki o şahini isteyeceğime Çukurda kışlak isteseydim.
Şahini veren kışlağı vermez miydi? Ama, diyordu, ben çatışan yıldızları, duran
suyu duydum mu ki, gördüm mü ki?.. Görmesem, bunca yıl istediğim şahin
hemen gelir de avucumun içine konar mıydı? Demek ki uykuda; yarı uykuda
yarı uyanık yıldızları görmüşüm, görmüşüm ki... İşte böyle. Şahin batsın. Şimdi
ne yapacağız? Ayağımızı basacak bir karış toprak yok. Bu Çukurovalı da
hepimizi öldürecek. Her şeyimizi elimizden alacaklar, sonra da bizi

öldürecekler. Müslüm Koca da işte bin yaşında dayanamadı da hastalandı.

Ondurmaz, bu dert onu götürür. Arkadaşının oğlu Fehmi Ağa onu çok, çok aşağılamış. O da ölüm döşeğine düştü.

Şahin batsın! Aaah, şahin batsın...

Sel yatağından aşağı iniyordu. Çarığını çıkarmış, eline almıştı. Yerde iki tane yan yana fişek kovanı duruyordu. Az ilerde birkaç tane daha buldu. Fişek kovanlarına daldı. Yürüdükçe, oraya buraya, yataktaki kumların üstüne serpilmiş kovanları buluyor, kokluyordu. Bir hoş yanık, acı kokuyordu kovanlar.

Sel yatağında kuş, adam izleri... Aşağılara doğru gurruk kuşları yuvalarına elini sokarak, öteki kuş yuvalarını yoklayarak iniyordu. Öğleye doğru arkasına döndü baktı ki oba, hüyük çok uzaklarda kalmış. Ayıktı, kendine geldi. Güneş çok kızdırmıştı. Ortalık bir anda kurudu. Ayak bileklerine kadar sıvanmış çamurlar da kurudu. Islak giyitleri de kurudu, takır takır etti. Ayağındaki çamurları ufaladı, çarığını giydi. Hüyükten çok korkuyordu. Bu Deliboğa hüyüğü hep mezarlık. Eski, çok eski, yaşlı, Müslüm Kocadan da yaşlı. Bir de bazı geceler bu hüyük var ya, bu hüyük ayağa kalkar yürürmüş. Boğalar gibi sabaha kadar böğürerek yürürmüş. Sabaha kadar böğürür yürürmüş... Tepesi kızınca... Bu hüyük bir eski, Müslüm Koca yaşında bir boğaymış, öldürmüşler... İşte bu

köylüler ona kurşun sıkmışlar, o da buraya düşüp kalmış. Buraya yığılmış. İşte, o da köylü görünce, kendisini öldürenleri görünce uyanır, böğürerek yürürmüş köylülerin üstüne. Köylüler de kapılarını kapatır, korkularından donlarına... Boğa şimdi kalksa, delirse, bir böğürse, bir böğürse, yeri göğü sallasa, sallasa... Köylüler de... Dün gece kurşun sıkanlar da...

Boğa yürüyecek, diye bağırdı. Bu boğa bir kızmaz, iki kızmaz, yaaa, hiç kızmaz, sonra bir ayağa kalkar, dağ gibi yürür köylülerin üstüne. Ortalığı birbirine katar. Görsünler onlar görsünler. Hem de bu gece. Köyleri altüst eder.

Altüst, altüst... Bu gece de gelsinler... Hele bir gelsinler. Gelsinler de hüyüğü bir daha kurşunlasınlar...

Hüyüğe doğru yaklaşıyor, duman içinde katmış hüyük gözünde gittikçe canlanıyor, kalın derisi öfkeden seğiriyordu. O bizim boğamız, dedi Kerem. O bizim dedemiz. O bizi böyle perişan kor mu ki... Heeyt!

Hüyüğe geldi. Kadınlar, çocuklar köpek ölüsünün yöresini almışlar, suskun, öyle durmuş kalmışlardı. Kerem sevinerek, gülerek onlara baktı. Onlar bir bilseler, bir bilseler, bir bilseler! Bir bilseler ki şu hüyük bu gece ayağa kalkıp köylülerin üstüne yürüyecek... Bir bilseler!

Şahinine geldi. Şahin gözlerini açmış, kazığın üstünde ikide bir kanatlarını

açıyor, uçmaya çalışıyor, bağlı olduğu ipin yöresinde dönüyor, gerisin geri kazığa konuyor, denge sağlamak için kanatlarını geriyor, denge sağlanıncaya kadar gerilmiş uzun kanatlar açılıyordu.

Görsünler onlar! Gelecek Hıdırellezde ben ne isteyeceğimi bilirim... Gububuk, Gububuk aslan, Gububuk hey, duydun mu?

Sırtını boğaya, gelecek Hıdırellez gecesine dayayınca bütün pişmanlıkları gitti, şahini gözüne eskisinden de daha güzel gözüktü. Şahinini kazıktan çözüp eline aldı. Ak taşın orada obanın büyükleri, kocaları oturmuşlar, daha durmadan konuşuyorlardı. Uzun bir süre susuyorlar, sonra dövüşür gibi bağırarak konuşuyorlardı.

Süleyman Kahya:

Buradan göçelim, burası bize hayretmez, diyordu. Burasının sahibi çok. Daha kimler gelecek, kimler! Daha hangi köyler sahip çıkacak bu hüyüğe... Neyimiz varsa, hepsini versek, bu kış burada oturtmazlar bizi. Kudurmuşlar... Kalkalım buradan.

Kalkalım ama nereye konalım? diyordu bu ölgün ses. Başka ölgün sesler de o sesi izliyordu:

Kalkalım ama nereye konalım?

Süleyman Kahya da sonunda onlara katılıyordu:

Kalkalım ama nereye konalım? Her yer buradan beter... Her yer... Konulacak bir yer kalmamış. Bir karış ekilmemiş yer yok, kıraç dağlardan başka... Ne yapalım, nereye gidelim?

Kerem içinden onlara karşılık veriyordu: Bilseniz, bir bilseniz, bir bilseniz, ah bir bilseniz sevincinizden şimdi göt atardınız emmiler! Bir bilseniz ki boğa kalkıp yürüyecek. Yürüyecek de şu köylerin üstünden bir geçecek, onları yerle bir edecek. Bu gece, hem de bu gece... Acaba bunu, şu kederden neredeyse ölüm haline gelmiş korkak kişilere söylese, ne olurdu? Korkarak, usul usul onların topluluğuna yaklaşıyordu. Cebindeki kovanları çıkardı Süleyman Kahyanın önüne koydu:

Ben bunları aşağıdaki yataktan topladım, dedi. Coşkudan, sıkıntıdan bir anda bütün bedenini ter bastı.

Süleyman Kahya kovanları eline aldı, evirdi çevirdi, çakır ela gözlerini hüzünle Keremin üstüne dikti, acımayla, ondan özür diler gibi:

Bu kovanlar, gece sıkılan kovanlar...

Keremin eli ayağı titriyordu. Bir ter boşandı. Sonunda:

Boğa bu gece ayağa kalkacak, onların üstüne yürüyecek, dedi boğularak, kıpkırmızı kesilmiş. Oradan ayakları birbirine dolanarak uzaklaştı.
Keremin sözleri Süleyman Kahyanın yüreğine bir bıçak gibi kişlendi.

Aaah, dedi, ah Kerem, aaah Kerem... Boğa bu gece yürüyecek mi? Hızır gelecek mi? Bizim semtimize bundan böyle ne boğa, ne Hızır, ne de Ali uğrar. Hepsi ellerini bizim elimizden çektiler. Ah Kerem, aaah!

Kerem elinde şahini çadırların arasında yitti gitti. Kadın kalabalığı ağır, yorgun, bir ölüyü gömmenin hüznünde birer ikişer çadırlara gelip içerlere kapanıyorlardı. Hiçbir yerden en küçük bir yel bile esmiyordu. Topraktan çıkan buğular az yükseliyor, havada öyle donmuş salınıp kalıyorlardı. Buğunun içinden birden önce bir gürültü duyuldu, sonra köpek havlamaları aldı ortalığı, daha sonra da:

Heeey Yörükler, köpeklere bakın, diye bir ses geldi aşağıdan. Ses tok ve yüksekten emrediciydi. Bu arada hayal meyal buğunun ardından cipi gördüler. Dört silahlı candarma indi cipten. Bir de sivil giyinmiş kişi. Önde Uzatmalı Onbaşı, arkada candarmalar, candarmaların yanında sivil giyinmiş kişi, durmadan konuşarak, yukarı çıktılar.

Onbaşı durdu, kaykıldı, elini beline dayadı:

Süleyman gelsin, dedi.

Süleyman Kahya ona doğru yürüyordu:

Buyur komutanım, geliyorum, diye soluk soluğa söylendi. Onbaşı biraz daha kaykılıp ona doğru sert birkaç adım atıp durdu:

Nedir bu rezalet, diye bağırdı. Bıktım sizin elinizden. Hükümet de, devlet de
bıktı elinizden. Bıktım elinizden. Muharebe meydanına çevirdiniz Çukurovayı.
Eşkıya mısınız, hırsız mı, bela mısınız? Ne yapacağım. elinizden? Çıkarın
silahları. Verin bana. Dün gece bütün Çukurova silah seslerinden uyuyamadı.
Nedir bu yaptığınız? Hem suçlu; hem güçlüsünüz. Gelip zorla herkesin
toprağına yerleşiyor, sonra da kurşuna tutuyorsunuz Çukurovayı. Lam cim
istemem, derhal silahları isterim! Ya silahları teslim edeceksiniz, ya da hepinizi
toplayıp kasabaya götüreceğim. Evet, ben de sizin gibi Yörüğüm, anam da
babam da Yörük, ama sizin şu yaptığınız yabanlık bizde yok. Yok, yok, yok...

Süleyman Kahya:

Onbaşı paşam, dedi; öfkelenme, buyur otur da konuşalım. Sana yanlış
duyurmuşlar. Kurşunları biz sıkmadık bu gece. İki cipe binmiş adamlar geldiler,
sabaha kadar. bizi kurşunladılar. Biz şikayetçiydik ama, ha başını ağrıtmayalım
dedik...

Onbaşının gözleri dışarıya fırladı, boyun damarları şişti:

Ne? Ne diyorsun sen?

Süleyman Kahyanın üstüne yürüdü. Bu Çukurova köylüsünde hiç silah
bulunamaz, olamaz. Mümkünati yok olamaz. Demek burada asayiş bozuk mu?

Biz Çukurovayı idare edemiyor muyuz demek istiyorsun? Demek bir de iftira?

Yaz, tel çek Ankaraya, ne istersen söyle, şikayet et. Hem suçlu, hem güçlü.

Hasan, çıkar kelepçeleri, tak Süleymanın eline...

Kelepçeler şakırdadı, Süleyman Kahya ellerini uzattı:

Tak ama, takın ama, yavrum, hele azıcık durun, bir yanlışlık olmasın. Dur
hele, paşa efendim, hay yiğen, yanlış anlaşıldı. Biz seni çok sayarız.

Onbaşı bağırdı; Beni sayarmış! Beni sayarmış! Beni sayarmış Süleyman
Ağa! Bütün Çukurovayı paraya boğdun be... Bize gelince... Biz sayenizde çoluk
çocuğumuzla acımızdan öleceğiz be! Ulan vicdansız, imansızlar, bir de her gece
sabaha kadar kurşun sıkıp bölgemi lekeliyorsunuz. Candarmalara hışımla
döndü:

Toplayın herkesi, yediden yetmişe, çoluk çoluk, hasta sayrı, hepsini
toparlayın, doğru karakola. Hepsini, mahkemeye çekeceğim. Şu yolda, geçende
ölü bulunanları da siz öldürdünüz: İki adamı, fıkarayı. Benim bölgemdeki hiçbir
adamda çakı bile yoktur ki cinayet işlesinler. Bir de bu hüyüğü her gece sabaha
kadar kazıp antika çıkarıp çil çil altınları turistlere satıyorsunuz. Bütün bu
suçlarınızı ben bilmiyor, bilmiyor, bilmiyor muyum? Ulan bütün Çukurovayı
paraya boğdunuz. Önünüze gelene para dağıtıyorsunuz, bize gelince, bu

memleketin asayiş kuvvetlerine, sizi geceleri uyumayıp koruyanlara, efendim...
Evet efendim!

Soluğu taşmıştı. Azıcık durdu, soluklandı. Çizmesindeki kırbacı çıkardı, onunla
oynadı.

Evet, evet, evet! diye var gücüyle bağırdı. Evet efendim! Biz buraların
kahrını belasını çekelim, sonra Yörükler gelsinler bölgemize, babalarının
malıymış gibi hüyüğümüze konsunlar, el aleme paralar dağıtsınlar, gündüz
akşamlara, gece sabahlara kadar durmadan ovamızı kurşunlayıp bütün
Çukurovayı korkusundan altına işetsinler... Olamaz, olamaz, olamaz efendim!
Toplayın hepisini, hepisini, hepisini...'

Haydar Usta ileri atıldı:

Güzel paşam, dedi, Süleyman ne dedi ki de böyle celallendin.

Celallenmek yüksek paşaların yüksek bir göreneğidir ama azıcık dur. Biz seni
çok severiz. Hele buyur, bir acı kahvemizi iç.

Olamaz! diye bağırdı Onbaşı. Sizin gibi saygısız insanların kahvesini
içemem. Biz de Yörüğüz ama, hiçbir zaman bizler sizler gibi konuklara böyle
saygısız olmadık.

Haydar Usta hemen koşarak verdi eline yapıştı, öpecekti. Onbaşı elini çekti.

Şu yaşlılığıma bağışla kusurumu. Ben kutsal Demirciler Ocağıyım. Yörüksen

bilirsin. Sana bizim kusurumuzu bağışla diyorum. Onbaşı birden çözüldü, yüzü sarardı:

Demirciler Ocağı mı? diye sordu. Horzumlu Demirci Ocağı mı?

Horzumlu Demirci Ocağı, dedi Haydar Usta sevinçle.

Buyur bir kahvemizi iç de, kusurumuzu bağışla.

Onbaşı bir süre öyle durdu kaldı, düşündü, sonra candarmalara Süleyman Kahyayı gösterdi:

Süleyman Kahyanın elinden kelepçeyi alın, dedi. Candarmalar kelepçeyi aldılar.

Ben de Horzumluyum,' dedi Onbaşı.

Sen bu Karaçullular ın içine nereden geldin de düştün?

Çok uzun, dedi Haydar Usta. Kıssası uzun sürer. Belki yüz yıldır biz bunlara sığınmışız. Bunlar iyi adamlar, has adamlar...

Sizin ateş ocağına dokunan kimse onmaz, dedi Onbaşı. Kutsal ocaktır.
Öyledir, dedi Haydar Usta. Ama şimdi millet bizi yol etti. Üstümüze tüküren tükürene... Hele buyur içeriye.

Önde Haydar Usta, arkada Onbaşı, candarmalar, şehirli kılıklı adam, derimevine girdiler, oturdular.

Onbaşı duygulanmıştı:

Evime geldim, dedi. Allah bizi perişan eyledi.

Kahveler geldi, içtiler. Şehirli kılıklı adam somurtuyordu. Haydar Usta sevinçliydi, gülüyor, şakalar ediyordu. Çok uzun konuştular. Yörükler çıkmazlarını anlattılar.

Şimdi biz ne yapalım, nereye gidelim, paşam? dedi Süleyman Kahya. Ne diyorsun paşa kardeşimiz? Sizin de başınızdan geçti, bu bizim başımızdakiler. Bir akıl ver de öyle yapalım?

Onbaşı düşündü, derin düşüncelere vardıktan sora:

Valiye gidin, dedi. O bizi, Yörükleri sever. Şimdilik ben sizi burada tutmaya çalışırım ama zor. Bu Çukurova Ağaları zalim, her birisi bir canavar. Ellerinden kurtuluş yok. Bize de, Yörüklere de çok düşmanlar, nedense. Amanın benim Yörük olduğumu, size yardım ettiğimi kimseye söylemeyin!

Söylemeyiz, dediler, hep bir ağızdan sevinçle.

Haydar Usta Süleyman Kahyayı dışarıya çağırdı. Dışarda kulağına eğildi:

Bunun cebine biraz, az biraz koyalım. Bizden, ama insanoğludur, çiğ süt emmiştir.

Süleyman Kahya bütün bunların oyun olduğunu, her işin parayla biteceğini biliyordu. Vereceği parayı çoktan hesaplamıştı. Hemen evine yollandı, geri döndüğünde Onbaşıyı çadırın kapısında kendini bekler buldu. Ona yaklaştı,

elindeki parayı usulca cebine indirdi. Onbaşı:

Sağ ol emmi, dedi.

Hepimiz sürünüyoruz şu Çukurda. Öldürdüler bizi, bitirdiler hepimizi, aah, ah ki aah! dedi.

Kadınlar, çocuklar, önde de Kerem, uzakta durmuşlar, kocaman olmuş gözlerle, soluklarını kesmişler, olanı biteni izliyorlardı.

Onbaşı içeriye seslendi:

Haydiyin arkadaşlar, dışarıya çıkın da gidelim.

Hep birlikte dışarıya çıktılar. Aşağıya, eteğe doğru cümbür cemaat yürürlerken Onbaşının gözüne Keremin elindeki şahin ilişti, durdu onu seyreyledi, gülümsedi:

Gel hele, gel hele buraya eli boz şahinli çocuk, dedi Onbaşı. Kerem koşarak geldi. Onbaşı kuşu okşadı, gözlerine, çırnaklarına baktı. Evirdi çevirdi baktı:
Bu gerçek bir boz şahin, dedi. Sonra birden gözleri ışıladı. Bunu bana versene, senin adın ne? dedi.

Kerem, dedi Kerem ürkerek, dehşet korkarak.

Onbaşı kuşu almak için elini uzattı, ne oldu, ne olmadı, Kerem kalabalıktan sıyrıldı aşağıya doğru koşmaya başladı. Onbaşı bozuldu. Onun bozulduğunu orada bulunanlar anladılar.

Haydar Usta:

İt soyu, it soyu, diye can havliyle bağırdı. Kerem bir çuval inciri berbat etmişti. Varın şunun elinden şahini alın getirin. Onbaşı şaşırmış, dil ucuyla:

Ziyanı yok, ziyanı yok, kalsın. Ha dedim ki o her zaman dağlarda şahini yakalar. Bir tane de, beş tane de... Ha dedim ki bizim oğlana götürseydim bunu çok sevinir, Yörüklüğünü unutmazdı. Ziyanı yok, ziyanı yok, kalsın, dedi yürüdü.

Haydar Usta onun önüne geçti:

Dur paşa, dedi. Dur sen azıcık. Şimdi şahin gelir, sen dur. Bir konuk bir Yörükten ne istemiş de alamamış? Sen duydun mu böyle şey Horzumluoğlu Onbaşı paşam.

Gülerek kıvançlı: Duymadım, dedi Onbaşı:

Onlar burada sohbete daldılar, Onbaşı anasının babasının nasıl yerleştiğini anlatmaya başladı.

Aşağıda, sel yatağında üç delikanlı uzun bacaklarıyla Keremi kovalıyorlardı. Kerem canını dişine takmış koşuyordu. Düşüyor kalkıyor, elinde şahini, şahin öfkeden deliriyor, kanatları savruluyor, Keremin elini çırnaklıyor, kaçıyordu. Delikanlılar bir türlü arkasını bırakmıyorlardı.

Onbaşı anlatıyordu:

Çok güzel bir bacım vardı, diyordu. Dünya güzeli. Meryem. Biz gene böyle, aynı sizin gibi Çukurovaya indik. Konacak bir yer yok. Konduğumuz yerde bir gün bile oturtmuyorlar, köylüler bizi. Nereye gitsek atları itleriyle, silahlarla sopalarla köylüler üstümüze hücum ediyorlar, bizi kaldırıyorlardı. Hiçbir yere konamadan tam iki ay Çukurda dolaştık durduk. Obada ne kadar çocuk, ne kadar yaşlı varsa, bu dolaşmaya dayanamadılar öldüler.

Sel yatağı ikiye ayrılmış, ortada ada gibi bir toprak parçası bırakmış, yeniden aşağıda yatak birleşmişti. Kerem adanın yöresinde dönüyordu. Sonra sel yatağını bıraktı bir karaçalı kümesinin içine düştü. Delikanlılar onun izini yitirdiler.

Koyunlar, keçiler, yollardan geçerlerken bir tutam ekin koparmasınlar.
Koparmaz olurlar mı, yollar daracık... Haydi ziyan... Köylüler bizden bir tutam ekin karşılığında üç koyun alıyorlardı. Bahara doğru, yaylaya göçüm zamanına doğru elimizde ne koyun, ne keçi, ne eşek, ne at kaldı. Çukurovanın ortasında çırılçıplak kaldık bir kışta.

İşte bahara doğruydu ki gene köylülerle aramızda bir dövüş çıktı. Beş kişi bizden, üç kişi onlardan öldü. Bu dövüşte bir delikanlı bizim Meryemi görmüş, istedi. Bu kızı bana verin, gelin size, evimin yanında evlek, tarlamın yanında

tarla vereyim.

Delikanlılar çalılığın içinde de buldular Keremi. Kerem gene aldı yatırdı.
Soluğunu toparlamıştı ve bir türlü delikanlılar ardından yetişemiyorlardı.

Meryeme söyledik. Meryem bir türlü oğlanı istemez. Ağlar durur, beni ona
verirseniz kendimi öldürürüm, der. Ben, babam, anam, kardeşlerim Meryeme bir
yalvardık, dil döktük. İşte görüyorsun Meryem, yer gök bizi kabul etmiyor
ölelim mi? Ölsek bile ölümüzü kabul etmez. Ölümüz köpeklere leş olur.
Sonunda Meryem kabul etti. Biz de yerleştik eniştemin yanına. Bize ev yeri
verdi: Az biraz da tarla verdi. Meryem yaşamadı. Bir yıl sonra öldü. Enişte de
bizi yanından kovdu. Kötü bir adammış.

Onbaşı alnının terini ak bir mendille sildi. Obanın öteki insanlarının
Çukurovadaki maceralarını anlatmaya başladı.

Kerem yoruldu. Dizleri titremeye başladı. Nasıl, nasıl, nasıl olur da şahinini
elinden alırlardı? Gözleri karardı, boylu boyunca yere yuvarlandı, bayıldı kaldı.
Delikanlılar geldiler, Keremin elinden şahini çözdüler, aldılar yola düştüler.
Şahin darmadağın olmuş, tüyleri kabarmış, karmakarış... Şahinlikten çıkmış.
Neden sonradır ki Kerem kendine geldi. Baktı ki delikanlılar epeyi
uzaklaşmışlar. Kalktı, içinde azıcık bir umut ışığıyla arkalarına düştü.
Delikanlılar hüyüğü tırmanıp şahini bekleyen Onbaşıya verdiler. Kerem son bir

umutla ötedeki Onbaşıya bir daha baktı, Onbaşı cipe doğru elinde şahin yürüdü,
Keremi görmedi bile.

Cipe bindiler, buğu içinde yittiler gittiler. Kerem olduğu yere dizleri kırılmışçana çöktü kaldı.

Oba gittikçe sıkışıyordu. Daha kimler gelecek, daha neler isteyeceklerdi.
Koskocaman bir karanlıkta yordamlıyorlardı. Hiçbir yerden en ufak bir umut ışığı sızmıyordu. Bir karanlık duvarına gelmiş dayanmışlardı. Çukurovanın hiçbir yerinde oturulabilecek bir yer yoktu. En iyisi gene de Deliboğa hüyüğüydü. Burada tutunmak, burada ölmek zorundaydılar. Bir de onların eski konakları Akmaşat vardı. Ama oraya yaklaşamıyorlardı bile, Karadirgenoğlu bunları Akmaşatın yakınından bile geçirmiyordu:

Fethullah, belinde tabancası, üç direkli çadırın içinde bir baştan bir başa durmadan gidip geliyordu. Ne yapmışlardı da bu köylülere onlara bu kadar düşman olmuşlardı? Onlar da eskiden kendileri gibi değiller miydi?

Öldüreceğim, diyordu kendi kendine. Dövüşeceğim. Dövüşmek gerek. Dövüşmekten başka hiçbir şeyin çaresi yok. Bir karınca sürüsü gibi üşüşmüşler üstümüze, parçalıyorlar, yiyorlar, bitiriyorlar... Bir yandan da kokuyu alan karıncalar geliyorlar. Katar katar olmuşlar.

Birkaç yıl öncesini, birkaç ay öncesini düşündü. Koyunlar, keçiler, develer,

eşekler, kilimler durmadan eksiliyordu. Her şey yarı yarıya inmişti. Birkaç yıl içinde, böyle giderse, çırılçıplak kalacaklardı. İşte o zaman aç, yoksul sürün ha sürün. Sürünmeye can kurban, kırılacaklardı. Ellerinden hiç başka bir iş gelmezdi ki... Hiç başka bir iş. Ellerinin hiçbir hüneri yoktu. Obada hiç kimsenin elinin hüneri yoktu, Haydar Ustadan başka...

Öldüreceğim, öldüreceğim. Şu köylüler, biz yassıldıkça üstümüze biniyorlar. Yassıldıkça. İşte bu Deliceboğa kimsenin değil, herkes sahip çıkıyor. Bütün dünya. Herkes onun için bizi soyuyor. Öldüreceğim.

Yüreğinde bir acı, kedi kendini küçük görme, aşağılama, dayanılmaz bir yalnızlık, çaresizlik. Kendini tutmasa ağlayacaktı. Bir kere ağlamıştı. Çok eskiden. İki gün durmadan ninesinin ölümüne ağlamıştı. Şimdi bir türlü anımsayamıyordu, ninesinin mezarı nerdeydi, nereye gömmüşlerdi onu? Bir ulu çınar geliyor aklına, bir suyun kıyısındaki tepe. Serin, yarpuzlar çiçek dökmüş, mor kokulu, esen... Yarpuz çiçeklerinde renk renk, her birisi el kadar parlak güz kelebekleri yağmur gibi. Neresiydi orası? Obada gelenekti, ölülerin mezarları sorulamazdı. Ne kötü. Sorulsa bile kimse ölüsünü nereye gömdü, bulamazlardı ki... Kötü, pis, alçaklık...

Fethullah:

Herkesin, herkesin ayağını basacağı bir yeri var, biz yollardan bile geçemiyoruz. Aaah, babam.

Fethullah Süleyman Kahyanın oğluydu ve iki kış, Telkubbenin yanında kışladıklarında uzak bir köydeki ilkokula gitmiş, okuryazar olmuştu.

Aaaah, babam...

O zamanlar çıkın çıkın altınları vardı ve toprak su gibi ucuzdu. İstediği kadar toprak alabilirler, yerleşebilirlerdi. Ne bilirsin, her yer boş ve Yörükler ulu kartallar gibi. Yerliler değil üstlerine yürümek, selam vermeye bile korkarlardı. Oba o zamanlar isteseydi, beş köylük, on köylük yer bile alabilirdi. Sarıhacılılar, almamışlar mıydı? Şimdi köyleri köy değil, kocaman ışıklı bir şehir. Şimdi Yörüklüklerini Yörük sözü ettirmek istemiyorlar.

Bileğine güveneceksin şimdi. Vurup kırmanın zamanı geldi. Halil gibi, Mustan gibi. Halili de öldürmüşler. Mustan yaralı; topal olmuş.

Obada kaç delikanlı var? Çıkar bir otuz kişi. Hepsi silahlansa hepsi. Obayı basıp da kurşunlayanlar kim? Hangi köyün adamları, o köyü bassalar... Üç yıl önce öyle olmuştu. Yörükler de kendilerini basan köylülerin köylerini basmışlardı. Ne oldu, o sabah, yediden yetmişe bütün obayı aldılar götürdüler kasabaya, bastılar içeri. Dayak mı, hakaret mi, kızların, kadınların ırzına geçmekler mi...

Çobanları bile götürmüşler, yüz yaşındaki hasta, titrek kadınları bile... Çadırlar bomboş kalmış, sürüler, develer, atlar başıboş ovaya dökülmüşlerdi. İki ay sonra

bırakıldıklarında çadırlarını yerle bir buldular, çamura, toza bulanmış, yağmalanmış. Çadırlarda bir kibrit çöpü bile bırakmamışlar. Ne yatak, ne yorgan, ne de kap kaçak... Sürülerin hepsini köylüler paylaşmışlar, kesen kesene, satan satana. Karakolun o zamanki uzatmalı çavuşu bir sürüyü kapmış, satıp şehirde bir ev almış, on odalı. Bu daha dillere destan.

O yıl bütün oba topalladı. Süründü. Bir lokma ekmek için dilendiler. Adanaya, Valiye şikayet edip hallerini bir bir anlattılar. Vali güldü. Hükümet konağı da güldü üstlerine, candarmalar, yazı yazan adamlar, hükümet konağı da güldü. Sokaklar adam almıyordu. Fethullah babasının yanında biraz şaşkın, öfkeli, utanmış, korkulu, delirmiş gibi babasına sokulmuş, bu akan insan seline bakıyordu. Akan insan seli onlara gülüyordu. Şehri çıktılar, gece oldu. Şehir şıkır şıkır ışık içindeydi; onlara gülüyordu. Tozlu yollara düşmüşler, yolun tozları da onlara gülüyordu. Ağaçlar, kuşlar, arılar, çiçekler, onlara gülüyorlardı.

Baba, baba, baba gülüyorlar.

Fethullah bir ağacın altında ateşler içinde kıvranıyor, yanıyor, titriyordu.

Baba, baba, baba, bize gülüyorlar...

Babasının ıpıslak sakalını, kız kardeşlerinin sapsarı olmuş yüzünü, anasının

büyümüş, fırlamış, birkaç misli olmuş gözlerini anımsıyor, sonra hiçbir şeyi anımsayamıyor. Uzun bir süre...

Sonra Musalı obası Beyini anımsıyor. Uzun, kederli yüzlü... Kara kırçıl sakallı. Yüzü kırışık içinde kalmış: Tatlı tatlı, yüreğe su serpen bir gülümseyişle gülümsüyor:

Canını sıkma hay Süleyman, hay dost, diyor. Bizde biraz koyun, deve kaldı, biraz at kaldı. Biraz da para... Şimdi size bunlardan vereceğim. Bizim obadan her ev sizin obadan her eve verecek. Eskiden görenek böyleydi. Ne yapalım? Ta ezelden beri görenek böyledir.

Öyle yaptılar.

Bir Haydar Ustanın atı. Soylu bir at... Oba hapiste dayak yer, ölümle cenkleşirken, at kimseye teslim olmamış, yakalanmamış. Oba kasabadan dönerken, Haydar Usta yaşlı, ayakları da yara içinde geridekalmış, tek başına sürünürken, daha günün ucu yeni çıkmış, Gavurdağı ışık içinde tepeden tırnağa balkımış, Haydar Usta ensesinde bir sıcak soluk duymuş, geriye dönmüş ki ne görsün, atı... Atı onu yedekliyor. Atı tutmuş, ela gözlerinden üç kere öpmüş. At belini eğmiş, Haydar Usta binememiş. At tutmuş dişleriyle Haydar Ustayı almış üstüne...

Öldüreceğim, öldüreceğim, öldüreceğim. Aaah, babam.

Ateşler içinde yanıyordu Fethullah. Çok kurşunu vardı nagantının. Belki iki yüz tane.

Gir bir köye, bu ucundan başla, öbür ucundan çık... Öbür ucundan... Yalnız erkekleri. Çocuklara, kadınlara yazık. Sonra da kendi alnına son kurşunu.

Fethullah kendinden geçmiş, köyün içinde yakaladığının alnına kurşunu sıkıyordu. Kendine geldiğinde suya batmış çıkmış gibi ter içinde kalmıştı.

Öteki obalılar, yaşlılar, hüyüğün yamaçlarına öbek öbek oturmuşlar hiç konuşmuyorlardı. Kıpırdamıyorlardı. Öteden, uzaktan çan sesleri, arada bir de köpek havlamaları duyuluyordu.

Ve Sandal köyünde, suyun kıyısındaki Cennetoğlunun bahçesindeki ulu çınar ağacının altında köylüler toplanmışlar, öfkeli, köpürmüşler, Karaçullu obasına atıp tutuyorlardı.

Doğru, diyordu Cennetoğlu. Hepiniz doğrusunuz ve de hepinizin yerden göğe kadar hakkınız var. Deliboğa hüyüğü bizimdir, bizim kışlağımızdır. Daha düne kadar, belki elli yıl biz her yayla dönüşünde oraya konardık. Demek ki Deliboğa hüyüğü bizimdir. Ol sebepten Süleyman Kahya neden paraları sağa sola dağıtır da bizi görmez?

Neden? diye sordular köylüler. Cennetoğlu:

Çünküleyim, vedeleyim biz adam değiliz! Vedeleyim beş para etmeyiz, hem de küffar mangırıylan.

Öyle, dediler.

En uçtaki, çok uzun boylu, ağzı burnu toza, kılçığa batmış, yırtık pırtık giyitli, kapkara, kösele yüzlü, küçücük gözlü bir adam, kocaman ellerini uzatarak ayağa kalktı:

Biz burada yanalım. Biz burada bir lokma ekmek peşinde ölelim, biz burada sıtmadan, sinekten kırılalım, sonra onlar yayladan, soğuk sulu, mor menekşeli, hem de yarpuzlu, hem de ak çağşaklı pınarların başından gelsinler, buuuz gibi, buuuz gibi, buuuuz gibi suları içerekten, sonra bizim kışlağımıza otursunlar, paraları da...

Gözleri büyüdü, kıvılcımlandı, dışarı pörtledi. Boyun damarları da şişti.

Çıkın çıkın, torba torba, çuval çuval altınları var, onu da herkese dağıtsınlar, bize de bir zırnık koklatmasınlar. Olmaz, olamaz arkadaşlar! Üstelik de bunlar Kızılbaş, arkadaşlar. Üstelik de bunlar Kızılbaş! Bunlar öyle Kürt Kızılbaşı değil, arkadaşlar. Bunlar hem bizim gibi, hem de Kızılbaş arkadaşlar. Olmaz, olmaz arkadaşlar...'

Öteden birisi oturduğu yerden:

Demokrat Başkanı Halil gibi konuşuyorsun, dedi. Tıpkı onun gibi. Seni bu seçimde milletvekili yapmazsam bana da ben demesinler.

Uzun boylu:

Köpek, dedi. Şaka etme de konuşalım. İşte ne diyeceğimi unutturdun, it oğlu it, dedi. Sizinle yola çıkılmaz ki...

Sonra sesini bir perde daha yükseltip:

Olmaz, olmaz, diye gürledi. Deliceboğayı, bizim kutlu kışlağımızı, hem de dedemizin yattığı yurdumuzu bu Kızılbaşlar kirletemezler. Üstelik bunlar Kürt Kızılbaşı da değiller:

Doğru söylüyorsun, dedi birkaç ses birden.

Doğru söylüyorum, hem de dosdoğru, hem de dedelerimizin okları gibi doğru... Öyle, cihad arkadaşlar! Kafır üstüne, Kızılbaş üstüne, hakkımızı almak için cihaaad!

Biraz önceki adam:

Demokrat Halil Bey gibi tıpkı. Ama bir şeyi unuttun. Gomonist üstüne cihad demedin.

Uzun boylu yerine otururken:

Ulan köpek, bunlar gomonist değil, Yörük, dedi. Gomonist şehirlerde olur: Çadırda ne gezer.

Öteki bindirdi:

Sen ne bilirsin, onların büyüğü çadırda oturur. Gülüştüler.
Ağırbaşlı Cennetoğlu:

Şimdi Süleymanı çağırdım, ondan hakkımızı isteyeceğiz. İstediğimiz parayı vermezse, işte o zaman dananın kuyruğu kopar.

Bir delikanlı:

Ne yaparız onlara? diye safça sordu.

Uzun boylu adam hala öfke içinde, göğsü öfkeden inip inip kalkıyor:

Siz durun, diyor, her sözcükte bir soluk alarak, siz durun. Ben bir yıldır düşünüyorum. Onları nasıl kaçıracağız göreceksiniz... Felek de maşallah diyecek benim aklıma.

Cennetoğlu:

Onları kovmak... dedi. Hele Süleyman Kahya bir gelsin. Eskiden iyi adamdı. Bana uğramadan hiçbir yere gitmezdi. Şimdi burnu büyüdü itin herhalde. Bir selam bile saldığı yok. Vedeleyim, çünküleyim, Uzatmalı Onbaşı Yörük, duydum ki ona bir şahin armağan eylemişler, bir de Arap atı... Bir de altın vermişler. Hele gelsin Süleyman... Hele bir gelsin.

Köylüler toz, kılçık içindeydiler. Hepsinin de yüzü güneşten kapkara yanmış, kurumuştu. Hepsinin de avurdu avurduna geçmişti. Gözleri donuktu, insafsız,

bir noktaya bakıyorlar. Durmadan da kendilerini öfkelendirmeye çalışıyorlardı.
Deliboğanın yamacına yapışmış suskun insanlar, orada bitmişler, taş gibi oturmuşçasına yerleşmişler... Belki de günün alnında uyumuşlardı. Belki de ölmüşler. Yukardaki çadırda bir bebe viyaklıyor, bir hasta inliyordu. Yalnız onların sesi vardı ortalıkta. Başkaca hiçbir şey yok. Çıt yok. Ölü bir dünya...
Günbatısı; Anavarza yanı uçsuz bucaksız, yeşil bir çeltik tarlası, tarlanın ardında üstünde her zaman bir toz bulutu salınan anayol... Güneyde pamuk tarlaları, tarlalarda üçüncü ağızı toplayan, uzak uzak, azalmış ırgat yığınları, teker teker, leylekler gibi pamuk tarlalarına düşmüş başakçılar. Doğuda fırezler, fırezlerin içinde durmadan çalışan, ta Yassı tepenin dibine kadar tarlaları altüst eden traktörler. Gece sabahlara kadar uçuşan, yürüyen traktör, traktörcülerin bir tuhaf türküleri... Kuzeyde de göz alabildiğince uzayan fırezler. Firezlerin ortasında bir top meşe ağacı... Meşe ağaçlarının dibindeki derin, kuru, çakıl taşlı dereden çıkan büyük bir çaygara...

Koyunlar, sığırlar, keçiler, eşekler, develer bu meşeliğin yöresine sıkışmış kalmışlardı. Çobanlar ne sağa, ne sola adım atamıyorlardı.

Bir tek kişinin fırezine bir hayvan girmesin, hemen silahlı iki kişi ortaya çıkıyor, bir koyun, beş koyun, yüz koyun, güçlerine göre köylere alıp götürüyorlar, Yörüklerden ziyanlarını almadan hayvanları bir türlü

bırakmıyorlardı. Çobanların hepsinin yüzleri yara bere içindeydi. Kiminin kaşı patlamış, kiminin burnu kırılmış, kiminin başı yarılmış, kimi yere basamıyor. Giyitleri yırtılmış, kan içinde.

Cennetoğlu ayağa kalkmadan, uzun bıyıkları biraz daha sarkmış, asık yüzü cehennem gibi öfkeden kudurmuş:

Hoş geldin Süleyman, dedi yarım yamalak. Yanında bir yer gösterdi. Otur şuradan bakalım.

Köylüler de Cennetoğluna öykünmüşler, bıyıklarını düşürüp, yüzlerini öfke yapmışlar.

Süleyman Kahya köylülerin bu halini çok iyi bilirdi ama gene de ürperdi. Durum kötüydü. Usulca vardı Cennetoğlunun yanına oturdu. Yüzünde ağı gibi bir gülümseme. Keskin bir acıya benzer, bir hoş, allak bullak...

Herkes sıradan bir merhaba çekti. Süleyman Kahya: Cümleten merhaba! dedi. Merhabaların sonu kesildi. Ortalığı bir sessizlik aldı. Cennetoğlu: Sana çok gücendim Süleyman Kahya, dedi. Bizi unuttun. Sesi kurnaz, hileci, çok görmüş, etkilemiş, kötü, zalimdi.

Süleyman Kahya:

Kusuruma kalma, dedi ağırbaşlı, korkusuz, bir çocuk gibi utangaç, ağlamaklı, yılgın, yorgun, çaresiz, bitmiş.

Cennetoğlu gene aynı tavırla:

Bre Süleyman Kahya, sen bizim kışlağa vardın oturdun, bizim köyün vedeleyin çünküleyim, benim öz malım Deliboğa... Sonra Deliboğada bütün Çukurovayı paraya, kuzuya, kilime, şahine, Arap ata boğdun. Bizi de unuttun. Sen bizi ne zamandan bu yana adamdan saymaz oldun?

Sustu, çivi gibi çakır, yeşilimsi gözlerini kırpmadan ona dikti. Sakalı üç beş teldendi. Aşağılara kadar uzanıyor, öfkeleniyordu. Süleyman Kahya yutkundu, ne dediğini bilemeden bir süre konuştu, sonunda da:

Bir bilsem ki, dedi, bu Deliboğa hüyüğü kimin? Önüne gelen benim diyor. Yerdeki karınca, sudaki balık, çoluk çocuk, kim önüne gelirse benim diyor. Cennetoğlu, öldürdüler bizi. Ölümden de daha beter eylediler.

Cennetoğlu kükredi:

Sen kendi kışlağını kaptırdın elinden, sonra da gelip benim kışlağımı... Olmaz, olmaz, olmaz Süleyman. Ben daha ölmedim Süleyman!

Süleyman gene konuştu. Sonra Çennetoğlu konuştu. Sonra köylüler hep bir ağızdan konuştular.

Süleyman Kahya:

Sizin istediğiniz parayı bütün obanın koyununu, devesini, atlarını, çadırları,

keçeleri, kilimleri, giyitlerimizi satsak bir araya getiremeyiz.

Cennetoğlu kestirdi attı:

O zaman da hemen bugün Deliboğayı bırakıp gideceksiniz. Gitmezseniz gerisini siz düşünün...'

Süleyman Kahya küçüldü, eridi. Etmeyin eylemeyin, çaresizim, kesildi bütün mümkünümüz çarelerimiz diyemedi. Oturduğu yerden de hemen kalkamadı. Orada, öylece kurudu kaldı. Ağzı kurumuş, dudakları yarılmıştı. Artık öldürseler konuşamazdı. Dizlerine çöke çöke doğruldu, başı önünde, yalpalayarak yürüdü, atına vardı. Atının başını tutan iki delikanlı onu zorla ata bindirdiler. Süleyman Kahya atın boynuna doğru yumuldu, delikanlılar önde, o arkada Deliboğaya yöneldiler.

Akşama Deliboğaya vardı. Onu umutla karşıladılar. Hiç konuşmadı. Doğru çadırına gitti, yatağına uzandı, başını elleri arasına gömdü. Bir yel esiyordu kuzeyden. Hızlı, kurutan, adamın iliklerini kurutup, canından usandıran, dünyayı kapkaranlık gösteren. Çukurova poyrazı insanı hasta eder, elini ayağını keser... Hele alışkan olmayanları ölüm döşeğindeki hastaya çevirir. Çukurovada delirenler hep bu deli poyraz estiğinde delirmişlerdir.

Gece, poyraz daha da azıttı. Yas içinde bekleşen Yörükler kuzeyden bir ateşin

patladığını gördüler. Bir de baktılar çeltik tarlasının önünden de bir ateş çıkmış, tırmanıp Deliboğaya geliyor. Pamuk tarlasının, sürülmüş nadasların kıyıları da tutuştu. Deliboğanın çemberi bu dört bir yandan gelen yalımdan daralıyordu.

Obadan bir çığlık koptu. Köpekler ürüşmeye, koyunlar melemeye, çocuklar ağlaşmaya başladılar. Sonra silahlar patladı. Çadırların üstünden cıv cıv kurşunlar aktı. Bir telaş, bir hayuhuy aldı ortalığı.

Süleyman Kahya:

Yıkın çadırları, göçeceğiz. Bizi yakacak bunlar, dedi.

Fethullah elinde tabancası yürüyüp gelen ateşe doğru delicesine koştu.

Kerem çocuk yangında uyandı, çarıklarını giydi, yanına yönüne bakmadan kendini Deliboğadan aşağıya koyverdi. Yangın çemberinde kendisine bir delik bulup çeltik tarlasının kıyısına düştü. Çeltik tarlası boyunca nereye gittiğini bilemeden karanlıkta yürüdü. Gün açıldı. Kerem Deliboğaya döndü baktı. Deliboğa kapkara bir dumana batmıştı. Daha tarlalar yanıyordu. Herkesi, hepsini yaktılar, diye geçirdi içinden. Aaaah dedem, kılıcı da nasıl parlıyordu. Kılıcı da, kendi de yandı. Keşki şahini istemeseydim de; dedemin sözünü tutsaydım da, bu işler gelmeseydi başımıza, diye geçirdi içinden. Keşkiii... Ala şafakta, uzayan, uzayıp kopan bir parça da yalım gördü. Ata ne oldu acaba, katıp kurtuldu mu,

diye de geçirdi içinden. Yönünü top ağaçlara döndü. Oradan otobüsler, otomobiller geçiyordu. Büyük yol orada olmalıydı. İyi ki kaçıp kurtuldum. Ama neylerim ki bu zalim dünyada yanımda altı Arap atlı dedem olmayınca...

Yangın dört bir taraftan kuşatmış, çatır çatır geliyor, yalımlar çığlık çığlığa bir su gibi durmadan tepeye doğru yükseliyordu. Kırmızı uzun yılanlar, tavşanlar, tilkiler, kurbağalar, kuşlar, böcekler birbirlerine girmişler yangının önünde Deliboğaya, çadırlara akıyorlardı. Yeryüzü gökyüzü bir yangındı. Koyunların, atların, develerin, insanların, köpeklerin sesleri kulakları sağır edercesine gecede uğulduyordu. Uzun, kocaman, kıpkırmızı kesmiş, birbirine dolanmış yılanlar, dillerini uzatmışlar, şaşırmışlar, dönüp dönüp yangına hırlıyorlar, hırlayıp kaçıyorlar. Bir at kapkara, uzadı uzadı, yalımların üstünden karanlığa, ta ötelere uçtu gitti. Kurşun sesleri de vızıldamaya başladı. Çeltik tarlası karanlıkta azıcık aydınlanmış, bir taştı, fışkırdı, sonra yere seriliverdi. Yer sallanıyordu. Kocaman bir ateşten gümbürtülü demir böcek ağzını açmış kükremiş, yerleri sarsarak tepeyi sallıyor. Durmuyor. Kayalar yalımdan dökülüyorlar. Dünya bir ara kapkaranlık kesiliyor, bir an aydınlanıyor. Yün kokusu, at kokusu, yağlı, burun direklerini düşüren, dayanılmaz, kusturan yanık kokuları. Yılanlar üst üste uçarken havada yanıp, köz gibi kıpkızıl yere dökülüyorlar. Ulu kartallar, kuşlar, serçeler köz olup gökten kırmızı yere saçılıyorlar.

Kerem:

İyi ki şahinimi Onbaşı elimden aldı, diye sevindi. Yoksa şimdi o da yanardı.

Develeri, atları, uzun kulaklı eşekleri yüklüyorlar. Koyun sürüsü oradan oraya, yalımın bu kıyısından o kıyısına koşuyor. Bir top olmuş, üst üste binmiş koyunlar:

Şimdi ben ne yapacağım? Şahinimi bu adamın elinden nasıl kurtaracağım?
Herkes korku içinde. Vızıldayan kurşunlardan herkes korkuyor. Karanlıkta herkes başının derdine düşmüş. Arka arkaya çadırlar yükleniyor. Herkes uykulu.
Herkes ayakta uyuyor. Uykuda elleri işliyor.

Uyuyor muyum daha? Burası neresi? Nereye gidiyorum? Onbaşı nerde?
Gitsem yalvarsam şahinimi verir mi? Elini öpsem... İyi, yumuşak bir yüzü vardı.

Ayakları yolun tozlarına gömülüyordu. Ötedeki karartı da üstüne üstüne geliyor, geldikçe de büyüyordu. Büyüyor, büyüyor, koşuyor, hışım gibi. Nedir bu gelen acep? Boyuna yolun üstüne dört bir yandan kurtlar gibi, çok iri kurtlar önüne, yolun üstüne üşüşüyorlar. Kerem titredi, kendini yandaki hendeğe attı, oraya büzüldü. Gözlerini sıkı sıkıya kapattı.

Herkes can derdinde, ben de şahinin ardına düşmüşüm. Dedem ne oldu, anam, babam, Döne, Hasan, Mustafa? Aaaah kardaşım Mustafa... İlle de Mustafa... İlle de anam... Ben adam olmam, ben hiçbir vakit adam olamam. Olamam arkadaş, olamam. Şu şahin yerine, toprak isteseydim ya! Şahini veren Hızır Aleyhisselam, toprağı da verirdi. Vermez miydi? Şahini nasıl buldu da verdi? Şahini istedim, şahini verdi. Toprağı isteseydim, onu da verirdi. Bir şahin vermekten, bir kışlak vermek daha da kolay... Yer gök toprak dolu. Her yer, bütün dünya kışlak... Ucu yok, bucağı yok. Şahin tek tük. Bir şahini arar, bulur verir de, kışlağı vermez miydi kolaycacık? Hiç de, hemen verirdi. İşte biz de böyle cayır cayır yanmazdık. Aaah, aaah, aaah, ben yaktım herkesi, yılanları da, tilkileri de... Toprağı bu yıl isteseydim, şahini de gelecek yıl isterdim. Kimse de yanmazdı. Aaah, eşşek kafa, yanmazdı! Şahin de gitti, toprak da gitti. Şimdi kurtlar...

Gözlerini açtı, ayağa kalktı, yola baktı. Kurtlar yolda üst üste, büyümüşler, koşuyorlar. Hemen yere oturup, gene gözlerini yumdu. Arkasındaki yarın duvarına yapıştıkça yapışıyordu. Gene korkudan eli ayağı titremeye başladı. Korktukça yara yapışıyor, dişleri birbirine çarpıyordu. Titremesi birden durdu, eli çözüldü. Hiçbir şey duymadı. Ne korku, ne ses, ne sıcak, ne koku...

İşte kurtlara yem olduk. Yem olduk kardaşlar... Ah anam, dedem! Aaah

dedemin atı. Aaah Mustafa... Fıkara babam... Yandı da kül oldu.

Kurtlar geliyorlar, üstünden geçiyorlar. Bir yangın başladı. Keremin her yanı yanıyordu. Kurtlar karanlık, ulu, uzun ak dişleri kana bulanmış. Yanıyor her yer...

Kurtulamam, yanarım. Buralarda su da yok.

Birden yattığı yerden fırladı, kendini yolun soğuk tozlarında buldu. Arkasından yangın ağzını açmış koşturuyordu. Kıv eyliyordu. Dünya bir uğultuydu. Bir iniyor bir kalkıyordu. Her şey karanlık, yangın, koyunlar, boğalar, develer, çocuklar, şahinler birbirlerine geçmişler, gecede debeleniyorlar. Keremin ardından geliyorlar. Uzun akarsu yalım olmuş çalkanıyor, Uzun akıyor. Çadırdan yalımlar. Dedesi, elinde güneş gibi parlayan uzun kılıcı yangının ortasında. Bütün insanlar, lenger şapkalı, boğazı kolanlı Çukurova Ağaları cayır cayır yanıyorlar. Dedesi, kırmızı sakalı yalımın içinde yıldır yıldır, elinde kılıcı, Çukurova Ağalarının, Onbaşının başlarını kesiyor. Onlar kaçıyorlar, çığlık çığlığa, dedesi elinde kılıcı, kılıcı, sakalı ışıl ışıl, gözleri kör eden bir balkımada upuzun, gittikçe de uzuyorlar, yetiştiğinin kellesini kesiyor. Dedesi öfkelenmiş ki amanallah... Aman Allah ki aman Allah! Boynunun damarları şişiyor, terli, bakır gibi parlayıp terliyor. Habire kılıç sallıyor. Onbaşı, Onbaşı, Onbaşı yalçın kayalıklara vurdu. Ağaçlar, orman, kayalar, sular, otlar, dünya som yalıma kesmiş, yanıyor. Bir yalım Onbaşının arkasında, o kaçtıkça yalım kovalıyor. Bir dedesi öne geçiyor, bir büyük yangın ummanından kopan yalım öne düşüyor, Onbaşıyı kovalıyorlar. Karşı Binboğa dağı som yalıma kesti. Koca dağ güneş

gibi oldu. Yıldızlar savruluyorlar. Binboğa dağı tepeden tırnağa kaynaşıyor, balkıyor, ta göğün yedinci katına kadar yıldız yıldız kaynaşıp savruluyor.

Binboğa dağı yalım yalım kalktı yürüdü Çukurovanın üstüne. Bin tane yalımdan boğa oldu. Dedesi Onbaşının kellesini bir kılıçta kesiverdi, hemen yıldırım gibi Çukurovanın düzüne düştü. Binboğa dağı birden bin tane boğa oldu, görülmemiş irilikte, güzellikte, balkıyarak, iri, gözleri dönmüş, sivri kılıç gibi boynuzları parlayarak, yalımdan, Çukurun üstüne yürüdüler. Çukurun toprağı yalıma kesti.

Yalım boğalar köylere saldırdılar. Köyleri, evleri, şehirleri, otomobilleri, kamyonları, trenleri boynuzladılar, yıktılar, yaktılar, sonra gerisin geri yerlerine döndüler, Binboğa dağı oldular.

Şahini gökte dönüyor, kanatları savruluyor, genişliyordu.

Aaah, dedem, anam, babam. Mustafa, Hasan kardaşlarım! Şimdi neredeler, yandılar mı? Kurtuldularsa nereye gittiler? Ben bundan sonra nasıl bulurum onları? Nereye giderler de konarlar? Bu köylüler öldürür onları. Canlarını alırlar. Kızların da hepsini alırlar. Onlar bizim kızlar için ölür de geberirler...

Önüne uçsuz bucaksız, karanlık bir duvar gibi bir karanlık, orman gibi, dağ gibi, kamışlık, çalılık gibi bir karanlık duvarı çıktı. Koşarak duvara vardı dayandı. Geri suyun kıyısına geldi. Neden, niçin, hiç bilmeden bir karanlık

duvarına gidiyor, bir suyun kıyısına geliyordu. Soluk soluğa kaldı. Tere battı.

Bacakları feldirdedi. Toz koktu. Gene acı bir yanık kokusu genzini yaktı.

Gözlerinin önünden bir şeyler uçuştu. Pul pul kırmızı, sarı, aydınlık deliği,

şimşek gibi ışıklar uçuştu, kıvılcımlandı, başı döndü.

Gün ışırken kendini yolun tozları içine oturmuş buldu. Ne olmuştu bütün gece

böyle? Kulakları uğulduyor, ağır ağır, ne olduğunu şimdi bir türlü kestiremediği

bir düşün içinden sıyrılıyordu. Bedeninin her bir yeri havanda dövülmüş gibi

acıyordu.

Herkes başını aldı gitti. Ben kaldım ortalarda. Dedem nerede? Bizimkilere ne

oldu? Şahine ne oldu? Ne oldu, ne oldu?

Olup biteni uzun bir süre anımsayamadı. Sonra birden her şey gözlerinin

önünden yıldırım gibi geçti. Kendini toparladı, ayağa kalktı. Acıyla kıvrandı.

Keşki şahini istemeseydim. Keşkiii, keşkiii... Öldürdüm milleti. Ocağını

söndürdüm herkesin. Bir bilseler, bir bilseler benim Hızırdan şahin istediğimi,

kemiklerimi kırarlar da un ufak ederler. Bir bilseler yerler beni, yerler! Yerler

arkadaşlar, yerler beni. Ulan şahin batsın! Vay akılsız eşşek kafa vay! Ne

yapacaksın şahini? Bir küçücük serçe bile yakalamadı daha. Uçuramadık bile.

Sonra da babasının kuşu gibi Onbaşı aldı götürdü. Ölsem yitsem bile,

kemiklerim bile unutmaz yaptığım kötülüğü. Ben kötü, kötü bir adamım. Şahin kadar taş düşsün başıma.

İki yıldız gökyüzünde tokuştu mu? Suların akması durdu mu? Çiçekler, yapraklar, böcekler, kurtlar kuşlar, insanlar birden ölüp, sonra geri dirildiler mi? Doğru mu? Her yıl dünya hep birden, bir anlık, yıldızların tokuştuğu sürece ölüyor, sonra geri diriliyor mu? Her yıl, her yıl.

Dedem öyle diyor. Dedem kılıç ustası, ocaklar piri Haydar Usta. Her şeyi biliyor.

Nereye gittiğini bilmeden, kamışlığın ardını döndü. Küçük bir çeltik arkını atladı, geçti. Deliboğa hüyüğü birden karşısına çıktı. Usul usul dumanı tütüyordu, kapkaraydı. Güneye doğru yangın kapkara, Ceyhan ırmağına kadar uzamış gitmişti.

Hüyüğe bir gitmek istiyor, bir korkuyor, cayıyordu. Seherin yelleri esiyor, içini ürpertili bir sevinç dolduruyor, sevinci kapkara kesiliyordu sonra da. Hüyükte çöreklenmiş yılan ölüleri yanmış, kömür olmuş. Köpek, insan, koyun, kurt, tilki ölüleri kurumuş, kömür... Burnuna dehşet, öldürücü bir yanık kokusu geldi. Kustu, kustu, öğürdü, hiçbir şey çıkaramadı. Karnı ağrıdı, kıvrandı, gözleri karardı.

Zınk diye durdu. Yanık, tüten hüyük burnunun dibindeydi. Birden geriye döndü koşmaya başladı. Ölüler, yanık, kömürden yılanlar, kurtlar, atlar,

adamlar, dedesi, babası, Fethullah, Onbaşı, herkes herkes onu kovalıyordu.

Birkaç kere yere kapaklandı, yeniden doğruldu. Son soluğa kadar koştu, yolun kıyısına çöktü. Gün bir minare boyu kalktı, dağlar ışıklandı. Uzaktaki hüyük uzun, dalgasız dimdik tütüyordu. Yoldan hep otomobiller geçiyor, Kerem boyuna toz bulutları içinde kalıyor, ağzına burnuna tozlar doluyordu: Ne yapacağını bilemez, öyle, elleri yerde kalakalmıştı. Büyük gözleri biraz daha kocamanlaşmıştı. Sonunda, yan yana, bitişmiş gibi geçen iki adamı gördü. Bağırarak, dövüşür gibi çabuk çabuk konuşuyorlardı. Kerem onlar önünden geçince, onlara bağlıymış gibi kalktı, arkalarına düştü. Hem yürüyor, hem de uzun uzun tüten hüyüğe dönüp bakıyordu.

Ölmediler, yanmadılar, kurtuldularsa, ben onları nerede bulurum? Nereye giderler acaba? Yer gök kabul etmiyor ki bizi. Nereye konarlar?

Kondurmuyorlar ki... Ayağını yere bassan, ver para, ver para... Nereden bulalım parayı? Arkadaş, siz bu topraklara sahip olurken, Allahın toprağına sahip olurken para mı verdiniz? Biz bir karış bir toprakta, hem de kıraç, hem de ot bitmez bir kırda, hem de kimsesiz bir hüyükte kalabilmek için avuç dolusu paralar döküyoruz.

Adımlarını hızlandırarak, öndeki adamlara yetişti: Selamünaleyküm ağalar; dedi.

Adamlar döndüler, karşılarında kırmızı yanakları terden biraz daha kızarmış, ter içinde kalmış elmacıkkemikleri fırlak, büyük gözlü, gözleri korku içinde çocuğu gördüler. Kocaman adamlar gibi tok selam vermişti. Dönüp de küçük çocuğun ağırbaşlı halini görünce yürekten gülümsediler.

Aleykümselam birader, dedi uzun boylusu. Böyle nereden gelip ne canibe gidiyorsun? Ve aleykümselam. Adını bağışla.

Yan yana yürüyorlardı.

Adım Kerem. Demirciler piri Haydar Ustanın torunuyum. Benim adım da Abdi. Bu da Hacı...

Kerem:

Ben, dedi, Yalnızağaç karakoluna gidiyorum. Onbaşı bizden olur da... Ona gidiyorum. Onu göreceğim. Dün gece bizim hüyüğü yaktılar da...

Kim yaktı? dedi Abdi.

Kim bilir, dedi Kerem. Köylüler yaktılar. Bizden para istiyorlar. Bizde de hiç para kalmadı ki... Hepsini verdik köylülere. Öteki köylülere de kalmayınca para, öteki köylüler de dün gece geldiler, herkesi kurşunla öldürdüler, sonra da bir iyice yaktılar. Bir ben kaçtım.

Daha konuşacaktı, ağlamamak için sustu. Boğazına bir yumruk tıkanmış, ağır, soluk aldırmaz, bastırıyor. Kendini tutuyor, çözülmemek, ağlamamak için dudaklarını kanatırcasına ısırıyor. Gözleri dolu dolu, akamayan yaşlar gözlerini yakıyor.

Abdi:

Bak Kerem, dedi, sen korkmuş, gece kaçmış olacaksın. Hüyük yandı ama, Yörüklere hiçbir şey olmadı, kimsenin de burnu kanamadı. Göçlerini aldılar, karşıya geçtiler. Yakında bir yer bulur konarlar.

Hacı da:

Sen hiç canını sıkma Kerem, onlar bir yer bulmuş, konmuşlardır bile şimdiye, dedi.

Keremin yüreğine azıcık su serpildi. Boğazındaki düğüm çözüldü: Aaah, dedi, aah aaah, onlar hiç yer bulamazlar. Böyle yollarda perperişan olar, yollarda ölürüz biz. Aaah, aaah, aaah, ben ettim bu kötülüğü obaya.

Yüzünde, sesinde öylesine ölürcene bir keder vardı ki, Abdiyle Hacı uzun bir süre Kereme bir şey söyleyemediler. Sonra Kerem onların bir şey konuşmasını beklemeden, başını da yerden kaldırmadan boşandı. Her şeyi, yıldızların tokuştuğu geceyi; dedesini, dedesinin söylediklerini, kendisinin kışlak yerine şahin istediğini, dedesinin kılıcını, şahinin getirilişini, her şeyi, her şeyi bir bir

anlattı:

İşte, dedi sonunda, olan oldu. Herkesi, hepimizi cayır cayır yaktırdım.

Ağlamaya başladı. Hem ağlıyor hem de: Beni öldürmeliler, ben ölmeliyim, diyordu. Bütün bu işler başımıza bir şahin yüzünden oldu, şahini de Onbaşı elimden aldı.

Abdi:

Ağlama kardaş, dedi. Onbaşı da, bütün zulmedenler de belalarını bulacaklar. Ağlama kardaş.

Hacı da:

Ağlama kardaş, dedi.

Kerem uğunarak ağlamasını sürdürüyor, adamlar çocuğun ağlamasını nasıl durduracaklarını bilemiyor, üzülüyorlardı.

Hem şahin gitti, hem kışlak. Hem şahin...

Abdi:

Bak arkadaş, dedi. Abdi her şeyi, Keremin ağıdının sebebini çakmıştı. Bak Kerem kardaş, şimdi buradan doğru karakola gideriz. Yol karakolun önünden geçer. Sana karakolu gösteririm. Sen de bir yolunu bulur şahinini karakol onbaşısından çalarsın. Ağlama o kadar kardaş.

Kerem her şeyi hemen o anda unuttu, gözleri birden parladı, ağlaması durdu.

Yüzü güldü, sevinçle:

Nasıl çalarım Onbaşıdan, onun kocaman tüfeği var. Ya öldürürse beni? diye sordu.

Abdi:

Gece çalarsın, dedi. Seni nerden görecek de öldürecek?

Gece, kuşlar, karıncalar bile duymadan...

Duymadan, diye gülümsedi Kerem. Her şeyi, bütün acısını unutmuştu.

Yol boyunca üçü, ta karakola kadar şahini çalma düzenleri kurdular. Kerem onlardan sevinçle, ellerini öperek ayrıldı.

Abdi:

Vay çocuk, dedi. Allah vere de başına bir iş gelmese şahini çalarken... Keşki bu aklı vermeseydim çocuğa, çalma aklını. Vurursa ya Onbaşı çocuğu?

Hacı:

Yeme kendini, dedi. Çocuk karakolu nasıl olsa bulacak, şahini çalmaya kalkacaktı. Çocuğun başka çaresi yoktu. Nasıl olsa çalmayı akıl edecekti. Sen hiç üzülme. Çocuk yağdan kıl çekercesine şahinini alıp götürecek.

Abdi:

İnşallah, dedi, İnşallah ama, korkuyorum. Vay Kerem. Ne de tatlı, can, akıllı bir çocuk! Allah vere de başına bir kötülük gelmeye...

Göç Ceyhan köprüsünü geçtiğinde gün kuşluktu. Hemite köyünün üstüne boz bir duman çökmüştü. Hemite dağı kayalık, mosmor, kıraç, ot bitmez keskin, hüzünlü, karanlık ovanın üstüne binmiş yükseliyordu, bir top. Kayalar bir kopkoyu morarıyor, bir mavi mavi tütüyor, bir ortadan siliniyordu, boz duman.
Göç Sakarcalığın top, karanlık dutlarının aşağısına vardı durdu. Çocukların bir kısmı, analarının sırtında, daha büyücekleri develerin, eşeklerin üstünde.

Develer gene her zamanki gibi nakışlı kilimler, mavi boncuklarla, ak deve boncuklarıyla, bin bir çeşit, ebemkuşağı gibi kolanlarla donatılmıştı. Göçün her şeyi, hiçbir şey olmamış, sanki bir yangından kaçıp kurtulmamışlar gibi düpdüzgündü. Develerin, erkeçlerin boğazlarındaki çanlar ağırdan ötüyordu. Bir anda sabahın alacakaranlığında, yangın hüyüğü sarmışken, böylesine düzgün bir göç yapmak, yüzlerce yılın alışkanlığıydı. Horasandan bu yana bu göç her gün çözülür yeniden bağlanırdı.

Göç Sakarcalığın kumluğunda dolandı kaldı. Ceyhan suyu kayalığı yarmış, ortadan hızlı akıyordu. Kumunu bu geçeye sermiş. Sakarcalık köylüleri Yörük göçünü görmüşler, bekliyorlardı. Onlar kumluğa konar konmaz, tepelerine alıcı

kuşlar gibi inecekler, paradan para, koyundan koyun, keçeden keçe, kilimden kilim alacaklardı. Köyün içini usuldan bir fısıltı dolaştı:

Aydınlılar geldiler. Üstelik de zengin, kalabalık bir oba. Kumluğa konarlarsa çok iş çıkacak bunlardan.

Yörükler bekliyorlardı. Nereye gideceklerini bilmiyorlar; orada kalakalmışlar, ne yapacaklarını şaşırmışlar, öyle durup duruyorlardı.

Bir de yağmur çiselemeye başladı. Koyunlar birbirlerine sokulup bir top oldular. Eşekler kulaklarını düşürdüler, iri çoban köpekleri boyunlarında sivri uçlu tohları yörede dolanmaya başladılar. Yağmur yoğunlaşıyordu. Hemite dağının üstünde kapkara koca bir top bulut balkıyıp duruyor, şimşekleniyordu:

Süleyman Kahya çaresizlikle Haydar Ustaya:

Ne yapalım? diye sordu.

Haydar Usta hiçbir karşılık veremedi, bir iki kekeledi, ağzından çıkan sözlerin ne olduğu anlaşılamadı.

Müslüm Koca da sordu:

Bir şey söyle Haydar, ne yapalım?

Haydar Usta ona da bir şey söyleyecek oldu, gene sözleri anlaşılmadı.

Herkesler bilirdi, Haydar Usta çok öfkelendiğinde, öfkelenip derin düşüncelere

daldığında hep böyle olurdu. Haydar Ustanın öfkesinden karanlığından ürktüler.

Ne yapalım, Kamil? Kamil:

Bilemem Süleyman Kahya, dedi. Bu köy Sakarcalık köyüdür. Biz kumluğa daha konar konmaz üstümüze hemencecik çullanırlar. Analarının nikahını isterler. Geçen yıl dövüşmedik mi? Dövüşmek için can atıyor bunlar. Sonra buraya konsak ne olur? Bir damla ot yok bu kumlukta. Mallar acından ölürler...

Süleyman Kahya:

Yağmur yağıyor, diye inledi. Bakın şu yukarıya, dağın üstüne. Hışım gibi geliyor.

Kamil:

Hışım gibi... dedi.

Haydar Usta göçten uzaklaşmış, ötede, suyun kıyışında durmuş, iki eliyle kızıl sakalını tutamlamıştı. Hep birden, bir umut gibi ona baktılar.

Ne yapalım? Murat Koca: Gidelim, dedi. Süleyman Kahya: Nereye? Fethullah patlar gibi, gözleri pörtlemiş:

Cehennemin dibine... Biz böyle olursak, biz böyle olur da pusarsak bizi yollardan bile geçirmezler, değil kondurmak. Dövüşmeliyiz.Bir münasip yere konmalı, oraya yapışmalı, yediden yetmişimize, ölünceye dek oradan ayrılmamalıyız.

Süleyman Kahya:

Aaah oğlum, dedi, aaah Fethullah, ölüm bizi kurtarsa, öldürmek bizi kurtarsa, şimdi ölürüz. Hem de toptan... Ölüm bizi kurtarmıyor, öldürmek de...
Yer gök, kurt kuş, yağan yağmur, esen yel, bil tekmil yaratıklar, böcekler bize düşman. Hiçbir şey bizi kurtarmıyor. Şimdi ne yapalım?

Fethullah daha da hışımlandı, deli gibi olmuştu:

Baba, dedi, baba dayanamıyorum. Ağırıma gidiyor. İşte su şurada akıp duruyor, toptan kendimizi içine atıp, gidelim. Ya da dövüşelim şu köylülerle...
Dövüşe dövüşe ölelim.

Ölelim, dedi Süleyman Kahya, küçücük kalmış, iki büklüm. Atılalım suya, ölelim hepimiz.

Bir baktılar, Haydar Usta çabuk çabuk, canlanmış geliyor. Bir umut gibi ona yeniden baktılar. Kadınların, çocukların yüzleri ışıdı onu böyle görünce.
Yağmur bir fırtınayla geldi. Develer, eşekler, koyunlar, köpekler, çocuklar, kadınlar birbirlerine sokulup bir kara yığın oldular. Her yer kapandı, bir karanlık bastı ortalığı.

Haydar Usta ağırdan gülümsedi; Kel Osmana döndü:

Atımı getir! Osman, dedi. Sen de benimle geleceksin Adanaya kadar.

Süleyman Kahyaya doğru iki adım attı, elini onun omuzuna koydu:

Sağlıcakla kalın, dedi umutla gülerek. Kalın kaşları kalkmış ışıltılı yeşil gözleri ortaya çıkmıştı. Bir şey yapacağım, Adanaya Ramazanoğluna, o da olmazsa Ankaraya İsmet Paşaya, o da olmazsa İstanbula kadar gideceğim... O da olmazsa... Olmazı olur edecek, ayağımızı basacak bir toprak parçası bulacağım. O da olmazsa... Sağlıcakla kalın, ben dönüşte sizi bir yerde bulurum. Keremi bir arayın. Bir adam gönderin Yalnızağaca... Karakolun önündedir o. Şahinini bekliyordur. Siz de buradan Akdeniz kıyılarına gidin. Belki bir yer bulursunuz.

Osman atı getirmişti. Haydar Usta gitti, deveden kılıcını aldı, oğlunu, gelinini, torunlarını kucakladı:

Kerem Yalnızağaçta. Varın da onu getirin, dedi. Beni hiç merak etmeyin. Ben ünü büyük Ramazanoğluna gidiyorum. Gecikirsem, bilin ki Ankaraya, İsmet Paşaya varmışım. Daha da gecikirsem bilin ki İstanbuldayım: Hiç küşüm etmeyin, Çukurda kışlağımız, Aladağda yaylağımız olacak.

Gözleri derinden kederli, titreyen dudaklarında büzülmüş, ince, titreyen bir gülümseme, gene yaşlılar topluluğuna geldi:

Sağlıcakla kalın, dedi yeniden. Hiç küşüm etmeyin.

İki kişi üzengiyi tuttu. Haydar Usta umulmadık bir çeviklikle alışkın ata atladı, sürdü.

Süleyman Kahya arkasından:

Dur Haydar, diye koştu. Az daha unutuyordum.

Haydar Usta durdu, atının başını ona çevirdi bekledi. Süleyman Kahya elini kuşağına sokmuş, elleri titreyerek bir tutam parayı ona uzatıyordu.

Al bunu Haydar, sana gerek olacak. Haydar Usta:

Sağ ol Süleyman, var bende, dedi. Tedarikliyim. Bunun için uzun yıllar para biriktirdim. Çok var.

Gene ışık gibi, dudakları, sakalı, altın sarısı börkü, sakalındaki ıslak kızıltılarla güldü.

Osman önde, o arkada, atın üstünde dimdik yola düştüler. Fethullah arkasından:

Çocuk, diye söylendi sıkılmış dişlerinin arasından. Çocuk! Şu akla bak.
Otuz yıl bir kılıca çalış, onu da beylere, paşalara götür, sana toprak verecekler...
Öyle mi? Ne akıl. Senin kılıcına değil bir avuç toprak, som altın olsa yüzüne bakmazlar.

Birden kara bulutlar aşağıya, deniz üstüne çekilip gitti, yağmur dindi, ortalık açıldı, gün doğdu.

Haydar Usta ırayıp gözden yittikten sonra Süleyman Kahya gene sorusunu yeniledi:

Ne yapalım? Tanış Ağa:

Buraya konamayız, dedi, kesin. Buranın adamı yaban, canavar, kana dövüşe susamış, deli. Burada bir gece bile kalsak, iki ölü vermeden kurtulamayız. İki ölü. Şafaklayan Durmuş şimdi hemen damlar... Başını kaldırdı: İştecik geliyor.

Susup Şafaklayan yılık gözlü Durmuşu beklediler. Fethullah kıpkırmızı kesildi, tir tir titremeye başladı, gözleri biraz daha yuvalarından dışarıya fırladı. Süleyman Kahya oğluna:

Geliyor o, dedi. Fethullah oğlum, sen durma burada. Şuna aşağı suyun kıyısına git. Ben onun hakkından gelirim.

Fethullah hızlı hızlı, koşarcasına oradan uzaklaştı.

Şafaklayan geldi, derisinden öfke taşıyordu. Elini gözlerine siper edip şöyle bir Süleyman Kahyaya baktı:

Oooo, Süleyman sen misin, hoş geldin, sefalar getirdin. Ben de seni bekliyordum. Sökül toprakbastı parasını. Köy İhtiyar Heyeti karar aldı, hemi de beni gönderdi. Kasığının üstünde kocaman bir tabanca asılıydı, elini ağırca, güvenli onun üstüne koydu. Üç koyun, şöyle yağlısından, burada kalıp gecelemeyecekseniz yüz elli lira da para... Yok eğer geceleyecekseniz, işte o zaman iş başka, şimdi benimle geleceksiniz, pazarlığı yapacağız.

Süleyman Kahya:

Hemen şimdi gidiyoruz, dedi. Hemen şimdi. Hiçbir şey veremem Durmuş Ağa.

Neden? diye küçümser, aşağılayıcı bir tavırla sordu Durmuş, inceden alay ederek. Gün kuşluktan bu yana işgal ettiğiniz bu toprağın parası ne olacak?

Süleyman Kahya:

Sizin toprağınıza basmadık. Onun için toprak parası veremem. Biz Allahın yolunda azıcık eğlendik, yol geçti parası da daha icat olmadı, onun için veremem.

Verirsin, dedi Durmuş. Hem de bal gibi, ağa ağa verirsin. Vermezsen benim ölümün üstünden geçip öyle gidersin. Başkaca gidemezsin, diye sırnaştı. Sen bela mı arıyorsun Süleyman? Git belanı başka köyden ara. Hakkımı vermezsen sizi buradan başka yere bir adım attırmam.

Göreyim, dedi Süleyman Kahya.

Bir anda oradakilerin yüzü korkuya kesti. Arkasına döndü. Fethullah uğunmuş geliyordu.

Dur Fethullah, diye ona koştu Süleyman Kahya. Dur oğlum. Durmuş o anda tabancasını çekti, ağzına kurşunu verdi:

Gelsin, dedi. Gelsin de üç koyun için beni öldürsün. Üç koyun da değil, bir koyun da olsa olur. Gelsin de bir koyun için beni öldürsün.

Tabancası elinde Fethullaha doğru yürüdü. Süleyman Kahya oğluna yapışmış, yalvarıyordu.

Bırak Süleyman, bırak onu, bırak da gelsin bir koyun için beni öldürsün. Bir tek koyun... Siz zaten insanlık, adamlık bilmezsiniz, bir tek koyun için bir adam öldürürsünüz. İşte böylece de bütün Çukurovayı kendinize düşman eyler, şu bol dünyayı başınıza dar eylersiniz... Bir tek koyun için benim gibi bir adam öldürülür mü?

Konuşa konuşa, daha birbirleriyle cebelleşen baba oğula yaklaştı. Durun hele, durun arkadaşlar... Ne yapıyorsunuz? Süleyman, bırak Fethullahı. Dur Fethullah, öfkelenme. Sok tabancanı beline. Dur canım. Ben de sokuyorum işte. Al sana. Tabancasını beline soktu. Al işte. Bir tek koyun istedim. Hepsi bir tek. Bir koyuncuk için beni öldüreceksen, işte burdayım: Bırak onu Süleyman. Fethullah bıkmış, iğrenen bir yüzle:

Baba bırak, dedi. Öfkem geçti. Kusacağım geliyor. Süleyman Kahya oğlunu bıraktı.

Gel, gel Fethullah, öldür beni kardaş. Herkes gelir, bu kadar toprakbastı için yüz koyun ister, ben bir tek, bir tekçik koyun istiyorum. Bakın sabahtan beri toprağımıza basıyorsunuz. Revayı hak mı kardaş, adam dostuna düşman gibi davranır mı?

Fethullah:

Bir tek koyun değil, bir tüy bile alamazsın. Alırım, dedi Durmuş.

Al bakalım, dedi Fethullah. Durmuş yalvarmaya başladı:

O kadar çok koyununuz var: Biz yılda bir kere bile et yüzü görmeyiz, sizler topraklarımızdan, yollarımızdan geçersiniz de, işte o zaman, Allah sizden razı olsun, bir parça et yüzü görür çoluk çocuğumuz.

Olmaz dedi Fethullah.

Olur, dedi Durmuş. Ya alırım bir tek koyunu, ya da beni burada öldürürsünüz. İşte o zaman da başınıza belayı alırsınız. Vermem, dedi Fethullah.

Alırım, dedi Durmuş. Sen beni böyle görme Fethullah. Sen kendini Hazreti Ali sanma. Ben askerdeyken çavuştum. Bu köyde bana yan bakan bir adam çıkamaz. Herkes benim belamdan korkar. Ben bugüne bugün on dört yıl hapiste yatmış, üç kişi öldürmüş, sekiz kere affa uğramış adamım. Ben bugüne bugün sekiz tane affı umumi görmüş adamım. Sen beni ne sanıyorsun Fethullah? O beline soktuğun tabancandan korkar mı sanıyorsun? Çek tabancanı, çek öyleyse! Ben de çekeyim, bir tek, bir tekçik koyun için birbirimizi öldürelim. Haydi! Ben çekiyorum. Sen de çek. Ya Allah... Tabancasını çekti. Haydi, ya Allah sana verir, bir koyun için, ya bana. Haydi, haydi, haydi ne duruyorsun?

Obanın bütün kadınları, çocukları, erkekleri halka olmuşlar, uzaktan olanı biteni seyrediyorlar, sırtlarından kızgın yağmur sonu güneşi altında buğular yükseliyordu.

Süleyman Kahya oğlunun yeniden kızdığını, gözlerinin dışarıya uğradığını gördü, endişelendi, hiç yoktan bir bela çıkacaktı neredeyse. Durmuş sus, dedi.
Susmam, dedi Durmuş. Altı üstü bir koyun. Fethullah dişlerini sıkmış, kusar gibi:

Baba, baba, şuna bir koyun ver de gitsin. Ayağını öpeyim baba, diye yalvardı.

Durmuş güldü, sevindi. Süleyman Kahyanın ellerine Sarıldı.

Sağ ol Süleyman Kahya, sağ ol Fethullah kardaş, sağ olun. Az, bir koyun bu kadar toprakbastı için az ama, gene de sağ olun.

Fethullah ter içinde kalmıştı.

Baba ne olursun, çabuk ver de şu koyunu bu adam başımdan gitsin. Ne olursun baba, çabuk ol.

Ne o Fethullah, diye diklendi Durmuş. Ne o? Ne demek istiyorsun?
Dilenmiyorum ben, hakkımızı istiyorum. Bu toprak da bu yollar da, şu köy de, şu yerdeki ot da, bu ağaçlar, şu akan su da bizim. Anladın mı? Sen beni dilenci yerine koyma... Anladın mı?

Fethullah inler gibi:

Baba, baba, nolursun baba, dedi.

Kaç gün, kaç geceden bu yana yüklerini çözmemişler, Çukurovada bir baştan bir başa dolaşmış durmuşlardı. Yıllardan bu yana Çukurda kışlak yüzünden, otlak yüzünden kavga etmedikleri, aralarına kan girmemiş hemen hemen köy kalmamıştı. Bir Akdeniz kıyısına, bir Nurbak dağlarına, bir Leçe kepirine vurup duruyorlardı. Durmadan yağmur yağıyordu. Koyunları, develeri, köpekleri, eşekleri, atları, çocuklarıyla çamura batıp çıkmışlardı. Giyitleri yapışmış, ıslak; dumanlı. Çamurdan bir göç ne yapacağını bilemiyordu. Bu arada koyunlarını, öteki hayvanları yeni göceklenmiş ekinlere geceleri sokuyorlar, arkalarında ezilmiş, bitirilmiş tarlalar, düşmanlıklar, öfkeler bırakıyorlardı. Bu yüzden birkaç büyük kavga da çıktı. Çamura batmışinsanlar bir de kana bulandılar.

Obada yaralanmamış çok az kimse kalmıştı. Çaresizlerdi. Koyunlar, öteki hayvanlar açlıktan yürüyemez hale gelmişti. Bir de geceleri geniş ekinlere salıp hayvanlarını yaymasalar, toptan açlıktan kırılacaklardı. Gecenin içinde Karaçullu obası bir ağıt, bir ahuzar gibi, nereye gittiğini bilmiyordu.

Gün burnuna Telkubbeyi geçtiler. Yağmur yavaşlamış, gün burnuna diniyordu. Islak yol, ıslak, kaygan, pırıltılı uzayıp gidiyor, geçen otomobillerin, kamyonların, traktörlerin tekerleklerinden sağa sola sular fışkırıyordu.

Toprakkale altında Horzumlu obasıyla karşılaştılar. Onlar da çamura batıp çıkmışlardı. İki eski, soylu büyük obanın karşılaşması bir keder gibiydi. İki oba

düzlükte karşı karşıya öylece sessiz durdular kaldılar. Ne ondan en küçük bir ses çıkıyordu, ne ötekinden... Susan bir türkü gibi bitkin karşı karşıya beklediler. Birbirlerinin inanılmaz hallerine bakıyorlardı.

Sonunda Horzumlu aşireti Beyi atını Süleyman Kahyanın yanına sürdü:

Selamünaleyküm Süleyman, dedi. Sesi boğuktu. Sanki birden pişman olmuş gibi, selamını bitiremedi.

Hoş geldin Bey, dedi Süleyman Kahya. O da ona doğru atını bir iki adım yürüttü. Bakıştılar. Tepeden tırnağa birbirlerini süzdüler. İkisi aynı anda, birden gülümsediler, acı, yorgun.

Horzumlu Beyi:

Bitirdiler bizi Çukurovada, dedi duyulur duyulmaz. Bitirdiler bizi Süleyman.

Süleyman Kahya:

Bitirdiler, diye karşılık verdi. Bir tek sözcük daha söylese boşanacak, çocuk gibi ağlayacaktı.

Bey:

Süleyman, dedi, sonumuz geldi. Bütün obalar bizim halimizde. Herkes perişan. Kırfacan gibi kırılıyorlar. Çocuk kalmadı Türkmende, Aydınlıda. Koyun kalmadı. Bitirdiler bizi Çukurovada. Kökümüzü kestiler Süleyman bizim

bu zalım toprakta. Ne yapacağız şaşırdım. On gündür at sırtındayım. Bir yer bile bulamadık, bir gececik göçümüzü çözecek. İtiyle atıyla, kurdu kuşu karıncasıyla bütün Çukurova bize düşman.

Düşman, diyebildi Süleyman Kahya. Ve usul usul, belli belirsiz hıçkırarak ağlamaya başladı. Yaşlar yanaklarından aşağıya sakalına ip gibi iniyordu. Horzumlu Beyi de bozulmuş, o da ağlamak üzereydi. Kendini zor tutuyor, tuttukça da titriyordu.

Ne yapalım Süleyman?

Süleyman Kahya karşılık veremedi; bir daha onun yüzüne bakamadı. Gözleri atının boynunda, ağlıyordu.

Bir süre konuşamadan öylece çamur toprağın üstünde, doğan günün dumanı içinde kalakaldılar. Eskiyi anımsadılar, eski görkemli günleri. İkisinin de aklından büyük günler, mutluluklar su gibi akıp geçiyordu.

Bey:

Sağlıcakla kal Süleyman Kahya, dedi. Sağlıcakla kal...

Atının başını çevirdi gitti. Süleyman Kahya atının üstünde duramayacak gibiydi. Başını kaldırıp da arkasından bakamadı bile. Azalmış, fıkara düşmüş Horzumlu obası, çamura batmış, perişan, sessiz uzaklaştı gitti.

Horzumlu Beyi bin yepyeni kara çadırla Çukurovaya bir kartal sürüsü gibi inerdi eskiden. Koyununu, keçisini, kırmızı yakut gözlü soylu atlarını, develerini Çukurava alamazdı. Horzumlu Beyinin çadırı dillere destandı. On dört göbekli çadırı, otuz odaydı. Bu çadırı Yörükler o alışkın elleriyle ancak bir haftada kurar, bir haftada yıkarlardı. Kilimleri, halıları, keçeleri göz kamaştırırdı. Her halısı kilimi bir servetti. Çadırın her direği paha biçilmeyecek bir güzellikte işlenmişti. Sedef, gümüş, altın kakılmıştı direklerdeki nakışlar arasına. Hiçbir saray böylesine görkemli olamazdı. Horzumlu Beyinin kapısından kimse eli boş, dönemezdi. Süleyman Kahya orada, atının üstünde oturmuş kalmış, kendi kendisiyle cenkleşiyordu. Eski günleri düşünmemek için, var gücünü harcıyor, düşünmeden de edemiyordu. Baş döndürücü bir tattı eski günleri düşünmek bu dar, ölümlü zamanda. Kendinin eski günlerini hele hiç düşünmek istemiyordu. Övünme gibi geliyordu ona, utanıyordu. Horzumlu Beyini görünce eski anılar başına bir çağlayan gibi dökülmüştü.

Yanına gelen oğluna, Toprakkaleyi eliyle gösterdi.

Ta şu kalenin yamacına göçü çözelim, dedi. Çözelim de şu çocuğun ölüsünü gömelim.

Durancanın çocuğu bundan üç gün önce ölmüş, çocuğu bir yere gömecek kadar bir yerde mola verememişlerdi. Ölüyü üç günden beri anası sırtında taşıyordu.

Vay Horzumlu Beyi vay! Kendimi, kendi derdimi unuttum da sana yandım, adı güzel, kendi büyük Horzumlu Beyi. Obasına Sultan Mutadın indiği, İran Şahının kapısına geldiği, Mısır Hazinesi kadar hazinesi olan, Horasandan kopup gelen, önünde tuğların, kalelerin eğildiği... Vay Horzumlu Beyi vay, senin de sonun buymuş demek... Vay vay vay...

Fethullah, dolu dolu, boyun damarları şişmiş:

Çok kötü halleri baba, dedi, Horzumlunun. Senden ayrılıp da giderken ağlıyordu.

Horzumlu Beyi, Süleymanın kendisi, ulu Horzumlu için ağladığını anlamıştı.

Bizden kötü onlar, dedi. Baksana obaya, kaç kişi kalmışlar... Beş yıl önce gene karşılaşmıştık. Üç yüzden fazla çadırdılar, ne olmuş bunlara böyle? Kırk çadır var yok.

Bize olanlar onlara da olmuş oğul, dedi Süleyman Kahya. Vay Horzumlu vay!

Atının başını çevirdi, ağır ağır Toprakkalenin kapkara, insanın içine ölüm

kasveti veren uzak, korkulu örenine sürdü. Kalenin yamacına varana kadar da arkasına bakmadı, atının başını çekmedi.

Göç hemen yamaca kondu. Bir anda çadırlar dikildi. Çadırların önüne ateşler yakıldı, saçlarda yufka pişirilmeye başlandı.

Fethullah:

Bu kıraçta bir gece bile kalamayız baba, dedi. Ot yok, ocak yok. Hayvanlar açlıktan yürüyemez oldu. Kırım başlayacak böyle giderse...

Süleyman Kahya:

Ekinlere sürün bu gece hayvanları... Şu kafirlerin ekinlerine... Yayın, bozun, ne yaparlarsa yapsınlar oğlum, ölümden öte köy var mı?

Yok, dedi Fethullah.

Yalnız gene de obanın sürüsünü beş parçaya ayırın. Uzak uzak ekinlere sürün...

Olur, dedi Fethullah. Bu sabaha kadar koyunları yayarsak birkaç gün, konacak bir yer buluncaya kadar onlara yeter.

Ekmekler pişirildikten sonra biraz su kaynattılar, kadınlar ölü çocuğu çabucak yıkadılar, Müslüm Koca bir kısacık dua okudu. Hep birden ölüyü götürüp kalenin surlarının dibine gömdüler. Çocuğun babası mezarın başucuna uzun bir çoban değneği dikip döndü.

Akşam oldu, gün kavuştu. Kadınlar koyunlardan süt sağdılar. Fethullah acele ediyordu. Erkeçlerin boyunlarındaki bütün çanları çıkarttırdı. Sürüyü gün batarken yamaçtan aşağı sürdüler.

Yolda hemen hemen hiç konuşmamışlardı. Cerenin babası Süleyman Kahyanın çadırına geldi, el kavuşturup huzurunda divan durdu. Yukarda eski, cinlerin cirit attığı, ıssız, uğultulu, uluyan, korkulu, yılan dolu kale, ağır, üstlerine çökmüştü.
Çok yalvardım Cerene, diye başladı. Karşısında çok zarılık ettik. Obanın bütün kadınları, delikanlıları ayağına düştü Cerenin, olmaz diyor.

İşte görüyorsun halimizi Ceren demedin mi?

Dedim, dedi Abdurrahman. Bana mısın demiyor. Kızım, dedim, bu gidişle hepimiz öleceğiz. Bak, dedim, Oktay Bey ardımıza düşmüş, o da bizimle birlikte, yağmur altında sürünüyor. Bak, kaç gündür içimizde, sevdası başında tütüyor... Sana sevdalanmış ölüyor. Ne var, güzel de bir delikanlı. Çok da yakışıklı. Nesi var? Sana sevdalanmış. Çukurovanın yarısı onların. Oğlan sana sevdalı olmasaydı, ölürdüm de senin yüzüne çıkmazdım, dedim. Kızım kurtar bizi... Anası da, tekmil oba da başına birikti, Ceren kurtar bizi, dediler. Bak kızım, dedim, sen Oktay Beye varınca, bütün oba da her kış gelip onun çiftliğinde kışlayacağız. Ölümden, böyle sürünmekten kurtulacağız. Kurtar bizi

ölümden kızım, dedim. Gene eski görkemli günlerimiz başlayacak. Senden de ayrılmayacağız. Bütün oba sana hayır dua edecek. Halil de öldü, dedim. Bak kaç yıldır oğlan senin ardında sürünüyor, dedim. Yoksa... Halil de öldü.

Ne dedi? diye sordu Süleyman Kahya. Halil de öldü deyince? O ölmedi, dedi. Öldüyse bile Halilden sonra, dedi... Dünya bana haram.
Aralarında bir sessizlik oldu. Sonra:

Demek Halil de öldü dedin de gene olmadı ha? diye içini derinden çekerek sordu Süleyman Kahya. Oktay Bey nereye gitti? Adanaya, dedi.

Abdurrahman. Ben sizi bulurum. dedi de gitti.

Tedarike gitti. Yüzük, altın alacakmış. Ben dönünceye kadar siz Cereni kandırırsınız, dedi. Kandırınca, göçü bizim çiftliğe çekersiniz, orada düğünü yaparız, dedi.

Öteki durmadan konuşuyor, Süleyman Kahya artık dinlemiyordu. İçine kapanmış, düşünüyordu.

Abdurrahman sözünü bitirip sustu. Neden sonra Süleyman Kahya onun sustuğunu anladı.

Eeee, sonra Abdurrahman? dedi.

Senden bir dileğimiz var, obalı toplandık, beni sana gönderdiler.

Söyle Abdurrahman.

Obalı dedi ki... Abdurrahman yutkundu, sonra çabuk çabuk, ter içinde kalmış:

Obalı dedi ki, Süleyman Kahya Cereni çağırır da söylerse Ceren onu kırmaz, dediler.

Süleyman Kahyanın yüreğinin başına ağır bir taş oturdu. Afalladı, şaşırdı. Olan bitenden, şu duyduğu sözlerden zaten utanıyordu. Ağır, gece gibi ıslak, yapış yapış, sümüklü, kirli bir utanç bataklığına battı. Silkindi, kurtulamadı.

Her şey olurdu da bu olmazdı. Obada kızlar, yalnız sevdaya gönüle giderdi. Bir can için, para pul için kızlara, onların gönüllerine karışılmazdı. İnsan soyu bu kadar yozlaşamaz, aşağılaşamaz, küçülemezdi. Kızı kandırmak için Halili öldü göstermişler, kanlı gömleğini getirip obanın önüne atmışlardı. Her şey, her şey yok oluyor, tükeniyor, bitiyordu. Çok şey gördüm, çok aşağılık durumlarda bulundum. Ezdiler, aşağıladılar, karakollarda sakalımdan tutup sürüdüler, dayak attılar, bu benim elimde değildi, yüzüme tükürdüler, bu benim elimde değildi...

Eller aşiret, aşiretler oba, obalar yok oluyor. Töreler kalmadı. Yedi direkli çadırlar üç direğe, sonra iki, sonra tek, sonra da... Her şey eskidi, her şey bitti...

Abdurrahmanın sesi kulaklarında çınlıyordu.

Ben de seni Oktay Beye zorlan veririm kız, dedim. O da bana, ben de kendimi öldürürüm babam, dedi. Ben de ona madem kendini öldüreceksin, Oktay Beye var da, onunla evlen de, böyle ölmüş ol... Ceren bana, Oktay Beyin karısı olmak

pis, ölüm güzel, dedi. Bütün oba çoluk çocuk ayağına kapandık, görüyorsun halimizi dedik. Kendimi öldürürüm dedi de başka bir şey demedi.

Ceren diretiyor, yaşasın Ceren. Demek ki daha bitmedik. Demek ki daha kanımız sulanmadı. Demek ki daha...

Kaç yıl oldu Oktay Bey Cerene sevdalanalı?

Tam altı yıl oldu. Ceren de bunu biliyor. İlk gördüğünde yüreğine bir alev düşmüş. İşte o gün bugündür Süleyman Kahya, sen de biliyorsun, oğlan ardımızda sürünür durur. Sevdası yaman sevda, acıyorum Oktay Beye... Canımı isteyin canımı vereyim diyor, yeter ki Ceren benim olsun. Ceren benim olmazsa kendimi öldürürüm, diyor: Bir umut sende Süleyman Kahya... Bizim töremizde, şimdiye kadar hiç kimse seni kırmadı, kıramaz. Ceren de seni kıramaz.

Kıramaz, dedi Süleyman Kahya, ağı yutmuş gibi güldü.

Bunu yapamam, Cerene gidemem, her şeyi yaptım, eşik yaladım, Çukurluya yalvardım oba için, ayaklarını öptüm, işte bunu yapamam. Horasandan geldik, atların sırtında... çok işler geçti başımızdan.

Kadınlara, çocuklara dokunmadık. Sevdalara, gönüllere dokunmadık. İncitmedik anaları. Budur bizim töremiz. Ömür geldi gidiyor, bunu yapamam. Bunu da yaparsam bu son olacak. Her şey bitecek. İnsanlığımız gidecek. Hele Cerene Cerene, kurban olayım verene.

En sonunda Süleyman Kahya başını kaldırdı, hiç kıpırdamayan, bir çelik ışıltısında öyle donmuş kalmış gözlerini Abdurralımana dikti baktı, kırpmadan baktı:

İşte bunu yapamam Abdurrahman, dedi.

Ama böyle hepimiz öleceğiz Kahya, dedi Abdurrahman. Bir kız koca bir obadan iyi mi?

Ölelim, diye dizleri üstüne kalktı Kahya, Ölelim ama, kendimiz gibi. Adam gibi. Bir kızı öldürdükten sonra ölmeyelim. Koca Horzumlu ölmüş gitmiş. Biz onlardan iyi miyiz? Ölelim Abdurrahman ama, onurumuzla. Kendimiz gibi.

Abdurrahman öfkeyle ayağa fırladı:

Kendimizden ne kaldı ki Süleyman Kahya? dedi. Ne kaldı bizden ki kendimiz gibi ölelim diyorsun. Bundan sonra, bu kadar sürünmeden sonra ne kaldı bizden? Artık hiçbir zaman kendimiz gibi ölemeyiz. İzin ver de eller gibi yaşayalım.

Eller gibi yaşatmazlar bizi Abdurrahman. Ölürsek biz, ancak kendi kırıntımız gibi ölürüz. Hiç olmazsa bunu almayın elimden. Bu yaşımda...

Geri, olduğu yere, yüzü sapsarı çöktü kaldı.

Hele Cerene Cerene, kurban olayım verene. Ak başörtüler, kınalı saçlar, yeşil,

uysal iri gözler, dal, sırmalı fesler, al yanaklar, büzülmüş ağızlar, kalın, biçimli kırmızı dudaklar, gümüş tepelikler, hırızmalar, altın küpeler, uzun entariler, kırmızı, nakışlı, mavi işlemeli önlükler, işlemeli, sim kemerler, kolanlar, karmakarış dalgalandı.

Hele Cerene Cerene... Halil de öldü, Halil de öldü...

Yılanın, karayılanın sevdası beterdir. Sevdalı yılan kıpkırmızı uzun bir köze keser. Yılan kızlara sevdalanır. Karayılan sevdadan kıpkırmızı kesilir. Kız nereye, ne yana gitse yılan kıpkırmızı karşısında dikilir. Kıpkırmızı, mercan kırmızısı, nar zamanı, nar çiçeği kırmızısı... Bir yurtta, bir yolda, bir çalı arkasında, bir ören içinde, çadırda uyurken, düğünde oynarken, koyun sağarken, çocuk uyuturken yılan kıpkırmızı karşısına dikilir. Yeşil otların, derin suların, ulu ormanların, tozların, karanlık bataklıkların içinden karşısına çıkar, kıpkırmızı. Hiçbir şey yapmaz. Önce kuyruğunun üstüne dikilir, sonra kızın önüne boylu boyunca kırmızı köz gibi upuzun serilir. Elindeyse, yüreğin var ise öldür sevdalı yılanı. Yılan kırmızıyı, nar çiçeğini sever. Nar çiçeğine, kırmızı giymiş kızlara sevdalanır.

Ak karayılan, çekil yolumdan.

Karayılan boyun büker, karayılan, soğuk yılan, kırmızı olmuş, daha kıpkırmızı olaraktan yoldan çekilir. Gece gelir koynuna girer, incitmez, dokunmaz.

Karayılan çık koynumdan...

Ceren Toprakkalenin karanlık surlarına baktı. Binlerce karayılan sıvanmışlar surlara. Gecede kıpkırmızı parlayarak surlardan akıyor, dört bir yanını sarıyorlar. Sağa dönüyor, yılan, sola dönüyor yılan... Halil, Halil. Haliiiil! Surlar yankılanıyor, Haliiiil, Haliiiil.

Ne güzel... Büyük, ak sıvalı konak. Elini ılıktan soğuğa vurmayacak, böyle yalınayak, başıkabak sürünmeyeceksin aç susuz, kir içinde, yağmur altında. Beş çocuğum oldu, beşi de üşütmeden, yağmurdan öldü. Çocukların ölmeyecek, çocukların ölmeyecek. Kapında otomobiller, yanında hizmetçiler, traktörler, topraklar, tarlalar, ışıklı büyük kentler senin olacak. Varıp da, yanından geçip de hiçbir vakit içine giremediğimiz, güneş gibi şavkının, ışığının altında duramadığımız.

Bir güneş oturtmuşlar ovanın ortasına, ışığı buğulanır, ışığı kaynar bütün gece, bir ışık ormanı tüter bütün gece, sabahlara dek. Yanına varamadığımız.

Kıl çadır, kıl çadır batsın. Dünyada ne kadar yel eserse, ne kadar yağmur yağarsa içinde. Bir topak şekeri bulamadığımız. Ceren, Ceren, Ceren çocukların ölmeyecek. Ne doğurursan yanında kalacak. Ceren, Ceren...'

Kendimi öldürürüm, dedi Ceren. Hiçbir şey istemiyorum. Hiç kimse konuşmuyor Cerenle. Çocuklar, kardeşleri, tekmil oba... Koyunlar, köpekler,

nazlı develer bile düşman kesilmişler Cerene. Kimse yüzüne bakmıyor.

Çocuğumu sen öldürdün Ceren. Ben öldürmedim aba. Allah öldürdü.

Allah öldürmedi, sen öldürdün. Yedi yıldır sana karasevdalı Oktay Bey. Varsaydın ona, biz de gitsek onun çiftliğine konsaydık çocuğum böyle yağmur altında kalmazdı, buyup da ölmezdi. Çocuğumu sen öldürdün.

Ben kimseyi öldürmedim. Siz beni öldürdünüz.

Halil de, Halil de öldü. Halili de sen öldürdün. Sen yedi yıl önce Oktay Beye varsaydın Halil de o köyü yakmazdı, böyle de dağa çıkmazdı, vurulup da ölmezdi. Kanlı gömleği de böyle bize gelmezdi. Halili, Halili, Halili de sen öldürdün.

Halil ölmedi.

Kocam Çukurköprü dövüşünde öldü.

Oğlum Dumlukale dövüşünde bir adam öldürdü. Kerem kaçtı gitti.

Kardaşım başını aldı da gitti.

Senin yüzünden Ceren. Senin yüzünden.

Senin.

Soluk alamıyor Ceren.

Nesi var Oktay Beyin. Dal gibi uzun, bıyıklı, iri kara gözleri var. Soylu bir

Türkmen Ağasının oğlu. Yabancı değil, bizden olurlar. Aynı bizim gibi konuşuyorlar. Daha yeni yerleşmişler. Çadırdan konağa geçeli dahaca yirmi yıl bile olmamış. Koyunlarını, çadırlarını, altınlarını satmışlar, toprak almışlar. Akıllılık etmişler. Huyları suyları bizim huyumuz. Yürüyüşleri, gülüşleri bizim gibi. Töreleri bizim töremiz.

Oktay Bey seni altına boğacak. Atlasa, ipeğe, kutnu kumaşa, lahuri şala boğacak seni. He de, Ceren.

He demezsen bırak obayı, başını al da nereye gidersen git.

Oktay Bey gitti, hazırlık için... Diyor ki, yedi davullu, yüz köçekli, ulu toylu düğün kuracağım ki bütün Çukurun parmağı ağzında kalacak. Ben Yörüğüm, diyor Oktay Bey. Adım Yörük, sanım Yörük. Çaresizlikten yerleştik toprağa... Sizin gibi çaresiz kodular bizi de... Ama töremizi bozmadık. Yolumuzu yol eyledik, atalarımızı, Yörüklüğümüzü inkar etmedik. He de Ceren.

Kanı çekmiş. Kan kanı çeker. Bir yerli, bir köylü, bir Çukurovalı böylesine yanar mı bir Yörük kızına. Kan kanı çeker. Oktay Bey bizden. Hemi de Bey oğlu Bey.

Sen öldürdün hepimizi, sen söndürdün yuvamızı, ıssız koydun ocağımızı.

Sabah oldu. Sabah acı haberlerle geldi. Gece köylüler sürüyü, çobanları ekinlerde yakalamışlar. Dövüş olmuş. Yüzlerce köylü sabaha kadar çobanları,

Fethullahı dövmüşler. Hüseyinin kolu kırılmış, Duran yürüyemiyor, sürünüyormuş. Fethullah kan içinde bir tarlanın ortasında yarı canlı yatıyor, durmadan ağzından burnundan kan boşanıyormuş. Köylüler, sürüyle çobanları Toprakkale karakoluna götürmüşler.

Ceren, Ceren, Ceren... Olmaz ol Ceren! Sen ettin bu işi... Kırmızı, uzun, uzun dilli yılanlar. Toprakkalenin kara, benekli, yüksek surları... Ölüm gibi dikiliyor.
Ceren, Ceren...

Yalnızağaçtan ta Anavarzaya kadar çeltik tarlaları. Çeltikler sarı başaklarını dolu, verimli saçaklanmışlar. Irgatlar bellerine kadar çemrek, tarlaların ortasında; binlerce. Kimi çeltik biçiyor, kimi biçilenleri sırtlanarak harman yerine götürüyor. Irgatlar çamura batmış bir karınca katarı gibi harman yerinden tarlaya, tarladan harman yerine çekiliyorlar. Tarlalarda traktörler, batoslar. Batoslar bir yandan tane, bir yandan sap kusuyorlar. Kerem önce merakla bu tarlaları dolaştı. Bir kedi merakıyla batosu, traktörü, kamyonları, harmanı, ırgatları yokladı. Öğle oldu, sıcak kızdırdı. Sonra Kerem acıktı. Bir arkın göleğinde, göleği çepeçevre sarmış salkımsöğütlerin altında çocuklar oynuyorlardı. Kerem güvenli bir içgüdüyle çocukların yanına gitti.
Karakol köyün dışında tek başına kalmış yayvan, han gibi bir toprak damdır. Önünde, içinde yalnız kadife çiçekleri dikili, o da toz içinde kalıp yarı yarıya kurumuş bir bahçesi vardır. Bayrak gönderinde iyice solup bozarmış, ayı yıldızı

belirsizleşmiş bir bayrak dalgalanıp durur. Anayol köyle karakol arasından geçer. Yol, karakola elli adımdır. Yolun kıyısında tek tük cilpirti çalıları nasılsa kalmıştır. Cilpirti çalısı topluluklarını böğürtlenler, yabanıl otlar sarmıştır.

Yağmur yağıyordu. Kerem cilpirti çalısının içine sinmiş, gözlerini de karakolun kapısına dikmişti. En küçük bir devimini kaçırmıyordu. Karnı da çok açtı.

Karakola elleri birbirine kelepçelenmiş bir delikanlıyla bir kız getirdiler. Kızın yüzü ıpıslaktı. Saçları darmadağın birbirine dolanmıştı. Delikanlı candarmaların önünde başı yerde karakola girdi.

Az sonra karakoldan kızın bitip tükenmeyen çığlığı duyuldu. Kerem ürktü. Buradan kaçıp gitmeyi birden istedi. Ama şahin... Şahini gönlünde bir havalandı, geri Çukurovanın düzüne indi. Anavarza kayalıkları gün ışığı altında sırça saraylar gibi ışıldadı. Kerem öyle gördü. Çok yılan varmış şu Anavarza kayalığında da, diye düşündü. Yılanların başı orada yaşarmış. Yılanların başı üstüne bir hikaye anımsamaya çalıştı ama olmadı. Bölük pörçük bir şeyler geçti gözlerinin önünden ama, birden silindi. Candarmalar yaşlı, erkeği çok şişman, kadını çok uzun, zayıf, savanlara sarınmış iki insanı yüzlerine tükürerek dama soktular.

Keremin birden gözleri acıdı, boğazı kurudu:

Aaah, dedem, diye inledi. Aaah, soylu dedem, kim bilir neredesin şimdi. Ya kara toprağın altında, ya da hastasın. Ya da bu alçak Çukurovalı yatırmıştır seni sopanın altına dövüyordur.

Dedem ağlamaz. Hiç mi hiç ağlamaz. Onun gözünden yaş geldiğini kimsecikler yüz yıldır görmemiştir. Dedem, Haydar Usta, ulu Haydar Ustanın torunu... Keşki benim adımı da Haydar koysalardı. Ulu Haydar Usta, dedemin dedesi ta Horasandan gelmiş. Avşarlının koca Beyi, üç tuğlu vezir dedemin kapısında bir kılıç almak için tam bir yıl beklemiş. Büyük Haydar Ustanın kılıcını kullanırlarmış şahlar, padişahlar. Yaaa, işte öyle.

Şimdi de benim dedemi karakollara sokup iyice döverler. Kan işetirler. Ama dedem sağlamdır. Horasan toprağıdır, ölmez. Demirciler Ocağı bizim ocağımız. Bu ocağa gelip de eşiğine yüz sürene kurşun geçmez, kılıç işlemez. Olur mu? Olur ya, Allah böyle yapmış. Beyler, padişahlar, yiğitler, paşalar, şahlar gelmiş eşiğimize yüz sürmüş. Her gelen, eşiğe yüz sürmeye her gelen kişi, bize, eşiğimize yeşil gözlü, yaaa, yemyeşil, zümrüdü yeşil gözlü, boynu uzun, kulakları kalem, soylu Arap atlar getirirmiş. Atın en soylusu yeşil gözlü olur. Yeşil gözlü at bulunmaz. Bulunursa şahin gibi olur. Öyle uçar. Çadırımızın kapısında don don bir at yılkısı... Dedem her gün birisine biner.

Aaah, dedem, Şu Ceren kız da... Ne olur kız varıversene Oktay Beye... Bak yıllar yılı ardında sürünüyor. Boynu bükük.

Birden Oktay gözlerinin önüne geldi, sarkık dudakları, öküz gözleri, küt parmakları... Öfkelendi. Ceren, ya Ceren? Dünya güzeli, sırma saçlı... İç geçirdi. Bir büyük olsaydı Cereni alır kaçırırdı. Şimdi bile kaçırırım, bu cehennemden kurtarırım Cereni. Şahini aklına düştü. Aaaah, şahini onu buraya böyle bağlamamış olsaydı Cereni kaçırırdı. Hem de nasıl! Fıkara Ceren, bütün oba, anası babası, soyu sopu herkes ona düşman. O pis adama varmıyor diye, varıp da obayı onun pis tarlalarına yerleştirmiyor diye...

Ben Cerene düşman değilim, diye söylendi.

Öyleyse şimdiye kadar neden konuşmadım onunla, ötekiler gibi? Korktum, utandım. Ne var utanacak? Şimdi şahinimi alır almaz, obayı bulur bulmaz doğru

Cerene. Nasılsın Ceren aba? İyiyim Kerem. Ağlar. Aaah, Kerem, soylu, Demirciler Ocağı piri, dal boylu dedeni yaktılar. Cayır cayır yaktılar... Son solukta, aaah Kerem, diye inledi. Sen yoktun. Şahinimi aldım geldim aba. Seni buradan, bu cehennemden Aladağın ardına kaçıracağım aba. Kaçıracağım! Seni bu cehennemden kurtaracağım. Halile götüreceğim. Birden durdu. Olmaz, dedi. Halil öldü, dedi. Ben senin yanından hiç ayrılmayacağım.

Karakoldan kızın çığlıkları iniltiye dönüşerek daha geliyordu. Öldürdüler,
dedi Kerem. Aaaah; öldürdüler.

Birden ürperdi. Ceren de yandı o gece, bütün oba, anam da yandı. Herkesi
yaktılar. Ben ne yapayım şimdi tek başıma? Kimsiz kimsesiz. Kimse bilmez ki
ben ocaklı soyuyum. Benim eşiğime yüz sürene kılıç işlemez, kurşun geçmez.
İlaçlar kaynar koca kazanlarda Demirci Ocağı çadırının önünde, her derdi
iyileştiren. Her bir derdi. Akın akın köylüler, fıkaralar, sıracalılar, yaralılar,
sıtmalılar gelir kapımıza, iyileşirler, ilaç alırlar, anadan doğdukları gibi tertemiz
olurlar.

Aaah, Ceren, aaah, dedem, aaah... Beyimiz kötü. Süleyman Kahya hiç
konuşmayan korkak bir adam. Eski Beylerimiz, Süleyman Kahyanın dedesi,
gözü kanlı kartallar gibi. Ulu Haydar Usta kartallar gibi... Aaah, ah, yaktılar!
Yaktılar Kerem, yaktılar.

Şu şahini nerde bulmalı? Üç gündür bu çalının içinde beklerim, bir de hırsızlık
yaptım. Elalemin yüzüne nasıl bakarım? O da gece. O da fıkara çamur içinde
çeltik ırgatlarının ekmeği... Ya aç kalırlarsa fıkaralar? Benim yüzümden...
Birden gözlerine inanamadı. Şahini, şahini, kendi şahini, bir sarı, ince, üfürsen
yıkılacak çocuğun elinde. Ooooh, şahini gördü ya... Gerisi kolay... Çocuk elinde

şahin karakola girdi. Kızın inlemeleri, bağırtılar, küfürler geliyor damdan.

Çocuk, elinde şahin, bir candarmayla dışarı çıktı. Şahine bir şeyler yedirmek istiyorlar. Şahin yemiyor. Birden Keremin yüreğine taş gibi bir acı oturdu. Ya, ya şahini öldürürlerse, bakamayıp, ne yiyeceğini bilemeyip öldürürlerse... Yaa!

Gözlerini bir an şahininden ayıramıyor, göğsünde yüreği demircinin çekici gibi bütün bedenini dövüyor, sarsıyordu.

Yedi, diye sevindi. Ayağa fırladı, hemen de geri çalılığın içine pustu. Az sonra da çocuk, elinde şahini, karakoldan uzaklaştı, köye doğru yollandı, evlerin arasında yitti.

Kızın iniltileri kesildi. Karakola kan içinde dört beş adam daha geldi. Hepsinin de başı kanlı ak bezlerle sarılıydı. Üçü topallıyordu. Bunlar Aydınlı, dedi Kerem. Kim bilir hangi obadan. Başı sarılı adamlardan sonra bir kamyon dolusu köylü geldi karakola. Bağırıyor, çağırıyorlar, ne dedikleri anlaşılmıyor. Çok öfkeliler. Öldürecekler, dedi Kerem. Zaten döve döve öldürmüşler.

Aaaah, dedem, keşki dilim kuruyaydı da şahini o gece istemeseydim. Yerine kışlak isteseydim, ne güzel... Aaah, dedem, onu da böyle karakollarda öldürüyorlar.

Bir dillidüdük sesi duyuldu. Kulak verdi dinledi. Dillidüdük sesiydi gelen ama kim çalıyorsa çalamıyordu. İçine bir hoş, umutlu, bilen bir duygu yayıldı. Cilpirti çalısının içinden yılan kayar gibi kaydı, yola çıktı, ayağa kalktı. Düdüğün sesi söğütlerin oradan geliyordu. Oraya yöneldi. Dört beş çocuk söğütlerin altında kırık bir düdüğü öttürmeye çalışıyorlardı. Bir o deniyor, bir öteki, bir türlü beceremiyorlar.

Kerem karşıya, bir kamış kökünün sekisine oturdu, onları seyretmeye başladı. Çocuklara gitmek istiyordu ama çekiniyordu. Bu çocukların da yüzü ne asık. Uzun boylu, ip gibi, bükülmüş çocuk sinirli, kamışları kesiyor, uğraşıyor, düdüğe dilini takıyor, bir türlü öttüremiyordu. Çaldıkları düdük de bozuldu. O da bir türlü ötmüyor. Çocuklar çalıştılar çalıştılar, kamışlar kestiler, kırdılar, öfkelendiler, bir türlü düdüğü öttüremediler. Kerem, beceriksizler, beceriksizler, diyor içinden gülüyordu. Çocuklar iyice öfkelendiler, ellerinde ne kadar kamış varsa kırdılar suya attılar. Uzun boylusu elindeki çakıyı hırsla söğüdün köküne sapladı, geldi yarın başına oturdu. Ötekiler de gelip onun yanına oturdular. Öfkelerinden hiç konuşmuyorlardı.

Adam mı bunlar, diye içinden geçirdi Kerem. Çocuk mu bunlar! Ellerinden bir düdük yapmak bile gelmiyor. Bir de şahin besleyecekler de, av yapacaklar, şahin

uçuracaklar da... Aah, aah, karakolun paşası Nuri ah! Ah, dedem, aaah, aaah, gurbet el ah!

Çocuklar oturmuşlar, birbirine küsmüşler gibi, ne birbirlerinin yüzlerine bakıyorlar, ne de konuşuyorlar. Taş kesilmişler orada, öylecene, feleklerine kahretmişler, duruyorlar. Birisi fıkara, şalvarı bozarmış, yırtılmış, mintanı çizgili, solmuş, o da yırtık. Birisinin kara şalvarı yeni, parıl parıl ediyor, çizgili mintanı kırmızı, sarı, yeşil, mor çizgili... O da yeni. Ayağında da sarı bir ayakkabı var, kundura. Ne güzel. Ötekiler hep yalınayak. Bu Ağanın oğlu olacak. Ya da ocakları var. Kimbilir ne ocağı. Belki onların da ocağı Demirciler Ocağı, kim bilir.

Kerem ayağa kalktı, çocuklara doğru birkaç adım attı. Çocuklar onu çoktan görmüşler, aldırmamışlardı. Kerem onlara yaklaşınca başlarını çevirip baktılar. Kerem birkaç adım daha atıp durdu. Göz göze bir süre bakıştılar. Önce Kerem gülümsedi; sonra çocuklar. Kerem onların yanına vardı oturdu. Bir süre hiç konuşmadılar, bakıştılar. Sonra bakışıp gülüştüler. Kerem cebinden çakısını usul usul çıkardı, çakı çocukların gözünden kaçmadı. Uzun boylusu:

Keskin mi kardaş? dedi.

Kerem en sıcak, azıcık yaltaklanan gülümsemeyle gülümsedi: Çok keskin,

dedi, azıcık da utanarak. Bizim soyumuz Demirciler Ocağı soyu da, onun için bizim yaptığımız bıçaklar çok keskin olur, çoook. Bu bıçağı, dedem Haydar Usta yaptı. Hiç duydunuz mu Haydar Ustayı? Herkes bilir de... Kılıç yapar. Bir kılıç yaptı şimdi, onu da İsmet Paşaya götürecek, o da bize toprak verecek.

Sizin toprağınız yok mu? diye sordu sarı kunduralı, kara gözlü çocuk.

Uzun boylusu karşılık verdi:

Bunlar Aydınlı Yörüğü, dedi. Bunların hiç toprakları olmaz. Herkeslerin toprağına konarlar göçerler. Herkeslerin ekinlerini yayarlar. Adam da öldürürler. Karakollarda da hırsızlık yaptıklarından ötürü, bunları öldüre öldüre döverler, parça parça ederler. Avratlarını da ellerinden alırlar. Bunların mezarları bile olmaz. Babam öyle dedi. Bu Yörükler, dedi, mezarsız millet...

Sarı kunduralı:

Yalan, diye dikeldi. Senin baban zaten hep yalan söyler. Mezarsız millet olmaz. Olamaz. Karakolda Yörükleri çok dövüyorlar, onlar kimsesiz de ondan. Onların hükümetleri yok da ondan. Yaaa... Onların mezarları yok da, nereye, nereye, nereye gömüyorlar ölülerini? Öteki çocuklar:

Onlar ölülerini kayaların başına bırakıyorlar. Yüce dağlardaki kayalıkların. Kartallar yiyor ölülerini... Babam öyle dedi işte.

Senin baban bilmez. Senin baban bizim traktörü bozdu. Hemi de benim gözümün önünde. O, hiçbir şey bilmez. Benim babam da onu işten attı. İnsan hiç ölüsünü hiç kartallara yedirir mi?

Yedirir, dedi öteki çocuklar inatla, bozulmuş.

Keremin çakısı elden ele dolaşıyordu. Uçtaki küçük çocuk:

Bakın bakın, diye bağırdı. Kılı kesiyor. Kılı, kılı, kılı...'

Şaşkınlıktan gözleri büyümüştü. Teker teker, çakıyı alıp kılı kesip kesmediğini denediler, kesiyordu. Kereme saygıları arttı. Uzun boylu çocuğun konuşması Keremin ağırına gitmişti.

Bizim mezarımız olur. Ama biz bir yerde duramadığımızdan ölülerimizin mezarları nerdedir, bilemeyiz. Bizim obada hiç kimse de hırsızlık etmez. Ama karakolda nedense candarmalar bizi çok dövüyorlar. Üç gün önce de Deliboğada bizim obayı yaktılar. Herkes, dedem, anam, kardaşlarım, cayır cayır yandı. Atlar, eşekler, koyunlar da yandı. Çocuklar da yandı. Ceren de yandı. Çadırlar da yandı. Köpekler de yandı. Bir ben kaçtım da kurtuldum.

Çocuklar sustular, gözlerine yaş doldu. Nerdeyse ağlayacaklardı. Uzun boylu çocuk:

Bana küsmedin ya, dediklerime? Kerem:

Küsmedim, dedi.

Benim babam herkese kızıyor. Kızıyor da böyle sözler söylüyor, değil mi
Hasan?

Sarı kunduralısının adı Hasandı. Hasan:

Öyle, dedi, ama babam diyor ki o kötü bir adam değil. Demek sizi yaktılar,
öyle mi?

Yaktılar, dedi Kerem. Kül oldu bütün oba...

Sen ne yapacaksın şimdi? dedi Hasan.

Bilmem, dedi Kerem.

Adın ne? diye sordu uzun boylusu.

Kerem, dedi Kerem. Benim adımı önce Haydar koymuşlar, sonra anam
Kerem yapmış. Yandı gitti anacığım.

Şimdi sen nereye gideceksin, ne yapacaksın? dedi Hasan yeniden.

Hiç bilemiyorum, dedi Kerem. Ne bileyim ben. Kimin kimsem kalmadı ki...
Hepsi yandı.

Yandı, dedi uzun boylu çocuk. Çok yazık. Bir başına kalmak kötü.

Yandılar, dedi Hasan.

Öteki iki çocuk da söze karışmak istiyor, sesleri bir türlü çıkmıyordu. Tıkanmış

kalmışlardı. En sonunda en küçüğü boğuk bir sesle: Cayır cayır, dedi. Kim bilir yanarlarken nasıl bağırdılar. Bir de karakolda dövdüler onları. Onlar da yandılar.

Gözyaşlarını tutamadı. İri iri damlalar yanaklarından aşağı indi. Ağlama Osman, dedi Hasan.Ölenle ölünmez. Yanmak kötü. Acı... Kerem yalnız kalmış. Üstelik aç da şimdi.

Osman: Ben şimdi gider ona yiyecek getiririm, dedi fırladı. Kerem:

Dur Osman, dedi arkasından koştu. Dur kardaş. Azıcık bekle. Osman bekledi. Kerem:

Buraya gelin hele, dedi duyulur duyulmaz.

Çocuklar bir araya gelip birbirlerine korkuyla sokuldular. Kerem sesini daha da alçaltarak:

Başıma gelenleri kimseye söylemek yok: Bizi yaktıklarını... Büyükler duyarlarsa düşmanlarımıza da duyururlar, onlar da beni bulurlar yakarlar, dedi.

Hasan:

Doğru, dedi. Yakarlar. Kimseye duyurmak yok.

Uzun boylusu:

Babama bile söylemem.

Kimseye, dedi küçüklerden birisi. Dursun.

Yakarlar Keremi de...

Şimdi beni yakmak için arıyorlar. Üç gün bir atlı, kara bir atlı beni üç gün, üç gece kovaladı. Saklandım. Elinde de bir yangın, arkamdan geliyor, dağı taşı yakıyordu. Suların içine girdim, kurtuldum. Birinde ben bir hıltanlığa girdim. Atlı hıltanlığı dört yandan alıştırdı; ben yanmadım. Bir tek büyük benim burada olduğumu duyarsa, öteki büyüklere söyler, düşmanlar da beni duyarlar, kara atlı da gelir beni burada bir iyice yakar, kül eyler, dedi.

Kül eyler, dedi Hasan.

Sen çabuk eve git, kimseye görünmeden peynir, ekmek, domates, ne varsa al gel, biz de yeriz Keremle. Kimse bilmeyecek.

Osman:

Nerede yatar Kerem? diye sordu. Hasan:

Sen git gel hele, bir yolunu buluruz. Büyük tavrı takındı. Bu kadar adam bir çocuğu mu saklayamayacağız, öyle değil mi?

Saklarız, hem de hiç kimse bulamaz! Bulamaz Keremi...

Osman koşarak uzaklaştı.

Kerem sevinçliydi. Çocuklarla iyice arkadaş olacak, ondan sonra onlara şahin işini açacaktı. Hep birden şahini çalmanın bir yolunu nasıl olsa bulurlardı. Yeter

ki büyükler duymasın kendisinin burada olduğunu.

Kerem:

Bir de beni öldürmek için Oktay Bey arıyor. Oktay Bey sevdalandı Cerene.
Ceren de Halile sevdalı. Oktay Bey Halili öldürdü. Kanlı gömleğini getirdi
Cerene verdi. Al Ceren, dedi. Ceren Halilin kanlı gömleğini alınca çok ağladı.
Kendini kayanın başından aşağı atıyordu, tuttular. Oktay Beye dedi ki Ceren,
beni de Halil gibi öldürsen sana varmam, dedi. Oktay Bey de tabancasını çekti,
her yere, herkese kurşun sıktı. İşte, yaaa, öyle oldu. Oktay Bey sevdadan
delirmiş dediler. Dedem dedi ki...

Hasan sabırsızlanmıştı:

Oktay Bey seni neden öldürecek? diye coşkuyla, acıyla sordu. Kerem şaşırdı.

Sahi neden öldürecekti onu Oktay Bey? Bocaladı, bir şey bulamadı.

İşte öldürecek, deli değil mi? Deli o. Sevda delisi. Deliler adamı öldürürler.

Baktı ki deli sözüne Hasan kanmadı. Onun gözlerinde inançsızlık çaktı. Her
şeyi berbat edecekti.

Bak, dedi, Hasan, sen gel hele şuraya. Kulağına eğildi. Gel de sana
söyleyim, kimse bilmemeli senden başka.

İki çocuk yan yana, ötekilerin meraklı bakışları altında söğütlerin arkasına gittiler. Kerem Hasanın kulağına ağzını dayadı:

Babam, dedi, Oktay Beyin kardeşini öldürdü. Onlar Halili öldürdüler ya, Halil de babamın arkadaşı olurdu, sen nasıl benim arkadaşımsan, babam da Halilin öcünü almak için Oktay Beyin kardeşini yakaladı, işte şu görünen Anavarza kayalıklarında yatırdı, boğazladı, koyun boğazlar gibi kesti. Kimseye söyleme olur mu? İşte babam yanınca da Oktay Bey öcünü almak için beni arıyor. Beni yakalayacak, oraya, işte şu kayalıklara götürecek, orada beni yatıracak, boğazlayacak. Kanım da fışkıracak üstüne başına. Kimseye söyleme olur mu? O kara atlı var ya, beni üç gün kovalayan, Oktay Beydi o. Beni yakıyordu. Boğazlamak için yakmadı.

Öteki çocuklar söğütlerin arkasına sinmişler, büyümüş gözlerle, kulak kesilmişler, Keremin ne anlattığını duymaya çalışıyorlardı. Hasan onları gördü:

Kerem, dedi, Bunlara da söyleyelim. Ayıp olur. Çocuklardan kimseye, büyüklere laf çıkmaz. Süllü iyi bir çocuktur. O uzun boylusu...

Kerem:

Mademki sen onlara güveniyorsun. Arkadaşların. Söyleyelim. Hasan zaferle ötekilere seslendi:

Gelin çocuklar, sizlere de anlatacak.

Kerem baştan başladı, bire bin katarak, Oktay Beyi, Cereni, babasını, kesilen adamı onlara anlattı. Çocuklar dehşet içinde kalmışlar, korkuya kapılmışlardı.

Hasan:

Korkma Kerem, dedi: Burada seni kimse öldüremez, kimsecikler yakamazlar. Biz var iken... Öyle değil mi Süllü?

Süllü kabardı, bükük bedeni doğruldu, yüzü karardı, sertleşti, Keremin elini, titreyen eliyle sımsıcak tuttu, güvenli bir sesle:

Sen hiç korkma Kerem, dedi.

Keremin yüzü korku, yılgınlık, pişmanlık içindeydi. Nerdeyse ağlayacaktı.

Hasan, Süllü, öteki çocuklar bunu gördüler.

Süllü, durgun, korkusuz:

Bize güven, dedi. Seni bütün dünyadan saklarız. Seni elimizden Vali bile, Onbaşı bile, Kaymakam bile, Hasanın babası bile alamaz.

Hasan:

Babam bile, diye övündü. Korkma sen. Biz yanmadan seni cayır cayır yaktırmayız.

Yaktırmayız, dedi öteki çocuk.

İçlerinde derin bir kahramanlık, koruma, fedakarlık duygusu kabarmıştı.

Keremin birden yüzü ışıdı, güldü, çakısını Hasanın elinden aldı.Öyleyse,

Osman gelinceye kadar ben de size düdük yapayım. Hem de size düdük çalmasını öğreteyim.

Kamışlara yürüdü, hemencecik kalın, uzun bir kamışı kesti, yere oturdu,

soymaya başladı.

Aladağın koyağında, Mordelik kayasında, mağaranın içinde Mustanın

yaralarını Meryemin merhemleri iyileştirdi. Kel Musacık ona hep yağ bal,

yoğurt, et ekmek taşıdı. Mustan onun tek umuduydu. Halili neden öldürmek

istiyordu? Yalnız Ceren, yalnız toprak için mi, değil. Oktay Beyle el altından bir anlaşması mı var? Ne vermiş de ona Oktay Bey, Kel Musacık Halile böylesine can bir düşman olmuş? Ya da çocukluktan kalma Halille bir alıp veremediği mi var? Kimsenin bilmediği, Halili öldürtmek hırsı olmasa Musacık Mustana böylesine bakmazdı. Kitaba el basarım ki bakmazdı. Ulan Kel Musacık alacağın olsun. Mustan ayağa kalktı. Yarasının yerinin izi bile kalmadı. Şişmanladı, bıyığını uzatıp burdu. Eski halinden şimdi daha iyiydi.

Gel bakalım Resul Ağa, geeel!

Resul Mustanı karşısında görünce birden bir irkildi, sonra kaçmak için yöresine bakındı, gözleri fır döndü. Sarardı. Dudakları, boğazı, burnu kurudu. Birden terledi, su içinde kaldı. Dizlerinin bağı çözüldü.

Gel geeel, Resul Ağam, geeel, bu dağların padişahı da, Köroğlusu da sensin. Çoban Resul inliyordu. Mustan karşıda durmuş, eli tetikte, tüfeğin namlusu tam Resulun alnında, gülüyordu.

Yahu, çok da korkakmışsın Resul Ağa...

Resul yere oturmuş kalmış, başı göğsüne düşmüş, taş gibi, topraktan bir parça gibi hiç kıpırdamıyordu. Mustan da konuşmayı kesmiş, eli tetikte, öyle dikilmiş, duruyordu. Aradan böylece uzun bir süre geçti. Mustan bir taşa sekilenip oturdu.

O da öteki gibi hiç konuşmuyor, susuyordu.

Sonra Mustan birden bağırdı, bağırmasıyla birlikte tetiğe bastı.
Çoban Resul ok gibi yukarı fırladı geri düştü. Mustan onun ayaklarının dibine,
sağına soluna kurşun döşüyordu. Her kurşunda Resul bir yukarı sıçrıyor, sonra
yere yığılıyordu.

Eeee, Resul Ağa efendimiz, senin gibi bir ağa efendi tekmil Toros ülkesinde,
Binboğalarda, güneşi çok Anadoluda, bütün Çukurovada yok. Eeee, beni tutsak
kılıp da işkence yaptıklarının hesabını nasıl vermek istersin? Yanındaki çinke
taşa bir de kurşun sıktı. Taşın kırıkları Resula değdi, Resul sıçradı ama, bu sefer
yere yığılmadı. Mustana doğru birkaç adım attı, durdu. Yalım gibi gözlerini
kırpmadan Mustanın gözlerinin içine dikti. Gözleri ışıl ışıl yanıyordu. Mustan
şaşırdı, ürktü, korktu. Kendisini hemen toparlayamadı. Ölü birden dirilmiş,
canlanmış gibiydi. Neden sonra kendini toparlayan Mustan yürekten
bir kızgınlıkla bağırdı:

Söyle ulan, bana hakaretlerini, işkencelerini nasıl ödeyeceksin?

Senin gibi yalvararak, ayak öperek değil... Ödesem ödesem ölerek öderim,
dedi, sert tok, bütün sonucu şimdiden kabullenmiş.

Mustanın öfkesi birden geçti. Şaşkınlığı daha da büyüdü. Bunu hiç
beklemiyordu. Daha önce; böyle böyle olacak, Resul bunu söyleyecek deseler
ona düş gibi gelirdi.

Yaaa, öyle ha, Resul Ağa? Ben de sana boşuna ağa dememişim. Demek sen benim gibi yalvarmazsın?

Yalvarmam, diye dikeldi Resul.

Sana her bir kötülüğü yaptım ama, canını da ben kurtardım.

Sesi ölümü şimdiden kabul etmiş, bütün olacaklara boş veren bir sesti.

Yalvarmazsın ha?

Yalvarmam, diye diretti Resul.

Mustan birden hançerini çekti, ayağa fırladı. Deli gibi olmuştu. Resulun üstüne atladı, kalçasına hançerini sapladı. Resulun tüyü bile kıpırdamadı, of bile demedi.

Soyun ulan, dedi. Resul aldırmadı, kıpırdamadı bile. Mustan onun belli belirsiz titrediğini sezince sevindi.

Soyun ulan! Öteki cansız gibi kalmıştı. İnceden bir titreme.

Soyun, soyun, soyun ulan.

Mustan bir anda onun bütün giyitlerini hançeriyle parçaladı,

Resul ortada bir anda çırılçıplak kaldı: Bütün bedeninde seğirmeler vardı. Kalçasından kanlar bacağına aşağı süzülüyordu.

Şu ağacın yanına yürü. Seni öyle birden öldürürüm mü sanıyorsun? Yürü!

Yürü ulan!.

Resulu elinden tutup ağaca sürükledi, beline dolalı, uzun, keçi kılından yapılmış örmeyi çözdü. Hiç kıpırdamayan çoban çocuğu ağaca dolaya dolaya, sertçe, sıkıca sardı. Örme, çocuğun bedenine oturdu.

Bundan sonra da benim gibi yalvarma. Yalvarma bakalım, dedi. Resul başını kaldırdı. Gözleri hiç değişmemiş, yılmamıştı. En küçük bir korkunun izi bile yoktu gözlerinde.

Yalvarmam, dedi. Ben adamım. Bir can için kimseye yalvarmam. Ben senin gibi bir adam değilim.

Yalvarma bakalım, dedi Mustan. Senin yiğitliğini şimdi göreceğim.

Oradan ayrıldı gitti, öteden kocaman bir diken kesti geldi. Dikeni usul usul çocuğun bedenine vurmaya başladı. Resulun bedeni azdan azdan kanıyordu. Öğleye kadar bedeni dikenle kamçıladı. Ta ki bütün beden kan içinde kalıncaya kadar. Sonra gitti, belindeki kabağı suyla doldurdu, getirdi Resulün üstüne boşalttı. Süt sağdı, sütleri de Resulun bütün bedenine sürdü.

Şimdi yalvarma bakalım, dedi dişlerini sıkarak. Ben gidiyorum. Seni sineklere bırakıyorum. Ben yarın sabaha gelirim.

Resul karşılık vermedi.

Mustan aşağı indi, Resulun kepeneğini aldı, sürüyü aşağıya, koyağın dibine

çekti götürdü.

Vay ananı avradını oğlan, diyordu. Vay ananı avradını. Adamın da böylesi
görülmüş değil. Vay ananı avradını... Bu çocuk bir canavar. Bunu öldürmeyince
olmaz. Bu, bu işkenceden bir kurtulursa, kökümüzü kurutur. Ya şimdiden dönüp
bunu bırakmalı, ya da öldürmeli. Vay ananı avradını çocuk, bana mısın demiyor!
Böyle bir it oğlu it dünyaya gelmemiştir. Bir de içi sızlıyordu. Böylesi bir
adama kıyılır mı? Keşki ben senin gibi değilim ben bir can için sana
yalvarmam dediğinde, çocuğu bu yiğitliğinden dolayı bıraksaydım. Bunu
söyleyen bir insana dokunulmaz, bırakılır, elleri de öpülürdü. Ulan, ne
aslanmışsın sen Resul! Resuldan bütün çektiklerini unuttu. Öyleyse böylesi
yaradılışta, yiğit bir adam bana onca işkenceleri nasıl yaptı?

Birden yüreğine tıp etti. Bu çocuk oynuyordu benimle, diye düşündü.

Vallahi oynuyordu. İşkence filan bilmiyor, eline düşürmüş bir adamı,
oynuyordu. Sonra da: Böyle de oyun olur mu? diye geçirdi kafasından. Olur
mu? Bu çocuk kimsiz kimsesiz. Çok işkence etmişler ona. Çocuklara çok
işkence ediyorlar. Hele öksüzlere... Bu da beni bulunca öcünü benden aldı.
Döneyim de şu garibi bırakayım.

Mustan böyle böyle düşünerek akşamı etti. Poyraz esiyordu, ayazdı. Soğuk eli
ayağı donduruyor, ortalık buz kesiyordu. Bu çocuk sabaha kadar böyle kalırsa

donar ölür. Donsun ölsün, diye bağırdı kendi kendine. Varsın donsun deyyus.
Zalim hayvan. İt. Donsun!

Bugünlerde Halil de buralarda geziyormuş. İki gün önce Üç Kardeşlerde candarmalarla çarpışmış, üç candarmayı yaralamış. Mustan: Keşki, diye geçirdi içinden; Kör Aliye burada olduğumu söylemeseydim. Çocuğu bulup hemen öldüreceğimi sanıyordum. Şimdi ne yapalım? Halil; parmak kadar bir çocuğa bunu yaptığımı görürse ne der, ne düşünür benim hakkımda? Çocuğu bırakayım. Zavallı, fıkara bir çocuk...

Sonra hemen vazgeçti. Yalvarmayacak mı bu it oğlu it? O yalvarmazsa, Halil de görse, sülalesi de, İsmet Paşa da görse vız gelir. Halil görürse onun yaptığı alçaklıkları... Bir bir anlatırım Halile. Sonra Halil nereden görecek çocuğu? O zamana kadar çocuk ya yalvarır, ya da ölür gider. Ya sürünün sahipleri?

Aramazlar mı çocuğu? Bir çobanı kim arar, aylarca arayıp sormazlar. Hele böylesi gözü pek, Allahın bin belası çocukları...

Sürü önünde. Otluyor. Soğuk azıttıkça azıtıyor. Ay doğmuş, testekerlek. Ayaz kemiğe işliyor. Mustan uyuyayım, diyor. Şu çocuğu gözümün önüne getirmeyeyim, diyor, olmuyor. Çocuk geliyor, geliyor, gözünün önüne dimdik, kan içinde gülerek, çivi gibi gözleri ışıltıda karşısına dikiliyor. Mustan çocuğa

yalvarıyor. Etme eyleme Resul, bir kere, azıcık yalvarıver de senin ayağına turab olayım. Haydi Resul... Bir de bakıyor ki Mustan, çocuktan süt isterkenki gibi başlamış yalvarmaya.

Nedir bu? Onun, bir parmak çocuğun yaptığı da, benim gibi eşşek kadar bir

adamın yaptığı da... Ne istiyoruz böyle birbirimizden? Ne kadar tat alıyoruz böyle birbirimizi aşağılamadan! O beni hiçbir sebebi yokken günlerce bir çanak süt için yalvarttı, aşağıladı. Beni aşağılar yalvartırken zevkten tiril tiril titriyordu it. Buna karşılık o yalvarıp aşağılanmayınca ben öfkeden kudurdum. Neden aşağılıyorlar insanlar böyle birbirlerini? Neden, neden, neden? Birbirlerini aşağılamaya can atıyorlar, deli divane oluyorlar. Şimdi aşağıda Çukurovalılar kim bilir bizimkilere neler yapıyorlardır. Onların onurlarını kırmak, onları küçültmek, kötülemek için neler yapıyorlardır, neler! Bir başkasını aşağılayan insan önce kendisini aşağılamıyor mu? Bunun kimse farkında değil mi? Ağacı, kuşu, akarsuyu, börtü böceği, yerdeki karıncayı, en alçak insanı kutsayan, yücelten, güzelleştiren inşan güzelleşir, öyle değil mi?. Niçin insanlar azıcık akıllı, azıcık daha güçlü değiller? Neden Mustan, neden? Bir çocuk, parmak kadar, taş yürek bir çocuk aşağılanmıyor diye deli divane oluyorum, neden,

neden, neden Mustan? Herkes, uçan kuş bile şimdiye kadar seni aşağıladı da
ondan mı? Neden Mustan? Ceren, Halil, tekmil oba, seni aşağıladı da ondan mı?
Topunun öcünü bir çocuktan almaya kalkıyorsun, öyle mi Mustan?

Ertesi gün öğleye doğru Mustan Resulun yanına gitti. Resul ağacın gövdesine
yapışmış kalmıştı. Uzaktan bakınca hiç soluk almıyordu. Çocuğun bedeninde en
küçük bir can eseri yoktu. Mustan uzakta durmuş, bu ölü bedeni seyreyliyordu.
Çocuğun kurumuş küçülmüş, kan içinde kalmış, tepeden tırnağa sinek sıvanmış
bedeninden küçücük bir kıpırtı bekliyordu. Bekliyor, çocuğa bir türlü
yaklaşamıyordu. Sonunda canını dişine taktı, gözlerini yumdu, bir atılışta
çocuğun yanına vardı, ipi hemencecik çözdü, çocuk yere yuvarlandı. Mustan
onu dinledi. Yüreği atıyordu. Sevindi. Resulu aldı, öteye yumuşak otların üstüne
götürdü. Belinden sukabağını çıkardı, yağlığını da boynundan aldı, bir iyice
çocuğu ova ova temizlemeye başladı. Kabağın suyu yetmedi, çocuğu sırtlayıp
yakındaki pınara götürdü, onu tertemiz yıkadı. Sırtındaki torbasında Musacığın
getirdiği merhemler, çamaşırlar vardı. Resulu iyice merhemledi. Çamaşırlarını
giydirdi, kepeneğe sardı. Çocuk daha rahat soluk alıyordu şimdi, ama gözlerini
açamıyordu. Karşıya hemencecik bir ateş yakıp, çocuğu ateşin yakınına çekti.
Başında bekledi. İyi ki ölmedin Resul, dedi. Aslan Resul. Dayandın ulan.

Helal olsun. Kendine geldiğinde istersen öldür beni. Bağırdı: Aslan, aslan, aslan Resul. Resul gözlerini açtı geri kapadı. Mustan neredeyse kalkıp sevincinden oynayacaktı.

Çarçabuk gitti, bir mor koyundan süt sağdı. Mor koyunların sütleri şifalı olur, Mustan bunu ezelden beri biliyordu. Yeni sağılmış, buğulanan sıcak südü getirdi.

Resul, Resul kardaş, kalk kardaşım. Kalk aslanım. Ha şöyle. Azıcık doğrul hele. Haydi yiğidim, aç gözlerini. Haydi aslanım, açıver güzel gözlerini.

Resulun saçlarını okşuyor, onu incitmekten korkuyordu. Resulum, canım, kalk yavrum, ne olur. Resul bu okşayıcı sözleri duyuyor, daha çok söylemesini istediği için gözlerini açmıyordu. Mustan gittikçe sesini daha da tatlılaştırarak Resula sesleniyordu.

Resul gülümseyerek gözlerini açtı, sevgiyle, dostlukla, gözlerinin çeliği yumuşamış, Mustana baktı. Mustan ona güldü. O da güldü. Bir süre karşılıklı gülüştüler.

İç şunu Resul. Sıcak sıcak... Daha şimdi sağdım. Şimdi ben aşağıya inip Kör Aliye gideceğiz. Bir de Halil adında arkadaşım var buraya gelecekti gelmedi, onu soracağım. İç şunu. Sana Kör Aliden merhem de, pekmez de getiririm. Şeker de getiririm.

Resul hep gülüyordu. Ağzına kadar dolu çamçağı bir dikişte bitirdi.

Sana bir de kuzu, yağlı kuzu getireceğim. Ben gelinceye kadar sürüye kim göz kulak olur?

Resul nazlı nazlı, duyulur duyulmaz bir sesle:

Ben göz kulak olurum, iyiyim, dedi. Köpekler, biz olmasak bile bir hafta çevirirler sürüyü. Sen hiç küsümlenme ağam... Çabuk git, çabuk gel.

Gene göz göze gelip gülüştüler. Mustan elini uzatıp Resulun elini tuttu. Epey bir süre böyle el ele kaldılar.

Mustan:

Sağlıcakla kal. Ben yarın sabaha, geriye dönerim. Halil de gelirse bir yere gitmesin. Başımıza gelenleri, birbirimize yaptıklarımızı Halile anlatma, olur mu?

Olur, dedi Resul usulca.

Uçar gibi koyaktan aşağı indi. Gece yarısına doğru Kör Alinin köyünün kıyısındaydı. Az sonra da kendini evde buldu. Kör Ali korkuyla kapıyı açtı. Halili anlattı.

Senin yerini tarif ettim. Dün sana doğru yola düştü. Gelmedi mi?

Gelmedi, dedi Mustan. Bulamadı herhalde, dedi Kör Ali.

Bulur nasıl olsa, sen canını ona sıkma Ali, dedi Mustan.

Sonra oturdu. Resulla arasında geçenleri bir bir Aliye anlattı. Ali:

Kötü yapmışsın, dedi. Öldürmeliydin onu. Bu çocuktan bu dünyanın çok çekeceği var. Bundan sonra da onu hiç öldüremezsin. Öldüremem, dedi Mustan. Öldüremem ya. Şimdi ona, pekmez, şeker, yaralarına ilaç bulacağız. Buluruz, dedi Kör Ali. Onlar kolay ya, o seni öldürecek. Yüzüne gülecek, ilk fırsatta seni öldürecek. Bunu böylece bilesin. Ben bu cins adamları iyi bilirim. Öldürsün, dedi Mustan gülerek. Kör Aliye inanmamıştı. Ayrılırlarken göz göze gelip gülüştüklerini, birbirlerinin ellerini sıkarlarken kenetlenen dostluğu, kardeşliği anımsadı. Büyük dostluklar hep böyle büyük çatışmalardan sonra gelirdi. Öldürsün.

Sen bilirsin, dedi Kör Ali. Söylemesi benden. Sen onu biliyor musun? Mustan onu biliyordu. Karşılaştıkları ilk günler Mustanın daha o zamanlar ayağı şişmemiş, Mustan daha elden ayaktan düşmemişti. İşte o zaman Resul kendisini, arada sırada gözleri yaşararak anlatmıştı. Babası ölmüş, anası öteki köyde bir adama kaçmış, Resul amcasının başına kalmıştı. Amcasının sekiz oğlu vardı ve çok fıkara bir adamdı. Üç yaşındaydı. Buzağıları koydukları küçücük bir ahırda otların arasında yatıyordu. Orada yiyor içiyor, orada büyüyordu. Beş yaşına kadar hiçbir giyit geçmedi sırtına. Çırılçıplaktı o zamana kadar. Bir komşu kadın

ölmüş oğlunun soykasını verdi ona beş yaşında. Altı yaşında amcasının evine ilk olaraktan girebildi. Girince de çok sevindi. Sıcak bir çorba içti, bulgur pilavı yedi. Yedi yaşında bir kuru soğanı bulgur pilavının yanına katık eyledi. Soğan çok lezzetliydi, tadına bayıldı. Üç kere geğirdi soğanı yedikten sonra. Yedi yaşındayken amcası onu çok dövdü. Sonra amcasının karısı, sonra amcasının çocukları sırayla keyif için durmadan dövmeye başladılar. Hiç sebepsiz on ikisine kadar her gün dayak yedi, ahırda buzağılarla birlikte uyudu. On ikisinde ilk olaraktan tatlıyı öğrendi. Bir kaşık pekmezi ağzına sürdü. Dünyada pekmezden daha lezzetli bir şey olamayacağına gözleri üstüne yemin etti. On dördünde çoban oldu. Başka bir çoban çocuğu bayıltıncaya kadar, bir gece sabaha kadar dövdü. Bir yıl içinde çobanlıkta öylesine bir ün yaptı ki, büyük bir sürüyü Davutoğulları ona teslim ettiler. Bir yıl içinde ne bir kurt, ne çakal, tilki, ne hırsız sürüye yaklaşamamış, sürüden bir tek koyun bile eksilmemişti. On dördünde amcasının ortanca oğlunu bir dövdü, bir dövdü canını çıkardı, kolunu da kırdı. Bu da yetmedi. Amcasının başını yardı. Amcası altı ay hastanede yattı. Çarık giydi, parayı tanıdı, kaval çalmayı öğrendi. Çoban kızların memelerini tutmayı, daha başka şeyleri de öğrendi: Uzun bir süre insanoğluyla konuşmadı. İnsanlardan çok çekiniyor, korkuyor, utanıyordu. İri bir çoban köpeği vardı. Hep

onunla konuşuyordu. Resul yemin etti ki köpeğe ne söylemişse, köpek her dediğini anlamış; karşılığını da vermişti.

Kör Ali:

Bu çocuk, kuşun kanadının altına saklansan da, karıncanın deliğine girsen de seni öldürecek. Çabuk dön mağaraya, öldür çocuğu. Mustan bozuldu, içine korku girdi. Şu Toros köylüklerinde, bilirdi ki, Aliden daha akıllısı yoktur.

Doğru mu söylüyorsun, benimlen alay etmiyorsun ya? Bu çocuk seni öldürecek, diye güvençle söyledi Ali.

Ona yaptığım bunca iyilikten, kurtardığım ölümden sonra da mı?

Seni öldürecek. Şimdi ona yetişecek, hemen öldüreceksin. Hiç fırsat vermeden.

Ya Halil varmış onu bulmuşsa? Halilin yanında onu nasıl öldürürüm?

Ne yap yap, öldür.

Mustan pekmez hızmanını, şeker torbasını, merhemi Aliden aldı, yola düştü.
Ali gecenin karanlığında ardından:

Öldür onu, diye seslendi.

Mustan, öldüreyim, diye içinden geçiriyordu. Onu ben ölümden kurtardım. Bıraksaydım şimdiye çoktan ölüp gitmişti. Ölümden kurtardığım, kardeşim gibi,

çocuğum gibi bir adamı nasıl öldüreyim? Ali akıllı adam ama yanılıyor. Resul yiğit adam, nasıl kıyılır? Ali de çok bilir ama, şimdiye kadar ne söylemişse çıkmıştır ama... Çocuğu öldürmekten başka çare yok.

Yürüdükçe hızlanıyor, hızlandıkça daha çok, daha çok hızlanmak istiyor, dağa yukarı koşarcasına tırmanıyordu. İçindeki korku da gittikçe azıtıyordu. Ben de taktım kafama. Ne olacak bir çocuk, sıkarsın kurşunu beynine, atarsın ölüsünü köpeklere, iş biter gider. Halil olsun, ne olur? Ondan sonra da bir yolunu, bulacağım, anasını satayım Halili de öldüreceğim. Mağaraya kadar hep Halili, Cereni düşündü. Halili, Cereni, başına gelenleri... Başına bütün gelenler şu Halil yüzünden geldi. Daha da Halil yaşıyor. Halil olmasa alırdı Cereni, kimsenin de kafasını kesmezdi. Kesip de bu dağlarda böyle rezil olmazdı. Nasıl olsa bir candarma kurşunuyla gideceğim... Ben gitmeden şu Halili öldüreyim de... Ondan sonra da Çukurovalıya karı olmuş Cereni kaçırayım da, ondan sonra ölüm hoş geldi sefalar getirdi. Halil ölmeden olmaz. Hem de Mustana hiçbir zaman kurtuluş yok. İlle de Halil ölecek.

Uzaktan, içi dolmuş kabararak:

Resul, diye bağırdı. Resul gülerek mağaranın kapısına çıktı:

Pekmezi getirdin mi? diye sordu.

Mustan:

Getirdim, deyince, çocukta bir sevinç. Mustanın boynuna sarıldı. Mustanın içinden geçti:

Şunu hemen öldürmeliyim. Şimdi öldürmezsem, bir daha öldüremem. Hem de pekmezi yemeden öldüreyim iti.

Resulu boynundan silkeledi, üç adım öteye fırladı, silahını çekti, tetiğe basacaktı, göz göze geldiler... Mustan usuldan tüfeğini indirdi. Rahatlamıştı. Resul gözleriyle bir yalvarmıştı ki...

Hani ulan yalvarmayacaktın?

Resul kırgın, kızgın, üzgün, gözleri şimşeklenerek, kendinden, Mustandan, şu koyunlardan, köpeklerden, ağaçtan, sudan, uçan kuştan utanarak, yerlerin dibine geçerek:

Canım bir pekmez çekti ki... Pekmezi yemek istedim, dedi. Kokladı hızmanı.

Oooh, ne güzel kokuyor. Hızmanı aldı, mağaranın kapısına gitti, yufka ekmeğini çıkardı pekmeze yumuldu. Uzun uzun, tadını çıkararak pekmezi yedi.

Of, dedi. Mustan Ağa, ölülerinin canına değsin... Bir yedim, bir yedim. Niye hep beni öldürmek istiyorsun?

Aldırma, dedi Mustan çaresiz, kederli. Olmayacak, yapamayacağım.

Yandaki çam ağacının altına geçtiler. Mustan Resulun yüzüne hiç bakamıyordu. Başını kaldırmadan Resula Cereni, başına bu yüzden gelenleri, Halili anlattı. Halili öldürmeden Mustan iflah olmayacaktı.

Ne diyorsun Resul?

Halil yakında buraya gelince onu hemen öldürmelisin, başka çaren kalmamış senin, arkadaş. O buraya gelir gelmez bir, yolunu bulup hemen öldüreceksin. İstersen bana ver silahını, ben onu öldürüvereyim. Resul onu böylece öğütledi.
Halili beklemeye başladılar.

İkinci günün sabahı Halil, aşağıdan iki arkadaşıyla göründü. Mustan bozuldu:

Geliyor ama iki kişiyle birlikte geliyor. Şimdi ne yaparız Resul?

Üçünü birden...

Olur mu Resul? Yazık değil mi ötekilere?

Bilmem, dedi Resul.

Belki bir yolunu buluruz. Belki arkadaşlarından ayrılır. Bak, arkadaşlarının silahları da yok.

Yok, dedi Mustan. Belki onlar Halili buraya kadar getirecek, geriye dönecekler. Ayağa kalktı, sevinçle: Halil, diye bağırdı. Halilin de sesi sevinçle çınladı:

Mustaaan, geliyorum.

Az sonra da geldi. İki arkadaş kucaklaştılar. Halil yere oturup belini çam ağacına dayadı. Yorulmuştu. Mustan, öteki arkadaşları, Halil otur demeden bir türlü oturamıyorlardı. Bu durum Resulun gözünden kaçmadı. Sonunda Halil onlara, oturun demeyi akıl etti. Ondan sonradır ki ötekiler oturdular.

Halil yanındakileri tanıştırdı:

Bunlar Oymaklı obasından, dedi. İkisi de... Çukurovalılarla bütün obalar birbirlerine düşmüşler, dövüşüyorlarmış. Bu kardeşler de bir tarla dövüşünde ikişer Çukurovalıyı öldürmüşler, bana gelmişler. Silahları da yok. Ama paraları var. Bunlara silah bulacağız. Hemen yarın.

Mustan içinden geçirdi, senin silahını birine veririm, ötekini de Allah kerim.

Bir de benim ölüm haberimi, kanlı gömleğimi götürmüşler obaya... Güya ki sen beni öldüreymişsin.

Gelenler Oktay Beyi, Cereni, Cerenin Halile olan dillere destan aşkını anlatmışlardı. Zaten Cerenin Halile, Oktay Beyin Cerene aşkını bütün obalar, bütün Çukurova biliyordu.

Mustan:

Sen bunun böyle olduğunu biliyor muydun Halil? diye sordu. Halil:

Biliyordum, biliyordum ama, bu kadar olduğunu bilmiyordum.

Gelenlerden daha uzun boylusu:

Ceren kendisini mutlaka öldürecek diyorlar, dedi.

Beyi de, Halil Beyi de ölü biliyor. Obalılar da Oktay Beye varmıyor diye
onunla konuşmuyorlar, onun yüzüne bakmıyorlar.

Halil Cerene sevdalıydı, deli divaneydi ama, anlatılanları duyunca bir ateş daha
düştü yüreğine, yerinde duramaz oldu. Sözü değiştirmek için:

Bizimkiler daha konacak yer bulamamışlar Çukurda... Dolanıp
duruyorlarmış.

Mustan:

Biz ikimiz inelim Çukura. Bir çare buluruz belki.

Haklısın, dedi Halil.

Çok kötü durumdalar. Ceren kendini öldürmeden de ulaşmalıyım. Ben Cereni
bilirim. O kendini öldürür. Ben de Cereni bilirim, dedi Mustan. O kendini
öldürür. Ama sen Cereni göremeyeceksin, aslanım. Bu gece değilse yarın gece
cartlağı çekeceksin aslanım. Resulla göz göze gelip aynı şeyi düşündüklerinden
dolayı birbirlerine gülümsediler.

Oktay Bey obayı Payasın altında, denizin kıyısından İskenduruna aşağı
yürürken buldu. Yağmur yağıyordu. Yağmur bütün obanın, kadın erkek, çoluk
çocuk, at, eşek, deve, iliklerine işlemişti. Oktay Beyin de iliklerine işlemişti.

Dört gündür yoldaydı, onları sora sora bulmuştu.

Payas Kalesi bir düzlüğün ortasında yapayalnız kalmış köşeli bir kaya parçası gibidir. Doğusunu çepeçevre sarmış Gavurdağlarından Akdenize kadar esen yeller çam kokar. Dörtyolda yaşlı portakal bahçeleri, Payasta yaşlı Türkmen, Yörük Beyleri eski günlerin öldürücü özleminde. Kalede prangalı, boyunları laleli, sivri sakallı, çimen yeşili gözlü Beyler. Uzun özlem türküleri. Türkmen, Yörük Beyleri bu kaleye bir yıldan daha çok dayanamazlar. Kalenin yani yönü, toprağın altı Türkmen. Beylerinin kemikleriyle dolu. Bir dert çığlığı gibi bu ovadan, hala şangırtılı ağır zincirleri, boyunlarındaki ağır lalelerle sürgünler, tutsaklar gelir geçerler. Uzun ağıtlar, uzun övgülerle. Osmanlı tutsak kıldı, Osmanlı yaktı yıktı hapseyledi. Osmanlı talan eyledi; Osmanlı mecbur eyledi.
Uzun alkışlar, ilenmeler...

Karaçullu obasının çocukları sinekler gibi kırılıyordu. Bu sabah bir çocuğu daha Payas kalesinin dibine gömdüler, üstüne birkaç avuç Osmanlı toprağı attılar. Zulüm toprağını, kadir kıymet, töre gelenek bilmezin, insanlık bilmezin, kılıç kabzasını keser mi, soy asıl bilmezin toprağını attılar üstüne.

Koyunlar da kırılmaya başladı. Köpeklerden üçünü de Erzin köylüleri, canları istedi diye yoldan geçerlerken vurdular. Süleyman Kahyaya her şey, böyle

sürünmeleri, çocukların ölümü, koyunların kırılması, her şey olağan geliyordu.

Süleyman Kahyanın bir türlü yutamadığı köylülerin durup dururken at gibi nazlı, iri köpeklerini vurmaları oldu. Göçü büyük dalgalı Akdenizin kıyıcığına, tarlalarla deniz arasındaki kumluğa çözdürdü. Fethullahı çağırdı.

Bu kadarı fazla, dedi. Olmaz! diye gürledi. Köpekleri vuranı bana bulup getirin.

Bu, öfkeden kuduran delikanlıların canına minnetti. Hemen köye daldılar, adamları köyün kahvesinden alıp Süleyman Kahyaya getirdiler. Yolda köpek öldürücülerine bir fiske bile vurmadılar...

Süleyman Kahya karşısında dikilip duran, hiç umursamayan köylü delikanlıları tepeden tırnağa süzdükten sonra, öldürücü bir sesle: Neden öldürdünüz köpekleri? O köpekler size ne yaptı, behey alçaklar? dedi.

Delikanlılar yaşlı adamın öfkesi altında sindiler, ezildiler.

Söyleyin, diye gürledi Süleyman Kahya.

Delikanlılar daha da sindiler.

Süleyman Kahya onlara biraz daha yaklaştı. Çelik gözlerini onların gözlerine dikti, baktı baktı:

Haktuu, birincisinin yüzüne tükürdü. Sonra ikincisinin, sonra üçüncüsünün...

Salıverin şunları gitsinler evlerine, dedi. Yoz köpekler. Adamlarda insanlık kalmamış ki. Köpek derecesine inmişler, köpek öldürücüleri... Köpek soylular.

O gün orada, denizin kıyısında, dalgaların gümbürtüsünde gecelediler ve kendilerine saldıracak köylüleri sabaha kadar beklediler. Kimsecikler gelmedi.

Sabaha karşı ölen bir çocuğu yağmur altında, yeşil bir tarlanın hendeğine gömdüler. Sabahleyin göç yüklendi. Nereye gideceklerini bilemiyorlardı.

Ekilmemiş en küçük bir toprak parçası bile yoktu.

Giyitleri üstlerine yapışmış, kilimlerin renkleri birbirine karışmış, keçelerin nakışları silinmiş, her bir yanı boyayan, develerin, atların, eşeklerin bacaklarından boyalı sular süzülüyor. Öğleye kadar yağmur altında Payas kalesinin önünde nereye gideceklerini bilemeden döndüler durdular.

Oktay Bey Süleyman Kahyaya geldi. Çizmelerine su dolmuştu. Soylu atı üşümüş, kulaklarını düşürmüş, büzülmüştü.

Oktay Bey büyük gözlü, ortadan uzun boylu, azıcık şişmanca, kara bıyıklı, alnından yukarı saçları dökülmüş, hep kederli gözüken, yirmi beş yaşlarında gösteren bir delikanlıydı.

Bu böyle olmaz, böyle yağmur altında... Yağmur da hiç dinmiyor ki... Herkes ölecek... Konacak bir yer bulmalıyız. Ben Cerenden vazgeçtim. Sizden hiçbir

şey istemiyorum. Göçü bizim çiftliğe çekelim. Babam hiçbir şey söylemez. Bu kışı bizim çiftlikte geçirirsiniz, sonrasına Allah kerim.

Süleyman Kahya bu teklife hiçbir karşılık vermedi, sadece sustu kaldı. Neler düşünüyordu, kim bilir. Oktay Bey Süleyman Kahyadan olumlu ya da olumsuz bir karşılık alamayınca atını başka insanların, Müslüm Kocanın yanına sürdü.
Müslüm Koca zor soluk alıyordu ama ayaktaydı. Yüzü sarı bir yeşile kesmişti.
Ona da çiftliğe gitme teklifini yeniledi. O da ona hiçbir karşılık vermedi.

Ceren, Ceren, Ceren ne kötülük var bu uşakta?

Sultan Karı konuşuyordu. Yağmur altında Cereni göçün uzağına çekmiş, durmadan söylüyordu.

Süleyman Kahya Fethullahı çağırdı:

Göçü, dedi, Dumlukale yöresine çekelim. Orada çatışmadığımız, dövüşmediğimiz, düşman etmediğimiz insanlar var daha. Belki bir yolunu, belki üstüne ayak basacak bir toprak parçası, bizi kabul edecek bir kıraç buluruz.

Yüzü bir umutsuzluk karanlığındaydı. Avurdu avurduna geçmiş, kamburu iyice dışarı fırlamış, başı omuzları arasına gömülmüş gitmişti. Sakalından yapış yapış bir su durmadan göğsüne sızıyordu. Sakalı mintanına serilmiş, yapışmıştı.

Fethullah:

Oktay Beyin çiftliği... diyecek oldu. Süleyman Kahyanın derinden, yılgın, umutsuz bir bakışı onun susmasına, bir daha Oktay Beyin çiftliği lafını ağzına almamasına yetti.

Fethullah göçün yönünü kuzeye, Dumlukale yönüne çevirdi. Göç şaşkınlığından kurtuldu, uzağa, bilinmeze, Dumlukale yönüne doğru yürümeye başladı. Dumlukale çok uzaklardaydı. Bir göç yürüyüşüyle buradan Dumlukale en az dört beş günlük bir yoldu.

Ölen hayvanlarını boğazlıyorlar, etlerini, derilerini köylerde ucuza satıyorlardı.

Kızım Ceren, bu oğlan sana böyle candan sevdalanmasa hiç yıllar yılı aramızda gelir de böyle sürünür müydü? Al sana on tane beşibiryerde, al sana altın küpeler, al sana altın bilezikler getirmiş. Al sana...

Fethullah yolda, bütün obanın kadınlarının kızlarının tepeliklerinden, gerdanlıklarından birer altın topluyordu. Obada hiç para kalmamıştı. O gece demiryolunun altında, eski bir bahçenin içinde konakladılar. Fethullah altınları getirdi babasına verdi. Belki de kadınlar son altınlarını veriyorlardı. Süleyman Kahya önüne getirilen kulplu altınları ateşin ışığında saydı. İşte son servetleri de buydu. Bu servetle de ne yapılabilirdi? Hiç. Oba dağılsa, herkes başını alsa da bir yana gitse, kendilerine bir sığınca bulsalar daha iyi olmaz mı? Oba

birbirinden ayrılmıyor diye de düşündü. Ayrılınca toptan öleceklerini sanıyorlar. Ayrılıp dağılmadansa ölmeyi yeğ görüyorlar. Şimdiye kadar obadan ayrılan, gidip bir köye, bir kasabaya yerleşen yok mu? Başını alıp da yitiklere karışıp gidenler yok mu? Böyle toptan ayrılmayı, birden dağılmayı kimse göze alamıyor, obadan birer ikişer koparak, azala azala tükenecekler. Bir de bakmışsın ki Karaçullu obası ortada kalmamış.

Birer ikişer, birer ikişer... Geçen gün Yeryurtoğlu gecenin karanlığına karıştı gitti. Karısını, çocuklarını, koyunlarını aldı, geceye karıştı gitti. İşte böyle böyle diye acı gülümsedi Süleyman Kahya. Bir koca dünya ölüyor, içinde ben de varım, sen de... Birlikte ölüyoruzhay yiğidim. Belki benim elimde can veriyor koca bir Türkmen. Dünya kurulduğundan bu yana dikili duran Türkmen soyu ağır ağır bitiyor. Şimdi de bizim ellerimizde can çekişiyor.

Süleyman Kahya o gece çadırının içinde, ateşin başında, önünde parıldayan altınlar, sabaha kadar düşündü durdu.

Ceren kızım, anam, oğlan seni saraylarda yaşatacak. İstersen bize de karışacak. Biz, kışın çiftliğinde kışlayacağız onun, yazın yaylağında. Çukurun yarısı onun.

Ne dedi Ceren, teyze?

Gönderdiğin altınlara elini bile sürmedi. Al kaçır onu. Al kaçır derim ama, o kendini öldürür. İnatçı.

Ceren bir gölge gibiydi. Canı kalmamış gibiydi. Hiçbir şey konuşmadan, hiçbir şeye bakmadan, hiç kimseyi görmeden, yürüdüğünü gezdiğini, yediğini, içtiğini bilmeden ortalıkta öylece dolaşıyordu. Hiçbir şey de düşünmüyordu. Yok gibi bir şeydi. Ama Ceren süzülmüş yüzü, gamzesinin çukurları, yüzü soldukça kırmızılaşan dudakları, uzun kirpikleriyle gittikçe güzelleşiyordu. Böyle bir güzelliğe, genç olsun, yaşlı, çocuk, kadın olsun hayranlıkla uzun uzun bakmadan edemiyordu. Yüzünde, dudaklarının kıvrımında, soylu ince yürüyüşünde, bedeninin inceliğinde insanı büyüleyen, allak bullak eden bir hava vardı.

Cerenin yüzü acılaştıkça, yüzündeki bu etki de artıyordu.

Süleyman Kahya arada sırada Cereni düşünüyor, onun güzelliğini gözlerinin önüne getiriyor: Hiçbir soyda böyle bir incelik görülemez, o yalnız bize, Yörüklere has. İki bin yılın, on bin yılın ötesinden, yeraltından süzüle süzüle gelmiş, aydınlanmış bir su gibi, birden ortaya çıkmış bir güzellik. İşte o da bitiyor. Ben ölmeyim de kimler ölsün. Şu Oktayda da amma göz var. Yaşasın oğlan, Ceren gibisi şu dünyaya gelmemiştir, biliyor. Benden car umuyor. Ben dünyada herkese kıyarım da, şu aşiret gözümün önünde, şurada, bağıra bağıra ölse gene Cerene, bu güzelliğe kıyamam. Şimdi şu anda seni, çocuklarını,

hepinizi öldüreceğiz deseler, yalnız sizi Ceren kurtarabilir, Oktayla evlenmeye razı olursa ölümden kurtulursunuz. Ceren de razı oluyor. Yalnız senin iznini istiyor deseler, veremem, veremem, Cereni veremem. İnsan soyunun en güzelini.

Süleyman Kahya utana utana düşündü. Kendi düşüncesini kendinden bile gizleyerek: Cerene aşık mıyım acaba? dedi. Bu yaşta, yaş gelmiş geçmişken, bir ayağımız sindeyken... Sonra gülümsedi kendi kendine, düşüncesini hoş gördü.
Cerene kim aşık olmaz ki, onu gören her göz kendinden geçer, başı döner, büyülenir.

Sabah erkenden Cereni bir kere daha görmeye karar verdi.

Teyze, teyze, teyze, iyi teyzem, babamın tek oğluyum. Çukurovanın yarısı bizim. Bu oba gibi beş on oba bile sığar, geçinir gider. Bu kız bunu bana neden böyle yapar? Hiç mi sevemez beni? Varsın sevmesin. Ben onu severim. Göz görmüş bir kere gönül katlanmıyor. Şimdi git ona, bugün razı olmazsa, hemen obayı şimdi bırakıp gidiyorum. Bir daha da ölsem, sevdadan derim yarılsa, bir daha da Cerene dönüp bakmam. Söyle ona bunu. Söyle bunu Süleyman Kahyaya, söyle herkese, ilan ver obaya, ben gidiyorum, ölsem de bir daha gelici değilim. Oldu mu?

Oktay Bey bunları söylerken içinden kendi kendine gülüyordu. Böyle çok

haber göndermişti Cerene. Bir daha dönmemeye ant içmiş, kendi kendini bir iyice inandırmış, hınçla obadan ayrılmış, ancak on beş gün dayanabilmiş, on beş gün sonra oba neredeyse arayıp bulmuş, ilenmelerine, çabalarına yeniden başlamıştı. Her an artan bir inançla Oktay Bey:

Bu kız benim olacak, diyordu.

Sabahleyin atına bindi hışımla sürdü:

Bu Yörükler de kendilerini bir şeyler sanıyorlar. Alçaklar, sürünsünler. Müstahak bunlara. Bu alçaklara... Daha, daha daha neler yapacak bu canavarlara Çukurlulular, görsünler onlar. Onlar bir yere konsunlar, otursunlar bakayım. Ben de onları ölüm gibi izleyeceğim.

Hem gidiyor, uzaklaşıyor, hem de arkasına boyuna dönüp dönüp bakıyordu. Yüreğini koparıyorlarmış gibi içinde bir acı, yangın, yenilgi gittikçe büyüyordu. Oktay Bey içinden lanetler okuyordu bu obaya, insanlara, Cerene, başına gelen işlere, Cereni ilk gördüğü güne.

Sevdasını Çukurovada duymayan kalmamıştı. Şimdi, bunca yıldan sonra, yüz bulamamış bir insan olarak kimsenin yüzüne bakamayacaktı. Babasının, anasının, akrabalarının yüzüne nasıl bakacak, onlara ne söyleyecekti? Üstelik de yüz vermeyen bir Yörük kızıydı. İşin en kötüsü kendisini yenemeyecek, yine

gerisin geri dönecek, bu obanın ardında sürünecekti. İnsanlığını, onurunu, her şeyini ayaklar altına alarak. Herkes, obanın çocukları bile ona acıyarak bakıyorlardı. Ceren yüzüne bile bakmıyordu. Kaç yıl oldu, bunca yıl gözlerini kaldırıp bir kere bile bakmamıştı. Belki Ceren ömründe bir kere olsun onu görmemişti. Kıza da, kendine de kötülük etmişti. Salt kendisi yüzünden, oturacakları toprak yüzünden bütün oba Cerene düşman olmuştu. Atının başını çevirdi, hızla geriye sürdü, obadan çok uzaklaşmıştı, az bir sürede obaya erişti.

Ceren göçün en arkasında, küçük erkek kardeşinin elinden tutmuş, başı önünde sallanarak yürüyordu. Uykuda gibi. Oktay onun yüzünü görünce soluğu tutuldu, gözleri karardı. Neredeyse atın üstünden düşecekti. Eyerin kaşına iki eliyle yapıştı. Yüreği bütün bedenini, altındaki atı sarsacak kadar küt küt atıyordu. Bir süre Cerenle yan yana gitti: Ceren ne onun, ne dünyanın, hiçbir şeyin farkında değilcesine yürüyordu.

Oktay:

Ceren, dedi durdu. Sesi titriyordu. Ceren, sana çok kötülük ettim. Kusuruma kalma. Elimde değildi. Seni müşkül durumlara soktum. Seni satın almaya kalktım. Kötü, kötü bir iş... Olmamalıydı. Kırık dökük, soluğu kesilircesine, ölürcene bir kesinlikle, zorla konuşuyordu. Şimdi gidiyorum. Bir daha hiç hiç

gelmeyeceğim. Sana son olarak söylüyorum. Son, son, son... Bir daha yüzünü görmeyeceğim. Yeter ki beni bağışla. Yaptığım küçüklüklerden dolayı, sana çektirdiklerimden dolayı beni bağışla. Ne olursun bağışla.

Ceren ilk olarak gözlerini kaldırdı, ona insanca, belki biraz da dostça baktı bir an, sonra kirpiklerini indirdi, eski cansız haline geldi. Oktayın içinde fırtınalar koptu Cerenin baktığını görünce. Ne yapabilirdi, kıvancını, mutluluğunu nasıl anlatabilirdi? Çalıştı çalıştı, hiçbir şey söyleyemedi kıza. Hiçbir zaman da söyleyemeyecekti. Atını hızla sürdü, obaya geldi:

Siz de beni bağışlayın, diye bağırdı. Çok tuzunuzu ekmeğinizi yedim, helal edin.

Sonra sürdü, Süleyman Kahyanın yanına geldi, hemen elini aldı öptü.

Hakkını helal et, baba, dedi. Beni de bağışla.

Atını doldurdu. Atın ayaklarından çamurlar ta sağrıya kadar fışkırıyordu. Oba onun arkasından yıkılan, uçup giden son bir umut gibi baktı. Yağmur yağıyordu. Koyu, yoğun, sel gibi bir yağmur. Ayak bileklerine kadar çamura batıyorlar, çobanlar çok yavaş yürüyen koyunların yandaki, yeşil ekinlere taşmamaları, başlarına bu yüzden belalar gelmemesi için uğraşıyorlardı. Dar yolda koyun sürüsü arka arkaya sıralanmış turna katarlarına benziyordu. Göç çok uzamıştı.

Bir ucu ta arkalarda, Payasın berisinde, bir ucu Erzine doğru... Kadınların sırtlarındaki, develerin, eşeklerin üstlerindeki bebeler ağlıyorlardı. Kısılmış, ağlamaktan yorulmuş sesleriyle...

Kerem Yalnızağaç köyüne yerleşti. Yalnızağaç köyünün demircisi Sadi Demirtoku tanıdı. Onu dükkanında sabahlardan akşamlara dek seyrediyordu. Sadi Demirtok pulluk demirleri dövüyor, traktör parçaları yapıyor, kamyonlar, biçerdöverler, batoslar onarıyordu. Keremin kanında demire karşı usul usul vazgeçilmez bir sevda uyanıyordu. Sadi Demirtok bu dükkana gelip, kıpırdamadan onun ellerini seyreden çocuğun kim olduğunu, neci, nereli olduğunu hiç sormuyordu. Bu da Keremin mutluluğunu artırıyordu. Köylüler de demircideki çocuğu yadırgamadılar, onun neci olduğunu sormadılar Sadi. Ustanın yeni bir çırağı sandılar.

Bütün köy sabahlardan akşamlara dek düdük sesleriyle çınlıyordu. Uzun, kısa, dilli dilsiz düdükler, sipsiler çocukların ellerinde, çocuklar durmadan çalıyorlardı. Ta şafaktan gece yarılarına kadar. Her çocuğun, kız olsun erkek olsun, elinde bir düdük vardı. Kerem Hasana, öteki sevdiği, ilk karşılaştıkları çocuklara düdük çalmayı öğretiyordu. Onlardan da türküler öğretiyordu. Bu köyün insanları ne kadar çok türkü, ne kadar çok ağıt biliyorlardı! Kerem hayran kalıyordu. Çocuklar Keremin Yörük olduğunu hiç kimseye söylemediler. Büyük

gizlerini kutsalcana büyüklerden saklayıp, Keremin yöresinde kenetlendiler.
Kerem köye geliş sebebini yalnız Hasana açtı. Artık biliyordu ki Hasan güvenilir, yiğit bir adamdır. Hasan bu işte kendisine yardım edebilir.

Hasan ona dedi ki:

Şahini çalmak kolay. Kolay ama bu Nuri Onbaşı var ya, ödü kopuyor.
Sabahlara kadar uyumaz. Eli tetikte bekler. Bu Onbaşı var ya, onları çok
dövüyor, bir de kaçakçılara ortak, onları da, ortak olmayanları da vuruyor.
Kaçakçılar da onu öldüreceklermiş. O da korkuyor. Nasıl eder de şahini çalarız?
Hele sen dur.

Hasanla ikisi günlerdir şahini çalmak için bir akıl düşünüyorlardı.
Düşünüyorlar, bulamıyorlardı.

Kerem, Muslunun bostanındaki sağlam, su geçirmez ev gibi alaçığında kalıyor,
çocuklar ona bol bolamadı yiyecek taşıyorlardı evlerinden. Yumurta, peynir
getirip ondan bir düdük alıyorlardı. Anaları babaları: Bu düdükleri kim yapıyor
size? dediklerinde, Hasan yapıyor, diyorlardı. Hiç sürçmeden. Hep bir
ağızdan. Hasan bir çingene çocuğundan öğrenmiş. Bir öğrenmiş, bir öğrenmiş...
Çalmasını da öğrenmiş. Düdüklere dil döktürüyor.

Hasan gerçekten Keremden birkaç günde düdük çalmasını öğrenmiş, kırk yıllık
kavalcı gibi türküleri sese dökmeye başlamıştı.

Hasanın da Keremin de şahin içlerinde büyük dertti. Onbaşının oğlu üç kere

şahini dışarı çıkarmış, ondan sonra bir şeylerden kuşkulanmış, bir daha da şahini evden dışarı çıkarmıyordu. Onbaşının oğlunun adı Selahattindi. Sarışın, çok zayıf, kalkık burunlu, az konuşan, öteki çocuklara tepeden bakan bir çocuktu. Çocuklar da onu aralarına almıyorlar, onu uzaklarda tutuyorlardı. Düdüklerin yapıldığı, köye yayıldığı günden sonra, o da çocuklara yanaşmaya çalışıyor, onlara güleç yüz gösteriyor, yaltaklanıyor, ama çocuklar, o ne yaparsa yapsın ona bir türlü güvenemiyorlardı.

Kerem:

Niye korkuyorsunuz, çekiniyorsunuz ondan? diye sordu. Kemal:

O kötü bir adam. Babası ona bir şahin yakalamış dağda... O şahinini bize bir kere göstermedi. Hep bizden uzağa gidiyor, dedi. Kerem derinden içini çekti.

Sonra babası da herkesi dövüyor. O da babası gibi bizi dövüyordu ilk zamanlar. Biz de korkuyorduk.

Süllü söze karışıp:

Mustafa onu bir gün bir dövdü, bir dövdü. Mustafanın kafası bir kızdı. Sonra da onu altına aldı. Karnına karnına, yer misin yemez misin, bir dövdü. Selahattin bir hafta kan işedi. Mustafa da kaçtı gitti, öteki köye, teyzesinin evine saklandı... Onbaşı da Mustafanın babasını dövdü. Mustafanın babası da Valiye gitti. Onbaşı

da çok yalvardı.

Mustafanın babasına... Ondan sonra Selahattin evinden çıkmaz, bizimle oynamaz oldu. Babası ona bu şahini yakalayınca da bizim yüzümüze hiç bakmaz oldu, dedi.

Kerem alaçıktan çıkıp yavaş yavaş köyün içine daldı. Bu iş öyle usuldan, alıştıra alıştıra oldu ki büyükler bir yabancı çocuğun gelip de köyde çocuklarına karıştığını fark etmediler bile. Sanki Kerem bu köyde doğmuş, büyümüştü. Sonra Kerem Sadi Ustanın demirci dükkanını buldu. Bir gün akşama kadar onun yalım fışkıran köresini, hünerli, kocaman ellerini seyretti. İkinci gün dükkana biraz daha yanaştı, üçüncü gün dükkanın içine girdi. Sadi Usta çocuğu çoktan görmüş, aldırmıyordu. Kendi de bir demirci dükkanına aynı bu çocuk gibi usuldan usula sokulmuş, sonra bir gün bakıvermişti ki ellerinde çekiç demir dövüyor. Az zamanda Keremle Sadi usta kaynaşıverdiler.

Kerem:

Benim dedem, benim soyum, diyordu, Demirciler Ocağı soyu. Büyük Haydar Usta, dedemin dedesi. Padişahlara kılıç dövermiş ki... Dedem diyor ki Afşar Beyi gelmiş de dedemin kapısında bir kılıç için bir yıl beklemiş, bir kılıca bir yük altın dökmüş...

Demirci Sadi Usta Keremin bütün anlattıklarını biliyordu. Anlattıklarından

daha da çok şeyler biliyordu. Demirci ocaklarının kutsallığı üstüne Türkmende yerleşmiş bütün gelenekleri, efsaneleri biliyordu. Türkmen, demirciye bir kutsal adammış gibi bakıyordu.

Sadi Usta bu çocuk neden obadan tezikmiş anlamaya çalışıyor bir türlü anlayamıyordu. Sonunda Kerem büyük gizini, şahin sorununu, ağzından kaçırdı, kendini ele verdi. Sonra bir korktu, ürktü, bir pişmanlık duydu ki olmaya gitsin.

Sadi Usta bunu sezdi:

Korkma Kerem, dedi. O iş kolay. Sen hiç korkma. Yakında şahini oradan alırız. Hasanı çağırdı: Siz, dedi, bu gece Kör İbrahimin damının üstüne gizlice çıkacak bekleyeceksiniz. Ben de uyumaz, sizi beklerim. Onbaşının penceresi açık, Hasan sen, onlar uyuyunca gece yarısı pencereden eve girersin, şahini alır kaçarsın. Kerem girmesin. Kerem girer de yakalanırsa, onu öldürünceye kadar döverler. Sen yakalanırsan seni biz kurtarırız. Eğer yakalanırsan, beni eve Selahattin çağırdı, dersin: Ava gidecektik, düdük yapacaktık, dersin.

Öyle yaptılar. Hasan gece, damın üstünden kaydı, pencereden içeriye sızdı,

sızmasıyla birkaç el tüfeğin atılması bir oldu. Hasan pencereden girdiği gibi geri dışarıya süzüldü, karanlığa karıştı. Onbaşı dışarı çıkmış, beni öldüreceklerdi diye bağırıyor, durmadan karanlığa kurşun sıkıyordu. Derken karakoldan candarmalar geldiler.

Onbaşı:

Şu yana, şu yana gitti katil, diye candarmalara emir veriyordu. Şu yana kaçtı, diye aşağı değirmen arkını gösteriyordu.

Köylü uyandı. Don gömlek, uykulu kadınlar, çocuklar, erkekler dışarıya fırladılar. Kerem, Sadi Usta, Hasan hiçbir şey olmamış gibi köylülerle birlikte, Onbaşının avlusuna gittiler.

Candarmalar sabaha kadar köyün içini, değirmen arkının yörelerini aradılar bir türlü kaçan katili ele geçiremediler.

Onbaşı bu olaydan sonra daha da çok korktu, kuşkulandı, kapısına nöbetçi dikmeye başladı.

Bütün çocuklar Onbaşının evine şahini çalmak için Hasanın girdiğini öğrendiler. Şahinin Keremin şahini olduğunu, Allahın bu şahini Kereme nasıl verdiğini, Onbaşının varıp bu Allahın verdiği şahini nasıl aldığını öğrendiler. Öfkeleri, hınçları bilendi. Bu haksızlık karşısında yüreklerindeki ayaklanma istemi güçlendi. Sadi Ustadan başka köyde hiçbir büyük o gece kaçan katilin Hasan olduğunu, şahin işini duymadı, bilemedi.

Kaçakçılar, zulüm görenler, Yörükler bugün değilse de yarın Onbaşıyı öldürecekler dediler: Adamda ne yürek var! Adamdaki yürek demircinin örşü gibi, koskocaman! Onbaşıyı öldürmek için gece yarısı evine giriyor! Pravo

böyle yiğitliğe, dediler.

Çocuklar birleşti, kenetlendi, şahini çalmak için yollar aramaya başladılar.

Gece sabahlara kadar Onbaşının evini beklediler. Pencere kapatılmış, açılmıyordu. Kapıyı da arkadan sürgülemişlerdi. Avluda da bir candarma bir baştan bir başa gidip geliyordu.

Hasan:

Bu böyle olmayacak, dedi. Gece evi beklemeyi bırakalım. Gecede iş yok, dedi, Sadi Ustaya gitti. Sadi Ustayla birlikte baş başa verip iki gün düşündüler.

Hasan sevinçle söğütlükte kendisini bekleyen çocukların yanına vardı:

Sanırsam çocuklar, bu iş oldu, dedi. Bu işi bize Kemal becerecek. Kemaller onbaşının komşuları, Kemal de Selahattinin arkadaşı. Kemal Selahattine gidecek... Şahinle ava gidelim diyecek, biz de hep birden büklüğe gideceğiz... Anladınız mı?

Kemal:

Anladım, dedi. En kolayı bu. Hemen bugün yaparım. Siz beni burada bekleyin. Zaten Selahattin aramıza girmeye, şahinini bize göstermeye, bir de düdük çalmaya can atıyor.

Hasan, Kereme:

Selahattin gelince seni görmesin. Sen Memetle büklüğe git, orada bir kamışlığın içine saklanın. Biz gelir sizi buluruz.

Az sonra Kemal Selahattini almış geldi. Çocuklar Selahattinin etrafını aldılar.

Hasan vardı, şahinin tüylerini okşadı, gagasına, kanatlarına baktı: Bu, dedi,

soy bir şahin. Nereden buldun bunu Selahattin? Selahattin kendisine, şahinine

verilen önemden kıvançlı:

Bunu, dedi, babam sarp kayalıklarda, dağların yücesinde yakaladı. Babam

diyor ki, bu şahin milleti yuvasını en yüksek sarp kayalara yapar ki, ne insan,

ne başka kuş, ne de yılan, hiçbir şey bu yuvaya varamaz.

Baban nasıl varmış? diye sordu bir çocuk, Selahattin kabardı:

Babam, dedi, babam bir Yörük diyecekti, çocuklar küçümserler diye bundan

caydı. Babam, dedi, bir onbaşı. Onbaşılara sarp dağlara çıkmayı Hükümet

öğretir.

Doğru, dedi Hasan. Sarp kayalara yalnız onbaşılar çıkar da şahin yuvalarını

yalnız onlar bulur. Bu şahin var ya, böyle bir şahin hiçbir dünyada bulunmaz. Bu

şahinin tüyü yeşil... Bu şahin yalnız kuş değil, tavşan, tilki, kurt bile avlar.

Dedem diyor ki, bu şahinler kurtların boynuna binerlermiş, kurt kaçar şahin

üstünde, kurt kaçar şahin üstünde... Şahin, şu sivri gagaları var ya, bıçak gibi

bakın, işte bu sivri gagalarıyla kurdun gözlerine gözlerine arkadan vururmuş.

Her vurdukça da kurdun gözünden bir parça alırmış. Kurt başını, boynunu sallar,
kıvranır, silkinir, üstünden, işte şu çırnaklarıyla yapışmış şahini hiç
düşüremezmiş. Şahin kurdun gözünü yiye yiye kör edermiş. Kurt da kör olunca
hiçbir yere kaçamaz, olduğu yerde döner dururmuş. Döner, döner, döner
dururmuş. Tilki de öyle, tavşan da öyle...

Hasan coşmuş, kendinden geçmiş anlatıyordu.

Dedem dedi ki, dedem eski bir yaylacı, dağ adamı. Dedem bu Çukurovalı
değil; şu sarp, şahinlerin yuva kurduğu dağlardan olur. Dedem şahinlerin
memleketinden olur. Dedem diyor ki, ben iki bin, iki bin, on bin şahin gördüm.
Amma Selahattinin şahini gibi güzel bir şahin görmedim. Dedem diyor ki, bu
soy şahinleri kimse yakalayamaz. Onbaşı nasıl yakalamış acep, diyor.

Selahattin coştu:

Benim babam, dedi, benim babam da senin deden gibi o şahinlerin
memleketi, sarp kayalık yerlerden olur.

Hasan sözünü sürdürdü:

Bu şahin var ya, havada bir kuş gördün, çok yücelerde uçuyor ya, işte bu
şahini bırak hemen varır o kuşu yakalar, alır sana getirir. Bu şahinle bir günde
yüz tane turaç, üveyik, bıldırcın, ibibik, gurruk kuşu, kartal, ne istersen, hangi
kuş olursa olsun, yüz tane yakalarsın. Yeter ki gökte, yerde bir kuşu gör, şahini

salıver...

Fal taşı gibi açılmış gözlerle çocuklar Hasanı dinliyorlar, şahinin yöresinde daha çok sıkışıyorlar, parmaklarının ucuyla usuldan şahine dokunuyorlardı.

Hasan sonunda:

Bu böyle olmaz, dedi. Mademki elimizde böyle bir soy şahin var, biz de bugün büklüğe gidelim, birkaç turaç avlayalım. Közleme yapıp yağlı yağlı yiyelim.

Bütün çocuklar dudaklarını yaladılar.

Yiyelim, dediler. Mademki elimizde böyle bir şahin var. Selahattin düşünüyordu.

Hasan:

Haydi Selahattin, dedi. Gidelim. Gidelim de şu şahin nasıl kuş yakalıyor, bir görelim.

Selahattin:

Babama sormadan olmaz, dedi. Hasan:

Babana sorarsan sana hiçbir zaman izin vermez. Sen de hiçbir zaman bu güzel, bu soy, bu aslan şahinin yıldırım gibi uçup bir kuş yakaladığını görmezsin. Şahin senin değil mi? dedi.

Selahattin:

Ya şahini bırakınca uçup gider de bir daha gelmezse?.. O zaman ben ne yaparım? Bu şahin daha bebek, diye Hasana yalvardı.

Hasan:

Böyle soylu şahinler dedem der ki hiçbir zaman uçup gitmezler. Yoksa senin şahinin soylu değil mi? Söyle, bu bir soy şahin değil mi? Selahattin susuyordu.

Söyle, bu şahin bir soy şahin değil mi? Soy bir şahin değilse varsın uçsun gitsin. Soy bir şahin değilse zaten ne işe yarar ki... Ne işe yarar. Sen bana söyle bu şahin soy bir şahin mi, değil mi?

Selahattin:

Soy, hem de çok soy bir şahin, dedi. Yoksa babam o sarp kayalara çıkar da bu şahini bana yakalar mıydı? Ya düşüp ölseydi babam? Soy şahin olmasa babam ölümü bir şahin için göze alır mıydı?

Hasan:

Zaten belli, dedi. Şahin gibi duruşundan belli. Usuldan şahini okşadı.

Öyleyse haydi büklüğe gidelim de avlanalım.

Selahattin direniyor, Hasan da seziyordu ki onun direnci yavaş yavaş kırılıyor.
Sonunda Hasan konuştu konuştu, şahini övdü, övdü:

Sen korkuyorsun arkadaş, dedi. Sen şahinin bir şahin değil, bir deldellicedir diye korkuyor, ava gelmiyorsun. Kim bilir, bu elindeki kuş soy bir şahin donuna girmiş bir deldellicedir. Onu da baban şu aşağıdaki örenden candarmalara yakalatmış, sana da şahin diye yutturmuştur. Haydi çocuklar biz gidelim, Selahattin gelmesin. Biz de onun gibi bir deldellice yakalar, biz de şahindir diye elimizde gezdiririz.

Hasan önde, öteki çocuklar arkada büklüğe yöneldiler, söğütlerden epeyce uzaklaştılar. Selahattin ortada dikilmiş kalmıştı. Tepeden tırnağa ikircik kesilmiş, bir şahinine, bir büklüğe doğru giden çocuklara bakıyor, çocuklarla birlikte gitmeye can atıyor, bir de şahini kaçar diye korkuyordu.

Hasan birden durdu, sert, ona döndü. Çocuklar da döndüler. Hasan:

Bak oğlum, dedi. O senin elindeki kuş soy bir şahinse gelir av avlatırsın. Şahinler süs için değil, av avlatmak içindir. Dedem senin babanın sarp kayalar memleketinin yedi kat daha yüce sarp kayasından olur. Dedem der ki... Yok, senin elindeki kuş bir deldelliceyse, kal orada kuşunla birlikte, gelme.

Selahattin onlarla gitmeye can atıyordu. Gitse de şahin uçsa bir daha gelmese ne olur? Gitmezse, bütün köy şahinine deldellice diyecek, soy şahinin ünü, güzelliği yok olacak...

Birden:

Geliyorum, dedi. Görün siz, bu şahin nasıl bir soy şahinmiş.

Sabah ezanı okunmadan az önce Haydar Ustayla Osman Adanaya girdiler. O kadar çok ışık, o kadar çok ışık... Işıklar kurşun gibi ağır Haydar Ustanın başına düştüler. Haydar Usta bir kere Ceyhana, bir kere Osmaniyeye, bundan önce bir kere de Adanaya gelmiş ama, gece hiçbir şehirde kalmamış, elektrik ışığını görmemişti. Amma da çok ışık, ortalık gündüz gibi. Güneşi yüz bin parçaya bölmüşler getirmişler bu şehrin her bir evine asmışlar. Bu bir köy değil, şehir değil ışık tarlası. Vay ananı avradını Adana gibi. Vay senin ananı avradını. Vay senin... Bir de uzun evler, gecenin içinden heyula gibi çıkan... Bir de bin gözlü devlere benzeyen üç kavak boyu evler. Başını kaldırıp da tepesine bakamazsın. Baksan göremezsin. Haydar Usta bu evlerden, bu ışıklardan, bu devlerden, uzayan, her an bambaşka olan, sallanan, koşan, dövüşen, her an yiten, sonra geriye gelen gölgelerden basbayağı ürktü. Şehrin sokaklarında birkaç adam yürüyorlardı. Haydar Usta onlara daldı. Yürümüyor koşuyorlardı. Bir hoş mavi çuvallar içinde. Bunlar da çuval giymişler diye geçirdi içinden Haydar Usta. Işıklı, kocaman, Fok yüksek olmayan, bir dağ gibi genişlemesine yayılmış oturmuş bir yapının önünden geçtiler. Yapının içinden bir gürültü, bir şakırtı,

uğultu, gümbürtü geliyordu ki, aman Allah, kulakları sağır eden. Haydar Usta atını üzengiledi, gürültülü yapıdan hızla uzaklaştı. Gürültü geride kalınca atının başını çekip rahat bir soluk aldı. Osman gerilerde kalmış, kaldırımda var gücüyle ona doğru koşuyordu. Haydar Usta, elektrik ışığında kırmızı sakalı yalbırdayarak, neye uğradığını bilemeden atının başını çekmiş koşup gelen Osmanı bekliyordu. Osman gelince durdular, birbirlerine ürküntüyle baktılar.

Osman askercilikte böyle çok yapı görmüştü. Durdu, Haydar Ustaya ne olduğunu anlattı. Vay ananı avradını senin fabrika gibi. Fabrika, fabrika öyle mi? Amma da bağırıp inliyor, gürültü çıkarıyor, hay yiğen, hay kardaş! Gün atıncaya kadar nereye, ne yöne gittiklerini bilmeden şehrin içini dolaştılar. Gün doğarken kirp diye bütün ışıklar söndü. Haydar Usta artık bu ışıkların sönmesine şaşmadı. Ramazanoğlunun evi bu kocaman evlerden hangisiydi ola? Hangisi olacak, en büyüğü tabii. En kocamanı. Ünü büyük Ramazcınoğlu bu evlerden en yücesinde oturmaz da kim oturur. Sabah olup gün atınca, bu evlerden en büyüğünü arayacaklar, elleriyle koymuş gibi ünü büyük Ramazanoğlunu bulacaklardı. Bu kocaman evleri görünce Haydar Ustanın umudu artmıştı. Böyle kocaman evleri olan bir Bey, onlara bir küçücük toprak parçasını çok görecek değildi ya... Gün atıyordu.

Caddeler, sokaklar, gittikçe kalabalıklaşıyordu. Gün kuşluğa doğru o kadar insanla dolup taştı ki ortalık, Haydar Usta işte bu kadar kalabalığa şaştı. Bu Ramazanoğlu çok büyük bir Bey diye düşündü. Karnı da çok acıkmıştı. Bir yerde yemek yemek istemedi. Bu kadar kocaman şehrin Beyi Ramazanoğlu kim bilir ona ne kadar güzel bir yemek çıkaracaktı. Tanrı konuğu değil miydi, hem de Demirciler Ocağı piri değil miydi? Kim bilir kaç Ramazanoğlu Demirciler Ocağının kutsal kılıcından kuşanmış, yüreklilik kazanmıştı. Kim bilir ünü büyük Ramazanoğlu, Adana Beyi, kendisini nasıl sevgiyle, dostlukla karşılayacaktı.

Göl yerinde su eksik olmazdı. Yiğit kocamaylan vermez avını, ta ezelden kurt eniği kurt olur.

Bu kadar büyük şehrin Beyi, Türkmenin baş dostu. Demirciler Ocağından sapı altın kılıçlar kuşanan Ramazanoğlu neden elini onlardan çekmiş, bu ovada onları yapayalnız bırakmıştı, neden? İçine azıcık da bir şüphe girmişti. Ramazanlı da Osmanlı gibi olmasın, o da Türkmene düşman kesilmesin, kılıç kabzasını, balta sapını kesmesin? Osmanlı, işte yiğenimiz, dostumuz, kanımızla beslediğimiz, yoluna can verdiğimiz Osmanlı, Türkmeni ve Yörüğü perperişan etmemiş miydi? Osmanlı dönüp kendi sapını kesmemiş miydi? İşte en sonunda Al

Osman toprağı da elinden gitmemiş miydi? Alma fıkaranın, dostun, ananın,
babanın, soyun sopun ahını, çıkar yavaşça yavaşça... Osmanlı köküne hayınlık
edince, işte sonu da bu olunca, ünü büyük Ramazanoğlu da bu akıbeti görünce
bunun üstünde hiç düşünmez miydi? Ramazanoğlu Osmanlıya benzemez. O,
büyük dövüşte Türkmenden yana olmamış mıydı? Asıl azmaz, yol tezikmez.
Osmanlının belası aslının azmasındandır, yolunun tezikmesindendir. Ala gözlü
Türkmenin ahını alan, azmış Osmanlı, sonuna kadar tahtında kalabilir miydi?
Atından inmiş, atını yediyor; bir elinde kılıcı, bir elinde dizgini, yanında da
Osman, kalabalığı yara yara, insanlara çarpa çarpa ilerliyorlardı. Kalabalık bu
iri, kırmızı sakallı, bir tuhaf kılıklı, eli kılıçlı, kilim heybeli yaşlı adama
şaşkınlıkla bakıyordu. Haydar Usta onların bakışlarını seziyor hiç aldırmıyordu.
Kendine güveni sonsuzdu. Kalabalığın ortasında bir dağ parçası gibi ilerliyordu.

Osman, 'dedi dalgınlığından sıyrılıp, Osman, Ramazanoğlunu nasıl bulacağız? Onun konağını?

Osman:

Bilmem, dedi. Osman şehirleri biliyordu. İstanbulda dört yıl askerlik yapmıştı. Birisine sormak gerek onun konağını.

Haydar Usta:

Kime soralım? Ünü büyük Ramazanoğlunun konağını birisine sormak ayıp

olmaz mı kendi Beyliğinde.

Osman:

Ayıp olmaz dayı, dedi.

Süre süre dört yol ağzına gelmişler, durmuşlardı. Otomobiller, faytonlar, traktörler, otobüsler üst üste, evler, bahçeler, körelerine sıcak su dökülmüş karıncalar gibi oradan oraya telaşla koşuşan insanlar...

Bu Ramazanoğlu işi çok ilerletmiş, çok büyümüş, şehrini, Beyliğini çok büyütmüş, zenginlemiş, diye düşündü Haydar Usta. Böyle düşündükçe de umudu artıyordu.

Çok seviniyorum Osman, dedi. Ünü büyük Ramazanoğlunun bu kadar ilerlemesine çok seviniyorum. Böyle büyük, zengin bir Bey bizden bir parça toprağı esirger mi dersin?

Osman ona karşı çok saygılıydı. Osman her şeyi biliyordu. Biliyordu ki bu anda hiçbir şeyi ona anlatamazdı. Otuz yıldır çalışa çalışa yaptığı, bugünü otuz yıldır beklediği...

Kalabalığı, evleri, bahçeleri, insanları gördükçe Haydar Ustanın yüzü değişiyor, güzelleşiyor, kızıl sakalı sevinçten titriyordu.

Bir iyi adam bulalım da soralım Osman... Bu ev kalabalığında, bu koca saraylar içinde, her birisi başını almış gitmiş, gökyüzüne ağmış bu saraylarda ünü büyük Ramazanoğlunu bulmak kolay olmayacak. Birisine soralım.

Kara kaşlı, kaytan bıyıklı, düz çizgili bir giyiti olan, kunduraları parıl parıl eden bir delikanlı geçti yanlarından. Dört yol ağzında durmuş, bir adam seçmeye çalışıyorlardı. Osman bu adama doğru bir hamle eyledi. Haydar Usta:

Dur, dedi, benim bu adamı gözüm tutmadı.

Osman saygılıca geriye çekildi. Bir daha da hiçbir şeye karışmadı. Haydar Usta orada, yedeğinde atı, yanında Osmanı dört yol ağzında durmuş, kayalıklardan kopup gelmiş eski, çok çok eski bir Hitit Tanrısına benziyor, görende hayret, ister istemez de saygı uyandırıyordu. Çok eski bir kan gibi, her şeyini yitirmiş bu karmakarışık şehrin damarlarında dolaşıyordu.

Saçı kız gibi uzun, pantolonu bacaklarına yapışmış, alacalı bir mintan giymiş, dudağında bir ıslıkla bir delikanlı gelip yanlarında durmuştu. Onlarla konuşmak ister bir hali vardı. Haydar Usta şöyle göz ucuyla onu süzdü. Yüzü saf, temiz bir yüzdü. İyi bir çocuğa benziyordu. Buna sorulurdu ama, bu çocukta da onu iten bir şeyler vardı. Haydar Usta bu çocuk üstüne düşünürken birden buldu, bu çocuk ne kadın, ne erkektir. Bu çocuk bir hünsadır. Ünü büyük Ramazanoğlunu bir hünsaya soramam, yakışık almaz, dedi kendi kendine. Olur mu canım, koskocaman Ramazanoğlu herkese sorulur mu?

Bir yaşlı adamı gördü. Şalvar giymiş, saçlarını, bıyığını kapkara boyamıştı. Bunu, boyasına bakmadan, azıcık gözü tuttu. Dertli bir yüzü vardı. Adam gitti, ilerde küçük bir arabada mısır satan bir çocuğu tokatladı. Çok dövdü. Yandan yöreden geçenler bu küçük fıkara çocuğu döven adama hiç karışmıyorlar, onlara bakmıyorlardı bile. Haydar Usta bu hali görünce Ramazanoğluna azıcık kırıldı. Onun Beyliğinde kocaman bir adam küçücük bir çocuğu dövememeliydi.

Olmaz, dedi Haydar Usta, böyle bir insaniyetsizlik olmaz. Çocuğu kulağından tutmuş sürükleyip götüren adama düşmanca baktı. Azıcık umudu üzüldü. Ünü büyük Ramazanoğlu da, bu kadar zenginleyip kalabalıklaşınca ipin ucunu kaçırmıştı. Kim bilir ne kadar yaşlı bir adamdı da bu Beyliği bu hale düşmüş, baş ayak belli değildi. Bir faytoncu atını öldüresiye kırbaçladı. Bir oğlan dalgündüz bir kızı; bu kadar kalabalığın ortasında mıncıkladı. Kadınlar yarı bellerine kadar çıplaktı. Bir öfkeli adam Allaha kitaba söverek geçti. Yerin dibine geç adam, dedi Haydar Usta. Çok kızdı. Sen de yerin dibine geç ünü büyük Ramazanoğlu, diyecekti, dili varmadı: Kim bilir, yüz yaşında bir fıkara Beyin başında ne gaileler vardı: Müslüm Koca, o Müslüm Koca ki eskiden yüce dağ kartalı gibiydi, kocayınca elden ayaktan düştü. Çocuklara bile taşkala oldu.

Bu korkunç curcunadan kaçmak, kurtulmak istedi. Elindeki kılıcı aklına gelince vazgeçti. Tek umutları, ne olursa olsun buydu. Dünya değişiyor, aah dünya değişiyor, biz kalıyoruz, dedi. Bu kadar kalabalıkla tek başına, bir ünü büyük Ramazanoğlu nasıl başa çıksın, dedi. Fıkara kocacık, dağ kartalı, düşmüşler sığıncası Ramazanoğlum.

Osman durmuş kalmış, hiç konuşmuyor, Haydar Ustanın hiçbir davranışını kaçırmıyor, ona yürekten acıyordu.

Öğle oldu, gün iyice kızdırdı. Haydar Usta o kadar insan içinde Ramazanoğlunu soracak şöyle düz, insanca, dostça, insana yakın bir can bulamamış, hiçbirisini gözü tutmamıştı... Soluna döndü, birden bir yüz gördü. Şişman, sarkık bıyıklı, kara yağız, büyük bir yüz bir tezgahın arkasına, bir dükkanın içine oturmuş gülümsüyordu. Gülümsüyor, onlara tatlı tatlı; alçakgönüllü bakıyordu.

Haydar Usta Osmana onu gösterdi:

İşte şu adamı gözüm tuttu. Şu dükkancıyı... Onun yüzünde adamlık var. Ona gidelim de soralım.

Osman da çoktan o adamı görmüştü. Geniş caddeyi, otomobillerin, insan kalabalığının, faytonların, kamyonların, şeytanarabalarının arasından geçerek,

gülen adama vardılar. Adam gibi, insan gibi gülüyor, dedi, bu adam, Haydar Usta.

Güzel gülüyor, dedi Osman.

Selamünaleyküm, dedi gür, tok güvenli sesiyle Haydar Usta. Benim adım
Haydar Usta. Demirciler Ocağının son adamıyım. Kılıç döverim Beylere
paşalara. Belki adımı duydun. Uzun, iri, gülen gövdesiyle ayağa kalktı adam:

Buyur baba, dedi. Benim adım da Kerem Ali. Belki duymuşsundur.

Kerem Ali, dedi Haydar Usta, bana ünü büyük Ramazanoğlunun konağını
salık ver. Onun sarayını çıkaramadım. Beyliği çok büyümüş maşallah, dedi
gülerek.Hay maşallah, bin kere maşallah! Kerem Ali:

Hangi Ramazanoğlunu soruyorsun baba?

Beyi, dedi Haydar Usta. Büyük Beyi... Ona gideceğim...

Çok Bey var Ramazanoğlunda, hepsi Bey. Sen hangisini istiyorsun?

Büyük Beyi... Şimdi Beylik kimin elindeyse, onu istiyorum. Kerem Ali acı
acı bıyık altından güldü.

Ne yapacaksın büyük Beyi? diye sordu.

Bir hacetim var, dedi Usta. Elindeki kılıcı sıkı tuttu.

Kerem Ali her şeyi anlamıştı. Hem düşünüyor, hem acıyordu. Düşünmesi uzun

sürdü. Yüzü de kederden ağı gibi acı olmuştu.

Haydar Ustanın içine kuşku girdi:

Yoksa büyük Bey bu yenilerde mi öldü? Öldü de bizim haberimiz olmadı mı?

Başını sallayarak:

Yok, dedi Kerem Ali. Bey öleli yüz yıl oluyor. Büyük Bey. Onun yerine bakanın sarayını göster bana; dedi Haydar Usta. Kimse onun yerine gelen...'

Onun yerine kimse bakmıyor.

İyi adam, diye gürledi Haydar Usta, benimle eğlenme, Ramazanoğlunun yeri boş kalamaz.

Öyle, dedi Kerem Ali. Öyle ama... Haklısın ama... Çok Bey var, seni hangisine göndersem?.. Birden Hurşit Bey aklına geldi. Seni, dedi, koca, Hurşit Beye göndermeliyim. Hurşit Bey seni ağırlar, derdine derman olur.

Yandaki delikanlı çırağına döndü: Ağaları Hurşit Beyin evine götür de gel.

Sağ ol, dedi Haydar Usta: Sağ ol, dedi minnetle.

Delikanlı onların önlerine düştü. Bahçeler, evler, uzun saraylar geçtiler. Bir bahçenin ortasındaki küçük bir eve geldiler. Delikanlı:

İşte burası Hurşit Beyin evi, dedi.

Ramazanoğlunun mu? dedi Haydar Usta. Bu mu Beyin konağı?

Bu küçücük evi gözü hiç tutmamıştı. Ama başka bahçeler içinde, aynı, ona benzer bir sürü başka evler de vardı. Haydar Usta merakını yenemedi:

Şu evler de hep onun öyleyse? diye sordu. Delikanlı:

Onlar başkalarının, yalnız bu ev Ramazanoğlu Hurşit Beyin. Bir yanlışlık olmasın, dedi Haydar Usta. Bir yanlışlık. Kusuruma kalma.

Bu, dedi delikanlı. Kapıyı çalın, diye de zili gösterdi, oradan acele ayrıldı.

Osman kapıyı çaldı, bir kız çocuğu çıktı. Haydar usta buna daha çok şaştı. Ne demek, koca bir Beyin kapısını bir çocuk açar mı? Nerde askerler, adamlar, kullar?

Güvensizlikle Osmana baktı, kulağına eğildi: Osman, dedi, bizi yanlış bir yere getirmesinler?

Şimdi sorarım. dedi Osman. Bacım, dedi, bu konak Ramazanoğlunun konağı mı?

Ünü büyük, diye ekledi Haydar Usta. Hurşit Beyin, dedi kız.

Hah, biz de onu arıyorduk, dedi Haydar Usta. Beye haber ver, Demirciler Ocağı piri Haydar Usta gelmiş de. Ünü büyük Ramazanoğlunu görmek ister. Tanrı konuğu olaraktan...

Kız koşarak gitti, az sonra da geri döndü: Buyursunlar diyor Bey, dedi kapıyı açtı.

Haydar Usta atı Osmanın eline verdi. Üstünü başını düzenledi. Dimdik konağa yürüdü. Kılıcı elinde bir umut gibiydi. Sağlamdı.

Kız bir odayı açtı. Odada bir masanın başında, kafası dazlak, küçücük, yüzü solgun, yaşlıca, sakalsız bıyıksız birisi oturuyordu. Gene Haydar Ustanın içinden yıldırım gibi geçti, bir yanlışlık olmasın. Oda da küçücüktü. Küçücük. Bir koltuk, yerde eski bir halı. Masanın üstünde kitaplar, kalemler, darmadağınık kağıtlar... Bir de duvarlara baktı, duvarlar baştan ayağa kitaptı. Bu kadar kitabı bir arada görünce Haydar Ustanın içine güven girdi. Odanın kapısında durup:

Sormak acep olmasın, dedi. Ünü büyük Ramazanoğlu sen misin? diye sordu.

Hurşit Bey ağır, yorgun, gözlerinin altı şişmiş, başını kaldırdı; ölü bir sesle:

Benim, dedi.

Haydar Usta bir iki adım attı, sağ dizini yere koyup huzurunda niyazda durdu.

Baba kalk, şuraya otur, diye koltuğu gösterdi Hurşit Bey. Haydar Usta geri
geri giderek, saygılıca koltuğun ucuna ilişti. Hurşit Bey:

Rahat otur, baba, dedi, alçakgönüllü.

Bu adam mümkünü yok Bey değil, Bey gibi gür sesi yok. Bey gibi de konuşmuyor.

Haydar Usta kılıcı dizinin üstüne koydu. Ellerini de kılıcın üstünde birleştirdi.

Gür kaşlarını kaldırdı, soru dolu çelik yeşili gözlerini onun gözlerine dikti:

Sormak acep olmasın; sahiden sen ünü büyük Ramazanoğlu musun? diye
yerin dibine geçerek sordu.

Öyleyiz, dedi Hurşit Bey.

Haydar Usta başladı anlatmaya. Bütün çektiklerini, Çukurovalılardan, Hükümetten, candarmalardan, ormancılardan obanın, Yörüklerin bütün çektiklerini, gördükleri zulmü, salgınları, sahipsizliklerini, kışlaklarının

yaylaklarının nasıl ellerinden alındığını bir bir söyledi. O konuşurken Hurşit Bey durmadan, enteresan, enteresan, diyor, onun konuştuklarını elleri makine gibi işleyerek önündeki kağıda yazıyordu. Sözlerinin bir tamam yazılması Haydar Ustanın hoşuna gidiyor, kendisine böyle bir önem verilmesine seviniyor, içinden durmadan, göl yerinde su eksik olmaz, eskiden de kurt eniği kurt olur sözlerini geçiriyordu. Yol tezikmez, asıl azmaz. Sözlerinin ağzından çıkar çıkmaz hemen yazılması ilk önce Haydar Ustayı şaşırttı, tekledi, sonra her şeyi unutup kendini acısına, coşkunluğuna, umuduna kaptı koyverdi.

Şunu bil ki Bey, dedi gürleyerek, ünü büyük Ramazanoğlu tekmil kılıçlarını bizim ocaktan kuşanırdı bin yıl boyunca. Övündü. Biz, bin yıl ünü büyük Ramazanoğluna kılıç dövdük...

Enteresan, enteresan...

Haydar Usta bu enteresan sözcüklerinin ne anlama geldiğini bilmiyordu ama, iyi bir şey olduğunu da sezinliyordu. Bu Beylerin de ta ezelden beri huyudur. Hep anlaşılmaz sözler konuşurlar. Anlaşılmaz sesler çıkarmak Beylerin şanındandır.

İşte böyle, dedi Haydar Usta. Bundan yüz yıl önce mi ne, Çebi obasının demircisi Rüstem Usta... Rüstem Usta bizim gibi ocaktan demirci değil. Kökten demirci değil, sonradan öğrenme. Çıraklıktan demirciliğe geçme...

Enteresan, enteresan...

İşte bu Rüstem Usta bir kılıç yapıyor on beş yıl çalışıp, on beş yıl Ramazanoğlum, ünü büyük Beyim... On beş yıl! Rüstem Usta kökten sürme, ocaktan yeşerme değil, daldan eğme, çıraklıktan gelme... Kılıcını Padişaha götürüyor, Padişah bakıyor kılıca, hayran kalıyor. Dile benden ne dilersen Rüstem Usta diyor... Rüstem Ustadır, dize gelip senin canının sağlığını dilerim Padişahım diyor. Padişahtır, benim canımın sağlığından sana ne fayda, diyor, dile benden ne dilersen... Rüstem Ustadır utanıyor, o kılıcının karşılığında hiçbir şey istemez, kılıcın pahası yoktur. Padişah emrediyor, anlıyor işi de emrediyor, kılıcına fiyat biçmiyorum, bu kadar güzel kılıcı yapan adama hürmette kusur etmemeliyim, dile benden ne dilersen... Rüstem Ustadır, Padişahım, diyor, bize kışlak gerek, yerliler bizi perişan ediyor. Padişahtır, bir ferman haykırıyor, yürü git Aydın elini senin obana verdim, diyor...

Enteresan, enteresan...

Şimdi padişah yok diyorlar... Ben seni deyi geldim. Ünü büyük Ramazanoğlu, bizim Beyimiz, koca Çukurovanın Beyi deyi geldim. Sen bize babasın. Soyumuzsun, kanımızsın, töremizsin. Ramazanoğlusun, Yüreğirlisin, Horasandan geldik hep beraber... Sana geldim, sana şikayetim var. Sesini yükseltti, alnında domur domur terler: Bizi perişan ettiler. Bu Çukurda bizi

yalnız buldular, insanlığımızı, oğlumuzu kızımızı, yiğitliğimizi, törelerimizi,
güzelliğimizi, arımızı namusumuzu ayaklar altına aldılar payımal ettiler.
Bitirdiler bizi, sürdüler bizi elden ellere. Biz sen, sen biz demeğiz
Ramazanoğlum, ünü büyük. Bize yapılanlar sana yapılmıyor mu dersin? Sen
bizim başımız koruyucumuz değil misin? Bir sen kalmadın mı derdimizi
anlayacak? Ya derdimize derman, ya katlimize ferman ol Ramazanoğlum.

Enteresan, enteresan... Enteresaaan...

Ya öyle... Öyle işte ünü büyük Beyim. İşte ben de otuz yıl bir kılıç yaptım.
Otuz yıl... Rüstem Usta daldan eğme, çıraklıktan gelme... Biz ocak piriyiz.
Bizim kılıcımızı kuşanmayan... Kızardı, utandı, az daha cayacaktı, kendini
zorladı: Bizim kılıcımızı kuşanmadan ta Horasan'dan bu yana padişah, Bey
olamazdı. Ben otuz yıl çalıştım bu kılıca, tam otuz yıl, sana getirdim... Bir karış
toprağımız da yok. Ayağımızı basacak bir karış toprak yüzünden insanlığımızı,
onurumuzu elimizden aldılar, bir karış toprak için bizi bitirdiler. Öyle bir ülke
büyüklüğünde, Aydın ovası genişliğinde toprağı kimse istemiyor. İstemiyor
Ramazanoğlum... Şöyle ayağımızı basacak kadar bir toprak parçası... Ben bu
kılıcı otuz yıl döverek, nakış nakış, ayet ayet işleyerek yaptım. Horzumlu Şahı
olsaydı bu kılıcı yapana bir ülke bağışlardı. Kanı çürük Osmanlı bile bir ülke

verirdi, bu kılıcı yapanın şanına...

Enteresan, enteresan... Bunun bu kadar olduğunu bilmiyordum.

Bil işte, diye gürledi Haydar Usta. Bil işte, bil işte... Ramazanlı da, Osmanlı da bizim yiğenimiz olur, bitirdiler bizi, hay yiğen...,Bitirdiler bizi, sizin insanlığınıza dokunmuyor mu bey?

Enteresan, enteresan...

Bizim bitmemiz, yok olmamız, sizin de bitmeniz yok olmanız değil mi? Bu koskocaman, güneş gibi parlayan şehrine, malına mülküne güvenme. Sen çok alçakgönüllü bir Beysin ama, gene de bu şehire, dünya kadar malına güvenme. Dünyada seni ayakta tutacak bu koca şehir değil, malın mülkün değil, elin aşiretindir. Malını mülkünü bir gün gelir yel alır, sel alır, el alır, yağı alır... Amma, ünü büyük Ramazanoğlum, elin aşiretin sana kalır... Onu kimse elinden alamaz, alamaz, alamaz... Derde derman değil imiş mal, demiş atalar. Sen bizi bıraktın, öyle görünüyor ki sen mala mülke düşmüşsün... Malın mülkün sonu yok Ramazanoğlu.

Enteresan, enteresan... Bunun bu kadar böyle olduğunu bilmiyordum.

Bil işte, diye gürledi gene Haydar Usta zaferle. Bil işte, bil işte! İyi ki geldim de sana halimizi dirliğimizi söyledim. Kusura kalma Bey, beni bağışla. Sana öğüt verecek değilim ama, senin de suçun var.

İnsan eliyle aşiretiyle hiç ilgilenmez mi? Benim adamlarım ne oldular, halleri dirlikleri nasıl, demez mi? Böyle yürür mü sanıyorsun bu Beylik? Yürümez, işte böyle çöker gider. Çık da bu şehriyin içine, bir gör olanı biteni... Azıcık insanlık kalmış mı? Doğru, şehrin büyümüş, her bir evi bir saray olmuş, ama insanlığı kalmamış bu şehrin. İnsanı yozlaşmış gitmiş. Benden önce hiç kimse gelip de kocaman; dev gibi adamların bir deri bir kemik kalmış çocukları dövdüklerini, koca kalabalığın da bu hale bön bön baktıklarını söylemedi mi?

Hiç kimse söylemedi, dedi Hurşit Bey, biraz gülen, biraz ağlayan bir yüzle.

İşte ben söylüyorum. İşte burada, huzurunda söylüyorum. Koca adamların çocukları dövdüğü, ötekilerin de bön bön baktığı bir ülke çürüktür, ölmüştür.

Enteresan, enteresan...

Haydar Usta ayağa kalktı, kılıcı kınından çekip ona uzattı.

Bak şuna Beyim, dedi. Tam otuz yıl... Padişah demiş ki Rüstem Ustaya... Aman Allah, demiş, kılıcın göz kamaştırıyor, demiş. Dile benden, demiş... Rüstem Usta kılıcına yalnız on beş yıl çalışmış. Üstelik de daldan eğme. Ben otuz yıl çalıştım. Kökten sürme, ocaktan bitmeyim. Padişah ona demiş ki, ferman haykırmış ki, Aydın ovası senin. İşte ben de sana geldim ünü büyük

Ramazanoğlum... Al!

Hurşit Bey kılıcı aldı, uzun uzun baktı, hayran kaldı. Haydar Usta onun yüzündeki kılıca baktıkça artan hayranlığı izliyor, sonsuz bir sevince batıp çıkıyordu.

Hurşit Bey kılıcı uzun uzun süzerek başladı konuşmaya... O konuştukça Haydar Ustanın yöresindeki dünya dönüyor; odanın duvarları bir kavuşup açılıyor, tavan iniyor çıkıyordu. Gözlerinin önünde de bir zifiri karanlık, sonra gözleri kör eden bir ışık... Patlıyor, açılıyor, kararıyor.

Hurşit Bey uzun konuşmasını bitirirken derinden içini çekti: İşte böyle Haydar Usta, dedi. Türkmen kocası Haydar Usta. İşte böyle, elimizi ayağımızı kırdılar. İşte böyle bu dünyayı bir zulüm haline getirdiler. İşte böyle, bu dünyayı kendilerine de, bize de cehennem yaptılar. İşte böyle... Bu koca şehir şimdi bizim değil. Zenginlerin, Ağaların, Kayserililerin. Her şey onların.
Haydar Ustaya Ağaları, Kayserilileri, toprak, fabrika sahiplerini de anlattı. Adlarını verdi.

Bir el Haydar Ustanın boğazını tutmuş sıkıyordu. Hiç farkına varmadan elleri sakalına gidip yapışmışlardı. İnanılmaz bir hızla Haydar Usta, elleri, sakalı, gözleri, börkü, ayakları, çarıklarıyla düşünüyordu. Titriyordu. Kan ter içinde kalmıştı. Ayağa kalktı:

Demek sizi de bizden kötü eylediler Ramazanoğlum, dedi. Demek böyle ha?

Demek sizin de bizim gibi gidecek yollarınız, kılıç kuşanacak belleriniz, dost diye kucaklayacak kollarınız kalmamış. Sizi bizden çoook önce öldürmüşler demek ha, Ramazanoğlum?

Öldürdüler, dedi Hurşit Bey. Haydar Ustanın yılgısı, acısı onu da içine almış yakıyordu. Ağalar, zenginler, bezirganlar... Her şey onların elinde. Onlar da yalnız paraya tapıyorlar. Allahları para. Enteresan, enteresan, çok enteresan...
Artık Haydar Ustanın yanında enteresan sözcüğü büyüsünü yitirmişti. Kılıcını masanın üstünden aldı, kınına elleri titreyerek soktu, bir bebe gibi kucakladı, incitmekten korkarak, Hurşit Beye doğru bir iki adım attı, Sağ dizini yere koydu, sağ elini göğsüne bastırdı, boyun kırdı, niyazda bulunduktan sonra ayağa kalktı.

Arka arkaya kapıdan çıkarken, ölmüş bir sesle:

Sağlıcakla kal ünü büyük Ramazanoğlum, dedi. Sesinde kendi kendisiyle alay eden bir hava seziliyordu.

Demek her şey değişiyor, bitiyor, yerine yepyeni bir şeyler, anlamadığımız, bilmediğimiz bir zulüm geliyor, diye düşündü Haydar Usta. Demek ölen ölüyor. Bizi ölümden hiç kimse kurtaramayacak demek. Biz de Ramazanoğlu gibi olacağız. Demek bizim de gelecek kuşaklarımız böyle Ramazanoğlu gibi bir

avuç içi kadarlık bir odada kukumav gibi düşünecek. Enteresan, enteresan demekten başka söz bilmeyerek. Hüdüdük yuvası kadarcık bir oda. İyi ki onu da bulmuş ünü büyük Ramazanoğlu, bizimkiler bu kadarlığını da bulamayacaklar.

Bir basacak... Bir karışçık... Toprak... Ölüm... Hemi de zulüm... Başka da hiçbir şey düşünmedi bir süre. Bir acayip, yok eden bir duman içinde, havada yüzer gibiydi.

Osmanın yanına geldi, ona bakmadı bile. Dört yanı görmüyor, yalpalayarak yürüyordu, kılıcını sıkı sıkıya göğsüne bastırmış. Osman içerde ne olup bittiğini aşağı yukarı biliyordu. Şehrin ortasına doğru yollandılar. Nereye gittiklerini gideceklerini bilemeden şehrin içerlerine yürüdüler.

Yürüdükçe Haydar Usta kendine geliyor, yeniden, kırık dökük düşünmeye başlıyordu.

Ne demişti, ha? Ne demişti ünü büyük Ramazanoğlu? Ölü.... Her şey... Her şey... Ağalar... Beyler öldü. Zulüm... Ağalar, insanın piçi... Ya Temir Ağa? Ya Deli Mehmet Ağa? Her birisi on tane soylu soplu Bey eder, öyle dememişler miydi? Dirayette, hem de cömertlikte, hem de insanlıkta... Temir Ağa eskiden bir Kürt Beyiymiş, gelmiş Çukurda Ağa olmuş. Bir fermanlık da toprak elde etmiş. Hem de bileğinin zoruyla.

Haydar Ustanın yüzü usul usul açılıyordu. Bu hal Osmanın gözünden kaçmadı.

Önce, o, Ramazanoğlunun evinden çıktığında ölecek sanmış, korkmuştu.

Osman, gene o iyi adama gidelim. Hani adı bizim oğlanın adı olana...

Gidelim, dedi Osman.

İkindiyi geçiyordu ki Kerem Aliye geldiler. Kerem Ali bu kızıl sakallı devi
görünce içten sevindi. Güldü, şadımanlık eyledi.

Eeee, gördünüz mü ünü büyük Ramazanoğlunu? diye sordu. Haydar Usta bir
uykudan uyanırcasına, kırgın bir sesle: Gördüm, dedi. Onunla konuştum. Sen
bana bir iyilik daha ediversene kardaş.

Hiçbir şeye kırılmamıştı da Hurşit Beyin, Ramazanoğlu gibi bir
Ramazanoğlunun çıkar da şu kılıcı bir göreyim dememesine kızmıştı. En
sonunda kılıcı kendisi, o istemeden, yüzünü kızdırmış, kınından çekivermiş,
önüne koyuvermişti. Nasıl da hayran bakmıştı kılıca Hurşit Bey... Nasıl da
şaşkın, gözleri dışarı pörtlemiş, kurbağa gözleri gibi... Kılıca baktıkça gözleri
dışarı uğruyordu. Şu iyi adama, şu Keremin Alisine de şu güzel kılıcı bir
göstersem diye yandı.

Baş üstüne, dedi Kerem Ali. Buyur emmi.

Sağ ol, dedi Haydar Usta. Buyurunla bin yaşa. Sen bana bir de Temir

Ağanın evini göstersene... Onu da göreceğim. Şu kılıcı da ben yaptım. Tam otuz yılda dövdüm. Çabuk çabuk, her sözcüğü kaçırmaktan korkarak. Benim ocağım pir ocağı... Horasandan bu yana... Bana Demirciler Ocağı, piri Haydar Usta derler. Şahlar, padişahlar, ulu kartal gibi Beyler hep kılıçlarını bizim ocaktan kuşanırlardı. Çebi aşiret demircisi Rüstem Usta bir kılıç dövdü on beş yılda: Üstelik de ocak uşağı değil Rüstem. Kökten sürme değil, daldan eğme... Götürdü Padişaha kılıcı... Padişah kılıcı görünce dili boğazına aktı hayranlığından... Dile benden ne dilersen dedi Padişah da... Ben bu kılıcı, ben bu kılıcı, ben bu kılıcı bin yıldır döverim. Bin, iki bin, on bin... Bu ocak kurulduğundan bu yana... Padişah da Rüsteme Aydın toprağını verdi. Bir kılıca... Al, al bak! İyi adam... Kılıcı kınından çekti, Kerem Aliye uzattı:

Bir damla su gibi günün ortasında aydınlanıyor. Tanyerinde bir damla su gibi, şafağın ortasında balkımıyor mu? On bin yılda dövdük biz bu kılıcı... Al bak, bak... Bak! Sen iyi adamsın... Eline değsin. İyi gelir. Al bak bak! Al bak! Kızıl sakalı coşkudan titriyordu.

Kerem Ali kılıcı görünce orada, olduğu yerde büyülendi kaldı. Gözlerini böyle bir güzellikten ayıramadı. Bir baktı, bir daha baktı. Baktıkça bakıyordu. Evirip çevirip bakıyor, her bir yerine bir başka hayran kalıyordu.

Başlarına bir kalabalık birikti. Yoldan geçenler kılıcı görüp geliyorlar, kılıcı

görünce hayran kalıyorlardı. Övgüler, sevinçler, kılıcı göklere çıkarmalar...

Haydar Usta da insanların sevgisi, hayranlığı ortasında ulaşılmaz bir tatta kıvançlanıyor, sevincinden uçuyor. Kalabalık gittikçe çoğalıyor.

Sonunda Kerem Ali, ancak böyle temiz bir adamın erişebileceği cömert övgülerle kılıcı Haydar Ustaya uzattı:

Yüz bin yılda da bundan sonra böyle bir kılıç yapılamaz, dedi. Eline sağlık.

Haydar Usta kılıcı kınına koyarken: Beni Temir Ağaya gönder, dedi. Kerem Ali:

Temir Ağa öleli çok oldu, dedi. Çok oldu. Deli Memet Ağa?

O da öldü, dedi Kerem Ali.

Oğulları yok mu? Onlar gibi başka bir Ağa yok mu?

Oğullarına boş ver, dedi Kerem Ali. Sen Hasip Beye gitsene. Hasip Bey de sizden olur. Yörük o... Belki hısmınız olur.

Biz Ramazanlıylan, Osmanlıylan hısım oluruz. Hasip Bey nereli ola?

Bilmem orasını, dedi Kerem Ali. Ama Yörük o... Adananın da en zengin Ağası. Bütün Yüreğir toprağı buradan Akdenize kadar onun.

Belki Yüreğirli o...

Belki, dedi Kerem Ali. Seni ona göndersem iyi olacak.

İyi olur, dedi Haydar Usta daha da kendisine gelmiş. Ona da bir gidelim.
Mademki yörük, mademki Yüreğirli, adam kıymeti bilir.

Kıymeti bilir, dedi Kerem Ali. Yanındaki delikanlıya döndü: Nolursun, şu
ihtiyarı bir de Hasip Beye götürüver, dedi.

Delikanlı Haydar Ustanın önüne düştü. Hasip Beyin evine geldiler. Haydar
Usta evi görünce içinden, hah işte, dedi, konak dediğin de, saray dediğin de
böyle olur. Ev geniş bir bahçe ortasında büyük bir alana yayılmış koskocaman,
yaldızlarla, renkli sırçalarla, nakışlarla bezenmiş... Peri köşkü; dedi Haydar
Usta, peri köşkü. Tüm sırçadan, zebercetten... Sırçadan, inci mercandan bir
köşk. Ağa da, paşa da, padişah da böyle olur. Fıkara Ramazanoğlu... Öfkesinden
deli divane olmuş, Ağalara karşı ateş püskürüyor. Sahiden, sahiden ünü büyük
Ramazanoğlu ölmüş. Hakkı yok mu ateş kesmeye?. Sarayı görünce onun
öldüğünü, yerine bunların geldiğini iyice anladı. İçindeki sevinç yeniden uyandı,
umudu depreşti. Şu sarayın sahibi, Temir Ağanın oğlu Hasip Bey elindeki su
damlası kılıcı mutlaka alacak, Haydar Ustaya dile benden ne dilersen diyecek...
Canıyın sağlığını dilerim sultanım, aslanım, ulu soylum. Canımın sağlığından
sana ne fayda, dile benden ne dilersen... Bir parça toprak, bir parça, bir parça...
Biz bu kılıcı bin yıl, on bin yıl dövdük. On bin yıl on bin kişi, yüz bin kişi,

ocaklar, kuşaklar boyunca dövdük... On , bin yıl daha döveceğiz. Dünya böyle bir güzellikten geriye kalmayacak... Kadir kıymet bilenler bir dünyadan hiçbir zaman eksilmeyecek. Yaaa, işte böyle ünü büyük Hasip Beyim, Ramazanoğlu çok öfkelenmiş, size sövdü. Onun kusuruna kalmayın. Siz de adamı öldürmüş yerini almışsınız. Kusuruna kalmayın onun... Kılıcını çıkar da bir bakayım bile demedi... Yaaa, demedi. Ben çıkarıp göstermeseydim, işte bu kılıcı bile görmeyecekti. Yaaa, ünü büyük Hasip Beyim, işte böyle...

Kızılı daha artmış, parıltısı kıvılcımlanan uzun sakalı, püskül püskül kaşları, çelik yeşili gözleri, altın sarısı börkü, elindeki kılıcıyla tepeden tırnağa Osmana gülümsedi.

Kerem Alinin çırağı Hasip Beyin kapısını çaldı.

Gelen adama Hasip Beyi sorun, dedi, oradan uzaklaştı.

Haydar Usta dimdik önde, kılıcı elinde, Osman arkada kapıya yürüdüler. Konağın kapısı açıldı, bahçe kapısına, Haydar Ustayla Osmanın durdukları yere sırmalar içinde, pırıl pırıl bir uşak geldi. Oktava yutmuş gibi dimdik durdu önlerinde.

Ne istiyorsunuz? Sesi sertti, tepedendi. Bu ses bile hoşuna gitti Haydar Ustanın. Bey, Ağa uşağı da olunca böyle olmalıydı.
Şıkır şıkır, aydınlık bir sesle:

Hasip Ağa efendi evde mi? Evdeyse ona de ki, Yörük kocası, Demirciler Ocağı piri Haydar Usta Tanrı konuğu olaraktan seni görmeye gelmiş diye söyle.
Yörük kocası, demirciler, has, mısri kılıçlar ocağı piri... Haydar Usta... On bin yılda bir tek kılıç dövenler, şahları padişahları kuşatanlar...

İşte iştecik... Bey dediğin de, paşa, şah, sultan dediğin de böyle olur. İşte böyle, böylecik... Hay Ramazanoğlum, hay... Adam, hiçbir söze varmadan hemen eve döndü, içeriye girdi kapıyı ardından kapadı.

Hasip Bey pencereden bu elinde kılıç, börklü, ayağı çarıklı, ardında yaşlı atı, bu tuhaf adamı seyrediyor, kendisini niçin aradığını merak ediyor, acaba gene eski Hititlerden kalma Yörük akrabalardan mı diye düşünüyordu. Düşünüp kızıyordu. Yeryüzündeki tekmil Yörükler birkaç yıldır ona akraba çıkıyor, akın akın eve geliyorlardı. Uşağa:

Git sor bakalım, beni neden görmek istiyorlarmış? Akraba falan mıymışlar? Sor, diye emir verdi.

Uşak geldi, Hasip Beyin söylediklerini Haydar Ustaya tekrarladı. Haydar Usta:

Akraba olmayız onlarla, Yüreğirliyle biz akraba olmayız. Bize Ramazanlı, bir de Osmanlı akraba olur. Biz onun adını sanını duyduk da geldik. Bana Haydar

Usta derler... Çebi Ustası Rüstem, hem de daldan eğme... On beş yılda... Bu ocak, on bin...

Saydı döktü, her şeyi bir daha bir daha söyledi. Uşak yarı anladı, yarı anlamadı.

Hasip Beye geldi:

Size akraba olmazlarmış. Onlar Ramazanlıya, bir de Osmanlıya akraba olurlarmış. Bu adam pirmiş. Bin yılda bir kılıç yapmış... Onu size verecekmiş.

Siz de ona, dile benden ne dilersen, diyecekmişsiniz...

Hasip Bey güldü. Elini pantolonunun sağ cebine attı, otadan bir deste para çıkardı, iki onluğu ayırdı, uşağa verdi:

Götür bunu o ihtiyara ver, dedi. Hasip Bey kılıç mılıç görmek istemiyor, dersin.

Haydar Usta soluğunu tutmuş kapıyı gözlüyor, uşağın dönmesini bekliyordu.

Uşak geldi, hiçbir şey demeden elindeki iki onluğu Haydar Ustaya uzattı:

Bey kılıç mılıç istemiyor. Alsınlar da bu parayı gitsinler, diyor, dedi.

Haydar Usta boş bulundu, uşağın kendisine uzattığı parayı aldı; uşak o anda arkasını döndü, döner dönmez de eve girdi. Eve girmesiyle ardından kapının kapanması bir oldu.

Çarpılmışa dönen Haydar Usta bir silkindi, iki silkindi, bir türlü kendisini toparlayamadı. Elindeki onluklar parmaklarının ucundan kaydılar, sert esen garbi yeli kağıt parçalarını aldı götürdü, yoldan yola, bahçeden bahçeye savurdu. Osman, Ustanın koluna girdi. Ustanın ayakları birbirine dolanıyordu. Sokaklar, caddeler, evler geçtiler. Bahçeler geçtiler. Haydar Usta hiçbir şeyi artık görmüyordu. Bir bakkalın önünden geçerlerken Osman ekmekle helva aldı. Gün kavuşurken kendilerini Seyhanın kıyısında buldular. Haydar Usta eğildi suyu avuçladı. Bir güzelce yüzünü yıkadı. Düşmü görmüştü? Bir düşten usul usul uyanıyordu. Acıktım Osman, dedi.

Osman gazete kağıdını yere serdi, ekmeği, helvayı, üstüne koydu, yemeye koyuldular. Haydar Usta iştahlı, çabuk çabuk yemeğini yedi. Günün son ışıkları kızıltılarla sakalında dolaşıyordu. Daldı, sonra birden Osmana döndü:

O yangından sonra, köylüler bizi ateşe verdikleri gecenin sabahı torunum Kerem ortada yoktu. Sonra da hiç görünmedi. Ne oldu acaba çocuğa?

Osman:

Çocuklara bir şey olmaz, dedi. Korkup kaçmıştır. İki gün sonra obayı bulur.

Bulur, dedi Haydar Usta. Şu Kerem Ali ne de iyi, değil mi Osman? Ne iyi adam. Bir tek. Ne güzel adamca gülüyor, ne iyi, hatır bilir bir kişi.

Osman: Öyle, dedi. Haydar Usta:

Her şey bitecek, her şey değişecek, her şey bozulacak, yön, yol değiştirecek her şey ama, adamlık bitmeyecek. Bir yerde, bir köşede Kerem Ali gibi, orta direk gibi, böyle dimdik kalacak. Şu adamı bir daha görmek, ona bir iki söz söylemek isterdim.

Gün ışığı yitti gitti, ortalık karardı, ortalığın kararmasıyla da birden şehrin ışıkları patladı. Haydar Usta irkildi.

Bin yıl, on bin yıl dövdük biz bu kılıcı... Aydınlığın ortasında bir damla su gibi... Asılı kalmış. On bin yıl daha dövecekler... On, on bin, yüz bin...

Osman içinden, bu adam deliriyor, dedi. Fıkara... Bütün bu olan biten ona ağır geldi. Götüremiyor.

On bin, on bin... Yüz bin yıl daha... Rüstem Usta... Çebi obası... Rüstem Usta kökten sürme değil, çıraklıktan gelme. Daldan eğme... On beş yıl... Otuz yıl, on bin, yüz bin yıl... Dile benden ne dilersen...

Halilin babası öldü. Dedesi de çok eskiden ölmüştü. Mustan hiç anımsamıyor, Halil o zamanlar çocuktu. Bir anası kalmıştı. Bütün oba onun sürüsüne elbirliğiyle baktı. Çadırı imeceyle bütün çadırlardan önce kurulur, bütün çadırlardan önce sökülür develere bağlanırdı. Her bayramda, Hıdırellezde

obalılar Halilin çadırına gelirler niyazda bulunurlardı. Davula, tuğa, uzun, solgun bayrağa yüz sürerlerdi. Bu davul, bu tuğ bu bayrak, bu teber nedir, kimse bilmezdi. Türkmenin kutsal emanetleriydi. Ta uzak, eski, adı sanı duyulmadık günlerden geliyordu, bu belli. Görkemli, Yörüğün Yörük olduğu mutlu günlerden geliyordu, bu belli. Bu tuğ ellerinde, bu bayrak altında, omuzlarında uzun şelfeler, yedi iklim, dört köşeyi dolaşmışlar, boyun bükmemişlerdi. Bu Halil neydi, kimdi? Cerenin, bu sevdası nedendi? Canını verecek, obasını ayaklarının altına alacak kadar.

Kıran döken, ağaçları birbirine çalan, kayaları kökünden sökercene kuduran bir poyraz esiyordu. Deli bir poyraz. Halil uyumuştu. Öteki iki adam, Resul uyumuşlardı. Bir ulu kayanın kovuğunda kuru otların üstünde işlemeli kepeneklerine sarınmışlar, derinden soluk alarak uyuyorlardı.

Uyuyan adama yılan bile dokunmaz, düşman bile dokunmaz. Uyuyan adamı er olan öldürmez. Neden? Mustan elinde tüfeği, Aladağın doruğuna yakın yerde, Halili öldürmek istemiyle yanarak bir ağaçtan pınara, bir pınardan ağaca gidip geliyor, pınarda yüzünü yuyup yanan etini serinletiyordu. Şimdi Halili öldürsem ne olur, diye düşünüyordu. Onu mutlak öldürmeliyim. Ta ezelden bu yana, aklım yetti yeteli bu adam beni iflah etmedi. Herkes onu gördü, ona baktı, onunla uğraştı. Daha da herkes ona kutsal bir yaratıkmış gibi bakıyor. Onu

görünce, kocalar, kadınlar, çocuklar, dedeler, ocak pirleri bile susuyorlar, ayağa kalkıyorlar. Kim, ne, neci bu Halil? Bir güzel adam ki, mavi gözleri haktan sürmeli. Bir uzak gök gibi, derin, çocuksu saf... Uzun boylu, suna gibi. Bütün oba, öteki obalar hep Halile sevdalı. Bu Halili öldürmeyince olmaz. Ne olur, ölür müyüm? Ben onu öldürünce ne olur? Ölür müyüm? Onu öldüreyim de, ben de öleyim.

Kovuğa geliyor, gecede, karanlık altında Halile yaklaşıyor, Halil uyuyor. Arada bir soluğunu kesiyor. Gölgeler, yıldız ışıkları, kayalar, ağaçlar sel gibi akıyor, yürüyor. Dağ çatırdıyor. Bas tetiğe Mustan.

Halil köyü yakıyor. Boyu uzamış, tüyleri dimdik olmuş. Bir heybet gibi... Çukurova köyünün bir ucundan giriyor, öteki ucundan çıkıyor. Halil bir top yalım olmuş, Halil bir yangın gibi. Halilin adı bütün obada, öteki Yörük obalarında, tekmil korkak Çukurovada bir korku, bir yürek, bir ölüm, bir dost, bir güzellik gibi dolaşıyor. Dünyada bir Halil var, başka kimse yok.

Çök tetiğe Mustan. Tüfeğin namlusu Halilin alnının tam bir parmak gerisinde, başı parça parça olacak. Çök tetiğe Mustan. Bas! Mustanın elleri uyuşuyor: Bütün bedeni karıncalanıyor. Gölgeler uçuşuyor, korkudan çont oluyor. Sonra geçiyor, yürekleniyor, gidiyor, geliyor, namluyu alnının ortasına dayıyor.

Ceren ne Halilin olacak, ne kimsenin. Ceren Oktay Beyin olacak, oba, çok sıkışmış, verecekler Cereni. Kalk Halil kalk. Doğrul kardaşım. Ama Halil ölmeli. Çocukluğunda yüzüne bakmazdı. Kurt yavrusu gibi. Herkes onun kuluymuş gibi. Bütün çocuklar. Hem de Mustanı döverdi, küçümserdi: İşte Mustan da dağa çıkmıştı, Halil de... Mustanın adını kimse anmıyor, Halili kimse dilinden düşürmüyordu. Çök Mustan tetiğe.

Mustan gidiyor geliyor, deli poyrazın içinde dört dönüyor. Elini çabuk tut Mustan, bu gece bu işi yapamazsan bir daha hiç. Bir daha hiç. Halili öldürürsen, bütün oba, dünya sana lanet etmez mi? Ceren kız, öteki obalar, bu dünyayı sana dar etmezler mi? Halil ölsün, başka bir şey istemez. Yeter ki Halil ölsün.

Çök Mustan tetiğe.

Bir sabah uzun bir minareden sabah ezanı geliyordu. Çukurovada, Çukurköprüde, Sumbas suyunda... Halil al bir atın üstünde, elinde mavzeri. Mustan yayan yürüyor, it gibi, Halil atlı. Halil onunla hiç konuşmuyor. Derviş Beyin evine varıyorlar, onu uyandırıyorlar. Gür sesli Halil: Uyan Bey, diyor, vaktin geldi. Yiğit, gözü pek. Akmaşat bizim kışlağımız. Ver bize kışlağımızı, senin ne hakkın var? Derviş Bey, gözleri korkudan yuvalarından fırlamış: Canıma kıyma Halil, diyor. Soylular, senin gibi soylular cana

kıymaz. Bir Akmaşat için. Bilmiyordum Akmaşatın sizin kışlağınız olduğunu.

Varsın sizin olsun. Öldürme beni. Çoluk çocuğum var. Yarın sabah göçü çekin, yerleşin Akmaşata.

Göçü Akmaşata çekiyorlar. Göç gümbür gümbür konuyor Akmaşata. Halil üstüne türküler söylüyorlar Çukurovalılar. Bizimkiler türkü söylemeyi bilmezler. Onların da türkü gibi yüzü gülüyor. Kimse Mustanın yüzüne bakmıyor. Halilin yanında ha var, ha yok. Çök Mustan tetiğe: Bas! Bas gitsin...

Halil'in kanı yere gölleniyor. Uzun bir çukur. Çukurda Halilin upuzun ölüsü. Dal gibi. Ölü gibi değil. Tepeden, insanı karşısında yok eden, güvenli, ölü gibi değil, alay eden. Sürmeli gözleri kapalı, ölü gibi değil, Çukurda yatıyor. Murt çalıları üstüne... Ağır kokulu. Onun üstüne taş toprak. Halil toprağın altında. Halil gülümsüyor. Al kanı toprağın altından fışkırıyor. Mezarının üstünde binlerce arı... Altın arılar. Kanatları vızıltılı. Parlak, ışılayan, titreyen, titreyen ışıklar. Çelik yeşili. Çelik ışıltısı sarı...

Haydar Usta, Demirciler Ocağı piri... Kimsenin önünde, dedelerin, ermişlerin önünde niyaza varmaz, ama Halilin önünde yerlere kapanır, kimdir, nedir bu Halil? Çök Mustan tetiğe. Bas gitsin!

Elleri titremiyor. Yüreği bir kuş gibi kafesinde çırpınmıyor. Açık seçik düşünüyor. Halil sağ oldukça herkes ölü. Ben de, sen de ölüyüz. Çök Mustan tetiğe.

Poyraz üşütüyor. Gün ışıdı ışıyacak. Namlu Halilin alnında. Halil Cereni kucaklamış, bir yandan bir yana dönüyor. Halil bütün kızları, en güzellerini kucaklamış. Bütün kızlar, Yörük kızları, Çukurovalı kızlar, şehir kızları Halil nereye gitse durur bakarlar, sevdalı... Hayran kalırlar, gözlerinden aşk akar. Ağlarlar.

Mustan, Mustan, Mustan...

Mustan gitti Resulu uyandırdı, usuldan:

Gel hele kardaş, dedi. Benim gücüm yetmedi Halili öldürmeye. Gel hele şuraya.

Resul uyuyan Halilin yanından usulca sıyrıldı, Mustanın arkasına düştü, pınarın başına geldiler.

Yüzünü yuda uykun açılsın. Resul yüzünü yıkadı.

Neredeyse gün ışıdı ışıyacak. Çok dövüştüm kendimle, Halili öldüremedim.

Uyumuyordum, gördüm, dedi Resul. Gittin geldin, gittin geldin.

Öyle, dedi Mustan. Elim varmadı. Hani ya, eski arkadaş. Amma velakin, o yaşadıkça ben ölüyorum. Amma Halil senin kimsen olmaz. Bilmez tanımazsın. Sen de bundan böyle benim öz bir kardeşimsin, al şu tüfeği, çök tetiğe. Benim

gücüm yetmedi. O yaşadıkça ben ölüyüm. Herkes de ölü. Sen de ölüsün. O yaşadıkça bütün gençler ölü. Bir o dolduruyor yeryüzünü. Bütün dünya ölü.

Resul onun Halili niçin bu kadar öldürmek istediğini bir türlü anlayamamıştı. O anlatmış anlatmış, Resul bir türlü anlayamamıştı. Ver şu tüfeği de öldürelim, dedi, soğukkanlı, şu kuşu, karıncayı, arıyı, sineği öldürelim dercesine. Tüfeği aldı. Mustan da onun kepeneğini aldı, kovuğun yanına uzanıp kepeneğe sarındı, yüreği kulağında, gözleri kapalı bekledi. Resul birden içinde acı, bilmediği, bütün bedenini, yüreğini titreten bir duyguyla sarsıldı. Ne oluyordu? Ona hiç böyle bir şey olmamıştı. Elleri yandı, elindeki tüfeğin kundağı yandı. Deli gibi orada birkaç kere fır döndü. Tetiğe çöktü. Mustan bağırarak kendini yerden yere attı. Kıvrandı, çalıları, kayaları çırmaladı. Resul iki el daha ateş etti Mustana. Halil, şaşkın uyandı, tüfeğine sarıldı. Resul bir kayanın ardına kendini attı ...

Dur Halil, diye bağırdı. Beni öldürme. Mustanı ben vurdum. Mustan kendisini oradan oraya atıyor, ellerini, toprağı ısırıyordu. Halil onun üstüne kapanmış:

Kardaş, kardaş, Mustan, nasıl kıydılar sana! diye onu kucaklıyordu. Mustan inliyor, bağırıyor, kan içinde kalmış, toprağı, kayaları, çalıları, ellerini dişliyor çırpınıyordu.

Senin öcünü, öcünü alacağım. Senin öcünü kimsede bırakmam, kardaşım Mustan.

Gün ışırken Mustan üç kere, kopacakmış gibi gerindi, dişleri dişlerine geçmiş, bir harman yeri kadar toprak kana bulanmış, deşilmiş çırmalanmış. Kaskatı kesildi kaldı.

Öteki yeni gelmiş adamlar, durmuşlar, uzaktan ölü Mustanı, kanlanmış kayaları, kan göllenmiş toprağı, Mustanın eti sıyrılıp lime lime olmuş, ak kemikleri dışarı fırlamış ellerini seyreyliyorlardı.

Halil ölünün yanında oturmuş kalmış, kanlı sağ elini toprağa dayamış, susuyordu. Gözlerini de Mustanın ölüsüne dikmişti. Gözlerini kaldırdı, karşısında Resulu gördü. Şaşırdı. Ne yapacağını bilemedi. Sonra birden ayağa fırladı, tüfeğini kaptı.

Resul hiçbir şey olmamış gibi, dudaklarının kıyısındaki kıvrımda belli belirsiz bir gülümseme, soğukkanlı:

Dur Halil, dedi.

Sesi öyleydi ki, öylesine bir güven taşıyordu ki Halil olduğu yerde durmak zorunda kaldı. Şaşkınlığı daha da artmış orada kalakaldı. Dur kardaş, Halil.

Döküle döküle Sarıçama geldiler. Sarıçamın ot bitmez kepirliğine kondular.
Süleyman Kahya ala, şafakta şöyle bir durup kurulmakta olan çadırlara baktı.

Yorgun, bitkindi herkes ortalıkta çıt yoktu. Çakılan çadır kazıklarının boğuk küt kütü ala şafağı dolduruyordu. Ne bir çocuk ağlıyor, ne köpek ürüyordu. Sevinçli bir gülüş bu obadan başını almış çoktan çekmiş gitmişti: Gün ışıdı. Yırtık, yarım, solmuş, kirlenip çamurlanmış, eğri büğrü dikilmiş çadırlara Süleyman Kahya bakamadı. İçi götürmedi. Bir de bu çadırlar gözüne az gözüktü. Yanında Koca Tanış vardı. Küçük, yaşlı, kirpiksiz gözlerini durmadan doğan güne karşı kirpiştiriyordu. Islak, buruş buruş olmuş çadırlar gittikçe kızdıran gün altında buğulanıyor, kuruyordu. Keçeleri, kilimleri, yatakları çadırların önüne sermişlerdi. Süt çoktan sağılmış, çadırların önünde kara kazanlarda kaynıyor, ortalık ılgıt ılgıt süt kokuyordu. Her şey ekşimiş bir ıslak, bir ter kokuyordu. Her üç dört çadırın önüne saclar kurulmuş, kadınlar hamur yoğuruyorlar, yufka açıyorlar, küçücük saclarda pişiriyorlardı çabuk çabuk. Öğleye doğru uzaktaki su sızağında çamaşıra gittiler. Çırılçıplak çocuklar sıcakta sevinçsiz, gülmez, başıboş, oyunsuz dolaşıyorlardı. Tokaç sesleri ta uzaklardan duyuluyordu. Bir tek kadın, o da Ceren, çadırdan burnunu dışarı bile çıkarmamış, süzgün, yaşlı, ölü, yeni kurulmuş çadırın köşesine, eğmesinin dibine yumulmuş, orada kalakalmıştı. Süleyman Kahya yanındaki Koca Tanışa çadırlarda bir eksiklik. olup olmadığını sordu. Altmış çadır yolda döküle döküle kırk dokuza inmişti.

Sakarcalı Ali evini barkını almış, Dumluda, kime kimseye bir şey söylemeden, obadan ayrılıp gitmişti. Koca Ali Anavarzada kaldı. Kepenekli Mustafa, Ayıdöven Hıdır, Azapoğlu Hacı, Kürdoğlu Durmuş Anavarza yörelerinde Lek Kürtlerinde kaldılar... Salman, Hemite köprüsünü geçtikten sonra çoluk çocuk ağlaşarak, yollarını çevirip Bahçe üstüne gittiler. Bütün bu olanları Süleyman Kahyaya söylemeye kimsenin dili varmıyor, gücü yetmiyordu.

İşte böyle böyle, dedi, derinden içini çekerek Süleyman Kahya. İşte böyle böyle, azala azala küçüldük Koca Tanış. İki bin çadırdık, bin kaldık. Bin çadırdık beş yüz, beş yüz çadırdık, yüz, yüz çadırdık altmış. İşte şimdi de... İşte böyle böyle tükeneceğiz. Gidenlerden birisi geri gelmedi. Nereye gittiler, ne oldular? Hiç kimseden bir ses soluk çıkmadı bir daha.

Çıkmadı, dedi Koca Tanış.

Böyle böyle, bir gün kimse kalmayacak. Kalmayacak, dedi Koca Tanış.

Gün gibi ortada.

Koca eli, obayı, koca Türkmeni, Yörüğü, Aydınlıyı, Horzumluyu, ulu şanlı günleri böyle rezil gömmek de, ardında bir ağıt yakmadan, ölümüne bir destan düzemeden, mezarında sazlar çalamadan, it ölüsü gibi gömmek de bize kaldı.

Bizde, bizim elimizde can veriyor Koca Türkmen, dedi Koca Tanış.

Ne kara günlere doğurmuş bizi anamız. Doğurmaz olasılar. Bir ağıt gibi konuşuyorlardı.

Türkmenin anlı şanlı günlerinde türküler, ağıtlar, destanlar vardı. Toylar, düğünler, gelenekler vardı. Ulu semahlar, mengiler vardı. Üç gün üç gece süren cemler vardı. Aşıklar, kavalcılar, destancılar vardı. Her evde masal söyleyen, ağıt yakan bir yaşlı Türkmen anası vardı. Kilim, halı dokuyanlar, keçe dövenler, kılıç yapanlar, pirler, ocaklar vardı. Kök boya yapanlar, gümüş, eyer, palan yapanlar... Ünü İrandan Turana, ünü Umurdan Şama ulaşmış ustalar vardı. Beyler vardı ki, ulu şanlı kartallara benzer. Bir ovaya inince velilerin, paşaların karşı çıktığını...

Azala azala, tükene tükene gelmiş bitivermişti her şey. Söz daha önce bitmişti: Türkü, oyun, destan, ağıt, Nastettin Hoca, Koca Yunus, semah, cem daha önce bitmişti. Kırk yıldır can çekişiyordu tekmil Türkmen mağrıptan maşrıka kadar. Her şey daha önce bitmişti.

Neye inat ediyoruz? diye sordu Süleyman Kahya. Bir ölü var kokmuş, yüz yıllık bir ölü, biz ille de bu kokmuş ölüyü gömmeyeceğiz, diyoruz.

Koca Tanış:

Ölüyü çoktan gömmeye gömerdik ama Süleyman Kahya, ölüyü gömecek bir

mezarlık toprak bulamıyoruz da kırk yıldır sırtımızda taşıyoruz bu ölüyü, dedi.

Kırk yıldır, dedi Süleyman Kahya.

İçine bir acı çökmüştü. Acıyla birlikte dayanılmaz bir korkudan da içi titriyordu: Sarıçam dedikleri hiç tekin bir yer değildi. Buraların adamı sertti, açgözlüylü, yabanıldı. Hangi Türkmen obası buraya konmuşsa başına onulmaz belalar almıştı. Gün kuşluk, daha görünürlerde kimsecikler yoktu ya... Yoktu ya...

Süleyman Kahyayla Koca Tanış çadırların arasında dolaşıyorlar, gördükleri Yörüklerle şakalaşıyorlardı. Sürü aşağıdaki kırlıkta üst üste binmiş, sözüm ona yayılıyordu. Süleyman Kahya böyle üst üste binip ovada kalmış sürüyü, kepenekli çobanları görünce yüreğinde bir ağırlık, içinde hiçbir zaman yuyup arıtamayacağı bir kir duyardı. Payas altından ta buraya kadar bu sürüye Çukurovalıların yeşil, göcek olmuş ekinlerini yaydırmışlardı. Öçle, öfkeyle, Payas altından buraya kadar bu sürü bir yangın gibi, bir talan ordusu gibi ekinleri yiyerek, yok ederek gelmişti.

Koca,Tanış, dedi inledi Kahya, şu bizim yaptığımız da iş mi? Geçtiğimiz yerleri, tarlaları yangın yerine çeviriyoruz. Çukurovalı bize düşman olmasın da ne yapsın. Fakir fıkaranın, düşkünün, yetimin hakkını koyun sürülerimize

yediriyoruz. Çukurovalı ne yapsın? Bizi, ekin hırsızlarını başlarına taç mı etsinler?

Koca Tanış:

Süleyman Kahya. Süleyman Kahya, dedi. Koyunların yayıldığı, girdiği ekinler iki üç misli gür biter. Koyun kutsal bir yaratıktır. Ta Adem babamızdan bu yana. Çukurovalı bunu bilmiyor. Üstelik de Allahıngöğ ekinini bize satıyorlar.

Biz hırsızlıyoruz.

Koca Tanış kızdı:

Onlar da bize ayağımızı basacak bir toprak parçası bıraksınlar. Biz Çukurovaya bin yıldır inip çıkıyoruz. Bizim hiç mi hakkımız yok bu Çukurovada?

Hiç hakkımız yok, hiç kimsemiz yok.

Bu sulara biz ad verdik, bu dağlara, bu yerlere... Çukurovanın her taşı, toprağı, kayası bir Yörük obasının adını taşır. Şu Çukurova bizim değil miydi? Nerden sahip oldular, ne için, nasıl sahip oldular kışlaklarımıza, ne zaman, nereden geldiler? Kimden istediler, kimden aldılar, ne kadar para döktüler, ne kadar koyun verdiler de sahip çıktılar kışlaklarımıza? Biz Çukurovada var iken bunlar nerdeydiler? Süleyman Kahya güldü:

Bizimleydiler. Oğlumuz, kızımız, elimiz obamızdı bunlar. Tükene tükene

nereye gittik, ne olduk, dersin? Onlar biziz. Biz bize zulmediyoruz Çukurovada.
Kınını kesen kılıcın kendisidir. Kınını kesen, aramızdan tezikip gidenlerdir. Beş
yıl sonra, beş yıla kalırsak, varırsak köyünün yakınına Sakarcalı Alinin, elinde
sopası ilk kovalayan bizi o, olacak. Bize ilk vuran o, o olacak.'

Süleyman Kahya birden vurulmuş gibi, öfkeli, heybetle ortada durdu: Gözlerini
yıkılmış, kurulmamış, telekleri yolunmuş, tüyleri karmakarış olmuş, başı bir
yanda, baş mı olduğu belli olmayan, ayakları, kanatları bir yanda, belli olmayan,
bir kartal ölüsüne benzer çadıra dikti.

Çabuk kurun Halilin çadırını, diye bağırdı. Çabuk kurun Beylik çadırını.
Çabuk çabuk... Bu çadırı böyle benim gözüm görmesin. Ben daha ölmedim.
Bağırıyor, ileniyor, çadırların arasında bitmiş, son bir kutsal öfke gibi dolanıyor,
fır dönüyordu.

Delikanlılar hemen koştular, çadırı kurmaya başladılar.

Ben daha ölmedim, ölmedim, ölmedim! Ben ölürsem Beylik çadırını
kurmayın, tuğu, davulu, damgamızı taşıyan bayrağı da, benim ölümü de suya, ya
da köpeklerin önüne atın. Köpeklerin, köpeklerin, köpeklerin önüne...

Birden bir çadırın içinde, bir mağara ağzı gibi karanlığında Cerenin başını
gördü. Baş bir an düşte gibi bir göründü, sonra yitti. Süleyman Kahya daha çok
köpürdü:

Ben sağken bu Cerene de, Cerene de dokunmayacaksınız. Bir karış toprak için bu oba bu kadar alçalamaz, alçalamaz. Ceren bir obanın en güzel kızı. Son güzelliğimiz, gönülsüz kimseye verilemez. Bırakın kızın yakasını, bırakın. Ben sağ iken Cerene, Cerene, Cerene, Cerene kimse dokunamaz. O oğlan da, o Oktay da bir daha bu obaya adımını atarsa yüzsüz, alçak, onursuz, karı, adımını atarsa bu yaşımda, kendi elimlen öldürürüm onu. Herkes Cerenle konuşacak. Herkes... Emrediyorum.

Bunca yaş yaşamış, bunca yıldır Karaçullu obasına kahyalık etmiş Süleyman Kahya şimdiye kadar bir kere olsun emrediyorum sözcüğünü ağzına almamıştı. Ceren giyinip kuşanacak, hemen, bugün, şimdi obanın ortasına bir gün gibi doğacak.

Ceren ölüp giden eski Yörüğün, son çakan en güzel ışığıydı. Sönerken, biterken Ceren gibi bir ışıkla birlikte sönmek, ölürken böyle bir güzellikle bitmek...

Yorulmuştu. Bacakları titriyordu. Neredeyse yere düşecek, boylu boyunca bu kadar kişinin önünde kara toprağa serilecekti. Eğer bu iş olsaydı, Süleyman Kahya böyle bir rezaletten sonra topraktan bir daha doğrulamazdı.

Herkes Süleyman Kahyanın bu öfkesine şaştı. Kırk yıldır onu böyle

görmemişlerdi. Süleyman Kahya kendisini çadırına zor attı. Yüzü sararmış,
boncuk boncuk terlemiş, körük gibi soluyordu.

Koca Tanış onun yanında:

Dur hele Süleyman, dur hele kardaş, dur hele hay yiğen, diyordu. Dur hele,
dur hele...'

Ölümü, ölümü, ölümü istiyorum. Derin bir soluk aldı, yeşil, koyu, aydınlık
gözleri kocaman kocaman açıldı: Kadir mevlam nasip eyle ölümü, ölümü,
dedi. Bundan sonra yaşamışım ki neye yarar. Onuru, insanlığı elinden alınmış,
çürük bir ören gibi her gün duvarından bir taş düşen, bir çadır eksilen... Her gün,
her gün tükenen. İnsanlığı da, onuru da, mertliği, yiğitliği de beraber tükenen...

Gözlerini kapadı. Koca Tanış bir çocuk ölüsüne bakar gibi ona bakıyordu.
Koca Tanış onun başında ne kadar bekledi, belli değil... Süleyman Kahyanın
yaşlı bir adamın derin uykusuna daldığını, derin derin soluk aldığını gördü.
Usulca yanından çadırın dışına kaydı.

Çadırın kapısında, Ceren de içinde, oba bir soluk kesilmiş bekliyordu.

Uyudu, dedi Koca Tanış. Böyle büyük öfkeden sonra yaşlılar hep uyurlar.
Ya da ölürler. Süleyman içerde uyuyor. Gürültü etmeyin. Güldü. Ben de
uyumaya gidiyorum.

Obayı çoktan beri ulaşamadıkları, tadamadıkları taze, yeni bir hoş bir sevinç sardı. Ta eski günlerden kalan. Eski günler, Yörüğün Yörük olduğu günlerden bir gün gelmiş gibi oldu ortalık.

Biraz sonra Ceren giyinmiş kuşanmış; ortaya çıktı. Herkesle konuştu. Herkes onunla konuştu. Bütün oba gülüyor, eğleniyor, şakalaşıyorlardı. Koyunlar kesildi, yemekler pişirildi, sıcak yufka, sofralar kuruldu. Çoktan beri yemek mi, dert mi yediklerini bilemeyenler, boğazlarından lokmalar aşamayıp dizili kalanlar, iştahla yemek yediler, eski günlerdeki gibi.

Süleyman Kahya uyuyordu. Onu uyandırmamak için obadan çıt çıkmıyor, ağır ölçülü, birikmiş bir sevinç toprağın altından akan duru bir sır gibi obanın yüreğinden akıyordu.

Birden sevince büyük bir sevinç daha eklendi. Avcılarbaşı Kamil:

Duydum, diyordu. Bir köylü söyledi bana... Haydar Usta kılıcı ünü büyük Ramazanoğluna götürmüş. Ramazanoğlu kılıcı görünce, bir bakmış, bir, bir daha bakmış. Sabahtan akşama kadar bakmış. Hayran kalmış. Şu yıkılası dünyada demiş, böyle güzel kılıç yapanlar da kalmış mı, demiş, dize gelip Haydar Ustanın önünde niyaza durmuş. Eeey, Demirciler Ocağı piri Haydar Usta, ellerin, oban, aşiretin dert görmesin, demiş. Beni düşünüp de bu kılıcı İsmet

Paşaya götürmeyip de bana getirdiğinden dolayı sağ ol, demiş. Sağ ol, var ol, sağ al, var ol, demiş. İşte böyle demiş. Bu kılıç benim Ramazanlı Beyliğimi değil, koca Osmanlı ülkesini değer, demiş. Var git, sana Yüreğir toprağında, Aladenizin kıyısında, suyu bol, ekini gür, otu çok bir kışlak verdim. Var git obanı al götür oraya, beğendiğin yere kon. Büyük toyluk eylemiş. Haydar Ustaya koyunlar kuzular, bir de iri bir dana kesmiş. Baklavalar döktürmüş, davullar çaldırmış. Haydar Ustaya demiş ki bir hafta benim konuğumsun, Demirciler Ocağı piri evime gelirse, evimin, ulu konağımın beti bereketi artar. Uğuru artar. Bir hafta kal ki ulu konağımda üstümüze ışık yağsın, demiş. Oba dinliyor, oba söylüyor, oba bir ağız olmuş konuşuyordu. Akşama kadar türlü türlü rivayetler çıktı. Her söylenti her obalıyı sevinçten titretiyordu.

Yok, yok, Ramazanoğluna değil de Temir Ağaya, Ağa paşaya gitmiş. O da çok sevinmiş, kılıcı görmüş, görünce dili tutulmuş, hayran kalmış, üç gün üç gece yemeden içmeden kılıcı seyreylemiş, sonra Haydar Ustanın huzurunda niyaza durmuş. Bu kılıcı iyi ki Ramazanlıya, benim can bir düşmanıma götürmedin, götürüp de ulu Türkmenin onur bildirisini ona vermedin, bana bağışladın, demiş. İyi ki İsmet Paşaya götürüp de ulu Türkmenin bağlılığını onun ayaklarının dibine sermedin. O bir Osmanlıdır. Ben kökü derinde bir Kürt

fıkarasıyım. Bizim kökümüz kutsal topraklı Horasandadır. Biz de Ağa olduksa, adamlıktan çıkmadık. Biz de al yeşil bayrak çektik Horasandan bu yana...

Ramazanlı olsaydım bu kılıca iller verirdim. Osmanlı olsaydım ülkeler bağışlardım. Amma velakin benim de toprağım çok. Toprağımın beğendiğiniz yerine konun. Sizin olsun. Kılıcı öpüp öpüp ağlıyormuş.

Oba bölük bölük toplanmış, her bölükte ayrı bir hikaye.

Yok, yok İsmet Paşa demiş ki böyle kutsal bir kılıç elime geçmiş olsaydı, daha eskiden, ben Yunanla harp ederken, vatanı kurtarırken, ben, hem de Kemal Paşa, hem de padişahımız, ulu Kayıhanlı soyu. Horasan eri, Hacıbektaşı Velinin el verdiği, değil Yunanı, Çini Maçini, Hindi Horasanı, şol Arabistanı, İngilizi, Fransızı tüm alt eder, zapt ederdim. Benim belimi büken elimde böyle bir kılıcın olmaması oldu. Gene de geldin, gene de yetiştin Haydar Usta. Dar zamanda... Urus üstüne seferim var. Al sana nereden, nereden istersen bir kışlak. Haydar Ustanın önünde koca İsmet Paşa niyaza durmuş.

Hikayeler kızıştıkça kızışıyor. İşler gittikçe karışıyor, hikayeler gittikçe karman çorman oluyor; hangi sözü kimin söylediği belli olmuyordu. Obada bu hikayelerin hiçbirisine inanmayanlar çoğunluktaydı ama ağızlarını açamıyorlar, coşkun sevinç seline karşı çıkamıyorlardı. Hikayelere en çok inanmayanların yüreğinde bile bir umut yeşermiş, bir umut ışığı parlamıştı.

Oldu, diyorlardı. Haydar Usta bu kadar geciktiğine göre bir şeyler becerdi, diyorlardı. Yoksa deli mi Haydar Usta? Ne sürünüp dursun oralarda? Bir şey edemeyince dönüp gelirdi. Öyle değil mi?

Öyle öyle, diyorlardı hiçbir söze katılmayanlar da...' Süleyman Kahya bu coşkun sevince uyandı. Olanı biteni ona da anlattılar. Süleyman Kahya yalnızca gülümsedi. Hiç konuşmadı. Hiçbir yorumda bulunmadı. Obanın sevincine o da yürekten, candan, her şeyi unutarak katıldı.

İki gözü iki çeşme, yollar boyunca yitiğine, Keremine ağlayan Keremin anası da acısını unuttu:

Oğlum dedesiyle bile gitti, soylu dedesiyle bile gelecek, dedi avundu.

Gelecek ya, gelecek, diyorlar da başka bir şey demiyorlardı.

O gece en güzel düşlü, en aydınlık, kuşkusuz, endişesiz, korkusuz uykusunu uyudu bütün oba, yediden yetmişe.

Haydar Usta, Haydar Usta, ocaklar ocağı, demirciler piri, can kurtarıcı, Yörük güvencesi Haydar Usta...

Çoban Ali öteki çobanlarla birlikte fundalığın içinde sürüyü yayıyordu. Uzakta, obanın çadırlarının konduğu sekinin oralarda bir atlı karartısı gördü. Karartı ağır

ağır, durmadan obanın yöresini dolanıyor, geniş halkalar çiziyordu. Çoban Ali bu atlı karartısını uzun bir süre seyretti: Ne olabilirdi? Bir türlü bulamadı. Gözü bağlı bir dolap beygiri gibi obanın dört bir yanını dolanıp duran bu atlıya bir türlü akıl erdiremedi. Öteki çobanlara:

Çocuklar, dedi Çoban Ali, siz burada bekleyin, ben şu atlı karartısına gidiyorum. Neymiş ola bu? Merakımdan çatlayacağım. Delirmiş mi, dolanıp duruyor.

Koşarak atlının döndüğü çizgiye ulaştı. Gür sesiyle: Selamünaleyküm, dedi.

Atlı atının başını çekti, yavaşça, duyulur duyulmaz: Aleykümselam, diye karşılık verdi:

Atlı bir cana hasretti. Atının başını çekmiş bekliyordu: Çoban Ali ona yaklaştı:

Sen kimsin atlı? diye sordu. Bu gece vakti buralarda ne dönüp durursun?

Atlı:

Yaklaş hele kardeş, diye inledi. Beni tanırsın. Kim olduğumu bilirsin.

Çoban Ali ölü sesin sahibinin kim olabileceğini aklından geçirdi.

Oktay Bey sen olmayasın? diye sordu. Atlı:

Benim kardeş, dedi. Sen kimsin? Ben de Çoban Aliyim.

Yan yana durdular. Çoban Ali:

Sana kötü bir haberim var. Seni öldürecekler. Süleyman Kahya sana çok kızmış. Obaya emir verdi, seni severim. Sana yüreğim acıyor. Durma. Durma kaç. Seni birisi görmesin. Obanın adamının canı burnunda. Seni görmesinler, bütün hınçlarını senden çıkarırlar. Durma, durma, durma buralarda. Durma kardeş, durma kardeş, hiç kimsenin gözüne gözükme. Seni görürlerse bir iki demez, hemen öldürürler.

Öldürsünler, diye inledi Oktay Bey. Bundan sonra yaşamışım ki, neye yarar. Öldürsünler, aaah öldürseler de kurtulsam bu dertten. Durma, durma, bizim başımıza bir de sen bela olma. Canımız burnumuzdan çıkıyor, kaç! Kaç, diyorum sana ulan, kaç! Değneğini çekip karartının üstüne yürüdü: Kaç ulan, durma kaç!

Bağırma kardeş, dedi Oktay Bey yılgın. Herkes uyanacak, rezil rüsvay olacağız. Gidiyorum.

Gitme, durma git, dedi Çoban Ali, sesi titreyerek, acı. Sağlıcakla kal kardeş, sağlıcakla kalın. Demek böyle ha! Gidiyorum!

Atını sürdü, dereye doğru indi. Çalıların ardında bir yitti, bir çıktı. İyice ıradı. Çoban Ali onun karartısını görünmez oluncaya kadar izledi.

Bunun hali en yaman. Yaman, fıkara. Ölümden de beteri Yangılı, sevdalı.
Allah kimsenin başına vermesin. Sevda sevda derler behey yarenler, bilmeyene
bir acayip hal olur.

Gün attı, oba cıvıl cıvıl uyandı. Koyunlar sağıldı, yayıklar dövüldü. Her çadırın
önünde bir ateş... Sütler kaynadı, tarhana çorbaları pişti. Eşekler anırdı, develer

kükredi, atlar kişnedi. Neşeli kadın gülüşleri çadırdan çadıra gitti geldi. Süt,
tarhana buğuları, kokulu, ılık Sarıçamın toprağına çöktü. Ağır, uykulu. Bebeler
ağladı. Boğuk, koygun uzun sesleriyle iri köpekler ürüştüler. Karşı köyden
sabahın horoz sesleri geldi. Çanlar öttü. Uzun bir türkü duyuldu, dümdüz ovanın
yollarına serilmiş.

Süleyman Kahya dimdik, dudaklarında bir çocuk gülüşünün saflığı çadırdan
çadıra dolaşıyor, kadınların yağ topaklarını işlemeli, renk renk, kara hızmanlara
dolduruşlarını seyreyliyordu: Keçi derisinden, ince elenmiş çam kabuklarına
bulanmış yayıkların kokusunu, eski, alışkan, özlemli bir burunla içine çekti.
Yırtık çadırlar ağaran tanın ışığında bir güzelleşmişler, görkemli eski çadırlar
olmuşlardı. Şimdi Süleyman Kahya şu anda kendisini gençliğinde bulmuş, bin
çadırlık bir obanın Beyi olmuştu. Akmaşatın toprağında, Narlıkışlada sayıyordu

kendini. Beklediği korkuyu, Sarıçamın kepirinde başlarına gelenleri, gelecekleri unutup gitmişti.

Cana geldik, diye düşündü. Oba yekindi ayağa kalktı. Haydar Usta yüzünden, Ceren yüzünden. Acaba öyle mi? Sebebi bunlar mı? Sebebi ne olursa olsun... Ne olursa olsun. Şimdi görsün Çukurovalı. Tavşan gibi pısan Yörüğü. Şimdi görsünler. Nicolursa olsun! Olsun, olsun, olsun...

Dimdik gülümsedi.

Kuşluk vakti, bir çoban koşarak geldi. Güneyden tatlı, okşayan, insanın kanını coşturan ılık bir yel esiyordu. Çukurun en güzel yeli buydu. Bu yel içinde giyinmiş kuşanmış Ceren bir sevinç gibi çadırdan çadıra gidip geliyordu.

Çoban: Geliyorlar, dedi. Süleyman Kahya:

Biliyordum geleceklerini, diye güldü. Gelsinler.

Halilin yaktığı köyün köylüleri olacaklar. Konuştuklarını duydum. Biz de onları Sarıçamda yediden yetmişe yakacağız, diyorlardı.

Gür, tok bir sesle:

Yaksınlar bakalım, diye bir kaya gibi durup söyledi Kahya. Hazırlanın. Taş, sopa, silah, bıçak. Bu sefer Çukurlunun önünden kaçmak yok. Övündü:

Görsünler Horasanın Yörüğünü.

Yoldan aşağı tozu dumana katmış, atlı, eşekli, traktörlü, kamyonlu, yaya, elleri nacaklı, sopalı, silahlı bir köylü kalabalığı hayuhuyla sarmışlar ovayı geliyorlardı. Bunlar da hazırlanmışlardı. İki insan bölüğü bir cenkte gibi karşı karşıdaydılar. Bir bölük durup bekliyor, bir bölük öfkeli, hınçlı, bir öcün ateşinde yürüyordu.

Horasanın Yörüğü bin yıllık dövüşmenin alışkanlığında, deneyindeydi. Gelenler bağırıp çağırıyor, sövüyorlar, bekleyenler görüp geçirmişliğin durgunluğunda susuyorlardı.

Gelenler bir sapan atımı yaklaşınca bağırmaları göğe çıktı. Bu yandan, hünerli, bin yıllık ellerin sapanından bağıranların üstüne taşlar yağmaya başladı. Bağırtıcılar neye uğradıklarını bilemediler. Sustular, kaçtılar, yaralanıp düştüler. Kurşunlar patlattılar, sövdüler. Çok sövdüler. Dağıldılar, toplandılar ama obaya yaklaşamadılar. Gün akşam oldu, yorgun sapancılar zaferlerini birer çamçak sütle kutladılar. Yerlerinden ayrılmadılar. Ötekiler çekildiler gittiler. Yaralılarını Kozan memleket hastanesine taşıdılar.

Süleyman Kahya sapanlı safları dolaşıyor, bir meydan savaşı kazanmış komutan gibi konur:

Geldiler gördüler, geldiler gördüler, diyor, başka bir şey demiyordu.

Gelecekleri varsa, görecekleri de var.

Çadırların önünde sabaha kadar ateşler yandı.

Ala şafak tüter, gün ağardı ağaracakken, köylüler birkaç misli kalabalıklaşmışlar, gürültüleri birkaç misli büyümüş gene saldırdılar. Gene bir sapan taşı yağmuruna tutulup safları pare pare edildi ama, traktörler, traktörlerin arkasına takılmış naylon arabalar, naylon arabalarda dövüşçü yenilmiş kalabalığın erleri, üstlerine gene elleri sopalı insanlar doluşmuş kamyonlar çadırların üstüne yürüdüler. Sapan taşları para etmedi. Traktörler, kamyonlar çadırların üstlerine, aralarınayürüdü. Fethullah iki traktör sürücüsünü traktöründen alıp yere attı. Traktörler, naylon arabalar içlerindeki adamlarla aşağıdaki hendeğe yuvarlandılar, devrildiler. Fethullah yetişti, üç kamyonun lastiklerini bıçakladı. Kadın erkek, çoluk çocuk yaşlı kadınlar gelenleri aralarına aldılar. Mübalağa bir dövüş oldu. Onlar da öğleye doğru püskürtüldü. Yakın köylerden duyanlar bu yaman dövüşe gelmişlerdi. Kimi seyreyliyor, kimi de köylülerin yanında dövüşe giriyordu.

Obadan çok çocuk, çok kadın, çok adam yaralandı. Cerenle Fethullah yırtıcı kaplanlar gibi, ellerindeki sopalarla köylülerin sel gibi akan kalabalığını pare pare eylediler.

Dövüş biterken Kozandan candarmalar yetiştiler. Onları gören dövüşçüler, zaten yorulmuşlar, çok yaralı vermişlerdi, hemen durdular. Yörük çadırına dolan candarmalar, ne kadar sopa, bıçak, sapan varsa topladılar. Hiç silah bulamadılar.

Köylülere bakmadılar bile, aramak değil... Devrilmiş traktörleri kaldırmaya köylülere yardım da ettiler. Kamyonların lastikleri şişti, traktörlere, kamyonlara binenler, yumruklar sallayarak oradan ayrıldılar.

Kaymakam da gelmişti. Candarma Komutanıyla Yörükleri sorguya çektiler.

Süleyman Kahya:

Bir daha bizim üstümüze gelemezler. Gelirlerse de böyle olur işte, dedi.

Onlar gelsinler gelmesinler, siz buradan kalkacaksınız. Kalkamayız, dedi

Süleyman Kahya her şeyi göze alarak. Bizi burada, bir tekimizi komadan öldürsünler, öldürün ama kalkamayız.

Kalkacaksınız, diye bağırdı Candarma Komutanı. Her işi bıraktık, yıllardır sizinle uğraşıyoruz. Biz bu bölgenin asayişini korumaya mecburuz. Dövüşünüze eğer yarım saat daha müdahale etmemiş olsaydık beş yüz kişi öldürülmüş olacaktı. Hem sizden, hem onlardan. Ben sizi buradan kaldıracağım. Hükümet kuvvetlerine karşı mı koyuyorsunuz?

Yok, dedi. Süleyman Kahya. Haşa. Karşı koymak ne demek! Hükümet bizim başımızdan yücedir. Kalkıp nereye gidelim?

Ben ne bileyim, dedi Kaymakam. Size yer temin etmek de bana mı düştü?

Nereye isterseniz oraya gidin. Siz hür, serbest, demokratik bir memleketin hür vatandaşlarısınız. Canınız nereye isterse oraya gider konarsınız. Yalnız adam dövmek, hırsızlık yapmak, adam öldürmek yok. Siz hür vatandaşlarsınız ama...

Biz hür vatandaşlarız... diyecek oldu Süleyman Kahya, Candarma Komutanı sözü ağzından aldı. Çok sert konuştu:

Siz ne olursanız olun. Ben burada asayişsizlik gördüm. Siz burada bir rahatsızlık kaynağısınız. Ben hemen şimdi sizi buradan. kaldırırım. Çadırlarınızı başınıza yıkarım.

Yık ama, dedi Süleyman Kahya, biz nereye gidelim?

Türkiye çok büyüktür, diye sesi çın çın öterek konuştu komutan. Çok büyük. Dünya kadar ekilmemiş boş toprak var. Gidin yerleşin.

Burası da boş, dedi Kahya.

Burası da boş ama, burasında siz vukuat çıkardınız. Vukuatsız bir yer bulun.

Biz mi çıkardık? Biz mi hücum ettik onlara?

Kim çıkarırsa çıkarsın. Haydi sökün çadırları: Hemen, acele, çabuk. Söz anlamıyor musun be adam? Siz çadırları sökmezseniz... Ben, ben, ben... Çavuş!

Buyur komutanım.

Çadırları yıkın. Hemen şimdi yüklesinler.

Önde Kaymakam, arkada komutan, astsubay, en arkada da eli sarılı Süleyman Kahya dışarı çıktılar, Süleyman Kahyanın çadırından. Süleyman Kahya:

Kahvemizi bile içmediniz, dedi ezilip büzülerek. Bir ayranımızı, bir südümüzü. Konuklara bir şey ikram etmeyi akıl edemediğinden dolayı tedirgindi. Bir acı kahvemizi... Sesinde bir özür dileme, bir utanma vardı.

Hani bu kavgada dövüşte konukluğunuzu unutuverdim.

Komutan:

Çok konuşma, dedi. Dırdır istemez. Siz çadırları yıkıyor musunuz?

Nereye gidelim, nereye konalım Paşa Efendi? dedi Süleyman Kahya.

Komutan kızmıştı:

Cehennemin dibine, diye bağırdı. Cehennemin dibine... Bela oldunuz milletin başına, başımıza. Bela, bela, bela...

Yalnız sizinle uğraşıyoruz yıllardan beri, dedi Kaymakam. İşi gücü, kalkınmayı bıraktık, şu cennet Çukurovada yalnız sizinle uğraşıyoruz. Dışarda hiç kimse kalmamış, herkes çadırlara çekilmişti. Candarmalar bir uçtan çadırları yıkmaya başladılar. Kaymakamla komutan uzakta durmuşlar, elleri pantolonlarının ceplerinde, çadırların içerdeki insanların üstüne yıkılışlarını seyreyliyorlardı. Çadırlar yıkılıyor, çadırlardan ne bir ses duyuluyor, ne de bir

kimse dışarıya kaçıyordu.

Candarmalar yoruldular, çadırları yıkmakla başa çıkamadılar. Komutana gelip
durumu açıkladılar.

Komutan emir verdi:

Süngü tak, çadırlara marş. Çadırdakileri dışarı çıkar ve çadırları onlara yıktır.
Süngüler takıldı, çadırlardan kadınlar, çocuklar, erkekler, yaşlılar, hastalar
sürüklenerek dışarıya çıkarıldılar. Candarmalar onları yerde sürüklüyorlar,
ayağa dikiyorlar, ötekiler hemen yere düşüyorlardı. Komutan:

Bir yandan da sökün, diye emir verdi. Bir kısmınız bu sürüngenleri dışarı
sürükleyin, bir kısmınız da çadırları yıkmaya devam edin.

Ortalıkta çıt yoktu. Ne bir soluk, ne bir inilti.

Süleyman Kahya, Kaymakam, Komutan birden bir çadırın dört yanını
kadınların, çocukların çevirdiğini gördüler. Candarmalar çalışıyorlar,
çabalıyorlar, dipçikliyorlar, söylüyorlar, çadırın dört bir yanına kenetlenmiş
kadınlardan birisini koparamıyorlardı. Cebelleşme dişe diş sürüp gidiyor,
candarmalar bitişmiş, birbirine yapışmış bir insan olup erimiş kalabalığı
sökemiyorlardı. Onlar çalıştıkça ötekiler daha çok yapışıp kenetleniyorlardı.
Süleyman Kalıya titreyen sakalı, dudakları, dumanlanmış gözleriyle:

Durdur komutan candarmaları, diye haykırdı. Bu çadıra dokunulamaz. Bu

çadıra dokunmayın, hemen kalkıp gideriz.

Komutan candarmalara:

Çekilin, dedi. Çekilin bakalım oradan. Ne varmış bu çadırda?

Candarmalar çekildiler. Süleyman Kahya kadınlara:

Siz de çekilin, dedi. Çekilin de çadırları yıkın, gidiyoruz.

Kaymakam:

Bu çadıra gireceğim, dedi.

Komutan:

Girmeliyiz, diye kuşkulu söylendi.

Süleyman Kahya önlerine düştü. Çadıra girdiler. Çadır bomboş, delik deşikti.
Yerde güneş nakışlı turuncu bir keçe seriliydi. Çok eski. Renkler canlı canlı
parlıyordu yırtık keçede. Güneş damgası şahlanıyordu, ışıklı. Bir köşede derisi
büzülmüş bir davul, onun yanında dikili bir teber, bir tuğ, tuğun yanında bir
uzun bayrak gibi bir şey... Çadırın direğinde de som ipekten işlenmiş, boncuklu
bir kapta bir Kuranıkerim asılıydı.

Kaymakam:

Bunlar ne? Neden bu kadar önemli bu çadır? Kutsal mı? diye sordu.

Bizim Beylik emanetleri, dedi yerin dibine geçercene Süleyman Kahya. Çok eski. Horasandan bu yana getiririz. Kimse dokunmaz bunlara.

Komutan da, Kaymakam da gülüyorlardı. Süleyman Kahya da onlara katılıp gülümsedi. Dışarıya çıktılar. Yörükler çadırlarını sökmüşler, develere yüklüyorlardı.

Kamışlık derin, uzun bir dere boyunca, geniş bir yol boyunca büklüğe kadar gidiyor, büklüğün yakınlarında kamışlık bir alana yayılıyor, bir orman gibi oluyordu. Kara çalılardan, cilpirtilerden kalıntılar. Bir iki tane de

kars ağacı... Ötede, uzakta, günbatıda Anavarza kayalıkları, Anavarza kayalıklarında yıkık örenler. Yıkık örenlerde yılanların, bir de cinlerin, bir de perilerin padişahları... Anavarza kayalıklarında kocaman kartallar, şahinler, doğanlar, atınacalar. Her bir kartal bir uçak kadar kocaman. Kartalların ölümsüz padişahları da burada oturur. Yüz kartal büyüklüğünde. Uçamaz. Kanatları demirdendir. Yüz kartal, belki de beşyüz kartal padişahın demir kanatlarının, gövdesinin altına girerler, canı isteyince, onu bütün Çukurovanın, Binboğa dağlarının, bütün dünyanın üstünde uçururlar. Bir ay, iki ay, bin yıl... Sonra getirirler onu sarayına koyarlar. Kartalların şahı çok akıllıdır. Kartal şahının tükürüğü çaresi bulunmayan dertlere devadır. Ulu Çukurovada bir küçücük şahin.

Ne olacak yani... Kartal şahının sarayı öyle sarpta, öyle yüce dedir ki, onun sarayına kimsecikler varamaz. Bir kişi, ancak bir kişi çıkabilmiş o saraya, o da Gülenoğlu Hacı. Kartal şahının gözlerine bakınca bayılmış düşmüş Öteki kartallar da gelmişler baygın adamı alıp aşağıya düze indirmişler, yere usulca incitmeden koymuşlar.

Hasan önde kamışlığa doğru yürüyor, elinde şahini, ikircik içinde Selahattin de arkasından geliyordu. Suskun, düşünceli, tetikteki çocuklar dalmışlar, hiç konuşmuyorlardı. Selahattin korkuyor, çekiniyor, ikircikleniyordu. O yürüdükçe adımları onu geri geri çekiyordu.

Ya şahini uçar da, gider de geriye dönmezse? Ya gider, döner de gelirken kuşu kapıp getirmezse... Tor şahin bu, tor! Tor şahinler nasıl alıştırılır? Selahattin ne şahin görmüştü bu zamana kadar, ne de şahin alıştırmıştı.

Bu şahin kaçarsa, diye düşündü Selahattin, babam bir Yörük değil mi, memleketi sarp kayalarda, şahinler yurdunda değil mi, bu şahin kaçarsa birisini daha, onunu, on beşini daha getirir... Gene de içi götürmüyordu. Şu elindeki şahin güzel bir şahindi. Keskin gözleri vardı. Her bir sözü anıyor, her bir söze insan gözleri gibi gözleriyle karşılık veriyordu.

Hasan, dedi, azıcık dursana. Hasan durdu.

Selahattin, onun yanına gelince:

Bu şahin tor şahin, babam dedi ki... Tor, alışkın olmayan şahinleri bırakırsanız giderler de gelmezler, dedi. Bir tek şahin geçti elimize onu da kaçırmayalım. Bu şahini alıştıralım, seninle ikimiz her gün ava çıkar, kuş yakalatır, o kuşları da kebap eder yeriz, her gün, her gün... Ya şahin şimdi uçar da şu Anavarza kayalıklarına başını alır giderse; ne yaparız?

Hasan, doğru, diye düşündü. Bir an şahini Kereme vermekten caydı. Şahin burada kalırsa, bir de alıştırırlarsa, her gün, her gün kuş yakalarlardı. Keremse şahini alıp götürecekti. Ne bir daha şahini, ne de bir daha Keremi göreceklerdi.

Bir daha... Şahin kaçırılınca Onbaşı da kıyameti koparıp bütün çocukları dayaktan geçirmeyecek miydi? Şahin hırsızlarını mahpusa atmayacak mıydı? Çocuklardan bir çocuk Selahattine kurulan tuzağı, dayağa dayanamayıp Onbaşıya söylemeyecek miydi? Hasanın yüzü karardı, olduğu yerde durdu. Yüzü andan ana değişiyor, bir ışılıyor, bir kapanıyordu. Kerem geldi gözünün önüne... Şahin için süründükleri... Anasının, babasının cayır cayır yanışı... Sabahtan beri kamış kökünün içine sığınmış, yüreği ağzında, dokuz doğurarak şahinini bekleyişi... Kereme çok acıdı.

Yok, yok Selahattin, dedem der ki şahinler tor olmazlar.. Onlar alışkın kuşlardır, kaçmazlar, gider gerisin geri gelir insanın koluna konarlar. Ne güzel. Şimdi şu şahin gidecek, havalanacak, ta yücelere, yıl dızların yanına çıkacak, oradan kocaman sarı kanatlı güzel, güzel bir kuşu kapacak, bize getirecek.

Selahattin yalvardı:

Yarın, dedi, yarın uçuralım şahinimizi. Yarın daha iyi, yarın çok güzel. Biliyor musun, babam dedi ki yarın çok kuş gelecek buraya... İbibik, gurruk kuşu, üveyik, sarıasma, ne kadar kuş varsa gelecek buraya. Bugün bırakırsak bir iki kuş ancak alır şahinimiz. Yarın bıra kırsak bize bir dolu kuş getirir. Sabahtan akşama kadar bize kuş taşır gökten... Biz de... Dudaklarını şapırdattı, yaladı... Biz de bir kocaman ateş yakıp kuşları közde pişirir yeriz. Bak, bugün kuşları

tuzlayacak tuz da almadık yanımıza, yiyecek ekmeğimiz de yok. Bir de çok çocuk var. İki kuş hangimize yeter. Yarın ikimiz birlikte çıkarız.

Hasan bütün bu sözlere kanıyor, doğruluğunu biliyor, bir an kurdukları tuzaktan vazgeçiyor, sonra Kerem aklına düşünce durup kalıyordu. Hasanın yüzündeki bu değişmeler, ikircikler, yumuşamalar Selahattinin gözünden kaçmıyor, onu kandırmak için dil döküyordu.

Kamış kökünün içinde Kerem de oturmuş, büzülmüş onları izliyor, Hasan vazgeçmesin diye Allaha, Hızıra yalvarıyordu. Adı güzel, sanı güzel, deryalar yüzünde boz atıyla geçen Hızır Beyim, diyordu, sen verdin bu şahini bana. Elinle yakalayıp verdin. Kim bilir, bu şahini sarp kayalarda yakalamak için başına neler gelmiştir. Ellerini kayalar yemiş, dizlerini ayaklarını kayalar parçalamıştır. Salt verdiğin sözü yerine getiresin diye bütün bu cefalara katlanan sen değil misin? Koca Allahımız da sana yardım etmedi mi? Yoksa bu şahin yavrusu kolay kolay yakalanır mı? Senin bana bunca cefayla yakalayıp verdiğin şahini elimden aldılar. Aldılar da beni şahinsiz bıraktılar. Bir kere olsun uçuramadım, onun güzel gözlerine doya doya bakamadım. Bak, sana söyleyim, anamı, babamı, demirciler piri dedemi de yaktılar... Obamızı da yaktılar kül ettiler... Bir şahinim kaldı, bir de ben. Senin verdiğin şahini aldılar, aldılar işte.
Hızıra öfkelendi: Ver şahinimidedi.

Şahini bana verdin ama, onu elimden aldırdın. Sözünü sanki yerine mi getirdin? O kadar pınar başı, yıldız çatışması bekledim. Senden fazla bir şey istemedim. Toprak bile istemedim de herkes benim yüzümden yandı kül oldu.

Keşkiii şahin yerine kışlak isteseydim. Aaah, aaah, ah eşek kafa.

Gözleri yaş içinde kaldı. Yanındaki çocuk gözlerini görmesin diyede başını öbür yana çevirdi. Acaba çocuk onun Hızırla yaptığı ağız dalaşını duyuyor muydu? Mırıl mırıl, elini kolunu sallayarak, öfkelenerek, bir ayağa kalkıp bir oturarak...

İşte fırsat bu fırsat. Selahattini, Hasanı kandır, şahinimi al bana ver. Yoksa seni kıyamete kadar sözsüz ilan ederim. Herkesler de sana inanıp, kimse seni bir daha, hiç bir daha gece sabahlara kadar ulu gökler altında, şıkır şıkır sular başında beklemez. Bunu böylece bilesin. Seni şu koca dünyaya sözünde durmaz, istekleri vermez, verirse de bir yolunu bulup geri alan bir adam ilan ederim.

Tokuşan yıldızlarını görmedim mi, gördüm. Sağılan ışıkların gözlerimi kamaştırmadı mı, gün gibi, kamaştırdı. İşte ben, hemen o anda senden şahini istemedim mi, istedim. Ver o zaman, ver o zaman şahinimi. Şahinimi senden şimdi, hemen, şu anda isterim. Al, al, al getir şahinimi.

Bir anda, koskocaman, korkuyla büyümüş bir çift göz gördü. Bu yandaki çocuğun gözleriydi. Aldırmadı. Hızırla kavgasını sürdürüp götürdü. Al, al, al

getir! Nerdeyse Hızıra açacaktı ağzını, yumacaktı gözünü. Bu sözünde durmaz adama... Ama Hızırdan korkuyordu da...

Öteki çocuklar uzakta, kamışlığın kıyısında durmuşlar Selahattinle Hasanın konuşmasının bitmesini bekliyorlar, onların ne konuştuklarını da merak ediyorlardı.

Yarın da uçururuz. Şahin yarına hemen ölmeyecek ya. Bak, çocuklar da bizi dört göz olmuş bekliyorlar. Bugün uçurmazsak olmaz. Çocuklar bizi düdüğe koyarlar da çalarlar. Bir daha da ne bizim, ne de şahinin yüzüne bakmazlar.

Ya kaçarsa, diye boyun büküp sızlandı Selahattin. Ya kaçarsa... Babam beni öldürür.

Bir an Hasan Selahattinin şu yıkkın haline Keremden de çok acıdı. Sonra hemen toparlandı.

Kaçmaz. Şahinler kaçmazlar, kaçamazlar. Bak, gökyüzü de kuşlan dopdolu! Havada uçan bir kuşu gösterdi. İşte, şimdiye, şu kuşu almış getirmişti. Burada durup böyle konuşacağımıza şimdiye kocaman bir kuşumuz olur, şahinin de ne güzel uçtuğunu görürdük. Aceleyle kamışlığa yürüdü. Selahattin de büyülenmiş gibi onun ardınca sürüklendi.

Çocuklar kamışlığa daldılar. Hasanla Selahattin de daldı. Hasan bağırdı:

İşte, işte, ver şahini. Aman çabuk, çabuk. Kuş gidiyor, kaçıyor.

Öteki çocuklar da bağrıştılar: Gidiyor, kaçıyor!

Şahin Selahattinin elinden Hasanın, eline geçti, onun elinden en yakın çocuğa...
Ondan ona, ondan ona...

Hasan gökyüzünü gösterdi:

Bakın bakın, bakın ulan... Bakın şahin kuşu nasıl kovalıyor! Bağrışmalar,
çığlıklar, el çırpmalar...

Bakın, yaklaştı... Yakaladı, yakaladı. Tüylerini tozuttu. Vay anasını, ne şahin!

Selahattin de gözlerini gökyüzünden ayırmıyor, gözlerini dört açmış, şahinle
öteki kuşun cebelleşmesini görmeye çalışıyor, o da öteki çocuklarla birlikte
bağırıyordu.

Yakala, yakala, yakala onu.

Vay anasını, bir vurdu, tüyleri uçuştu kuşun. Ayrıldılar. Yaklaşıyor, yaklaşıyor, yaklaşıyor. Yakaladı...

Selahattin sevinç içinde:

Nerde, nerde göremez oldum, nerede? diyor çırpınıyordu. Süllü Selahattini
kolundan tutmuş:

İşte orada bak, bak, bak. Kuş bir tüy yığını gibi. Şahin tüylerini yoluyor.

Hasan:

Vay, diye hayıflandı. Neden bıraktı şahin bu kuşu? Süllü birden bağırdı:

Bak Hasan, Hasan; bir daha, bir daha daldı. Şimdi üç kuşa birden dalıyor.

Selahattin:

Üç kuşa birden dalıyor, diye sevindi.

Uzaklara, uzaklara, uzaklara, Anavarzaya doğru kovalıyor üç kuşuda, diye bağırdı Hasan. Haydiyin, haydiyin şahini gözden yitirmeyelim.

Bütün çocuklar kamışlıktan çıktılar, önde Hasan, arkada Selahattin, daha arkada öteki çocuklar Anavarzaya doğru, gözleri gökte koşuşmaya başladılar.

Havada bir kuş sürüsü gördüler. Kuş sürüsü hızla kamışlığın üstünden Ceyhan ırmağına doğru uçuyordu.

Hasan:

Daldı, daldı, kuş sürüsüne daldı, diye var gücüyle telaşla, el çırparak bağırdı.

Kuş sürüsünü darmadağın etti. Kuşlar kaçışıyorlar. Dağıldılar. Birisini yakaladı. Bak, bak Selahattin. Ulan ne şahin, ne şahin!

Çocuklar, akıp giden kuş sürüsünde gözleri, durmadan gülüşüyorlar, gülmekten

kırılıyorlar, çırpınıyorlardı. Birden bir çırpınma, bir gülüşmeler, bağrışmalar tufanı doldurdu ovayı, bir sevinç...

Kaptı getiriyor, yaşasın! Yaşasın şahin. Yeniden kamışlığa girdiler.

Birden çocuklar dondular kaldılar. Gözlerini havadan yere, yerden havaya kaldırdılar. Hasan hüzünlü, ağlamsı bir sesle:

Yitti, dedi. Nereye gitti bu şahin? Kuşu pençesine almış, tüylerini tozutarak geliyordu.

Süllü:

İndi, dedi. Gözümle gördüm. Şu çalılğın içine girdi. Şimdi kuşu yiyordur. Yiyip bitirmeden ulaşalım.

Çalılığa doğru koşuştular. Bu sefer önde Selahattin. Yüzü kapkara kesilmiş, dokunsan ağlayacak. Çalılığa vardılar, uzun bir süre kök kök, dal dal çalılğı aradılar. Ortalıkta ne şahin vardı, ne de öteki kuş... Ne de en küçük bir tüy.

Aşağı çalılığa inmiş olacak, dedi Mustafa. İnerken ben de gördüm, dedi Hasan. Öteki çocuklar:

Biz de, biz de gördük, dediler.

Dağıldılar, çalı çalı aramaya başladılar. Akşam oldu gün battı, çocuklar şahini

daha inatla çalılıklarda, kamış köklerinde arıyorlardı. Kimsenin de ağzını bıçak açmıyordu. Sonunda Selahattin ağlamaya başladı:

Ben size demedim mi, bu şahin tor bir şahindir, diye, alışkın değildir diye. İşte kaçtı gitti. Şimdi babam beni döve döve öldürür. Bir şey yapmaz, dedi Hasan.

Ağlama. Belki şahin şimdi eve gitmiştir. Kaptğı kuşu almış eve götürmüştür. Soy şahinler öyle olurlar, derdi dedem. Dedem... Yaaa, dedem...

Selahattin artık konuşmuyor, başı önünde usuldan usuldan ağlıyordu. Bütün çocuklar ona acıdılar.

Memet:

Ağlama Selahattin, dedi. Sen hiç ağlama. Yarın da öbür günde, ta Anavarza kayalıklarına kadar her yeri arar, senin soy şahinini buluruz.

Bulur muyuz? diye sordu Selahattin. Buluruz, diye ona güven verdi Hasan.

Bir uçuyordu ki şahin; vay anam yay! Vay anam vay, ok gibi... Kurşun gibi, dedi Mustafa.

Bir yakaladı havada kuşu, kuş şahinin üç misli büyüklüğündeydi. Kuşun tüyleri bütün göğe yayıldı.

Gökyüzünde yedi o kuşu, dedi Osman. Vay anam vay. Böyle bir şahin hiç

görülmüş değil. Çak soy bir şahin.

Çok soy, çok çok... Bin tane kuşun içine daldı, kuşlar korkularından sapır sapır yere döküldüler, dedi Süllü.

Hasan:

Şimdi oturmuştur bir yere, hepsini yiyordur. Onun için gelmedi yanımıza şahin, dedi.

Selahattin bütün bu olanları görmediğine, şahini yitirdiğinden daha çok üzülüyor, kimseye söyleyemiyordu. Bir kere, bir kere olsun görseydi onun kuşlara, daldığını, yitip gittiğine bu kadar üzülmeyecekti.

Köye yaklaştılar, karanlık da çöktü. Kerem şahinini almış, yola düşmüş sevinçle, uçarcana gidiyor, duruyor, şahini okşuyor, öpüyordu.

Hasan:

Selahattin, yarın sabah daha gün atmadan bize gel, siz de gelin çocuklar, gelin de şu soy şahini arayalım da bulalım. Bir daha böyle bir şahin elimize geçmez. Vay anam vay! Ne şahin bre... Gökyüzünü zapt etti.

Sabahleyin erkenden başta Selahattin, bütün çocuklar Hasanların avlusuna gelmişler bekliyorlardı. Hasan hemen geldi, kalabalığa katıldı.

O gün akşama kadar, her şeyi, Keremi, Sadi Ustayı, kurdukları tuzağı unutup canı gönülden şahini aradılar. Ertesi gün de, daha ertesi günde aradılar, şahini

koydunsa bul. Umutlarını yitirmiyorlardı. Kaçan şahini birgün nasıl olsa bulacaklardı. Böylesi soy kuşlar hiçbir zaman yitip gitmezler, bir gün nasıl olsa geri gelirlerdi.

Adana şehrinin üstüne yağmur yağıyordu. Karanlık, gökten bir sel boşanırcasına, kızgın saca düşmüş gibi hemen buğu oluveren bir yağmur. Yağmur yağarken alanlarda, sokaklarda, caddelerde kimsecikler yoktu. Haydar Ustayla Osmanı yağmur Seyhan kıyısında sabah ezanında yakaladı. Orada kalakalmışlar, ne yapacaklarını, nereye gideceklerini bilemiyorlar, Haydar Usta kızıl sakalını tutamlamış; yere diz çökmüş kıpırdamadan, gözlerini akıp giden suya dikmiş düşünüp duruyordu. Yağmur başlayınca doğruldu, kemikleri çatırdadı. Yıllarca gece dememiş gündüz dememiş, gençlik yaşlılık dememiş çabalamış, hiç böylesine yorulmamıştı. Günümüz yaklaşıyor, diye düşündü. Demirciler Ocağının da günü yaklaşıyor. Bu ocaktan, bu örsten, bu çekiçten, bu güçlü kollardan bir daha kıvılcımlar dünyaya saçılmayacak. Bu koca şehrin horozları yok, ötmüyor. Köpekleri yok, ürmüyor. Ya telaşla koşuşuyorlar ya da durmadan, gürültülü horuldayarak uyuyorlar. Adana şehrinin üstüne karanlık, sel gibi bir yağmur yağıyor. Kirli, boğucu, yağmura; suya benzemeyen, ışıksız...
Haydar Usta, Haydar Usta oldu olalı ne böyle bir yağmur görmüşlüğü var, ne de

böyle sarı benizli, insanın gözünün içine hiç bakamayan, hep gözlerini kaçıran, saman altından su yürüten, ürkek, içi içine sığmayan, ele avuca gelmeyen, kaypak görünüşlü insanoğlunu tanımışlığı var, Kaşını kaldırıp da ünü büyük Ramazanoğlu bile şöyle dimdik, insan gibi, hilesiz çocuksu bir kere yüzüme bakamadı, diye düşündü. Her kimi gördümse ürkek karacalar gibi gözlerini saklıyor. Bu soy, bu göz kaçıranlar kavmi iflah olmaz. Ünü büyük Ramazanoğlu, Paşalar Paşası İsmet, Mustafa Kemal netseler neyleseler bu soy iflah olmaz. Atına bindi. Osman önde, yağmurlu ıslak Adana şehrine sürdü. Evleri bile yüzlerini kapamış, gözlerini ka çırıyorlar. İnsanların yüzlerine bakamıyorlar. Çok suçları var. Elleriyle yüzlerini kapamışlar.

Caddeden Hurşit Bey geçiyordu. İnce kaddi, soyluluğunu yitirmiş, titreyen adımlarla... Koltuğunda bir sürü kitap. Hurşit Bey kitaplar yazıyordu. Kerem Ali onu gördü. Çağırmak istedi. Merak etmişti. Yörük kocası bir tuhaf adamdı, acaba ondan ne istiyordu? Dimdik bedeninin altında, kızıl güçlü sakalının her telinde bir çaresizlik, bir keder, bir ağıt pır pır ederekten ne istiyordu acaba?

Hurşit Bey, Hurşit Bey...

Bütün Adana Kerem Aliyi tanırdı. Herkesle bir sıcak, insanca, sevgi dolu bir dostluğu vardı.

Hurşit Bey durdu, Keremi gördü, yüzü ışıdı: Ne o Kerem Ali?

Gel hele Bey, ğel hele bir kahvemizi iç.

Hurşit Bey döndü. Keremin dükkanına doğru ağır, düşünceli yürüdü. Kerem yer gösterdi. Çırağını kahve için koşturdu. Sevinçten iri göbeğini hoplattı.

Göbeği, bıyıkları, iri gövdesiyle, büyük başı, saygılı gözleriyle sevinçle güldü.

Sonra yüzü birden kederlenip sordu:

Sana, dedi, kocaman, bir çınar gibi, kırmızı sakal, belki yüz yaşında bir Yörük kocası gönderdim dün. Merak ettim. Bir acayip adama benziyordu.

Senden ne istiyordu, Allahını seversen?

Sen mi gönderdin onu bana? diye sordu Hurşit Bey. Çok, çok enteresan. Hiç sorma, daha Ramazanoğlu Beyliği duruyor sanıyor. Beni de bu koca Adananın sahibi sanıyordu. Çok çok enteresan Kerem Ali, çok. Bir kılıç yapmış, otuz yılda.

Gördüm, dedi Kerem Ali. Hayran kaldım bu kocanın ellerinin hünerine. Bu çağda böyle bir kılıcı kimsecikler yapamaz, değil mi Bey?

Kimse, kimse yapamaz, dedi Hurşit Bey. Yeryüzünde artık, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir kılıç yapılamaz.

Ne istiyordu?

Bu kılıcı bana verip, yerleşecekleri bir toprak parçası istiyordu.

Çok sıkışmışlar. Bitiyorlar Yörükler. Bir karış toprağa can atıyorlar ama, ellerine geçmiyor.

Ne olacak? diye sordu Kerem Ali. Ne olacak bu adamlara böyle selsebil tükenip gidecekler mi?

Bizim gibi, dedi Hurşit Bey. Onlar bizimle birlikte bitti.

Siz bitmediniz, dedi Kerem Ali. Kökünüzü bir yerden çıkarsalar, başka bir toprakta boy atıyorsunuz. Kendinize başka bir toprak buluyorsunuz.

Kahveler geldi. Karşılıklı birer cıgara da yakıp içmeye başladılar.

Konuşmuyorlar, karşılıklı düşünüyorlardı. Hurşit Bey derebeyler, böyle soylu aileler üstüne çok, düşünmüş, çok okumuş, çok öğrenmişti.

Herkes, her soy bitmiş, nedense, her ne hikmetse Ramazanoğlu bitmemişti. Beş aşağı, beş yukarı şimdi gene Adananın, Adana politikasının, hiç olmazsa bir kısmının hakimi gene Ramazanoğluydu. Gene çiftlikleri, bankalarda ortaklıkları, ithalatları ihracatları, fabrikaları sinemaları vardı. Ankarada milletvekilleri, bakanları vardı... Her zaman ön saftalardı.

Sıvasta Cadıoğlu, Gavurdağlarında Payaslıoğlu, Kozanoğlu, Orta Anadoluda Sunguroğlu, Aydınoğlu, Karamanoğlu, Danişmendoğlu, dahacık dün Çapanoğlu

bitmişlerdi. Menteşoğulları, Hamidoğulları, Dulkadiroğulları bitmişti. Son Dulkadiroğlu Hacı, Andırın kasabasın da saraçlık ediyor. Fıkara bir adamdı. Ama Ramazanoğlunda böyle yoksullaşmış bir kişi yok. Bu nedendir? Bunun üstünde de durmak gerek; diye düşündü Hurşit Bey. Bu çok enteresan. Bizden başka ayakta kalan bir de Manisada Karaosmanoğulları var. İki köklü ailenin macerası birbirine ne kadar benziyor.

Selçuklulardan kökünü Osmanlıya kaydırdı Ramazanoğlu. Selçuk toprağı yozlaşmış, kurumuş, ot bitirmez olmuştu. Ramazanoğlu yağdan kıl çeker gibi, bu çürümüş topraktan kökünü, verimli Osmanlı toprağına aktardı. Osmanoğlu Osmanlı toprağında kaldı. Vaktaki Mısırlı Mehmet Ali Paşanın oğlu İbrahim Paşa genç toprağında bitmiş askerleriyle gelip Adanayı işgal edinceye kadar. Ramazanoğlu bir anda İbrahim Paşayla anlaştı, kökünü Osmanlının çürümekte olan toprağından Mısırlının gür toprağına aktardı. Ne acayip bir iş, bir kader, bir benzerlik, bir birlik, aynı işi Osmanlı toprağına Karaosmanoğlu da yaptı. O da İbrahimle anlaştı.

Cumhuriyet geldi, Halk Fırkası kuruldu, bu sefer Ramazanoğlu kökünü aldı taze Cumhuriyet toprağına dikti. Cumhuriyetin ilk yıllarında Ramazanoğlu hiçbir şey olmamış gibi gene Cumhuriyetçilerin önündeydi. Onlar milletvekili,

onlar Fırkanın umumi katibi oldular. Demokrat Parti kuruldu, onlar gene köklerini çıkarıp yeni toprağa diktiler. Hurşit Bey, topraklar çürüyor, Ramazanoğullarının kökü çürümüyor, diye kendi kendine övündü. Şimdi de bir fırtına belirip gelir. Bir tufan gibi. Şimdi de ırgatlar homurdanıyorlar. Irgatların toprağında da Ramazanoğlu kökü yeşeşir mi? Kim bilir? Kendi kendine güldü. Kim bilir, öyle sağlam bir kök ki; öyle her toprağa uyan bir acayip ağaç ki, belki burada da yeşerir.

Sonra gülerken birden kederlendi. Ne kaldı, ne kaldı Ramazanlıdan, dedi. Bir tek Kayserili, daha dünkü hamal bir tek toprak ağası, daha dünkü yanaşma, tekmil Ramazanlıyı taşıyla toprağıyla satın alır. Kerem Ali:

Çok daldın Bey, dedi. Çok derinlere.

Biz de bittik Kerem Ali. Öyle görünüyor ya, ayakta duruyoruzya bizde bittik Kerem Ali. Onlarla, o Yörüklerle birlikte can çekişiyoruz Kerem Ali.

Haşa Bey, diye üzüldü Kerem Ali. Haşa. Olur mu öyle şey! Haslar yaşıyor, dedi Hurşit Bey. Talip Bey yaşıyor Sabuncu yaşıyor, Ömer Ağa yaşıyor; Şadi Bey yaşıyor, dedi Hurşit Bey. Biz öldük. Biz can çekişiyoruz. Onlar da topraklarını çürütünceye kadar yaşayacaklar. Onların toprağı çok çürük, çok çürük... Biz toprağımızı bin yılda eskittik, onlar yirmi yılda topraklarını çürütecekler. Bu belli. Onlar topraklarını çabuk yiyorlar. Ya da

kökleri toprağın derinliğine varamadı. Hiçbir zaman da ulaşamayacaklar derin bir toprağa Kerem Ali. Baksana, bir tufan dünyayı yerinden oynatıp geliyor. Baksana şu ırgat kalabalığına, karınca sürüsü gibi. Çalışmak, kazanmak, yemek içmek, rahat etmek isterler. Bunlar böyle yoksul, elsiz ayaksız, çaresiz kalırlar mı sonuna dek, kalırlar mı Kerem Ali? Senin aklın bunu alıyormu? Bu yüzden bunların toprakları şimdiden çürüdü.

Suları şimdiden ısındı mı diyorsun Bey? dedi Kerem Ali. Hemen hemen, dedi Hurşit Bey. Onlarla birlikte bizim de... Biz de kökümüzü halkın içinden alıp onların yeşerdiği toprağa soktuk. Bizim de, bizim de...' Kerem Ali.

Haşa Bey, dedi. Haşa.

Hurşit Bey kitaplarını topladı, koltuğuna aldı:

Allahaısmarladık Kerem Ali, dedi; çıktı gitti. Bizim de, bizim de suyumuz... Onların suyuyla, onların çürümüş toprağıyla birlikte...

Yağmur geceden başlamıştı. Kerem Ali asfalta pat pat diye düşen damlalara bakıyor, kafasından türlü, karmakarış düşünceler geçiyordu. Karşısında Yörük kocasını buluverdi. Yağmurun içinden bir düş gibi çıkıvermişti. Yaşlı adam onu gördü, candan gülümsedi. Atı, yanındaki adamı, kendisi, kızıl sakalı ıpıslak olmuştu.

Gel, gel, gel ihtiyar, gel baba, diye Haydar Ustayı çağırdı. Gel bir çayımı, kahvemi iç. Islanmışsın, gel!

Yağmura, dükkanın kapısına çıktı. Haydar Usta da asfaltı aşmış, ona yaklaşmıştı. Ustayı kolundan tuttu içeriye soktu.

Çok ıslanmışsın baba... Çok ıslanmışsın. Hasta olursun sonra. Osmanı da içeriye aldı. Atı kapıya, dükkanın kepenginin kilit yerine bağladılar. Atın sağrısından, keçesinden sular sel gibi aşağıya sızıyordu.

Haydar Usta Kerem Alinin gözlerinin ortasına, gözbebeklerine bakarak:

Söyle iyi adam, dedi sıkılarak, bir çocuk gibi kızarak, İsmetin yanına nereden, nasıl, kiminle, neyle gidilir? Oraya gitmeliyim. Başka hiç mümkünü çaresi yok.

Kerem Ali, İsmet Paşa senin kılıcına bakmaz bile, Ankaraya varırsan onu göremezsin, görsen bile derdine bir derman bulamazsın, İsmet Paşa hükümetlik yapmıyor, diyemedi. Hiçbir şey diyemedi. İçine şimdiye kadar duymadığı, bilmediği, her duygulu adamı yerinden hoplatan bir acı saplandı kaldı. Ankaraya nasıl, neyle gidebileceğini, İsmet Paşayı hangi yoldan bulabileceğini bir bir ona söyledi.

Yolun açık olsun, talihin yaver gitsin, diye dualar mırıldanarak, inanmayarak yaşlı adamı dükkanından uğurladı.

Hemite dağı Çukurovanın ortasına doğru bir hançer gibi uzanmıştır. Önünden Ceyhan ırmağı akan Aşağıda Akdenize kadar uzanan Çukurova düzlüğü...

Hemite dağı Çukurova düzlüğünden birdenbire çıktığı, yükseldiği için ulu bir dağ gibi gözükür. Sırtını Torosa dayamış bir küçük dağdır. Kıraçtır. Kayalığında tek tük kesme çalıları, koca yemiş çalıları, alıç ağaçları bulunur. Hemite dağı baştan ayağa çiriş, nergis açar. En kokulu nergis Hemite dağı neresidir. Bir de keditaşağı çok kırmızı açar. Hemite dağı kayalıkları keskin, mor, ak, yeşil benekli kırmızı damarlı çinketaşındandır. Çinketaşı çakmaktaşına yakın sertliktedir.

Bu dağdan hiç mi hiç su kaynamaz. Kurudur. İnce, yarım parmak kalınlığında bir su Hemite köyünün üstündeki kayalığın dibinden sızar. Bu çeşmenin çok eskilerden, Hititlerden kaldığı söylenir. Bu ot bitirmez Hemite dağı hiç kimsenin işine yaramaz. Sarp kayalıklarında eskiden kartal yuvaları vardı. Öylesine çoktu ki kartallar, kapkara, kayalıkları örterlerdi. Şimdi onlar da çekip gitmişler, nereye gitmişlerse...

Yorgun obaya artık Çukurovada ayağını basacak bir toprak parçası yoktu. Düşman olmayan bir köy, bir kişi de kalmamıştı. Şu on yıldır Çukurovada konulmadık en küçük bir açıklık, yayılmadık tarla, dövüşülmedik köy, köylü kalmamıştı. Bu oba değilse, öteki oba mutlaka bir köyle çatışmıştı.

Süleyman Kahya Çukurovanın ortasında durmuş, avucunun içi gibi bildiği bu toprakta konacak bir açıklık onları dostça kabul edecek bir köy bulamamıştı. Nereye gitmeli, kime sığınmalıydı? Kış da gelip çatıyordu. Dün gece de Akça Veli çadırını, çoluğunu çocuğunu almış, kimseye haber vermeden; obayı bırakıp gidivermişti. Otuz sekiz çadır kalmıştı altmış çadırdan bu yıl. Geçen yıl yüz çadırdı Karaçullu obası. Daha önceki yıl, daha, daha önceki yıllar... Karaçullu obası Çukurovaya indiğinde, ovanınyüzü çadırdan kapkara kesilir, ortalık büyük şehrin kaynaşmasında canlanırdı.

Bahara kadar oba toptan dağılacak mıydı? Herkes başını alıp alıp bilinmeze gidecek miydi? Keşki gitseler, tükenseler, diye düşündü Süleyman Kahya. Bir an önce dağılsalar da bu kepazelik de son bulsa.

Gün doğumundan bu yana, şu çeltik arkının açıklığında durmuşlar, bekliyorlar, bir karara varamıyorlardı.

Akmaşata, Narlıkışlaya gidelim, gidelim de oralarını zapt edelim. Ya ölürüz, ya da toptan bizi öldürürler, dedi Fethullah.

Müslüm Koca ondan yana çıktı:

Bizim baba dede kışlağımızı elimizden aldılar onlar, biz de şimdi burada durmuş, nereye konacağız diye kuş gibi düşünüyoruz. Gidip kışlağımıza

konalım. Ya ölelim, ya öldürelim. Bakınsana şu obaya, zaten bitmiş. Bir iyice bitelim ama, kışlağımızın üstünde ölelim. Böylece bitelim.

Obanın bütün erkekleri Fethullahla Müslüm Kocanın düşüncesindeydi. Onlar hemen göçü Akmaşata, ya da Narlıkışlaya çekmek, dövüşe dövüşe bu eski kışlaklarına yerleşmek istiyorlardı. Ortada kararsız, öyle susup kalmış Süleyman Kahya başı çatlayacak kadar düşünüyor, bir çıkış yolu bulamıyordu. Gittikçe de yüzü değişiyor, öfkeleniyordu.

Narlıkışlada elli yıldır köy var... Elli yıldır oraya köy kurulmasına, kışlağımızın elden gitmesine gözyumduk, şimdi başımız sıkışınca Narlıkışla bizim kışlağımız mı oldu? Karadirgenoğlu Derviş Bey bize Akmaşata konalım, orasını yurt edinelim, köy kuralım diye azmı söyledi, yalvardı, adamın sözünü dinlemedik bile. Bütün Çukurova hep öyle bizim kalacak sandık. Dilediğimiz yerde dilediğimiz kadar oturabiliriz sandık. Şimdi başımız sıkışınca da ölmeye, öldürmeye gitmek için can atıyoruz. Hepimiz ölsek, bütün Çukurovayı öldürsek bir karış toprağımız olur mu sanıyorsunuz?

Fethullah:

İşte kalakaldık Çukurovanın ortasında, bacaklarımızın üstünde. Bir yolunu sen göster hay babam, dedi.

Müslüm Koca:

Sen göster Süleyman, dedi.

Obanın öteki erkekleri de, ayağımızı basacak bir yer bul bize, dediler.

Süleyman Kahya sıkışmıştı. Akmaşata, Narlıkışlaya gitmeleri köylülerle, Derviş Beyin adamlarıyla çatışmaları demekti. Oba çok kızgındı. Çatışmanın sonucuysa öldürme, öldürülme demekti.

Süleyman Kahya başını kaldırıp kaldırıp karşıdaki mor, kıraç dağa gözlerini dikiyordu. Vakit öğleyi geçiyordu. Gün attığından bu yana burada durmuşlar kalmışlar, düşünüyorlardı. Bir karara varmak gerekti. Süleyman Kahya yılmıştı. Oba da yorgundu. Birkaç gün için bir yere konmak zorundaydılar. Hemite dağını gösterdi:

Oraya, dedi. Şimdilik, birkaç gün için oraya konalım da...' Baba, diye inledi Fethullah, orada kayadan başka bir şey yok. Bir tek dal yeşil ot bile yok. Su yok, bir şey yok. O dağda ölelim mi?

Oraya, dedi Süleyman Kahya kaşları çatılmış. Müslüm Koca:

Süleyman, dedi, oğlum sen delirdin mi? Oraya konulmaz ya, köylüler bizden, o kıraca, kayalığa konsak bile toprakbastı parası alırlar.

Dağbastı parası alırlar, dedi Fethullah.

Vermem, dedi Süleyman Kahya. Göçü çekin dağa. Elbet bir düşündüğüm var.

İstemeye istemeye göçü Hemite dağının ot bitmez kıracına çektiler.

Haydar Ustayı bekliyor, dedi Fethullah. Beklesin bakalım. Haydar Usta kılıcı İsmet Paşaya, Ramazanoğluna verecek de, onlar da bize kışlak verecekler de... Vay akıl vay... Vay akıl vay!

Müslüm Koca:

Vay akıl vay, dedi, onu onayladı. Kelin tırnağı olsa başını kaşır. İsmet Paşa toprak bulsa kendisi kışlak yapar. Ramazanoğlu toprak bulsa kendisi yaylak yaparda ak çağşaklı pınarından, öz bir kendisi içer...

Suss, dedi Abdurrahman. Sizi dinliyor, duymasın.

Yaşlı kadınlar, çocuklar, kızlar, gelinler yolda konuşuyorlardı:

Hemite dağına konacak, orada Haydar Ustayı bekleyeceğiz. İsmet Paşa Yüreğir toprağının en güzel yerini bize vermiş. Üç gün burada Haydar Ustayı bekleyip, sonra hep birlikte Yüreğir toprağına gidecekmişiz.

Sultan Karı yaşlı, uzun parmaklı, buruş buruş elini gökyüzüne açtı: Çabuk, çabuk gel, kurban olduğum pirler piri Haydar Usta, dedi. Bütün mümkünümüz çarelerimiz kesildi, çabuk gel kul olduğum. Sen de Haydar Ustamızı, dili muştulu, salığı güzel yiğidimizi çabuk gönder güzel Allahımız. Kapalı yollarını aç, yollarına güller döşe, tez gönder Ustamızı, Allahımız... Çok sıkıştık. İnsanlıktan arıttılar bizi. Vallahi sıkıştık. Bir umudumuz sende Haydar Ustamız,

güzel Allahımız.

Bir de Haydar Ustaya yürekler sarıldıkça sarılıyor, kadınlar, gelinler, kızlar, çocuklar dört göz olmuşlar onu bekliyorlar, bir yanda da erkekler arasında da ikircik, güvensizlik genişliyordu.

Ertesi gün sabaha karşı Hemite dağına, Alıçlı koyağa kondular. Bütün gece, develerin üstündeki çocukların dışında kimse uyumamıştı. Yükler çözüldü, çadırlar dikildi, çobanlar koyunları alıp Ceyhan nehrine çektiler. Süleyman Kahya birden obanın sürüsünün yarı yarıya azalmış olduğunu gördü. Yüreğine ateş düştü. Demek yolda döküle döküle, hem de döke döke geliyorlardı. Bütün obayı başına topladı:

Herkes, herkes, çocuklar da yaşlılar da, obada soluk alan kim varsa gelsinler... Koynundan altın kesesini çıkardı: Bu, dedi, sizin toplayıp bana verdiğiniz altınlar. Bununla hiçbir şey olmaz. Haydar Usta da gitti gelmedi. Şimdi sizden ne kadar altınınız, yüzük, başlık, hırızma, gerdanlık, ne kadar gümüşünüz, ne kadar paranız varsa istiyorum. Karadirgenoğlu Derviş Beye gideceğim, bütün varımız bu, diyeceğim, al bunları bize kışlağımızı, Akmaşatı ver, diyeceğim. Yiğit bir adamdır, belki içinde kadın süsleri görünce hiçbirisini almadan Akmaşatı bize verir.

Kadınlar, kızlar süslerini sökmeye, söküp getirip Süleyman Kahyanın önünde

serili mendilin üstüne atmaya başladılar. Ceren de nesi var, nesi yok topladı Süleyman Kahyanın önüne koydu. Obanın bütün kadınları ona hınçla baktılar. Üç günden beri gene obanın kadınları ona düşman kesilmişler, birçoğu gene Cecenle konuşmamaya başlamıştı.

Süleyman Kahya:

Bu kadar mı? diye sordu.

Sağa sola bakındılar. Hiç kimseden bir ses çıkmadı. Sultan Karı topallayarak yumulmuş geliyordu. Getirdi Süleyman Kahyanın önüne bir çıkın attı:

Al Süleyman, bunu da al da bize bir kışlak bul. Olmaz böyle. Bu da benim kefenlik altınlarım. Al bunları da bize bir kışlaklık toprak versinler. Ne bu, perişan olduk Süleyman. Haydar Usta da gelmedi. İsmet Padişah belki onun yaptığı kılıcı beğenmedi. İsmet Padişah belki onu zincire vurdu. Bizim Haydarın da dili durmaz ki, kim bilir İsmet Padişaha ne dedi de İsmet Padişah onu zindana attı. Al bunları da kışlak sahibi olunca, ben de ölünce, siz de beni kefensiz gömmeyin, olur mu? Aaah, o İsmet Padişaha kılıcı ben götürmeliydim!

Süleyman Kahya Sultan Karının getirdiği çıkını açtı, onun altınlarını da ötekilerin üstüne attı. Sonra hepsini derledi topladı, mendile sardı, koynuna koydu. Atını çekmiş getirmişlerdi, ata atladı, yamaçtan aşağı sürdü. Bütün oba

arkasından düzlüğe kadar indiler. Düzlükte durup onu uğurladılar. Hep birden yere diz çöküp, eli boş dönmesin diye Tanrıya niyaz eylediler. İçlerinden alkışlar ettiler, dualar, demeler söylediler. Süleyman Kahya gözden ırayıp da ortadan yitip gidinceye kadar orada toprağa diz çöküp beklediler.

Ağır ağır, isteksiz topraktan doğruldular, çadırlara çıktılar. Çıkar çıkmaz da karşılarında on beş kadar köylü delikanlısını buldular. Fethullah delikanlıların yanına gitti:

Hoş geldiniz kardeşler, dedi. Hoş bulduk, dediler.

Fethullah onları çadıra çağırdı, kahve söyledi, ayran yaptırdı. Delikanlılar Fethullahın gösterdiği konukseverlikten çok kıvanç duydular. İsteklerini söylemeye utandılar. Sonra Tazı Memet ortaya atılıp, tepeden inme, taş gibi düştü:

Fethi Ağa geldik ki, bize de hakkımızı veresiniz. Ne hakkı? diye şaşırdı Fethullah.

Dağ hakkı, diye dikeldi Tazı.

Dağın ne hakkı olurmuş? diye alaylı sordu Fethullah. Bu alaya çok içerlediler delikanlılar. Büyük umutlarla gelmişlerdi buraya. Çok büyük bir para koparacaklarını sanıyorlardı.

Bakın, diye yalvardı Fethullah. Bakın kardeşler, huzurunuzda Kurana el

basıp yemin ediyorum, bir tek kuruşumuz kalmadı. Az önce babam kadınların altınlarını, yaşlıların kefenlik paralarını, tek kuruş bırakmadan obada, aldı götürdü. Eski kışlağımız Akmaşatı bize satın alacak alabilirse... Biz de sizin gibi yerleşip köy olacağız.

Tazı Memet onu hiç dinlememiş gibi:

Bize gelince kalmaz. Bize gelince... Bu dağı da biz koruruz arkadaş. Bu dağ da bizim mülkümüz arkadaş... Biz olmasaydık arkadaş... Fethullah:

Siz olmasaydınız bu dağ yerinde durmaz mıydı demek istiyorsun arkadaş?

Güldü.

Sen bizimle alay ediyorsun, diye barut gibi ayağa fırladı Tazı Memet, dimdik, ince, eğri bacakları üstünde yaylanarak. Kalkın arkadaşlar. Bunun hesabını Fethi Ağadan sormak gerek. Haydiyin arkadaşlar.

Sert, gücenmiş, alınmış, aşağılanmış, öç almaya yemin etmiş yüzlerle yamaçtan aşağı çabuk çabuk inmeye başladılar.

Fethullah ettiği şakaya bin pişman:

Yahu arkadaşlar, etmeyin eylemeyin, ha bir şaka edelim dedik. Aman arkadaşlar olur mu böyle? Olur mu böyle gücengenlik, diyor önlerine geçiyor, onları durdurmaya çalışıyor, ötekiler ne konuşuyorlar, ne de duruyor, ne de

dinliyorlar. Yüzlerinde, biz sana bundan sonra yapacağımızı biliriz, hele bekle havası, hızlanarak aşağı iniyorlardı.

Fethullah çalıştı çabaladı, yalvardı, özür diledi, önlerine geçemedi, gönüllerini edemedi. Oraya, bir taştın üstüne oturup gidenlerin, küçük dağları biz yarattık dercene gidişlerine baktı baktı, içini derinden çekti.

Ah, dedi, aah, bu Yörüklük batsın. Bu Yörüklüğü icat eden her kimse, hangi dedemizse yerinde yatamasın. Aaah, aaah, Yörüklük yerin dibine geçiyor ya, yerin bin kat dibine geçsin. Şunlara, şu serçe gibi heriflere, şunların afur tafurlarına bakın hele... Ellerini göğe açtı, gözleri dolu dolu: Allah, diye yalvardı. Şu Derviş Beyin yüreğine bir iyilik koy, iyilik koy da şu Akmaşatı babama satsın. Yoksa bu gece hepimizi, genç, yaşlı, çoluk çocuk hepimizi öldür. Bu zulüm yetsin artık. Aşağıda, düzde köylü delikanlıları durmuşlar, konuşuyorlardı.

Sonra birden sevinçle ona, sana gösteririz, bekle, dercene yola düzüldüler. Fethullah gün batıncaya kadar oturduğu taşın üstünden kalkamadı. Her bir yanı havanda dövülmüş gibi ağrıyordu.

Aşağıdan, yoldan bir atlı ürkek, yumulmuş, atının ayağı birbirine dolanarak geçiyordu. Fethullah onu gördü, kim olduğunu anladı, içini de bir aşağılama duygusu kapladı:

"Pis adam, dedi. Aşağılık adam. Sevda demezler bunun adına, alçaklık derler.

Bin yıl da sürünsen, şurda yurtsuzluktan bütün oba gözümüzün önünde kırılsa

ölse, Cereni gene alamazsın, alçak. Sen gerçek sevdalı olsaydın, sıkışmış obanın

sıkışmışlığının üstüne varmayaydın, belki de Ceren senin olurdu, alçak.

Sonra Oktay Beye acıdı. Belki de çok sevdalıydı. Sevda sevda derler, behey

yarenler, bilmeyene bir acayip hal olur. Kızmı yok dünya da? Cerenden güzeli

de belki bulunur. O zaman neden sürünsün böyle? Cereni getirdi gözünün

önüne. Yok yok, dedi, Cerenden daha güzel bir kız olamaz bu dünyada, Oktay

Beyin hakkı var. Bu kızın ardında ne kadar sürünse o kadar hakkı var.

Işıktan gölgeler uçuşuyor. Kırmızı, yeşil, mavi, turuncu ışıklar. Işığa da

benzemez öyle birşeyler. Bu şehri ışıklarla döşemişler. Yıldızlar, ışıklı

pencereler, kapılar, dağ gibi yapılar. Mustafa Kemal Paşanın türbesi... Sabaha

kadar ışığa batıp çıkıyor. Bir tepenin üstünde, öyle durup duruyor, kıpırtısız.

Işıklar, ışıkların, iri, dev yapıların gölgeleri... Gölgeler, ışıklar birbirlerine

girmişler kovalaşıyorlar, sarmaşıp dolaşıp açılıyorlar. Otomobiller, otobüsler,

kamyonlar, ışıklar, ışıkları uçup giden, inleyen, konuşan, bağıran... Ankara,

büyük ışıklı... Gittikçe de her gece başını alıp gidiyor. Tekmil Ankara ovasına

yayılıyor. Yüksek yapılar birbirine geçiyorlar, geçiyor, ayrılıyor, kavuşuyorlar...

Işıklar, ulu gölgeler, kırmızılar pul pul olup dağılıyor, serpiliyor, sonra top top

oluyor, kavuşuyorlar Sonra gene bir fiskede darmadağın. Sonra gene ışıklar kırmızı, mavi, ak, yeşil, turuncu göğe savrulu, pul pul düşüyorlar. Kurşun gibi ağır.

Haydar Usta bir akşamüstü Ankaraya otobüsten yorgun indi. Yanında, yol boyunca konuşup geldiği güler yüzlü delikanlı da vardı: Bir şey soracaktı, sağına döndü, delikanlı yitip gitmişti. Bir süre durdu, kalabalığın içinde gözleriyle delikanlıyı aradı bulamadı. Bu teresler de hep birbirine benziyor, dedi. Hık demişler birbirlerinin burnundan düşmüşler. Soluk yüzlüler. Kansızlar, yüzleri gülmezler.

Kalabalığın aktığı yöne doğru aktı, geniş, alan gibi yapının içinden dışarıya çıktı. Dışarda otomobiller üst üsteydi. Haydar Usta başında turuncu, ışılayan börkü, kızıltılar uçuşan heybetli sakalı, çarıkları, iri uzun gövdesi, elinde bir kutsal emanet gibi, yeni doğmuş bir bebe gibi nazlayarak, incitmekten korkarcana tuttuğu kılıcı, uzun parmaklı elleri, püskül püskül, gözlerini örten kaşlarıyla elektrik direğinin altın da durmuş daha da heybetleniyor, onun bu duruşu, kılığı gelip geçenin gözünden kaçmıyordu. Haydar Usta da onların kendisine bir hoş baktıklarını biliyordu. Biliyor, öfkeleniyordu. Zaten günlerden beri öfkeliydi. Öfkesi burnundan çıkıyordu. Teresler, teresler, bak hele

gözlerini nasıl açmışlar da bakıyorlar. Bak hele. Aç kurtlar gibi, yiyeceklermiş gibi. Ulan sizi, ulan adam olmazlar, siz adam olsaydınız, biz böyle olmazdık.

Sağına soluna böyle öfkeli, kızgın bakınırken az önce kalabalıkta yitirdiği yolculuk arkadaşı delikanlıyı gördü, sonra hemencecik de gözden yitirdi. Vay ocağını, bucağını Ankara! Bir insan seli ki, bir anda kişiyi yutuveriyor.

Burada böyle dura dura ne olacak? Bu akşam İsmetin evine gitmeli mi? Obadan çıkalı beri aradan ne kadar, ne kadar bir süre geçti? Şimdiye kadar fıkaraları o alçak Çukurovalılar perişan eylemişlerdir. Ceren kızı da belki o yüzsüze, meymenetsize, elleri avrat elleri gibi pembeye, kel kafalıya da vermişlerdir. Gözleri dört olmuş da yolumu bekliyorlardır. Fıkaraları otuz yıl kandırdım. Şu kılıç bitsin de, vereyim de paşalara, size bir kışlak alayım, diye. Fıkaraları otuz yıl çocuk gibi avuttum. Otuz yıl bir umut olup benim kılıcı beklediler. Kılıcın bir kışlak getirip getirmeyeceğini otuz yıl tartıştılar. İnandılar, inanmadılar ama, otuz yıl bir tek umut olup da bu kılıcı beklediler. Şimdi de dört göz olup kılıcın yolunu gözlüyorlar. Ya İsmet de boş çıkarsa? İsmet, yavuz İsmet, Yunanın gözünü çıkaran, eli tor şahinli İsmet, akıllı, ferasetli, kurnaz, ardında bin tilkiyle dolaşıp binine de kurnazlık, akıl öğreten İsmet...

İnansalar da, inanmasalar da Haydar Usta Karaçullu obasının son umuduydu.

İnansa da, inanmasa da İsmet Paşa da onun son umuduy du. İsmet Paşadan öte oy yoktu. Bir de Menderes. O da kim?

İsmet Paşaya haber veriyorlar, eski adam, eski toprak. Ramazanoğluna benzemez, bozulmamış, yüz yaşındaki bir konuğun, hem de kendisine niyaz eden bir konuğun, masasının arkasına saklanıp, aval aval yüzüne bakmaz. O eski adam, harp görmüş, Yunanı kırmış. Gözünün önünden ölümler, kırımlar geçmiş İsmet Paşa Ramazanoğluna benzemez. İsmet Paşa ulu şanlı Muhammed Mustafanın makamında oturuyor. Ramazanoğluysa İsmetin makamında oturuyor. İsmet Paşaya haber verdiler. Yörük kocası, Demirciler Ocağı piri Haydar Usta otuz yıldır senin için dövdüğü kılıcı bitirmiş, diye haber verdiler.
Çok sevindi İsmet, sevincinden kır bıyıkları vızıladı. Bir ocak Demirciler Ocağı, piri, en son, ocak sönüp giderken, on bin, yüz bin yıl sonra, Pir Haydar, son pir ona bir kılıç yapıyor, on bin yıllık ellerin hünerinden sonra... Bu kılıç otuz yılda değil, on bin, yüz bin yılda dövüldü. Bir daha da dövülmeyecek. Demir, demir olduğundan bu yana bu kılıcı biz İsmet için döveriz. Bu son kılıç da ona nasip oluyor. Daha ne ister! Kerem kılıç dövmeyecek, Kerem kılıç dövmeyecek, bunu böylece bilesiniz, Kerem kılıç dövmeyecek! Tepeden tırnağa, eti çekilerek, bütün bedeni arı sokmuş gibi sızılayarak, dökülerek titredi.

Şu akıp giden kalabalığı durdurmak, onlara bağırmak, bağırmak, bağırmak...

Farkında değilmisiniz, Kerem kılıç dövmeyecek. Kerem başını aldı da gitti.
Bana bir sağlıcağılan kal demeden gitti. Kerem kılıç dövmeyecek, duydunuzmu
hay insanlar?

Kalabalık ışığa battı çıktı. Gölge oldu her şey. Işıklar, uzun yapılar, kırmızılar,
maviler, turuncular, yeşiller, morlar, uzun ışık direkleri, ışık tarlaları, ışık
ormanı, er ormanı, her şey gölgeleşti, uçuştu, yundu arındı. Gölgeler, uzun, kısa,
ışıktan, heybetli, ta göğe ağan, sonra ufalan, taş gibi ağır, düşen... Dönen, dönen,
dönen... Kerem bir daha kılıç yapmayacak. Kılıç, kılıç dövmeyecek. Elindeki
kılıcı gözlerine kadar kaldırdı. İsmet, İsmet, İsmet şunu bir iyicene bilesin ki bu
son. Son, son, son... Şu dünyanın bundan böyle görüp göreceği son güzel kutsal
kılıç bu! Budur İsmet!

İsmet kılıcı görünce sevinir. Haydar Ustaya bağırır.

Kalk, der. Kalk ayağa. Sen değil, biz senin huzurunda niyaza gelmeliyiz.
Kalk, kalk, kalk ayağa. Bizim gibi bin tane paşa her zaman gelir, her zaman
gider, ama bir Haydar Usta dünyaya bir kere gelir, o da gidince bir daha hiç
gelmez. Hele Kerem de demir dövmeyince, kılıç sevmeyince, bir koca ocak
Haydar Ustayla şu yeryüzünden çekip gidince... Kalk, kalk ayağa! Biz sana
niyaza duralım.

İsmet akıllı, paşa, büyük, eski gün görmüş. İnsan bilir insanlığın kıymatın. Sonradan sonraya Beyliğe yeten, zalım olur, el kadrini ne bilir. Varıp gübreliğe konan kargalar, has bahçada gül kadrini ne bilir!

Otur hele yanımda Haydar Usta. Ne güzel, ne hünerli ellerin var Haydar Usta. Demek siz, bir ateş denizinden on bin yıldır bu kılıçları, süzme, çıkarırsınız ha? Öyle mi Haydar Usta, demirden değil, yalımdan süzersiniz bu kılıçları, öyle mi Haydar Usta? Bu kılıcı, şu elindeki kılıcı on bin yılın yalımından süzdün ha, öyle mi? On bin, yüz bin yıldır dünyanın bütün yalımlarını toplayıp onlardan bir tek kılıç süzdünüz, öyle mi?

Demirciler Ocağı kimse bilmez ne zamandan bu yana yanar. Bir köz, bir kıvılcım, bir yalım selidir ki, gözü, kaynağıdır ki bu ocakta dünya kurulduğundan bu yana şu ulu topraklar üstünde akar gelir, akar gelir. Yalımdan kılıç süzerler. Kerem kaçtı gitti. Kerem demir dövmeyecek. Kıvılcımlardan kılıç süzerler, ışıklardan, şimşeklerden, yıldırım çekirdeğinden kılıç süzerler. Kerem ışık dövmeyecek.

Coşkulu, bitkin, umutsuz, umutsuzluğunu umut, ölümü dirim yaparak Haydar Usta Ankarada, demiryolu istasyonunun karşısındaki elektrik direğinin altında durmuş, İsmet Paşayı, torunu Keremi düşünüyordu. Umutsuzluğu arttıkça, bu iki

insana karşı güveni, sevgisi çoğalıyordu. Sonucu biliyor, kötü akıbeti semtine uğratmıyor, düşüncelerinden kovuyor, sevinçli, İsmetin kendisini nasıl, ne güzel karşılayacağını düşünüyor, umutlanıyordu.

Işıktan yalım süzeriz, döveriz. Yalımdan kılıç. On bin yıldır, yüz bin yıldır. Kılıçtan ışık süzeriz.

Kalabalık seli yavaş yavaş seyrekleşiyor, koşuşmalar telaşlar azalıyordu. Bu şehirde insanlar, oğul vermiş arıya benziyorlar. Birikmişler kovanın ağzına, sıvanmışlar üst üste. Yiyorlar birbirlerini. Kanatları durmadan titreyen, ipileyen, korkak... Bu şehirlerde insanlar bir hoş. Ve karıncaya benziyorlar. Körelerine yağmur suyu dolup da, dışarıya uğramış, ıslak güneşin alnında kurulanan, donmuş gibi, yüzü sarı karıncalara benziyorlar.

Haydar Usta oldum olası kendisini olağanüstü bir varlık sayardı. Şimdi yüreğindeki duygular, şu anda bambaşkaydı. Şimdi şu anda bir yandan kendini Torosun yücesinden inmiş bir ermiş, bir yarı Tanrı sanıyor, bir yandan da ayaklar altında sürüklenen bir yaprak gibi, kimsiz kimsesiz, eli kolu tutmaz bir bebek gibi çaresiz sayıyordu. Aaah Kerem! Aaaah!

İri bir adam geçiyordu önünden. Uzun, makas görmemiş kara bıyıkları onun çocuksu yüzünü sertleştiremiyor, aslında daha da çocuklaştırıyordu.

Haydar Usta onun önüne geçti: Dur kardaş, dedi.

Adam durdu:

Buyur erenler, dedi. Bir isteğinmi var?

Birbirlerini anlamışlardı. Yan yana yukarı doğru yürüdüler. Nereden erenler?

Bir hizmet mi?

Haydar Usta baştan aşağı ona her şeyi anlattı. Soluk aldı, yorulmuştu. Bakanlıklara dönmüşler, yürüyorlardı.

İşte böyle bizim dirimiz dirliğimiz Hasan Hüseyin kardaş. Hasan Hüseyin:

Hele şurada bir yere oturalım da iyice konuşalım, dedi. Bir kahveye yürüdüler.

Hasan Hüseyin:

Paşayı bulmak zor, dedi.

Karaçullu obasından, Demirciler Ocağı piri diye haber salsak... Hasan Hüseyin bir şey söyleyemiyor, İsmet Paşa Demirciler Ocağı pirini takmaz, diyemiyordu. Haydar Ustanın olağanüstü coşkusuna katılmış, bir çare düşünüyordu. Sonunda:

Hak erenler, dedi. Maşallah Horasandan geldiğin gibi duruyorsun. O günkü gibi... Bin yıl önceki gibi...

Bu sözler Haydar Ustayı çok sevindirdi:

Asıl azmaz, yol tezikmez, diye gürledi. Hasan Hüseyinle karşılaşması onu yavaş yavaş kendine getiriyordu.

Bu gece bizde kalalım da, yarın Paşayla görüşme yolunu ararız. Ne dersin erenler?

Sabah ola hayır ola, dedi Haydar Usta.

Kızılayda bir dolmuşa bindiler, gecekondulara vardılar. Haydar Ustayı görenler, birbirlerine hemen haber vermeye başladılar. Horasandan ulu bir pir gelmiş Hasan Hüseyinin evine.

O gece Hasan Hüseyinin evi doldu doldu taştı. Gelenler Haydar Ustaya niyaza

duruyorlardı. O kadar çok insan gelip Haydar Ustaya niyazda bulundu ki, Usta bütün şehir kendisinin Ankaraya geldiğini haber almış sandı. Bu kadar insan duyar da, gelir niyaza dururlar da İsmet duymaz mı?

Asıl ölmez, yol tezikmez.

Horasandan kalktık sökün eyledik, düşürdüler bizi tozlu yollara...

Haydar Usta o gece rahat, ince tüy gibi bir çocuk uykusuyla uyudu. Sabahleyin de yirmi yaşındaki bir gencin çevikliğiyle yatağından kalktı. Kahvaltı getirdiler, iştahla yedi. Akşamdan duymayanlar, gelip de Horasandan gelen eri göremeyenler akın akın Hasan Hüseyi'nin evine gelmeye başladılar. Arkaları ancak gün kuşluk olduktan sonradır ki kesildi.

Haydar Usta tok, gür, çın çın eden sesiyle bağırdı:

Yavrum Hasan Hüseyin şimdi artık beni İsmete götür. Bir Horasan eri gelmiş seni görmek diler, de. Haydi kalkalım.

Dolmuşa bindiler, Ulusta indiler. Haydar Usta sevinçten uçuyordu. Şimdiye kadar başına böyle güzel bir devlet kuşu konmamıştı. Her şey, her şey yerli yerine oturacak, bunca çektiklerini unutacak, iyi günlere kavuşacaklardı. Biraz daha, biraz daha bekle Karaçullu, biraz daha, diye yönünü Çukurovaya dönüp içinden geçirdi. Biraz daha. Kerem, sen de obadan kaçtığına, Demirciler Ocağını öksüz koyup gittiğine iyi etmedin, yavrum.

Hasan Hüseyin Haydar Ustayı Halk Partisinin merkezine götürdü, Haydar Ustayı, onun isteğini anlattı. Bekleyin, Paşa gelecek; dediler.

Beklediler. Öğle oldu, Hasan Hüseyin peynir aldı yediler, beklediler. İkindi oldu, çay içtiler, beklediler. Akşam oldu, beklediler.

Sarı benizli adamlar odadan odaya girip çıkıyorlar, şöyle durup bir Haydar Ustaya bakıyorlar, sonra hemen yürüyorlar. Bir durup bakıyorlar, donuk yüzleri gene de donuk, yitip gidiyorlar.

Demirciler piri Haydar Usta gelmiş, seni görmek diler diye haber saldın mı Hasan Hüseyinim? Sana da çok zahmet verdik. Estağfurullah, dedi.

Söyledim onlara, Haydar Usta bekliyor dedim.

İçeriye gitti. Birtakım odalara girdi çıktı, geri geldi. Yüzü asılmıştı.

Bizi boşuna beklettiler, dedi.

Paşa gelmeyecekmiş. Yarın da, öbür gün de gelmeyecekmiş.

Evine gideriz, dedi Haydar Usta.

Başka çare yok, dedi Hasan Hüseyin. Burada bir ay bekleyemezsin.

Ne diyorsun, diye gözleri parladı Haydar Ustanın. Sen ne diyorsun, benim burada bir dakka bile kalmam onlar için bir ölüm dakkası... Ölüm. Onlar orada her an ölüyorlar. Çukurovalının zulmü altında her an, her an can veriyorlar.

Yarın Paşayı görüp, fermanını almalıyım.

Hasan Hüseyinin dili varıp da işin aslını bir türlü Haydar Ustaya söyleyemiyordu. Söylese ne olurdu, hiç. Kafasına takmıştı, Haydar Usta İsmet Paşayı görecek, ondan da boyunun ölçüsünü alacaktı. Başka türlüsü, bunu yolundan çevirmenin mümkünü yoktu. Ne söylesin de yüreğini incitsin.

Ustam, dedi Hasan Hüseyin, ben yarın Çoruma gidiyorum, işim var. Senin yanına iki delikanlı veririm. Seni Paşanın evine götürürler.

Daha iyi olur, dedi Haydar Usta. İsmeti evinde görmek, ona Tanrı konuğu olmak daha iyi olur. Biz burada beklemekle hata işledik. İsmet belki alındı bu işe. Hakkı da var. Evi dururken insan buraya gelir mi?

Hasan Hüseyin bir şey söylemedi. Eve gittiler. Ev dün geceden daha çok dolup taşıyordu. Horasandan bir demirci pirinin, ulu bir erin geldiği Ankaradaki bütün canlara duyurulmuştu.

Bu sabah dünkü sabahtan da daha dinç kalktı Haydar Usta. Yanına verilmiş delikanlılarla yola düştüler. Üç kere dolmuş değiştirip, beşyüz metre de yürüdükten sonra Pembe Köşkün kapısına vardılar. Delikanlılar Horasan piri Haydar Ustanın karşısında el pençe divan duruyorlar, saygıdan nasıl davranacaklarını, ne edeceklerini şaşırıyorlardı.

Haydar Usta kapıya dayandı. İki asker geldi, arkasından bir de sivil kişi.

Ne istiyorsun baba? İsmeti göreceğim. Ne için?

Ona dersin ki Horasan erlerinden... Bu Horasan eri sözünü burada, Ankarada kendine yakıştırmışlar, bundan dolayı ona görülmedik hürmeti göstermişlerdi. Oda bunu benimsemişti. Horasan erenlerinden, iyi dinle oğul, Demirciler Ocağı piri Hasan Usta gelmiş, Tanrı konuğu olarak, iyi dinle, sözlerimi kulağının arkasına atma, Demirciler Ocağı piri Haydar Usta, bin yıllık kutsal emanetiyle gelmiş, Tanrı konuğu... Seni görmek diler, de.

Adam gitti, gelmedi. Haydar Usta bir bekledi, iki bekledi ne gelen var, ne giden. Delikanlılar utançtan büzülmüşler. Horasan pirinin, karşılaştığı bu kabalıktan dolayı yerin dibine geçiyorlar, içlerinden İsmet Paşaya atıp

tutuyorlardı. Kim oluyor, kim oluyordu da bir Horasan erini kapısında bekletiyordu! Sen bir yıllık İsmet Paşasın, o on bin yıllık Demirciler Ocağı piri Haydar Usta. Haydar Ustaya o kadar saygıları olmasa, kolundan tutup: Gel pirim gel! Gel de gidelim bu adamın evinden kim oluyor o! diye sürükleyip götüreceklerdi.

Haydar Usta incelikle gene kapıya vardı:

Askerler, yavrum askerler, yiğitlerim, o adam İsmete beni haber verdi mi acaba?

Askerlerden birisi:

Baba hiç bekleme, dedi. Sana açıkçasını söyleyim. Her gün bu kapıya yüz kişi gelir. Paşa kimseyi görmek istemiyor.

Ne demek o, ne demek? diye gürledi Haydar Usta. Ben otuz yıldır ona varmayı dilerim.

Öğle oldu, delikanlılar ona gidip ekmek içinde kebap alıp geldiler. Haydar Usta duvarın dibine çöküp kebabını yedi. Birkaç sefer daha kapıya gitti. O adam daha gözükmemişti. Derken ikindiye doğru köşkün kapısında bir otomobilden gözü gözcekli, başı kelleşmiş, kalkık kaşlı, kalın çeneli bir adam indi. O adama kapı ardına kadar açıldı. Haydar Usta az daha davranmasa, gaflete gelse fırsatı kaçırıyordu. Haydar Usta hemen adamla kapı arasına fırladı:

Dur kardaş, dedi. Dur arkadaş. Sen İsmetin evine mi gidiyorsun?

Oraya, dedi adam alışkın bir yüzle. Bekledi.

Bana Horasan erlerinden, Demirciler Ocağı piri Haydar Usta derler.

Kılıcı, toprağı, nasıl geldiğini, bu gece kimlerde, hangi canlarda kaldığını yarım yamalak, coşkudan tıkanarak anlattı. Burada ona canlar nasıl davranmışlar, onu nasıl yüceltmişlerdi...

Tam otuz yıl. Otuz yılda... Onu görmek dilerim: Hem de Tanrı konuğu olaraktan kapısına geldim.

Adam acele ediyordu.

Bekle, bekle, burada bekle... Paşayla şimdi geleceğiz. Konuşur kılıcını ona takdim edersin. Toprak işine gelince çok zor o. Paşa bu işle ömrü boyunca uğraştı, uğraştı ama...

Adam hızla yürüdü gitti. Haydar Ustanın yüreğine su serpildi. Demek Paşa onların kışlak meselelerini bütün ömrü boyunca dert edinmişti. Başka bir zaman olsa, Haydar Usta Tanrı konuğu deyip de içeri alınmamasına çok içerlerdi. Şimdi kızmak, öfkelenmek aklına bile gelmiyordu.

Az sonra önde İsmet Paşa, arkada o adam evden çıktılar. Delikanlılardan birisi: Pirim, dedi, o önden gelen var ya, işte İsmet Paşa o. Hemen geriye, karşı kaldırıma çekildi. Vay vay, dedi Haydar Usta. Bu tin tin, serçe gibi sekerek

gelen, bir avuç, saçları dökülüp, buruş buruş olmuş kocayı hiç gözü tutmadı.

İnsanın işe yaramazının, zulüm etmişinin yüzü kocayınca işte böyle buruş buruş
olur, dağarcık gibi kötü kırışır... Karşısına geldi, önünde durdu. Gözleri
yuvalarında korku, telaş içinde fıldır fıldır döndü. Haydar Usta kılıcı ona kutsal
bir emanet gibi elleri üstünde uzattı.

Al İsmet, dedi, otuz yılda yaptım bunu sana. Hani Rüstem Usta, Çebi
obasının demircisi, bundan çok önce, senden önceki Paşa ya on beş yılda...
Padişah ne demiş, ne, ne demiş o kılıcı görünce? Dile benden ne dilersen
Rüstem Usta, demiş... O da kışlak, demiş, padişahtır bu, Aydın elini bir kılıca
bağışlamış: Rüstem Usta kökten sürme demirci değil, daldan eğme, çıraklıktan
yetme... Ben, ben, ben bu kılıcı otuz yılda... Tam otuz yılda senin için dövdüm.
Rezil olduk Çukurovada, çok rezil... Al bunu... Al şu kılıcı...'

Haydar Ustanın Paşaya uzattığı kılıcı yanındaki gözlüklü adam aldı, kınından
çekti, belli ki bu işlerden anlıyordu. Kılıcı görünce gözleri parladı.

Bakın Paşam, bakın ne güzel, dedi. Bizim Toros Yörükleri böyle kılıçlar
yaparlar hala... Ne kadar, ne kadar haklısınız... Ne kadar...

Kılıcı evirip çevirip inceliyordu.

Paşa durmuş, bir kılıca, bır Haydar Uştaya bakıyordu, gözlerini kirpiştirerek.
Haydar Usta akan bir sel gibi durmadan obasının Çukurda çektiğini anlatıyordu.

Paşa öfkeli mi, küsmüş mü, kızgın mı, kıvançlı mı belli olmayan bakışlarla bir kılıcı, bir Haydar Ustayı süzüyordu. Sonunda kılıcı dazlak kafalı adamın elinden aldı, bir süzdü, gülümsedi. Haydar Ustaya uzatırken:

Çok güzel, çok güzel, dedi. Çok güzel.

Kılıç Haydar Ustanın elinde kalakaldı. İsmet Paşa bu arada tin tin; sekerek yürüdü gitti; kendini bekleyen otomobile bindi, otomobil hareket etti. Haydar Usta sallandı. Otomobilin arkasından koşmak, onu yakalamak, ona daha bir şeyler, bir şeyler söylemek istedi. Yerinden kıpırdayamadı. Sağa sola rüzgardaki kavak ağacı gibi sallanıyordu.

Sıkı sıkıya tuttuğu kılıç ellerinden kaldırımın taşlarına kaydı, çınladı.

Çok güzel, çok güzel.

Kılıcın hası, suyunu tam kıvamında almışı işte böyle olur. Sert bir yere çarpınca gerilmiş çelik tel gibi, işte böyle çın çın öter. İşte böyle pürüzsüz bir sesle çınlaması uzun uzun dalgalanarak, azalarak biter. Çok güzel, çok güzel. Camlar, kırmızılar, yeşiller, ağaçlar, mızraklar, topraklar, otomobiller döndü, kırıldı, parça parça oldu, gökten aşağı kırağı gibi, pul pul, paramparça, tuz buz döküldü, saçıldı savruldu.

Haydar Ustanın bacakları büküldüler. Kaldırıma çöküverdi. Kılıcının yanına. Bir buğu, ışıklar, bölük pörçük, gölgeler, uzayan, kısalan, dönen, kırılan...

Savrulan bir fırtına... Uzun yollar, ayak kokuları, kayalar, otobüsler. Çukurova düzlüğü, akan kanlar, Hasan Hüseyin, ilerde sinmiş kalmış, iki elleriyle yüzlerini örtmüş delikanlılar. Kerem Ali, ağaçlar, yangınlar; karanlıklar, ışıklar, lime lime, yol yol, tuz buz, karmakarış, savrulan. İki eliyle yüzlerini kapamışlar, kapamışlar. İsmet Paşa kaçıyor, ince bedeni, yaşlı, bükülmüş bedeni, bacakları uzuyor, uzun uzun, İsmet Paşa soluk giyitinin içinde upuzun, incele incele koşuyor, kopacak gibi.

Kılıçlar düşüyor kaldırımlara, çın çın, çın çın, çın çın... Çok güzel, çok güzel; çok...

İşte kılıcın hası böyle olur. Bir sert yere değmeyegörsün, düşmeye görsün... Çın çın öter, çın çın... Çınlaması uzun uzun dalgalanır. Çıınnn!

On yıl mı oluyor, on beş yıl mı, Beydili obası Beyi Himmet Bey bir gün Sabit Ağaya geldi. Sabit Ağanın kaç dönüm olduğunu kendisinin de bilmediği büyük bir çiftliği vardı. Himmet Bey Sabit Ağanın önüne bir kocaman torba altın attı: Bunları alda bize yerleşeceğimiz biraz toprak ver, dedi. O kadar çok toprağın var ki üstüne bizim gibi yirmi oba daha yerleşse, sana dua gene bir devletlik yer kalır. Sabit Ağa ona: Doğrusun Himmet Bey, haklısın, dedi, altınları saymaya başladı. Uzun uzun sayıp bitirdikten sonra: Siz;dedi, bu kadar altına benim toprağıma yerleşemezsiniz. Himmet Bey: Bütün varımız bu. Ne

varsa topladım getirdim. Gerisi senin vicdanına kalmış. Pazarlığa tutuştular. Beydililer toprağa yerleşecek, ekip biçecekler, hayvanlarını otlatacaklar, geriye kalan parayı da beşe bölecekler, beş yıl içinde borçlarını ödeyip toprağın tapusunu alacaklar. Kasabaya gidildi, senetler yazıldı, tanıklar önünde, noterden imzalar onaylandı. Beydililer Sabit Ağanın toprağına köy kurmaya başladılar. Beş yıl doldu, altıncı yıl oldu. Sabit Ağa onlardan senedi gösterip gene para istedi. Yedinci yıl oldu. Sabit Ağa gene para istedi. Artık bu parayı ödeyemez hale gelmişler, neleri var neleri yok satmışlardı. Sekizinci yıl Sabit Ağanın istediği parayı veremediler. Ağa bunun üstüne ekinlerine, hayvanlarına haciz koydurdu. Harmandan ekini, kamyon kamyon, ovadan sürüyü çekti götürdü. Beydililer o yıl çok zorluk çektiler. Az daha açlıktan kırılı yorlardı. Himmet Bey Hükümete, mahkemeye gitti. Beş yıl değil, aynı parayı elli yıl ödeyecekti. Kanuna başvurdular, başka hiçbir yolu yoktu, senet sağlamdı, parayı ödeyeceklerdi. Dokuzuncu yıl oldu, gene haciz. Gene yoksulluk. Açlıktan ölmemek için çoban durdular, yanaşma oldular. Toprağa yerleştiklerine de yerdeşeceklerine de bin pişman oldular. Çok ahuzar ettiler.

Süleyman Kahya attan indi. Atının başını uzun boylu, paramparça giyimli bir yanaşma tuttu.

Derviş Bey evde mi? Evde, dedi yanaşma. Süleyman Kahya geldi dersin.

Yanaşma atı götürdü ahıra bağladı, koşarak konağa çıktı, geri döndü.
Merdivenden bağırdı:

Bey seni bekliyor.

Süleyman Kahya, dimdik, merdivenlere yürüdü. Selamünaleyküm.

Derviş Bey onu kapıda karşıladı:

Aleykümselam, dedi, kucakladı. Kaç yıl, kaç yıl oluyor görüşmeyeli
Süleyman Kahya? Unuttun gittin bizi. Unuttun gittin. Biz kardeşlik, değilmiyiz?
Kan kardeşi, hem de soy kardeşi... Daha elli yıl öncesine kadar biz de sizinle
birlikte konup göçmez miydik?

Derviş Beyin babası o devrin okuryazarıydı. Din adamıydı. Maraş medresesinde okumuş, büyük müderrislerden icazet almıştı. İsyandan önce de gidip Kozanoğluna kapılanmıştı. Kozanoğlu ayaklanmasında onun da parmağı vardı. Ayaklanmadan önce burası onun kışlağıydı. Ayaklanmadan sonra bütün kışlağı aldı, buradan ta Anavarzanın dibine kadar çiftlik yaptı. Tapusunu çıkardı.

Sonra da karşıdaki bataklık Akçasaz yıllar geçtikçe küçüldü. Bataklık küçüldükçe Derviş Beyin çiftliği büyüdü. Gün geçtikçe de büyüyordu. Çiftliğe kaçıp giden Ermenilerin tarlaları, çiftlikleri de katılmıştı, sessizce. Her geçen gün, çiftliğin biraz daha büyümesi için bu sebep getiriyordu.

Süleyman Kahya:

Halimiz çok kötü, dedi. Bu yıl ayak basacak bir yer bulamadık...

Derviş Beyin gösterdiği sedire oturdu. Derviş Beyin kalın dudakları, çıkık elmacık kemikleri, iri gözleri, ak saçları, düşük bıyıklarıyla yüzü sert, zalim, merhametsizdi. Yanık, kara, tunç yüzünün bir yanı habire seğiriyordu.

Duydum, dedi. İyi dövüş vermişsiniz Sarıçamda. Çok sevindim, kıvandım.

Kaç para etti ki Bey, neye yaradı ki dövüşümüz? Hazreti Ali, Mustafa Kemal olsan ki, ne işe yarar? Öldürdüler bizi Bey. Ben de seni deyi geldim. Başka bir mümkünümüz çaremiz kalmadı.

Derviş Beyin iri gözleri biraz daha büyüdü. Kravatını düzeltti, pantolonunun ütüsünü sıvazladı.

Benim elimden ne gelir ki, ne iyilik yapabilirim size?

Süleyman Kahya kuşağının arasından ağzına kadar dolu altın torbasını çıkardı götürdü saygılıca Derviş Beyin önüne koydu.

Bu ne?

Bu, dedi Süleyman Kahya, birden çıpıldak tere batmış, bu, dedi. Bu... Bu bizim neyimiz var, neyimiz yoksa odur. Hepsini topladım, aldım getirdim. Bize eski kışlağımız Akmaşatın azıcığını ver de şu toprağa biz de basalım.

Derviş Bey torbayı açtı, içindekileri halının üstüne boşalttı. Bilezikler, yüzükler, halhallar, gerdanlıklar... Hepsi de güzel işlenmiş. Altınlar... Altın küpeler, hırızmalar. Beşibiryerdeler, Reşat, Cumhuriyet altınları...

Süleyman Kahya gene elini kuşağına daldırdı, oradan bir deste de kağıt para çıkardı. Onu da altınların yanına koydu. Derviş Bey göz ucuyla para destesine de baktı. Düşündü. Kravatıyla, saçlarıyla, bıyığıyla oynadı. Yüzü üst üste beş kere seğirdi. Kalktı sofayı bir uçtan bir uca yürümeye başladı. Süleyman Kahya, o gidip geldikçe gözlerini ondan ayırmıyor, gözleriyle onun her bir devinimini izliyor, ona bir kurtarıcı gibi bakıyordu. Derviş Bey şimdi ya onun derdine derman bulacak, ya da katline ferman diyecekti.

Derviş Bey de yürürken arada bir duruyor, başını yerden kaldırıyor, gözlerini delercene Süleyman Kahyaya dikiyor, bakıyor bakıyor, sonra gene başı yerde yürümeye başlıyordu.

...Ve onuncu yılda da haciz geldi. Beydililer neredeyse çırılçıplak, köylere düşüp dilenecekler. Erkekler kazma kürek, tırpan orak, ürünleri daha harmanda hacze gelmiş candarmalara karşı koymak için tarlalara gitmişlerdi. Beydili köyünde hiçbir erkek kalmamıştı. Kadınlar çırpınıp duruyorlar, ölü gibi olacağı bekleşiyorlardı. Tam bu sırada köye Sabit Ağa geldi. Otomobilden indi:

Erkekler nerde? diye sordu. Harmanlara gittiler, dedi kadınlar. Sabit Ağa bağırdı: Söyleyin onlara çocuklarınızı öksüz koymasınlar. Candarmaya karşı gelinmez. Hükümete karşı gelmesinler. Şurada kaç yıllık borcunuz kaldı ki?...

Otuz dokuz yıl sonra bu köy, bu topraklar sizin. Birden bir şeyler oldu. Kadınlarda bir değişiklik, bir kaynaşma. Sabit Ağa her şeyi anladı. Otomobiline doğru kaçmaya başladı. Arkadan taşlar yağıyordu. Önünü de kadınlar kesti.

Sabit Ağa tabancasını çekti. Ne kadar kurşunu varsa kadınların üstüne yağdırdı. Beş kadın düştü. Yaralı Kara Melek onu arkadan kavradı, çelmeledi, gelen taşlar da Sabit Ağayı sarsmıştı. Boylu boyunca yere serildi. Sağdan soldan bir taş

yağmurudur başladı. Kadınlar sessiz, ama hepsi bir el olmuşlar, yüzlerce taşı Sabit Ağanın üstüne yağdırıyorlardı. Taş yağmuru ne kadar sürdü kimse farkında değil... Sabit Ağanın üstündeki taş öbeği apak gittikçe büyüdü, genişledi. Kadınlar bıkmamış, usanmamış, yorulmamışlar, durmadan öbeğe taş atıyorlar, öbek büyüyordu...

Derviş Bey başını kaldırdı gene Süleyman Kahyayı süzdü: Duydun mu Sabit Ağanın başına gelenleri Kahya? Yörük avratları... Ben gittim gördüm. Avratlar Sabit Ağanın üstüne bu konak boyunda taş yığmışlar.

Süleyman Kahya içinden geçirdi: Eyvah, eyvah, dedi, eyvah... Gözü kör olasıcalar öldürecekleri zamanı buldular, o iti. Eyvah, eyvah ki gözü korktu bunların. Daha Yörük korkusundan on beş yıl akıllarını başlarına toplayamazlar.

Yolda gelirken bir kamyon candarma gidiyordu o yana. Köylülere sordum, böyle böyle, dediler. Kötü, çok kötü.

Zulmetti onlara Sabit. Avratlar da iyi yaptılar. Yaptılar ama... Sonu ne olacak?

Süleyman Kahya bir ağıt söyler gibi dövünüyordu:

Aaah, aah Bey, nesini iyi yaptılar, nesini iyi yaptılar? Zaten adımız çıkmış dokuza, inmez sekize... Nesini iyi ettiler, nesini?

Derviş Bey geldi yerine oturdu. Altınları karıştırdı, kağıt paraya baktı:

Bu parayla kaç dönüm yer alabilirsiniz sanıyorsunuz Akmaşattan?

Biliyorum Bey, dedi, bu parayla Akmaşattan çok az yer alınır.

Sen bu parayı al da, gerisini de senet verelim. Yıl be yıl kazanıp ödeyelim. Yap bize bu iyiliği. Nolursun Bey. Soyumuz bir, sopumuz bir. Bizim birbirimize kötülüğümüz dokunmaz. Yıl be yıl öderiz. İstersen kıyamete kadar öderiz. Yeter ki ayağımızı basacak bir toprağımız olsun.

Derviş Bey gene gözlerini ona dikmiş bakıyordu. Baktı baktı: Olmaz Süleyman, dedi. Size yüreğim yanıyor ama, olmaz. Olmaz kardeş. Ben yalnız değilim, oğullarım var. Ödleri kopmuştur şimdi. Sabit Beyin ölümü deliye çevirmiştir onları... Vallahi verirdim bu toprağı size ama... iki gün önce geleydin... Şimdi olmaz. Toprağın ağırlığınca altın yığsan şuraya, şu avluya, gene olamaz. Beni öldürür Çukurova Ağaları, oğullarım, bütün Çukurova bana düşman kesilir, aaah, Süleyman, aaah!

Süleyman Kahya artık duymuyor, görmüyordu. Atına nasıl bindi, atını nasıl, nereye sürdü, gittiği yol yol muydu, bataklık mı, dağ mıydı bayır mıydı, gece miydi gündüz müydü? Obaya ne zaman geldi, hiç farkında değildi.

Hemite dağının tam doruğunun ortasında bir top ağaç vardır. Kesme ağaçları da öteki ağaçlar kadar, dut, çınar, çam kadar büyürler mi? Hemite dağının doruğundaki üç kesme ağacı büyüktür. Kayaların arasından çıkmıştır. Bu

ağaçların altında bir mezar vardır. Toprak mezarın üstü topak taşlarla örtülüdür.

Bir de derin bir kaklık vardır ağaçların yakınında. Derince, bir kulaç uzunluğunda, üç karış genişliğinde bir kaklıktır bu. Hıdırellezlerde, düğünlerde bayramlarda, adaklarda köylüler buraya kurban kesmeye geldiklerinde sularını bu kaklıktan içerler. Burada bir ermiş kişi yatar tek başına. Adına Hamit Dede derler. Ne kerameti, ne iyiliği, ne kötülüğü, ne de bir efsanesi vardır Hamit Dedenin. Orada, dağın doruğunun ortasın da, ulu kesme ağaçlarının altında rahat, kaygısız yatar durur. Bazı günler top ağaçları bulutlar örter, işte o zaman dağın üstünde ikinci bir doruk gibi duran top ağaçlar gözükmez olur. Hamit Dedenin türbesinin çevresi nergisliktir. Kaya nergisleri koyu, baş döndürücü kokarlar.

Kerem sonunda obayı araya araya bulmuştu. Aşağıdan Körmezardan çıkmış Hemite dağının Alıçlı koyağına doğru geliyordu. Sevinç içindeydi. Yürürken böceklerle, kuşlarla, kaplumbağalar, arılarla oynuyordu. Şahinini de arada bir uçuruyor, şahin epeyce uzaklara gidiyor, sonra geliyor, üstünde dönüyor, çağırınca da gelip eline konuyordu. Her zaman elinde taşla vurduğu bir serçe, bir tarla kuşu, bir çobanaldatan bulunuyordu. Şahinin böyle uçuşundan, gelip üstünde dönüşünden, o yürüdükçe üstünde onunla birlikte uçuşundan çok

kıvançlıydı. Şimdi obaya varınca şahini bırakacak, şahin gidecek, gözden ırayacak, yitecek, herkes de şahin gitti, bir daha gelmez sanacak, sonra şahin gelecek, obanın üstünde dönecek, çağırınca da süzülüp gelecek, eline konacak.

Obaya hiçbir şey olmamış gibi girdi. Onu anası, babası, kardeşleri gördüler. Anası bir çığlık kopardı. Babası, ötekiler ona hiçbir şey sormadılar. Kerem anasından kurtulur kurtulmaz, şahinini havaya salıverdi. Kuş gitti, gözükmez oldu, az sonra döndü, obanın üstünde akan bir su gibi dolanmaya başladı. Çağırınca da geldi. Keremin koluna kondu. Kerem şahini üç kere böyle bıraktı. Onun kuşuyla önce birkaç çocuk ilgilendi, sonra kimse ilgilenmedi. Bütün oba soluğunu tutmuş, yay gibi gerilmiş, bir göz olmuş, yürekleri durduran bir beklemedeydi. Çadırların önüne, taşların üstüne sekilenmişler, gözlerini de aşağıdaki yolun görünen en son ucuna dikmişlerdi. Hiç kimseden çıt çıkmıyordu. Az aşağıda sürü, çobanlar, çoban köpekleri de bir araya gelip birbirlerine sokulmuşlar, sıkılmış tortop olmuşlar, onlar da bekliyorlardı. Güz güneşi mor kayalıklı kıraç Hemite dağını tepeden tırnağa, durmadan akan bir su gibi yıkıyordu. Bir hoş arılar, başparmak büyüklüğünde sert, yanardöner mavi, çakmak gibi arada bir çakan, vızıldayarak sessiz, oturup kalmış insandan insana dolaşıyorlardı. İnanılmaz gürültüler çıkararak.

Ne oldu, ne olmadı kalabalık hep birden bir kalktı, sonra oturdu. Uzaktan
Süleyman Kahya görünmüştü.

Avcılarbaşı Kamil birkaç kere ayağa kalkıp oturdu. Elini gözüne siper edip
edip baktı:

Kötü geliyor Kahya, dedi. Eli boş dönüyor. Bir şey elde etseydi, şimdi onun
atının ayakları sevinçten oynardı. Kötü geliyor Süleyman Kahya...

Kamile hışımla, düşmanca baktılar. Sevinçli binicisi olan at böyle yürümez.

Sultan Karı:

Dillerin kurusun avcılarbaşı Kamil, diye ona alkış tuttu. Birkaç kişi daha:

Dillerin kurusun, dillerin kurusun, kurusun, dediler.

Bunca uzaktan atın ayağının oynadığını, ya da ağladığını nasıl sezdin?
Yalanın kadar yaşayasın hay Kamil!

Kamil sustu, konuşmadı.

Süleyman Kahya aynı hızda, atının üstüne yumulmuş geliyordu. Onlar da
biliyorlardıya, böylesi gelişte hayır yoktur. Ama can çıkmayınca umut çıkmaz.
Süleyman Kahya Körmezarın orayı dönünce bunlar da ayaklandılar, ağır ağır
kayalıklardan aşağı inmeye başladılar. Düze indiler, beklediler, biraz sonra da

Süleyman Kahya geldi, atının başını kalabalığın içinde çekti. Kalabalık ondan bir söz bekliyordu. Başlarını kaldırmışlar, atın üstündeki adama bakıyorlardı.

Süleyman Kahya eyerin kaşına dayanıp öne doğru uzandı:

Olmadı, dedi. Altınlarımızı, paramızı, canımızı alıp da bize kışlağımızı, dede yurdumuzu, Akmaşatı vermedi. Derviş Bey korkuyor. Akmaşata yerleşince bütün çiftliği elinden alırız diye korkuyor. Taa orada bir Yörük köyünün avratları köyün Ağasını taşlan öldürmüşler.

Yorgun atından indi, kayalıktaki çadırlara doğru tırmandı. Oba da arkasından tırmanmaya başladı.

Süleyman Kahya çadıra geldi, kendini keçenin üstüne attı. Fethullah:

Baba, dedi, ne yapacağız? Bu kıraç dağa hapsedildik. Ne ot, ne ocak, ne de su. Yağmur suyu içiyoruz kaklıklardan...

Süleyman Kahya:

Ne bileyim, ne bileyim, ne bileyim ben, diye inledi. Ne bileyim ben.

Burada bir süre daha kalırşak bütün koyunlar ölecek.

Derviş Bey bana dedi ki, Süleyman, dedi, sen benim kardaşlığımsın, bırak obayı, oba başının çaresine baksın, sen gel, sana ev yeri, istediğin kadar toprak, gel yanıma otur.

Fethullah babasına kuşkuyla baktı: Ya sen ne dedin, ya baba?

Ben de dedim ki ona, sağ ol, ben ölünceye, oba dağılıncaya kadar ben içindeyim. Obada son kalan kişi ben olmalıyım. Bir gün yanıma yönüme bakmalıyım, bakmalıyım ki kimse kalmamış, işte o zaman başımın çaresine bakarım. İşte o zaman ben de başımı alır bir yana giderim, dedim.

Şimdi ne yapalım?

Süleyman Kahya hiçbir şey düşünemiyordu.

Dışarda kalabalık sarsılmış, şimdi ağır ağır kendisine geliyordu. Konuşmaya başlamışlardı. Kerem şahinini uçuruyor, obalının bakmasını istiyor, hiç kimse oralı olmuyordu.

Sonunda bıktı:

Bu şahin de başıma bela oldu, dedi. Hiçbir işe de yaramıyor. Keşki bunun yerine kışlağımızı isteseydim. İşte o zaman bu kayanın yamacına sinekler gibi yapışıp kalmaz, böyle ölü gibi düşünmezdik. Şahini götürdü çadırlarının önündeki kazığa bağladı:

Kal burada dedi, hiçbir işe yaramaz. Senin yüzünden az daha yanıyordum. Senin yüzünden bütün oba da yanıyordu, cayır cayır. Kal burada uğursuz.

Kalabalığa geldi, aralarına karıştı. Kulak kabarttı, herkesin ağzında bir Haydar Usta sözüdür gidiyordu.

Olur mu, hiçbir şey olmasa Haydar Usta bu kadar uzun kalırmıydı?

Ya, işte Süleyman Kahya, dün gitti, eli boş dönünce bugün geldi.

O kılıç var ya, o kılıç, gören göz hayran kalır, sevdalanır.

Kutsal bir kılıçtır o. Bir bilseler o kılıcın böyle bir kılıç olduğunu, değil bir kışlaklık yer, tüm Anadoluyu verirler. Bütün Çukurovayı. Tılsımlı bir kılıç.

Hiç korkmayın. Haydar Usta her şeyi bir bir anlatır İsmet Paşa İsmet Paşa kılıca bakmış, bakmış, bakmıııș, Yörük kocası eğer sen yaptıysan bu kılıcı, ellerin dert görmesin; demiş. Eğer bu kılıç harpler de benim elimde olsaydı, sen o zamanlar, ben harp ederken bu kılıcı bana yapıp getirseydin, ben de bütün düşmanları bu kılıçlan alt eder, topraklarımızı iki, üç, on misli büyütürdüm. İşte siz de bir karış toprak için böyle sürünmezdiniz. Neden, neden, neden bu kılıcı ben harp ederken bana getirmedin? Getirmedin de ben düşmanın belini kökten kıramadım? Hay akılsız Haydar!

O gece sabaha kadar Haydar Ustayı uyumadan konuştular. Endişelendiler, korktular, sevindiler. Bir aydınlıktan, umuttan karanlığa, umutsuzluğa, bir umutsuzluktan aydınlığa geçtiler.

Yediden yetmişe göz göz olup yollara baktılar. Üç gün sonra, köprü yönünden

bir atlı gözüktü. Atlının önünde de bir adam, atı yediyordu. Gelenin Haydar Usta olduğu belliydi. Onu karşılamaya düzlüğe indiler. Osman, Haydar Ustanın atını çekti getirdi. Haydar Usta dalgın, atın üstünde, eyerin kaşına yapışmış, kızıl sakalı eyerin önünü örtmüş, yüzü buruşmuş, küçücük kalmış, uzun parmaklı elleri, geniş omuzları, alnı da küçülmüş, daralmış. Atın üstünde Haydar Usta bir avuç kalmış. Püskül kaşları sarkmış, çözülmüş, tüm gözlerini kapatmış. Börkü başına iyice geçmiş. Kılıcı atının terkisinde sallanıyor.

Haydar Usta obalının kendisini karşıladığını hayal meyal sezinledi. Kaşlarını kaldırdı, acılı gözlerle onları şöyle bir süzdü, sağ elini havada üç kere, sinek kovar gibi salladı, sonra kaşları gözlerini gene örttü. Eli de vardı eyerin kaşına yapıştı.

Osman atı çekti kayalıklara götürdü. Haydar Ustanın çadırı kuruluydu. Onu çadırının önünde Osman atından indirdi. Koluna girdi, içeriye çoktu. Süleyman Kahya, Müslüm Koca, obanın ileri gelenleri Haydar Ustanın yanına geldiler.

Hoş geldin, dediler. Haydar Usta cansız bir:

Hoş bulduk,' dedi, sonra içine kapandı.

Süleyman Kahya, ötekiler baktılar ki Haydar Ustanın ağzını bıçaklar açmıyor:

Sen yorgunsun uyu, dediler. Yarın konuşuruz.

Onlar gider gitmez Haydar Usta hemen o anda uyudu. Günlerden beri uyuyamıyordu.

İsmet Paşa Haydar Ustayı kovmuş. Sana toprak değil, bir taş parçası bile vermem hay Haydar, Haydar, demiş.

Demiş ki İsmet, beni düşman perişan ederken, kemiğimi kırarken, sen bu kılıcı nerede saklıyordun? Şimdi istemem gayrı, hiçbir gerekliği kalmadı kılıcının... Haydar Ustanın suratına fırlatmış kılıcı. Haydar Usta da ona, altında kalır mı, açmış ağzını yummuş gözünü.

Koranoğlu, Ramazanoğlu, Temiroğlu, Payaslıoğlu, Mursaloğlu... Hepsi hepsi kılıcı geri vermişler Haydar Ustaya...'

Haydar Usta da kızmış, siz Allaha değil, toprağa, taşa toprağa tapıyorsunuz, demiş.'

Öyle demiş de şahin gibi karşılarına dikilmiş.

Haydar Usta, siz bu kılıçtan da, insanlıktan da, adamlıktan da, hiçbir şeyden anlamazsınız, siz yoz olmuşsunuz yoz, yoz, yoz, demiş.

Haydar Usta onlara bir sözler söylemiş ki! Köpek yese kudurur.

Haydar Usta, bu kılıç demiş, bu kılıcı adamlar takar. Sizin böyle adamlar

olduğunuzu bilseydim, topunuzu bu kılıcın ucuna kurban ederdim. Sizin böyle yoz olduğunuzu bilseydim, değil tüm Çukurovayı, Anadoluyu, Arabistanı da bana verecek olsaydınız, gene bu kılıcı size göstermezdim bile...

Haydar Usta demiş ki...'

Sabah oldu, gün doğdu. Kerem dedesinin yanına vardı. Haydar Usta örsünü kayalıkların arasından bir yarık bulup toprağa çakmak istiyordu, Kerem de ona yardım etti. Ocağı yapıyor, körüğü kuruyordu. Kerem de ona yardım etti. Keremden başka Haydar Ustanın çadırına kimsecikler giremiyordu. Tekneyi de yere indirdiler. Kerem kaklıklardan tekneye su taşıdı. İkindiye doğru demirci çadırı her şeyiyle çalışmaya hazır, tastamamdı.

Haydar Usta kömürleri ocağa doldurdu, kibriti çaktı, çalı çırpıyı tutuşturdu.

Kereme:

Çek bakalım körüğü, dedi. Kerem körüğü çekti. Kömürler alıştı.

Haydar Usta:

Gel bakalım Kerem, dedi, onu kucakladı, saçlarını okşadı, öptü. Haydi git bakalım artık Kerem, dedi Ben çalışacağım. Gülümsedi. Kızıl sakalı da acı acı gülümsedi. Kerem çadırdan çıkıncaya kadar arkasından baktı, birden

anımsadı: Şahinini geriye aldın mı Kerem? diye sordu. Kerem, dedesinin şahini anımsamasından kıvançlı:

Aldım getirdim, dedi. Bir de uçuyor, sonra uçup uçup bana geri geliyor. Gökte de ne kadar kuş varsa toplayıp getiriyor. Yaman bir şahin oldu, yaman bir şahin, Hızırın şahini... dedi.

Bu şahini ona Hızırın verdiğini dedesine o zamandan beri anlatmak istiyor, bir türlü yolunu bulamıyordu. Başını çadırın kapısından yeniden uzattı:

Hızırın şahini, Hızırın bana verdiği şahin, dedi.

Dedesi duymadı bile. Körüğün sapına yapışmış, habire durmadan çekiyor, çektikçe güçleniyor, irileşiyor, kızıl sakalı canlanıyor, parlıyor, kaşları gürleşiyor, pazuları şişiyor, dev gibi bir adam oluyordu. Şehirlerden gelen yıkkın, küçülmüş, bitik adam gitmiş, onun yerine Hızır gibi kocaman, canlı, yaratan güzel bir insan gelmişti. İnsan güzeli, insanların en güzeli, büyüğü. Kerem korkmasa, dedesinden ürkmese burada, bu çadırın kapısın da durur, gözünü kırpmadan ateşle karman çorman olmuş, kıvılcımlar içine batmış dedesini günlerce seyrederdi. Dedesi bir farkına varsa ki onu seyrediyorlar, kıyameti koparırdı. İşte bundan çekiniyordu. Son bir kere daha baktı kıvılcımlara batıp çıkmış dedesine, oradan istemeyerek ayrıldı.

Haydar Usta bütün gücü, bütün uscalığıyla körüğü çekiyor, kömür kızıl kor oluyor, kızıl kor bir kıvılcım bulutu altında kalıyordu.

Kömürlerin hepsi yandı, kızıl kor oldu. Kıvılcımlar tane tane yöreye sağılmaya başladı. Haydar Usta kılıcını kınından çekti, arada sırada çatırdayan kıvılcımları uçup giden, havada çoğalan ocağın ışığına getirdi hayranlıkla baktı. Sonra kılıcı toprağa saplayıp önünde boyun kırıp niyaza durdu. Kılıcın önünde başı yerde, teslim, şimdiye kadar hiç kimsenin bilmediği, kendinin de bilmediği bir hoş bir duayı kendinden geçerek okudu. Eğildi kılıcı topraktan çekti, üç kere öpüp başına götürdü. Sonra kalktı, kılıcı sağ elinin avucu üstünde tartıyordu. Kılıç avucundan yavaşça, nazlı kızıl kora kesmiş ocağa kaydı. Haydar Usta gözlerini yumdu. Bir süre bir dua daha okudu. Çok eski, demir, ateş, su üstüne bir duaydı bu. Dua bitince derinden içini çekti. Demeler mırıldandı. Sonra birden yırtıcı bir kaplanın avına atıldığı gibi körüğünün üstüne atıldı, çekmeye başladı. Ocaktaki közler havalandı, kıvılcımlandı. Ocaktaki közler bir apak kesiliyor, bir kıpkırmızı oluyordu. Birdenbire de her yan bir kıvılcım buğusu içinde kalıyordu.

Közler ağardı, kızardı, kıvılcım olup yağdı, külledi, tükendi, Haydar Usta ocağa hiç bakmadan kömür doldurdu, körüğün kulpuna asıldı. Gece yarısına doğrudur ki yumuşamış, erimeye yüz tutmuş, bir yalım parçası kılıcı ateşten aldı örsün üstüne koydu, dövmeye başladı. Kılıç değişti, önce iki kat, sonra üç, dört kat, sonra tostoparlak oldu. Haydar Usta tostoparlak demiri yeniden ocağa soktu,

körüğe asıldı, var gücü, var hüneriyle körüğü çekmeye başladı.

Bütün oba dışarı, çadırların önüne çıkmışlar, gözlerini demirci çadırının üstüne dikmişler, bilmedikleri, beklemedikleri bir büyünün gerçekleşmesini seyrediyorlardı.

Demirci çadırında önce derin bir sessizlik oluyor, sessizlik yürürken çadırın kapısından, üstünden, eğmelerinden geceye kıvılcımlar, ışıklar yayılıyordu.
Demirci çadırı bir derin bir karanlığa gömülüyor, bir, gözün bakmaya dayanamayacağı kadar gür bir ışığa batıyordu.

Çekiç sesleri geliyordu. Tok, ağır, üst üste... Alıçlı koyak, tekmil Hemite dağı kayalıkları delicene üst üste inen, çıldıran çekiç seslerinden yankılanıyor, deliriyor, sarsılıyordu. Yeryüzüne inmiş ulu bir dev, yeri göğü sarsarak, sanki dünyanın bütün kılıçlacını, demirlerini dövüyordu. Çekiç sesleri gittikçe hızlanıyor, üst üste sesler zamanla bir birine ulanarak bir uzun ses oluyordu. Bu sırada herhalde Haydar Ustanın içerde çekiç sallayan eli uğunuyor, uğunuyor, çadır karanlığa kesiyor, birden çekiç sesleri duruyor, bir süre de yankılanan kayalıklar çın çın ötüyor, çekiç sesleri çok uzaklarda azala azala yitip gidiyordu.
Sonra birden çadır ışığa boğuluyor, göz kamaştırıcı bir ışık çadırdan geceye taşıyor, savruluyor, kayalıklarda balkıyor, bu sırada da ağır, tek tek, temkinli çekiç sesleri tok kayalıklara derin çarpıyordu. Bir süre böyle sürüyor, büyüyor,

hızlanıyor, kesiliyor, kayalıklarda uzun bir çınlama, sürüp gidiyordu.

Gün atar, tanyerleri ışırken, dağ derinden sarsıldı: Çekiç sesleri hızlandı, hışımladı, sertleşti, çadır tepeden tırnağa ışığa kesti, ışıklar, sesler yükseldi, yükseldi doruğa vardı. Birden dorukta kesiliverdi. Uzun bir çınlama, sonra her şey sustu. Beklediler beklediler bir daha demirci çadırından hiçbir ses seda gelmedi.

Gün ışırken obalılar ürkerek, ayaklarının ucuna basarak demirci çadırına yaklaştılar, kulak verip içerisini dinlediler. Ne bir ses, ne bir soluk, ne de en küçük bir çıtırtı. Kimse başını uzatıp da çadırın kapısından içeriye bakamıyordu. Sonunda Süleyman Kahya doğruldu ayağa kalktı çadıra yürüdü, içeriye girdi. İçerde Haydar Usta örsünü geniş kollarıyla kucaklamış, sol yüzünü örsünün üstüne yatırmış, kızıl sakalı örsten aşağı, birer altın tel gibi saçaklayıp dökülmüş, öyle uyur gibiydi. Ağır, iri demirci balyozu ayaklarının ucuna düşmüştü. Bir de örsün üstünde, Ustanın burnuna yakın bir yerde yeni dövülmüş, tekerleğe, bir saate, obanın eski damgasına benzeyen, kilimlerdeki, keçelerdeki güneş yuvarlağını andıran, şimşekli oldar salan bir hoş bir demir parçası duruyordu.

Süleyman Kahya dışarı çıktı, üzgündü. Onu merak kesilmiş bekleyenlere:

Haydar Usta sizlere ömür, dedi.

Çıt çıkmadı. Kimse ağlamadı, of demedi, sessizce, orada, öyle kalakaldılar.

Sonra canlandılar, sıra oldular çadıra girmeye başladılar. Usta mutlu, azıcık da küskün, belki birazcık da öfkeli, kırılmış onlara gülüyordu.

Onu örsünden ayırmadılar. Örsüyle birlikte topraktan söküp bir sala olduğu gibi koydular. Hemite dağının doruğuna tırmandılar. Ölüsünü Hamit Dedenin toprak mezarının yanına koyup, az ileriye, kesme ağacının dallarının ucunun geldiği yere, gündoğuya derin bir mezar kazdılar, bir adam boyunda. Haydar Ustayı olduğu gibi, örsü ne sarılı mezara indirdiler. Balyozunu, öteki demircilik aletlerini yanına koydular. Üstüne ağır kokulu mersin çalısı dalı, yaprağı döşediler, toprakladılar. Yöresine taşlar dizdiler. Haydar Ustanın ölüsünü yumadılar.

Ermişlerin ölüsü yunmak istemez. Ona ağıt yakmadılar, ağlamadılar, türkü söylemediler. Haydar Usta bunların hiçbirisini istemez. Ermiş kişiler bunların hiçbirisini istemezler.

Dağdan aşağı hızla indiler. Haydar Ustanın çadırını, giyitlerini, onun nesi kalmışsa, soykasını bir araya topladılar, büyük ateş yaktılar, Kereme: Bunları ateşe ver, dedenin soykasını ateşe vermek sana düşer, görenektir, dediler.

Kerem dedesinin soykasını ateşe verdi.

Haydar Ustanın atı da kalmıştı. Göreneğe göre atı da torununun öldürmesi gerekti. Kerem bu yaşlı atı dünyada en çok seviyordu. Babasına yalvardı:

Baba, baba atı bana öldürtme. Nolursun sen öldür, diye yalvardı.

Babası:

Olamaz; dedi. Bizi ele güne rezil etme, senin öldürmen gerek.

Tabancayı eline verdi, atın yularını da. Kerem bir ata, bir obaya, bir babasına baktı, atı çekti koyaktan aşağı indi, ulu bir kayanın kuytusuna bağladı. Atın başını nişan aldı, gözlerini kapadı, tetiği düşürdü. At yere düştü. Bir iki çırpındı. Bacakları, boynu gerildi, öyle kas katı kalakaldı. Kanı yere göllendi, başının altına.

Keremin kusacağı geliyordu. Gözleri kan çanağına dönmüştü. Babasının yanına vardı, yüzüne bakmadan tabancayı ona uzattı, verdi. Çadırın kapısındaki kazığın üstüne tünemiş şahin huysuzlanmıştı. Kanatlarını çırpıyor, uçmaya çalışıyor, ayaklarını, bağını gagalıyor, dönüyor, çırpınıyor, dolaşıyor... Şimdiye kadar hiç yapmadığı şeyler. Kerem gözlerine baktı, onun da gözleri kıpkırmızı. Şahini çözdü, eline aldı, hiç kimseye bir şey söylemeden Alıçlı koyağın yamacından aşağı indi. Arkasına dönüp dönüp bakıyor, şu yamaca yapışmış, orada tutunmaya çalışan çadırlar ona gittikçe bir tuhaf gözüküyordu. Düzlüğe

indi, düzlükte de bir süre durdu, yamaca yapışmış, eski, bitkin, kirli, aşağılanmış
çadırlara baktı. Dedesi bütün gece bir demir dövmüştü. Kılıcı bozmuş, kılıcın
demiriyle güneşe benzer, her yanından oklar savrulan, damga gibi bir şey
yapmıştı. Yaptığı şey bir şeye benzemiyordu, yarım kalmıştı. Neydi acaba? Bu
kılıcı bozup da yapacağı şey ne olacaktı acaba? Bir tılsım mı, bir büyü mü?
Haydar Usta tılsımı, büyüyü hiç sevmezdi. Son gittilik insanlara bir şeyler
söyleyecekti ama ne söyleyecekti? Bütün gece canını dişine takıp bunun için
uğraştı ama sözünü bitiremedi.

Dedem de öldü, diye içini çekti Kerem. Yamaçtaki obaya bir daha baktı,
arkasını döndü yürüdü. Büklüğün yanına gelince durdu, şahinine baktı, şahin
şimdi uslanmıştı. Oba şimdi uzaktaydı.

Şahinin başına parmağıyla dokundu:

Heeey, anladın mı? dedi. Dedem de öldü, dedem de öldü. Ünü büyük
Haydar Usta. Demirciler Ocaği piri... Bir ben kaldım. Bir ben... Ben de obayı
bırakıp gidiyorum. Seni de azat buzat ediyorum.

Azat buzat sözünü.söyleyince yüreği cızzz etti. Şahinin sırtını okşadı.
Gözlerine baktı, öptü.

Akıllı, iyi, dost, yiğit bir şahindin. Selametle git, dedi. Buralar da durma,
doğru dağlarına uç. Sen küçük bir şahinsin, şahin olsan da bu yaban ellerde

başına bir iş gelir.

Şahini okşuyor, öpüyor, onunla konuşuyor, ama bir türlü bırakamıyordu.
Ayağındaki düğme kadar zili, deri bağı çözdü, kaldırdı, şahinle göz göze
geldiler, havaya salıverdi.

Güle güle git. Dedem de öldü, ben de gidiyorum.

Şahin havalandı. Kerem o havalanır havalanmaz, hemen vardı bir çalının içine
saklandı. Şahin az sonra dönüp onu arayacak, gelip koluna konacaktı.
Düşündüğü gibi de oldu. Şahin önce havalandı, havada bir iki döndü, sonra ok
gibi Anavarza yönüne doğru uçtu gitti, gözden yitti. Az sonra da geriye döndü,
havada dönmeye, Keremi aramaya başladı. Kerem hem onun kendisini
görmesini, görüp gelmesini, hem de uçup gitmesini istiyordu. Şahin birkaç kere
de Ceyhan nehri yönüne uçtu, geri geldi. Havada uzun bir süre halkalar çizerek
yükseldi, yükseldi, sonra da Hemite dağına doğru süzüldü gitti.

Kerem orada, çalının içinde uzun bir süre onu bekledi, şahin bir daha
gözükmeyince bu da çok ağırına gitti, ağlamaya, ağlayarak Yalnızağaç köyüne
doğru yürümeye başladı. Durmadan durup durup gökyüzünü araştırıyor, bir
şeycikler göremiyordu.

Gün akşam oluyordu. Gölgeler uzamıştı. Tarlakuşları ötüyorlardı. Arılar
vızıldıyordu. Gökten takım takım kuş sürüleri geçiyordu, dünyayı cıvıltıya

boğarak. Kerem bir daha döndü Hemite dağına baktı. Dağ soluk bir mavide usul usul geceye karışmış eriyordu.

Baykuş çoğunlukla uğursuz bir kuş sayılır. Kimin evinin yanına, üstüne konmuş orada ötmüşse bilki o evin başına bir kötü iş gelecektir. Bir şehre, bir memlekete bela gelmeden önce baykuşlar gelirler. Baykuş da türlü türlü irili ufaklıdır. Kimisi uzun boylu, koyu kahverengidir. Gözleri de çok büyük, bütün yüzün iki yanını almış, ortada yalnızca kıvrık bir gaga, şaşkın, dünyaya doymamış bakar. Boz tüylüsü kısa, küttür. Daha yırtıcı, daha büyük gözlü, sivri kulaklıdır. Gündüzleri hiç uçamaz, azıcık uçarsa da nereye gittiğini bilemez. Saşkın şaşkın bir süre havada dolaşır, sonra bir örene küt diye düşer. Hemite dağında türlü türlü baykuş vardır. Kayalıkların kovuklarında yaşarlar. Kartal gibi büyükleri, güvercin gibi küçükleri vardır. Üç günden bu yana Alıçlı koyağı, Karaçullu obasının yöresini çepeçevre baykuşlar almışlar ötüp duruyorlar. Uğursuz, tüyler ürperten seslerle. Obadaki herkes bu bet seslerden dolayı huzursuzluk içinde. Uyku dünek kalmamış. Taşlarla, sopalarla gecenin karanlığına düşüyor, baykuşları kovalıyorlar. Geniş, gergin kanatlarıyla baykuşlar karanlığa uçup gidiyorlar, bir de bakmışsın ki gene gelmişler, kayaların sivrisine tünemişler, yönlerini de obaya dönmüşler bet sesleriyle daha kötü ötüyorlar. Buradan, bu Hemite dağından kaçıp kurtulmanın bir yolu? Bütün yollar kapalı. Git gidebilirsen, kaç kaçabilirsen. Koyunlar açlıktan hastalanmaya

başladılar. Yakında teker teker ölecekler. Bir gece sürüyü çekip şu aşağıdaki yemyeşil, dümdüz, ta buradan Dumluya, Akdenize, Akdenizden Toroslara kadar serilmiş ekinlerden bir parçacığını yaymak, yayıp da koyunları kurtarmak gerek.

O zaman da al başına belayı.

Bir kıskaç içindesin yiğidim. Kurtulmak için çırpın dur. Sonu ölümdür kardaşım.

O gün elinde tulum, Ceren, dağın bir sürü kaklığını dolaştı, tulumunu suyla ağzına kadar doldurdu. Zayıflamış, zayıflayınca yüzü solmuş, iri gözleri biraz daha irileşmiş, boyu daha uzamış, saçları gürleşmişti. Durgun bir su gibiydi Ceren.

Çadırın bir köşesini boşalttı, yere otlar serdi. Kazanı ocağa koydu, suyu ısıttı. Sabunla bir iyice yıkandı. Çok eskiden, ne zamandan olduğunu kimse bilmiyor, kalma bir fistan vardı bohçada, sim işleme, ipekli, mor, incecik kadifeden, onu çıkardı, giyindi. Her günkü giydiği ham çarığının yerine parlak bir kundura giydi. Saçlarını taradı, bir tutam saçını kaşının üstüne düşürüp kıvırdı. Küpelerini, gerdanlığını, başlığını Süleyman Kahyaya vermişti. Başına yeşil ipekli bir başörtü bağladı, sonra obaya çıktı. Obayı çadır çadır dolaştı, çocukları öptü, okşadı, büyüklere tatlı sözler söyledi, konuştu. Akşam oldu, soyunmadan yatağa girdi. Herkes uyuyup ortalıktan el ayak çekilince yataktan kaydı, dağa

yukarı koşmaya başladı. İçini bilinmez acı bir korku, bir acıma sardı. Korktukça soluğu sıklaşıyor, dağa yukarı koşuyor, koştukça korkuyordu. Birden bütün bedeninden ter fışkırdı. Kulakları uğuldamaya başladı. Kayalar, dağ uğuldadı, çatırdadı. Baykuşlar ötüştüler, ardına düştüler, binlerce, kanat şapırtıları göğü aldı. Kockunç, açılmış iri gözler, kanlı gagalar. Gök kanattan inip inip kalkıyor, çığlıklar, uğultular, çatırtılar, dünya sarsılıyor. Karanlık atlılar geçiyor... Karanlık atlarının nalları kayaları değen, kıvılcımlayan... Nal sesleri baykuş seslerine, baykuş sesleri kurt ulumalarına karışıyor. Uzun gölgeler, at gölgeleri uzayıp kısalarak, genişleyip daralarak ovadan, aşağıdan geliyorlar, dağa, doruğa sayısız akıyorlar. Kayalıklarda kıvılcımlar. Kurtların ak dişleri keskin... Geceye gerilmiş uluyan, ak dişleri uzayan bir kurt ölüsü. Uluyor, kulakları sağır ediyor. Tilkiler, kartallar, şahinler, Keremler... Keremler bin tane, ellerinde bin tane şahin, kaçıyorlar. Şahinler Keremlerin ellerini yiyorlar, parça parça kan damlıyor, uğultu. Taşlar akıyor doruktan aşağı, yüzlerce iri taş... Atlılar, kartallar, baykuşlar, Keremler, şahinler, kurt ölüleri, ak sivri dişler, yılanlar, kırmızı yılanlar birden ortadan siliniyorlar, kaçıyorlar. Taşlar akıyor Alıçlı koyağa yukardan aşağı... Erkek sesleri, gülüşleri, küfürleri yankılanıyor kayadan kayaya... Paldır küldür taşlar çınlayarak, uzun yankılanarak, dağı yerinden sarsarak akıyorlar. Sonra yeniden karmakarış, gökte kanat şapırtıları, uğultular, nal sesleri...

Ceren kayanın, bu dağdaki en keskin, en yüksek, iki minare kadar uzun kayanın sivrisine tırmandı. Kollarını açtı, bütün uğultular dindi, dünya ıpıssız oldu. Ceren kendi soluğunu duyuyordu. Yüreğinin atışları kulaklarındaydı.

Halil, Halil, Halil, gelmedin Halil. Seni bir daha göremedim, Halil... Bir daha, bir daha seni göremeden... İşte Halil...

Kendini uçuruma aşağı atacakken bir sarsıldı, dizleri ağırlığını çekemedi. Kayanın üstüne sağılıverdi. Gözlerinin önünde bir ışık patladı. Işık üç kere söndü, üç kere patladı. Sonra gene baykuş sesleri, kartal sesleri, uzun atlılar, nal sesleri, kıvılcımlar, kıvılcımlar, örsüne sarılmış Haydar Ustanın gülen ölüsü, kılıç gibi kanlı ak dişleri uzamış, uluyan ölü kurt. Yılanlar, yılanlar... Gece delirmiş, esiyor, kayalar yerinden kopup savruluyor. Bütün dağ aşağıya, ovaya iniyor, kökünden kopuyor, sallanıyor.

Ceren bir daha ayağa kalktı, kuş kanadı gibi kollarını açtı, kendini boşluğa bırakıyordu, gene birden sesler kesildi, Ceren ortada yapayalnız kaldı. Kendine acıdı.

Ben, ben, ben böyle mi olacak, bu hallere mi düşecektim? Ceren, Ceren, Ceren...

Ağlamaya, titremeye başladı. Kolları yanına düştü. Gene yere ölü gibi usulcana sağıldı. Açık seçik düşünüyordu her şeyi, her zamandan daha iyi. Daha olağan. İçinde korkuya benzer, umuda, ölüme, ürküntüye benzer bir sevinç baş gösterip sonra birden sönüyordu. Bir sevincin ucu gözüküyor, gözüküyor, Ceren yakaladı yakalayacak, kaçırıyordu. Oktay Bey, atlılar, Halil, baykuşlar... Taşlar gene koyağı sarsmaya, koyun melemeleri, insan bağrışmaları... Uğultular, uğultular, uğultular... Dünya sarsılıyor. Aşağıda akan Ceyhan suyu, ışıklar. Taşları bile yerinden oynatan bir kuzey yeli, deli poyraz, azıttıkça azıtıyor. Binlerce kanat sesi... Kanlı gagalar. Poyrazın önüne düşmüş, bitmez tükenmez bir hışırtıyla gelen, akan yılanlar. Islıklar, ıslıklar, soğuk, üşüten, ürperten ıslıklar. Toprağın her karışından, her çalıdan, her ottan, her kayadan taştan yükselen ıslıklar... Gökten yerden gelen... Ceren kulaklarını elleriyle kapattı: Sıkıyor, sıkıyor, ıslıklar, uğultular durmuyor.

Gece kaynaşıyor; sarsılıyor, gecenin içinde kıvıl kıvıl kollar, bacaklar, atlar, kuşlar, yılanlar, Cerenler, Keremler, şahinler, köyler, yangınlar, Oktay Bey, sünen yüzleri pörtlemiş bir sürü gözleri at dudağı gibi sarkmış dudağı... Gecenin içinde ağaçlar, kırmızı yılanlar, sümüklü böcekler, kırmızı baykuşlar, kırmızı kurtlar, ak dişleri gözleri, tırnakları, kırmızı gagalarıyla akbabalar... Uğultu

uğultu, kaynaşma, üst üste kıvıl kıvıl. Gece akıyor.

Ceren gene ayağa kalktı. Gene kıvıl kıvıl gece bir sel gibi aktı, duruldu, sesler kesildi. Her şey gene apaçık oldu, Ceren gene apaçık düşünmeye başladı. Halil ölmedi. Halil ölmedi, beni kandırdılar. Halil de beni aramadı. Getirdikleri kanlı gömlek yalan. Yalan, yalan, yalan...

Kollarını açtı: Halil, Halil, Halil...

Aşağıdan obadan sesler geldi. Gene dağ, birden sarsıldı. Gene yukardan aşağı iri kaya parçaları ardı ardına yuvarlanmaya başladılar, gene yukardan gülüşmeler, küfürler geldi.

Halil oynadı bu oyunu bana. Halil oynadı, Halil oynadı, Halil oynadı. Ben o kadar yas tuttum, kendimi öldürmek istedim, bütün oba bana düşman oldu da Halil duymadı mı? Halil oynadı bu oyunu bana...

Kollarını açtı. Poyraz deliriyor, kuduruyordu. Birden gözlerinin önünden şimşekler çaktı. Bir daha, bir daha her yan aydınlandı. Dişlerini sıktı:

Halil, Halil! Halil sözcüğü ağzından ıslık gibi çıktı.

İçinde çakıp sönen sevince benzer şey gene çakacak oldu, gene kaçtı. Ceren o çakacak sevinç ışığını bir yakalasa, her şey bitecek, her şeyden kurtulacaktı. Uğultular, gecenin kaynaşması gene başlarsa, içindeki ışık gene kaçacaktı.

Acele ediyordu: Sevinç üst üste çakacak oluyor, hemen kaçıyordu. Ceren birden yakaladı, dünya aydınlandı, iliklerine kadar bir sevinçle titredi. Uğultular, gecenin kaynaşması, kıvıltılar, her şey silindi gitti. Yalnız koyaktan aşağı yuvarlanan kaya parçalarının sesleri, sarsıntıları, aşağıdan, obadan gelen çığlıklar, bağırtılar...

Ceren uzun kayanın üstünden indi, nerdeyse içinden taşıp gelen, türküyü söyleyecek, geceyi türküyle dolduracak, aşağıya böylece yürüdü. Burnuna kurumuş kekik, güneşten yanmış ot, nergis kokusu geldi. Yanmış toprak da, kayalıklar da kokuyordu. Ekşi, terlemiş.

Halil, diye düşünüyordu, Halil, eğer dedikleri gibi sağsan, bir daha gözüm gözünü görürse, görürse Halil... Sen ettin bu işi Halil. Halil dedikçe cana geliyor, kanı kızışıyor, içi gene sevdayla, Halille yaşamakla dolup taşıyordu.

Ceren sabaha kadar geceyi dinledi. Esen poyrazı, yelin yavaş yavaş dinişini dinledi. Kuru otların çatırdarken çıkardıkları kokuyu kokladı. Kayadan kayaya dolaştı. Sevinci gittikçe büyüyordu. Bir sevinç ışığı içinde yüzüyordu. Ötekiler gibi sevinci uçup gitmesin diye de yüreğine sıkı sıkıya sarılmıştı.

Bir kaklıktan soğuk sabah suyu içti, upuzun uzanıp kaklığa dudaklarını uzatarak... Başka, derin bir kaklıkta da çarpa çarpa yüzünü yıkadı. Suda sarı bir kurumuş çiçek yüzüyordu, aldı kulağının ardına soktu.

Gün ışıdı. Gece birden çekildi. Işıklar bir anda tepeden tırnağa Çukurovanın üstüne boşalıverdi. Aydınlık; toprağın kabuğundan içeriye ta derinlere kadar işledi.

Ceren aşağıda Oktay Beyi gördü. Atının boynuna yumulmuş Ceyhan nehrine doğru gidiyordu. Ağır, ölü gibi. Belki de atın üstünde uyuyordu. Ceren bu adamı her ne zaman görmüşse içi derin bir tiksintiyle ürpermişti, şimdi aldırmadı bile.
Azıcık acımayla, azıcık sevgiyle, azıcık inadına hayranlık duyarak onu izledi.
Ben onun kadar olamadım, diye içinden geçirdi. Ben onun tırnağı olamadım.
Ben Halili yitirdim. Dağ dağ arkasından gidemedim. Yol yol onunla birlikte sürünemedim. Kovuk kovuk onunla birlikte kaçamadım. Ben bu sevdanın hakkını veremedim. Halil, Halil, senin bir suçun yok, ben bu sevdanın hakkını veremedim. Kusuruma kalma Halil! Halile bir kere olsun candan bakmış gözlerim, ona değmiş ellerim, ona gözükmüş boyum, dudaklarım, kirpiklerim, kaşlarım, gözlerim, siz de kusuruma kalmayın.

Obaya geldi, oba kaynaşıyordu. Fethullah köpürmüş, elinde tabancası, boyun damarları şişmiş, azgın bir boğa gibi ortalıkta dolaşıyordu:

Öldüreceğıın, öldüreceğim! Hepsini öldüreceğim. Köylerine ateş vereceğim.
Gözlerini kör edeceğim...

Kadınlar bir araya gelmişler ağlaşıyorlardı. Erkekler susmuşlar taşların üstüne tünemişler, gözlerini yere dikmişler, ağızlarını bıçaklar açmıyordu. Bir sürü çadır yıkılmış, üstlerinde kocaman kaya parçaları... Başları parçalanmış, kan içinde kalmış, biri kız, biri erkek sekizer, onar yaşında iki çocuğun ölüsü de kana bulanmış bir kayanın dibinde yatıyordu.

Sultan Karı dizini dövüyordu. Ne oldu, ne oldu, ne oldu?

Sen duymadın mı, sen görmedin mi başımıza gelenleri? Sen bu gece burada değil miydin? İyi ki görmedin, iyi ki duymadın... Gece sabaha kadar dağdan çadırların üstüne kayalar yuvarladılar. Çadırlar kayaların altında kaldı. Musacığın çocukları da kaçamadılar. Bak fıkaracıklar kaçamamışlar. Sabaha kadar gökten taşlar yağdı üstümüze. Kocaman kayalar. Bak, bak... Hep bu kayalar bu gece geldi.

Alıçlı koyağın çukuru üst üste taşlarla, kaya parçalarıyla dolmuştu. Fethullah:

Olmaz, diyordu. Beş on kuruş için insanlığa bu zulüm yapılmaz, diyordu.

Kudurmuş, gözleri kan içinde oradan oraya dolaşıyordu.

Süleyman Kahya çadırındaydı. Ceren çadıra girdi. Süleyman Kahya farkına bile varmadı. Yumulmuş, kollarıyla bacaklarını kucaklamış, çenesini de dizlerinin üstüne koymuş, sakalları titreyerek dalmış gitmişti.

Emmi, emmi, Süleyman emmi, diye seslendi Ceren. Sesi pürüzsüz, sağlam, güvenliydi.

Süleyman Kahya durumunu bozmadan gözlerini açtı. Sana bir diyeceğim var.

Süleyman Kahya onun gözlerindeki ışıltıyı gördü, şaşırdı. Onu hiç böyle görmemişti.

Söyle kızım, Cerenim.

Ben Oktay Beye varacağım. Kendi gönlümle. Bu adamın adamlığına hayran kaldım. Kimse onun gibi olamaz.

Olamaz, dedi Süleyman Kahya, ayağa kalktı. Yaman bir inat, yaman bir sevda. Allah hayırlı eylesin Cerenim.

Aşağıda dolanıp duruyor, söylede çağırsınlar onu. Biliyorum, her gece görüyorum, dedi Süleyman Kahya.

Cerenin kararı bir anda obaya yayıldı. Oba ölüleri, gökten yağan taşları, ezilmiş çadırları, öteberileri unutup bir top sevinç gibi uğundu. Alıçlı koyakta.

Kalktık Horasandan sökün eyledik. Parlar omzumuzda uzun şelfeler. Kurt sürüleri gibi dağıldık dünyaya, yayıldık mağrıptan maşrıka dek. Kırmızı yakut gözlü, uzun boyunlu atlarımızı Sind suyuna, Nil suyuna sürdük. Memleketler, kaleler, şehirler aldık, devletler kurduk. Haran ovasına, Mezopotamyaya,

Arabistan çölüne, Anadoluya, Kafkas dağlarına, geniş Rus bozkırlarına, on bin, yüz bin kara çadırla kartallar gibi indik. Uzun, yedi direkli, keçi kılından kara çadırlarımız... Her birinin içi insan hünerinin en büyük, en güzel, en ince renkleri, nakışlarıyla işlenmişti. Ya şelfelerimiz, ya kılıçlarımız, hançerlerimiz fıldişi sapları altın işleme tüfeklerimiz, dibeklerimiz, hırızma, gerdanlık, tepeliklerimiz kilim, keçe, çullarımız... Haran ovasında binlerce kişi ceylanlara karışıp semah döndük. Ulu şahinler gibi. Şölenler tuttuk, kutsal cemler büyüttük... Ulu denizlerden ulu denizlere dalgalarca çalkalandık. O kıyıdan bu kıyıya vurduk. Kaleler, şehirler, memleketler, ırklar, soylar karşımızda boyun eğdi. Tutsak kıldık bir çağı. Çok şey yaptık insanoğluna. Ama onları hiçbir zaman aşağılamadık. İnsanları aşağılamak geleneğimizde yoktu. Yoksula, yetime, düşmüşe, kadına, hangi soydan, hangi dinden, hangi ülkeden olursa olsun dokunmadık, saygıda kusur etmedik. Dost olsun, düşman olsun onları bizim düşkünümüzden, yaşlımızdan, çocuğumuzdan, kadınımızdan ayırt etmedik. Elaman demişin kılına dokunmadık. Kalın, işlemeli, türlü damgalı yurtlar yaptık keçelerden, sıcak sağlam. Hiçbir saray böylesine bu yurtlar gibi görkemli olamazdı. Dünyanın üstünde konduk kalktık, özgür, tutsak, yenilmiş, yenmiş... Yüzyıllar geçti, parça parça bölündük, küçüldük, kara çadırlar soldu.

Ulu dağlara, sulara, topraklara, ovalara, ülkelere ad verip, damgamızı bastık.
Anadoluda karşımıza çıktı Kayseri dağı, Ağrı, Süphan, Nemrut, Binboğa, Cilo
dağı... Vardık Anadoluda da karşımıza çıktı Kızılırmak, Yeşilırmak, Sakarya,
Seyhan, Ceyhan suyu... Anadolu ovası, Tuz gölü, kehribar sarısı üzümleriyle
Ege ovaları... ve adlarımızı verdik sulara, ovalara, dağlara. Anadolunun her karış
toprağına damgamızı bastık. Her karış toprağına bir ad bulduk, obamızın adını
koyduk. Unutulmasın, bir ulu toprakta soyumuz boy versin diye... Düşürdüler
bizi tozlu yollara, aşırdılar bizi karlı dağlardan. Düşürdüler bizi halden hallere...
Anadolunun taşıyla toprağıyla akan suyu, esen yeliyle, binlerce yıldan bu yana
işlenmiş gelişmiş, yeşermiş, boy atmış kervansarayları, sarayları, tapınakları, ulu
şehirleri, türküleri, gelenekleri, görgüsü, bilgisiyle bir olduk kaynaştık. Etle
kemik gibi... Yağmurla toprak gibi... Her bölüğümüz bir ilde, bir ülkede, bir
toprak parçasında kaldı... Çadırımızın her bir parçası bir yerde unutuldu, bir
toprakta çürüdü. Gür, sonsuz, ulu, kaynayan bir su gibi bir kökten çıktık. Göz
göz olduk... Dağıldık, ufaldık, azala azala tükendik, bittik. Artık türkülerimiz
belki de hiç söylenmeyecek, semahlarımız dönülmeyecek, dostlar, canlar,
erenler bir yürek olamayacak. Ay gün bizim baktığımız gibi doğmayacak
batmayacak. Usumuz geleneğimiz, göreneğimiz, ağacın tomurcuklanması, yelin

esmesi, insanın doğması, büyümesi, ölmesi üstüne düşüncelerimiz duygularımız bilinmeyecek, anılmayacak. Çiçeğin açması, kaplanın heykirmesi, yağmurun yağması üstüne, toprağın yeşermesi, bir kartalın yumurtlaması, bir tor şahinin, uzun boyunlu tor atların alıştırılması, dünyaya, her yaratığa sevgimiz, dostluğumuz, onlardan bir parça olma gücünün harkulade sağlamlığı hiç bilinmeyecek, namımız insan soylarınca söylenmeyecek. Birdenbire değil, binlerce yıldan bu yana azala azala, ufalana, küçüle, her toprakta bir parçamızı bırakarak tükendik... Bir aydınlık su gibi bu toprağın üstünden aktık. Geldik Anadoluda da karşımıza çıktı Kayseri dağı. Ulu, temiz alımlı, yakışıklı, ışığa batmış. Kırmızı yakut gözlü, uzun boyunlu atlarımız... Haran ovasında, Mezopotamyada yüz bin ulu kartal konmuş gibi kıl kara çadırlarımız. Binlerce kişi, binlerce ceylanla birlikte semah tuttuk üç gün üç gece, kırkgün, kırkgece...

Hasan Ağa ayağa kalktı. Süleyman Kahyayı karşıladı. Uzun boylu, azıcık köse, yüzünden kurnazlık, hile akan, bunu da durmadan gösteren birisiydi. Şimdi sana gülüyorum, az sonra canına okuyacak, seni sırtından hançerleyeceğim der gibiydi her an. Sivri yüzü bir tilkinin yüzüne çok benziyordu ama, çok sevimsiz, yılgın, buruş buruş, ezilmiş, kötü acılar içinde yoğrulmuş, sonunda da başarmış ama, lanet olsun böylesi başarıya, diyen bir yüz.

Hoş geldin Kahya kardaşım, derecesiz sevindim, dedi, kapıdan giren

Süleyman Kahyayı eski Türkmen usulünce kucakladı. Sesi yaşlı bir kadının çatlak, kartalmış, gırtlaktan çıkan sesiydi. Çok iyi oldu bu iş, çok iyi, çok iyi. Oğlumun sizin gibi soylu bir obadan evlenmesine sevindim. Kahyayı elinden tuttu, sedire oturttu, kendi de yanına oturdu, ellerini dizine koydu. Ya işte böyle, sen yapmışsın bu işi... Sağ olasın. Karasevdanın da böylesini bu dünya görmemiştir. Ancak soylu, yiğit, köklü kişiler böylesine sevdalanırlar. Sevda yüzünden canlarına kıyarlar. Hiçbir zaman alçak bir kişinin sevdalandığı görülmüş değildir. Gönlü yüce kişiler, gönüllerinin yüceliklerince sevdalanırlar. Bu, işte bu yüzden bizim Oktayı çok sevdim, ona hürmet bağladım. Çürümedi, erimedi. Doludizgin sevdalanacak kadar bizden oldu. Kız da ne kızmış yani, pardon arkadaş, aslan derim o kıza ben. Hem de bir dişi kaplan.

Üç günden beri Hasan Ağa Süleyman Kahyayı konağına çağırıyor, onu böyle kucaklıyor, önce Cereni, sonra Oktayı övüyor, sonra da başına gelmiş ne kadar iş varsa bir bir saymaya başlıyordu.

Benim anam hem de Yörük. Ünü büyük Horzumlu Beylerinin kızı. Benim babam hem de Kürt... Kartal gibi Çukurovaya inmiş, yıllarca Çukurun üstünde tünemiş bir kartal soy, gözü kanlı Lek Kürdü Beyleri... Benim dedem soylu Avşar Türkmeni, Horasandan bu yana yedi iklim dört köşeyi haraca bağlamış.

Üç yüz yıl, dokuz yüz altmış altı berent tutmuş. Benim soyum, işte öyle bir soydan böyle bir Oktay çıkar... Bir sevdanın ardınca yıllar yılı ölürcesine sürünür...

Oba gelmiş Hasan Ağanın çiftliğine, sıra sıra dut ağaçlarının yöresine konmuş, bir çizgi gibi kapkara sıralanmış, bu da Hasan Ağanın gözünden kaçmamıştı. Köy karma usulunca kondular, diyor, endişeleniyordu.

Büyük bir nişan töreni yapmıştı Hasan Ağa. Tek oğlunun nişan törenine yakın bütün köylerin ileri gelenlerini, her iki partinin başkanlarını, milletvekillerini, kasabadaki dostlarını çağırmıştı. İki deve, üç tosun, sayısız koyun, keçi kestirmişti şölene. Öyle bir şölen ki yıllarca dillerden düşmeye... Rakı su gibi akmıştı. Cerene Adanadan, ünlü terzilerden son moda giyitler ısmarlamıştı. Vakitleri bol olsaydı İstanbuldan getirtecekti giyitlerini Cerenin. Doğan yıldız gibi Cerenin güzelliği doğdu sabahtan. Görsünler, görsünler de parmakları ağızlarında kalsın. Cerenin güzelliği, görkemi önünde lalü ebkem kesilsinler.

Evet kardeşim Süleyman Kahya... Ben çok zor kazandım bu çiftliği. Ben bir saracın oğluyum. Çok zor kazandım. Bu toprakları benim alınterimlen karacak olsan, alimallah çamur olur şu koskoca topraklar. Her zerresinde bir damla terim var. Bu tarla eski bir Türkmen Beyinindi. Bey içkici, eline geleni savuran... Bir

eliyle alıp, öteki eliyle ardına atan, delimsek, keyifçi bir adamdı. Bana borçlandı. Ben çalıştım, yemedim içmedim, uyumadım onu borçlandırdım. Onun yoluna iki tane dükkan kapattım. Birincisi bakkaliye, ikincisi manifatura... Onun yoluna üç otomobil sattım. İki de kamyon, bir de batos... Sayısız traktör... O gak dedikçe su, guk dedikçe et verdim. Hık dedikçe para, zık dedikçe yağ bal, mık dedikçe rakı, hük dedikçe ne istediyse verdim. Çalıştım, çalıştım, çalıştım... Yirmi yıl hiç uyku dünek görmedim. Çalıştım çalıştım... Borçlarının karşılığı çiftlik ipotek... Bir daha, bir daha, bir daha ipotek... O yetmedi, bir daha ipotek. Sonunda aldım çiftliği... Türkmen Beyini de ölünceye kadar çiftlikten çıkarmadım. Ona gene istedikçe rakı, az da olsa para verdim. Bey burada ömrünü tamamladı. Ölürken de beni çağırdı, sen sağ olasın Hasan, dedi, beni bu dünyada hiç sıkmadın, ölünceye kadar, işte ölüyorum, senden son bir isteğim var. Söyle onu da son gittilik yerine getirelim, dedim. O iri dut var ya, aşağıda, dalları uzun, gerilmiş, ben, dedi, o dutu iskanda kendi elimle diktim. İncecik bir fidandı. Kocaman oldu. O daha yaşıyor, bense ölüyorum. Beni onun dibine göm, dedi. Olur, dedim, sağ ol, dedim. Öldü.

Hasan Ağa üçüncü karısı olaraktan da Türkmen Beyinin dul kız kardeşini almıştı. Onun da çiftliğin bitişiğinde bu kadar büyük bir çiftliği vardı. Hasan

Ağa evlendiği gün çiftliği birleştirdi. Bu çiftlik beş büyük çiftlikten kuruludur.
Gittikçe de büyüyor.

Hasan Ağanın dilinin altında bir şeyler var. Söyleyecek oluyor, bir türlü yüzü
tutup da söyleyemiyor. Sözü döndürüp dolaştırıyor, bir yere getiriyor, gözleri
parlıyor, ıkınıyor sıkınıyor, ter içinde kalıyor, sonunda da susuyor,
somurtuyordu.

Bu çiftlik benim kanım. Bu çiftliğin her taşı benim yüreğimden de kıymetli.
Nen çalıp da bebecikler gibi kucağımda büyüttüğüm bu çiftlik... Ya, bu çiftlik...
Bu çiftlik diyor, susuyor, somurtuyordu. Yaaa, canım, kanım, emeciklerim bu
çiftlik...

Süleyman Kahya sözün nereye varacağını çok iyi biliyor, sabırla bekliyordu.
Horozlar ötünceye, konuşmaktan yorulup Hasan Ağanın başı önüne düşüverip
otururken horlamaya başlayıncaya kadar sürüyordu. Süleyman Kahyanın bu
işkencesi. Şu herif şu dilinin altındakini söylese de o da kurtulsa, Süleyman
Kahya da...

Gene horozlar ötmeye başladı. Hasan Ağanın başı önüne düştü düşecek,

Süleyman Kahya:

Hasan Ağa, Hasan Ağa, diye bağırırcana onu sesledi. Buyur Kahyam, diye

irkildi Hasan Ağa.

Süleyman Kahya alttan alaylı, dik, tok, durgun bir sesle:

Dilinin altındakini bana bu gece söyleyeceksin. Yeter kendine de, bana da yaptığın zulüm.

Hasan Ağa pişkin, hiçbir şey olmamış gibi, tilki gözlerinde bir kandırmanın zaferi, kurnazlığı, sesini etkili, sıcak, yüreğe işleyen, indirip yükselterek:

Sizin Yörüklerin buraya, benim çiftliğime iskanı hakkında Oktay size neler dedi, onu merak ediyorum. Oktay bu çiftliği kimseye hibe edemez, bu bir. Kiraya veremez bu iki.. Satamaz, bu üç... Bu çiftlik benim... Bu çiftliği yarıcıya verir, verir ama, o da akrabalarım olan, çiftlikten hiç anlamayan Yörüklere veremez. Yörükleri, öz bir akrabalarımı çiftliğimde yarıcı, ırgat olarak çalıştıramaz, dedi. Bu, dört. Hasan Ağa şu Yörüklere çok acıyordu. Yüreği kan ağlıyordu onların şu perişan, sürüm sürüm hallerini gördükçe, serencamlarına vakıf oldukça... Nedir, nedir, nedir bu insanların çilesi, ayaklarını basacak sağlam bir karış toprak için? Öyle değil mi efendim? Geldikleri gün çiftliğe bakmışlar bakmışlar, kendi malları gibi bakmışlar, sevinmişler, bir odaya yeni girmiş kedi gibi çiftliğin her bir yerini yoklamışlar, sevinmişler. Sevinçlerinden uçmuşlar. Çiftliği satın almışlar gibi... Taşkın bir sevinçte deli divane uyumuşlar, nişanda olmadık oyunlar, icatlar çıkarmışlar.

Oktay ne derse desin, ne söz verirse versin, bu kız değil Ceren, Meryem Anamız olsa, toprağıma Yörüğü sokmam. Girerler bir daha çıkmazlar. Hiçbir zor onları yapıştıkları topraktan ayıramaz, kopartamaz. Çırnaklarını bir bir toprağa geçirmeyegörsünler. Tilkiii, tilkiii tilki Süleyman, tilkiii...

Baharda düğün yapacağım Süleyman Kahya... Kırk gün kırk gece. Eski Türkmen düğünleri gibi, görkemli, şanlı söhretli. Türkmen, hem de Kürt, hem de Yörük soyumuza layık. Senin oba o zamana kadar burada kalsın. Yani bahara kadar. Bir bu yıl izin verebilirim burada kışlamanıza... Bir bu yıl, o da oğlumun düğününün hatırı şenliği için. Benim kan ter dökerekten elde ettiğim çiftliğim hiçbir zaman Yörüklere kışlak olmaya müsait olmayacaktır. Olamaz da... Oktay öyle bir şey söylemişse, bu çiftlik benim öz bir canımın çiftliğidir. Kimse karışamaz. Belimden düşmüş öz bir yürekli, yiğit, sağlam, Ceren gibi bir kızın nişanlısı da olsa oğlumu karıştırmam. Karışamaz. Onun için ancak burada bahara kadar oturabilirsiniz. Bahar burnunu gösterir göstermez de torlarsınız toplarsınız çadırları çeker gidersiniz. Bu kış için sizden hiçbir ücret talep etmiyorum, Süleyman Kahya...

Birkaç kere onun dizine vurdu. Dizini, omuzlarını okşadı. Sözü açabildiğinden, Süleyman Kahyanın da buna fırsat hazırladığından dolayı kıvançlıydı.

Şimdi bak kardaşını, iki gözümün tek çiçeği, hem de ışığı... Şimdi bak

kardaşım, oraya yalnız bu kış burada oturacaklarını söyleme. Hep burada otururuz sanıyorlar. Bizim Oktay ne demişse onlara... Fıkaralar, bir duyarlarsa ki yalnız bu kış kalacaklar burada, sevinçleri kursaklarında kalacak. Senden ricam, hiçbir şey anımsatma onlara, sezdirme. Yazıktır. Yüreğim paralanıyor hallerine. Hiç olmazsa gönül rahatlığıyla bu kış otursunlar burada. Gelecek kışa da Allah kerim: Olur mu? Söz ver bana, obaya hiçbir şey söylemeyeceğine söz ver. Olur mu?

Olur, dedi Süleyman Kahya, bilgiç, olgun, acı deneylerden geçmiş bir insanın telaşsızlığıyla, anlayışıyla.

Sana gelince, yalnız sana ve oğluna buradan ucuzca bir elli dönümlük bir tarla satarım. Hem de ucuza. Senin oğlun yürekli bir adam. Beni de burada çok sıkıştırıyorlar. Bırakırsınız obayı gelecek yıl, gelir satın aldığınız yere ev yaparsınız. Cerenin babasına gelince, onunla konuştum. Neyi varsa, devesi, koyunu, atı kilimleri satacak, ben de ona şu dutların olduğu yerden bir evlik yer vereceğim...

Sağ ol, dedi Süleyman Kahya. Bizi düşünmüşsün Hasan Ağa. Allah senden razı olsun.

Kalktı, kucaklaştılar. Birbirlerinin omuzlarını öptükten sonra ayrıldılar. Gün

neredeyse doğdu doğacak. Son horozlar tek tük ötüyorlar. Çadırlara doğru, karanlığa daldı, yürüdü. Bu gece çadırlarda bir başkalık vardı. Bütün çadırlarda saklı, incecikten ipileyen çıra ışıltıları. Yanıp sönen... Çadırlara yaklaştıkça kulağına fısıkılar gelmeye başladı. Gizli, duyulur duyulmaz konuşmalar. Bir ihanet konuşması gibi belirsiz, alttan.

Çadırının önünde oğlunu kendini bekler buldu. Fethullah: Baba, dedi korkulu, öfkeli, hınçlı bir sesle. Gördün mü başımıza geleni? Halil geldi.
Süleyman Kahya dümdüz bir sesle:

Hoş geldi sefalar getirdi. Deli oğlanı da bir göreceğim gelmişti ki... Nerede? İçerde mi?

Kendi çadırında, dedi Fethullah bozulmuş. Çağır da buraya gelsin.

Onunla hiç kimse konuşmadı, dedi Fethullah. O gelince kimse ağzını açmadı. Kimse yüzüne bakmadı. Herkes onu tanımazdan geldi. O da çadırına girdi, geldiğinden beri de bir daha çıkmadı.

Neden böyle etmişler? Halile ayıp etmişler. Daha o bizim obanın Beyi. Beylik etmiyor ama sancak, davul, tuğ, teber daha onun çadırın da. Neden öyle yaptınız Halile?

Yaptık, dedi Fethullah. Ne yapalım, hem de iyi yaptık. O da Cereni almaya gelmesin. Bilmiyor mu ki Ceren nişanlı?

Süleyman Kahya sertleşti:

Git çağır onu bana, dedi. Hemen gelin. Dur, dur, dur... Düş önüme. Ben gidiyorum onun çadırına. Beyimiz değil mi?

Uzun, sert adımlarla Halilin çadırına yollandı. Ardında da Fethullah. Çoban köpekleri hep bir ağızdan ürüşüyorlardı. Gür, koygun, ağır, olgun seslerle. Soylu adamlar böyle uzun boylu, ince olurlar. Halilin sakalı, bıyığı kıvırcıktı. Gözleri dalgındı. Arada bir çakmaklaşıyor, yırtıcı bir kurdun gözü kesiliveriyor, her an başkalaşıyor, değişiyor, renkten renge, ışıktan ışığa giriyordu. Yepyeni bir Alaman filintası takmıştı omzuna. Sağ omuzdun bir koşar, sol omuzdan bir koşar fişek indirmişti. Belinden göğsüne, ta koltuklarının altına kadar dört koşar fişek bağlamıştı. Uzun Çerkes hançeri, gümüş savatlı, sol kalçasının üstünden sarkıyordu. Sırmalı Maraş abası, mor çizgili abanın üstünden palaskayla belini sıktırmış. Başında dal fes, el dokuması, kalın kahverengi yün şalvar, yün şalvarın üstüne çekilmiş dizleme, işlemeli çoraplar. Soylu adamların omuzları biçimli, çeneleri çukur olur. Halil kır ata binmiş geldi. Uzun boylu, kırmızı yakut gözlü bir attı bu.

Fethullah gene köpürmüş, obanın içinde dolaşıp duruyordu. Çadırların önüne birikmiş, ellerinde nakışlı, oymalı kirmenleri sinirli sinirli yün eğiren erkekler, küskün, nerdeyse patlayıverecek kadınlar, yıkkın suratları bir delilikte.

Ne işi var? Söyle Hıdır emmi, bu adamın, bir eşkıya kişinin ne işi var obamızda? Daha yerleşeli bir ay olmadı. Çektiğimizden haberi yok mu, ne işi var? Zaten yaktı köyü... Köyleri yananlar bizi yiyorlardı. Onun yüzünden. Ne işi var, arkasında bir tabur candarma... Çukurovanın ortasında ne işi var? Zaten Ceren de hasta, ölüyor, onun geldiğini duyunca daha da kötüleşmiş... Ne işi var?

Hiçbir işi yok, dedi Hıdır. Hiçbir işi yok. Cereni almaya geldiyse, Karaçullu obası son erkeğine kadar ölür de ona Cereni vermez. Ceren Allah huzurunda nişanlanmıştır: Ne işi var onun burada? Bir kaçak adamın, bir eşkiyanın, bir kan içicinin? Bir nişanlı kıza adam dolanır mı? Kız seni istememiş, başkasına varmış, hem de kendi gönlüyle... Oğlum Fethullah sen öfkende haklısın... Biri şimdi gider de seni candarmaya ihbar ederse... Sen bu Çukurovada nasıl edersin, nasıl kurtulursun, hay Halil? Öldürürler Halili.

Biri gider de ihbar ederse... İhbar ederse...

Halil burda derse... Halil...

Halil sözü yüreklerde gizli, utançlı bir ihanet gibi dikildi kaldı. Müslüm Koca çok kızdı:

İt südükleri, diye bağırdı. O bizim Beyimiz. Tuğ da onda, davul da onda...

Olsun, olsun, dedi Hıdır. Beylik mi kalmış paşalık mı? Kuru bir davul, güve yemiş bir tuğ, yırtık bir sancak.

Sus! diye bağırdı Müslüm Koca. Sus mendebur. Sus ölü herif. Susss....Oba ölmeyince böyle söz edilmez sancağımıza.

Sus Hıdır, dedi ötekiler de. Varma üstüne Kocanın. Biri ihbar ediverirse...

Ne olur, ne olur!

Hükümet gelirse, yer götürmez asker ile... İşte o zaman, ne olur, ne olur...

Halil dağlara kaçmaz mı?

Benim iki çocuğum taş altında kaldı, Halil yüzünden. Çukura bizi sığdırmıyorlar Halil yüzünden.

Bir de Cereni kaçıracak, bizi böyle elsiz ayaksız, desteksiz, belsiz koyacak Çukurovanın ortasında.

Halil yüzünden.

Halilin haberi yoktu. Süleyman Kahyanın haberi yoktu. Bir de Cerenin haberi yoktu. İnanılmaz kötülükler düşünülüyordu, Halil için. Bütün oba, birkaç kişinin dışında, kadın erkek, çoluk çocuk bir beden, bir kafa olmuş düşünüyorlar, açıklamıyorlar, düşünüyorlar Halil için tuzaklar kuruyorlardı.

Bu gece, o beylik çadırında uyurken, başına kocaman bir taş, hınk diye canı çıkar. Kim bilir kim öldürdü. Ne dersin Kamil?

İyi olur Fethullah.

Gitsek karakola böyle böyle desek... Halil bizim obada... Halili de gece uyurken kıskıvrak bağlasak... Teslim etsek... Biz bir obayız, o tek adam. Nasıl olur Osman?

İyi olur Rüstem, iyi olur. Sen daha iyi bilirsin bu işleri...

Konuşma, gizli tartışma gece yarısından sonraya kadar sürdü. Gece yarısı bir karar kendiliğinden ortaya çıktı. Üç kişi, Fehullah, Rüstem, Osman, üçü bir araya gelip gece Halil uyurken başına çökecek elini ayağını bağlayacaklar candarmaya teslim edeceklerdi. Niye öldürmeli Halili... Nasıl olsa candarmalar onu öldürürlerdi. Az iş mi, bir koskoca Çukurova köyünü yakmıştı.

Halil tetikteydi. Eli her an tabancasındaydı. Havayı hemen sezmiş, başına geleceği anlamış, bekliyordu. Kapıdan içeriye bir karartı süzüldü, Halil ayağa fırladı. Karartı birden uzandı, geldi, Halilin boynuna sarıldı.

Halil, Halil, Halil, dedi. Seni dünya gözüyle bir daha görmeyi nasip edene şükrolsun. Seni bana öldü, dediler. Kanlı gömleğini önüme serdiler. Kimsenin eli...

Biliyorum, dedi.

Bir süre öyle kaldılar. Konuşamadılar. Ceren terliyordu. Titriyordu. Uçar gibi...

Eli Halilin elindeydi. Hiçbir şey düşünemiyordu. Bir korkuda göğünüyordu. Ne olacaktı? Aklı durmuştu. Halili görünce, geldiğini duyunca her şeyi, dünyayı, kendini unutmuştu. Her şey, bütün dünya, elleri, gözü, kulakları, saçları hep Halil olmuştu. Halil düşünüyor, Halil soluk alıyordu.

Halil:

Ceren, dedi. Her şeyi biliyorum. Olanı biteni... Başına gelenleri. Senin yaptıklarını... Her şeyi.

Ceren ona sokuluyor, sığınıyor, titriyordu.

Çabuk olalım Ceren. Obalı beni öldürecek. Süleyman Kahya söyledi.

Bana da söyledi, dedi Ceren.

Ne iyi adam, dedi Halil. Ne yürekli bir adam.

Halil kalktı, titreyen Cereni kucakladı. Dışarı çıkardı. Dışarda gölgeler kaçıştılar. Halil önce Cereni ata bindirdi, sonra kendisi bindi, sürdü. Atı sürer sürmez de birden ona doğru kurşunların vızıldadığını duydu. Atı döndürdü. Bu gece sabaha kadar dağları tutmazsa hali yamandı. Şimdi obalılar da candarmayla birlik olacaklar, onu en büyük can alıcı düşmanları gibi kovalayacaklardı.

Halilin atı gün burnuna Kırmacılıyı aştı, Akyola düştü. Dikenliyi geçip, Karatepenin kayalıklarını tutunca Halil ardına yarım döndü:

Ceren, dedi. Ceren...

Bu gece beş mayısı altı mayısa bağlıyan gecedir. Bu gece Hızırla İlyas

buluştukları an gökyüzünde bir çift yıldız tokuşur. Yıldızın birisi yalp yalp ederek mağrıptan, öteki pervazlanıp dönerek maşrıktan gelir, tokuşurlar. Tokuşur tokuşmaz da büyürler, çoğalırlar, yeryüzüne top top ışık olur sağılırlar. Tam bu sırada da yeryüzünde ne varsa, o an için durur, ölür. Damarlardaki kan durur. Yeller esmez, sular akmaz, yaprak kıpırdamaz kuşların, böceklerin, kanatları kalkmaz. Her şey, kirp diye kesilir. Ses durur, uyku durur. Çiçeklerin açması, otların büyümesi durur. Tekmil canlılardaki, cansızlardaki devinme, yaşam durur, ölür. Bir an için her şey ölür. İşte bu anda bir insan gökteki yıldızların tokuştuğunu, tokuşup yeryüzüne sağıldığını görürse, işte bu an bir insan akan suyun kirp diye kesildiğini görürse, tam o an, ne isterse olur. İsterse, isteği hiçbir vakit olamaz bir istek olsun, olur... Eğer beş mayısı altı mayısa bağlayan gece Hızırla İlyas buluşmazlarsa, buluştukları an dünya ölmezse, bir daha çiçekler açmaz, bir daha doğanlar doğmaz doğuranlar doğurmazlar. Onlar buluştuklarında topraktaki her şey birden ölür, sonra, bir an sonra yeniden daha gür, daha canlı, yaşam yenilenir, fışkırır.

Karaçullu obası Aladağın koyağına gelip konalı üç gün olmuştu. Oba güzün buradan Çukurovaya altmış çadır gitmiş, otuz beş çadırla geri dönmüştü. Çadırlar biraz daha eskimiş, solmuş, yıpranmıştı. Bugün gene toy kurulacaktı.

Sabahtan koyunlar kesilmiş, büyük kazanlar ocağa konmuştu. Kolları çemrek, ak başörtülü yaşlı kadınlar ocakları yakıyor, kazanlara etler, kokulu, kurumuş sebzeler, dağ baharatı koyuluyordu. Bir yandan da pilavlar pişiyordu. Ak taşın üstüne turuncu, güneş, hayat ağacı işlemeli keçeler serilmişti.

Bu yıl gene Koyun Dede gelmişti. İri sazı sakalının altına kadar, kucağında. İnsan azmanı ermiş Dost Dede gelmişti. Karanlıklarda ışıklanarak yürüyen, hem de bundan hiç haberi olmayan... Sümbül Dede gelmişti, gür avazlı, sesi üç günlük yoldan duyulan... Genç Ali Dede gelmişti, üç kere Hızırla karşılaşmış, yürü git yolunaya Hızır, benim senden hiçbir dileğim yok, ben insanım, kendi dileğimi kendim yerine getiririm, demiş. Kavalcılar gelmişlerdi. Sultan Pirler davulcusu, Davulcular Ocağı piri Abdal Bayram gelmişti.

Toy başladı. Yenildi içildi, sofralar kaldırıldı.

Toydan sonra Dedeler gülbenkler çektiler. Aladağın koyağı güravazlarla yankılandı. Sazlar, demeler başladı. Sonunda da semah başladı. Kadınlar erkekler, yaşlılar gençler semaha kalktılar. Akar bir suyu muşaklığında, eski

toprağın, taşın üstünde, semah dönenlerin ayakları aktı. Bedenleri dost, sevgi sıcak inceden dalgalandı, uçar gibi kollar havalandı usuldan, indi.

Tam bu sırada dağdan, Dedeler dalmış saz döverlerken, coşkun semah aydınlık bir su gibi gün görmüş toprağın üstüne düşmüş akarken, yumuşacık, kır atına binmiş, Cereni de terkisine almış Halil geldi. Atından indi, atı yandaki çalıya bağladı. Cereni elinden tutup getirdi. İkisi birden gelip Koyun Dedenin huzurunda niyaza vardılar.

Koyun Dede onları kutsadı. İkisi birden semaha girdiler.

Semah bitti, Abdal Bayram davuluyla çok eski semahını tek başına dönmeye başladı. Bir tepe gibi yığılmış odun öbeğine ateş verildi. Gene dönmeye başladılar.

Gün kavuştu. Sazların sesi kesildi, semah durdu, Abdal Bayram davulunu kucakladı gitti. Kimse Halile, Cerene bakmadı. Hoş geldiniz demediler, nerdeydiniz, ne yapıyordunuz, demediler. Onlar yoklarmış gibi, hiç gelmemişler gibi davrandılar. Bir kısmı kinle, öfkeyle baktılar. Bir kısmı da belli belli toprağa tükürdü.

Halille Ceren çadırlara yollandılar. Halilin boş Beylik çadırı gene kurulmuştu. Atı çadırın kapısına bağlayıp içeriye girdiler. Halil bir çıralığı tutuşturdu. Uzun uzun çadıra baktı. Her şey yerli yerindeydi. Dışarı çıktılar.

Oba kaynaşıyordu. Fısıltılar Aladağın koyağını almıştı.

Olmaz bu kadarı da, dedi Fethullah. Ocağımızı söndürdükten sonra, sen

gene gel obaya... Bizi bütün Çukura rezil rüsvay ettikten sonra...

Olmaz, dedi Hıdır. Olmaz, dedi Musacık. Olmaz, dedi kadınlar.

Olmaz, dedi çocuklar.

Yalnız iki kişi olmaz demedi. Birisi Süleyman Kahya, birisi de Müslüm Koca.

Olmaz, olmaz, dedi Abdurrahman. Olmaz, dedi Sultan Karı.

Olmaz, olmaz, hiç olmaz, dedi Fatma.

Olmaz, dedi Dedeler. Ve Rüstem candarmaya koştu, Aladağın koyağından
bir ölüm yeli gibi eserek aşağıya indi.

Silahlanın hepiniz, dedi Fethullah. Belki candarma onu kaçırır, bu gece biz
onu haklamalıyız.

Niçin geldi? diye sordu Müslüm Koca Süleyman Kahyaya.

Bir Bey, Beylik yapmasa da böyle bir günde, Hıdırellez gecesinde obasını
bırakamaz. Onun için geldi Müslüm kardaş. İyi de yaptı.

Süleyman Kahya koyağın yamacındaki kırmızı, çakmaktaşı kayanın dibinden
çıkan Alagöz oluğunun başına geldi, kepeneğini yere atıp üstüne oturdu. Pınarın
içinde yıldızlar... Silme parıltı. Süleyman Kahya rahat, artık hiçbir şey
düşünmüyor, istemiyor. Buraya alışkanlık yerini bulsun diye geldi. Pınarın
içindeki balıkları seyreyliyor. Bir acı, buruk mutlulukta. Olacak gibi değil. Hava

ılık, ortalık mis gibi kokuyor. Süleyman Kahyanın geniş burun delikleri arı kanatları gibi titriyor, açılıp açılıp Binboğa dağlarında bu yıl bahar başını almış da yürümüş diyor.

Başını, başını almış da can içine yürümüş, yürümüş hay yiğen...

Müslüm Kocanın beklediği oluk bir ağacın karnından çıkıyordu. Bu su durursa, diyordu içinden Müslüm Koca, ben hemen fark ederim. Bu su öyle şar diye akıyor, öyle çabuk, hızlı, öyle bir ses çıkarıyor ki, durduğunu kör göz görür, sesinin kesildiğini sağır kulak bile duyar.

Bak Hızırım, vakterişti sultanım. Bu yıl yetişirsen yetiştin imdadıma, yetişmediysen ben gittim giderim. Bak bizim Haydar da gürledi gitti. Çukurda kışlak mı, çukurda kışlak mı, Çukurda kışlak mı? Kızgın:

Onu gençler istesin, diye bağırdı. Bana göster yıldızını, ben Lokman Hekimin ölüme çare olan çiçeğini isterim. Göster bana yıldızını, hiçbir şey istemem. Dünyayı versen istemem. Ne versen istemem. Şu dağları hep altın yapsan, şu dünyayı hep kışlak yapsan gene istemem. Çiçeği, çiçeği, çiçeği, yaşam çiçeğini isterim. Ne olursun hiç vaktim kalmadı. Ne olursun, şu yıldızlar çatışırken, şu sular dururken onları bana bir göstersen ne olursun! Haydi canım, haydi kardaşım, ne olursun göster. Koklayan ölmezliğe erişir. Bir yılım bile kalmadı, ne olursun. Ben öldükten sonra dünyayı ölümün çaresi olan çiçeğe

boğmuşsun ne fayda! Ben gittikten sonra bir daha gelmem ki...'

Bir ara düşündü; yüreğinin başı cızzz etti, sonra kızdı:

Olmaz, dedi. Bana ne? İstemem, istemem, istemem! Ben kimseden kışlak istemem.

Yumuşadı, gülümsedi:

Bak, gözünü sevdiğim, o çiçek bu Aladağın koyağında, elini uzatsan koparacaksın. Hangi çiçek bir söylesene. Haydi.

Ağzı yukarı yattı, gözü yıldızlarda, kulağı suyun sesinde.
Bu iş hiç dalgınlığa gelmez. Bir dalarsan bakmışsın ki yıldızlar o anda tokuşup geçip gitmişler.

Biri Hüseyin, biri Veli, birisi de Dursun. Onar yaşlarında. Hüseyin:

Ben kışlak istemem, dedi. Ben bu obada kalmayacağım ki... Ben kendime başka bir şey isterim.

Bu yıl daha ne isteyeceğini bilemiyordu. O kadar istediği vardı ki, birisini daha seçememişti.

Veliye gelince o, bu yıl yol üstündeki konakta bir gece uyumayı istemekten vazgeçmişti: Yüreğinin başında öyle güzel bir istek saklıyordu ki şimdilik kendisine bile söylemiyordu. Yıldızı görür görmez söyleyecekti. Dursun gene:

Bana ne kışlak! diyordu. Yeter ki babam hapisten çıksın. O zaman her bir şeyimiz olur. Kışlağımız, yaylağımız, toprağımız, dünya bizim olur, dünya! Yeter ki babam bir hapisten çıksın...

Kel Osman bu yıl alabalık avlamıyordu. Elinde tüfeği Fethullahın yanında dikilmiş duruyordu. Bu yıl çok kişi sular başı beklemiyordu. Bu yıl ellerinde tüfekleri...

Yaşlılar, kadınlar, çocuklar bekliyorlardı. Genç kızlar bekliyorlardı. Gözleyi gözleyi gözüm dört oldu deyip bekliyorlardı. Hastalar bekliyorlardı, dertliler, dermansızlar, kimsesizler, çaresizler bekliyorlardı. Ve Cerenle Halil Taşbuyduran pınarının başına gelmişlerdi. Gölgeleri suyun aynasına düşüyordu. Su, toprak, çakıl taşları inceden bir püren kokuyordu. Yanlarında ince, uzun, altın tüylü bir tazı yatıyordu, geçen yıl da Ceren bu tazıyla beklemişti bu pınarın başını. Tazı Halilin tazısıydı. Nerden gelmişse gelmiş, onları bulmuştu. Yıldız aydındı. Donuk ışıkta gülüştüler. Elleri ellerini buldu. Yıldızlar, su, dünya yunmuş arınmış pırıl pırıldı.

Ceren:

Bizim hiçbir isteğimiz yok, kalk gidelim Halil, dedi. Halil:

Dur hele; dedi acele. Vardır belki. Hele bir yıldızı görelim. Görelim, dedi

Ceren. Söyler söylemez de ayaklarının dibindeki tazının kulaklarını dikip ayağa kalktığını gördü.

Halil:

Kıpırdama Ceren. Şu kayanın kovuğuna gir, hiç çıkma. Ben sana dememiş miydim, bizim obalı bizi bağışlamaz. Bizimkiler, sardılar bizi.

Sesler, kıpırtılar... Sesler gittikçe, gecede çoğalıyor, yaklaşıyordu. Halil, kulak verdi dört köşeyi dinledi.

Bu geceyi mi buldunuz, diye bağırdı Halil. Bu gecede yılan bile, canavar bile, kanlı düşman bile dokunmaz insana. Bu geceyi mi buldunuz?

Karşıdan ses soluk gelmiyordu. Bütün sesler bir anda kesilmişti.

Sonra birden, dört bir yandan kurşun yağmaya başladı pınara, Halilin bulunduğu yere. Çarpışma sabaha kadar sürdü. Sabaha karşıydı ki Halilin silahının sesi kesiliverdi. Onun silahının sesi kesilince ötekiler de kestiler. Ceren saklandığı kaya kovuğundan çıkıp Halilin yanına vardı. Halil yüzükoyun kapaklanmış yatıyordu. Ceren onu sırtladı, kayalığa doğru çekildi, bir kuş gibi kaydı gitti.

Gün atıp bir kavak boyu yükselincedir ki ötekiler Halilin düştüğü yere, pınarın başına geldiler. Yerde bir kan göleği pıhtılaşmıştı. Kanın yanında kapçıklar, yeşil sinekler.

Ceren, ölüsünü aldı götürdü, Aladağın doruğuna. Dorukta, Halilin kamasını çıkarıp kayaların arasına ona bir mezar kazdı. Halili okşadı, öptü, kazdığı çukura koydu. Üstünü topr akladı, kaldırabileceği kadar büyük bir taşı başucuna dikti.

Bütün bu işler olup bittikten sonra bir sabah vakti Ceren obaya geldi, Süleyman Kahyanın karşısına dikildi. Cerenin geldiğini gören obalılar onun gelişine, Halilin ölümüne sevindiklerinden daha çok sevindiler.

Halili öldürdüler Kahya... Onu gömdüm de geldim.

Beylik çadırına yürüdü. Çadırın kapısında Halilin atı öyle bağlı duruyordu. Ceren elindeki tüfeği doğrulttu, ata nişan aldı. At yere düştü, debelenirken Ceren bir kurşun daha sıktı ata.

Süleyman Kahya:

Odun getirin, şuraya yığın, diye emir verdi. Orada susmuş kalmış kalabalık kımıldadı. Ortaya bir anda kocaman bir öbek odun yığıldı.

Süleyman Kahya çadıra girdi, önce sancağı getirdi odunların üstüne attı, sonra

tuğu, sonra davulu, sonra çadırın öteki öteberilerini, kilimlerini, keçelerini, heyhelerini, neyi varsa, hepsini getirdi odunların ustüne attı.

Sökün çadırı.

Çadırı söküp getirdiler, odunların üstüne attılar.

Ceren ötede durmuş, olup biteni kayıtsız, ağlamadan, kederlenmeden, kıpırdamadan seyreyliyordu. Çadır getirilip odunların üstüne atılınca, odunlara yürüdü. Süleyman Kahya hemen onun önüne geçti:

Dur kızım, dedi. Bu çadır Beylik çadırıdır. Onu yakmak da bana düşer. Kibriti çaktı. Odunlar ateş aldı. Yalım yükseldi. Acı bir kıl kokusu ortalığı kapladı.

Odunlar, çadır, öteberiler yanıp kül oluncaya kadar bütün oba suskun ayakta dikilip bekledi. Gözlerini de ateşten ayırmadılar.

Her şey yanıp kül olunca Süleyman Kahya oracığa, bir taşın üstüne çöküverdi. Yüzünü elleri arasına aldı. Yağmur gibi döküyordu. Bir anda sakalı yaş içinde kaldı, ıpıslak oldu.

Ceren uzun boynunu biraz daha uzattı. Bakışlarını önce atın ölüsü üstünde dolaştırdı. Sonra donmuş kalmış suskun kalabalığa derin derin baktı. Sonra da vardı Süleyman Kahyanın karşısında dikildi, ona bir şeyler söyleyecek oldu, vazgeçti. Halilin tüfeğini omzuna vurup koyaktan yukarı doruğa doğru yürüdü, çekildi gitti. Obalılar orada, oldukları yerde kalakaldılar. Cerenin ardından başlarını kaldırıp bakamadılar bile.

İşte her yıl böyle olur. Beş mayısı altı mayısa bağlayan gece Hızırla İlyas

dünyanın bir yerinde buluşurlar. Onlar buluştukları an dünyadaki bütün yaşam durur, tekmil canlılar ölürler. Hemen sonra da daha gür, daha canlı, daha doğurgan dirilirler. Ve biri mağrıptan, birisi de maşrıktan kopup gelen iki yıldız gökyüzünün ortasında tokuşur, birleşirler. Birleşip ışık olurlar, yeryüzünün üstüne top top sağılırlar.

SON

Table of Contents